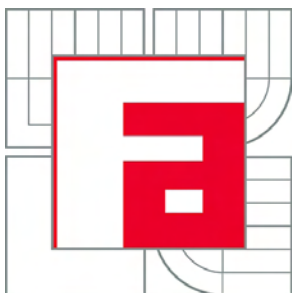

VYSOKÉ UČENÍ TECHNICKÉ V BRNĚ
BRNO UNIVERSITY OF TECHNOLOGY

FAKULTA ARCHITEKTURY
ÚSTAV NAVRHOVÁNÍ I.

FACULTY OF ARCHITECTURE
DEPARTMENT OF DESIGN I.

BYDLENÍ V INTENZIVNÍCH MĚSTSKÝCH STRUKTURÁCH

LIVING IN INTENSIVE URBAN STRUCTURES

DIZERTAČNÍ PRÁCE
DOCTORAL THESIS

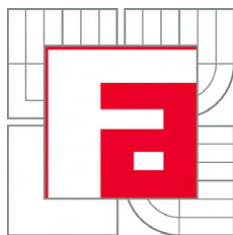
AUTOR PRÁCE
AUTHOR

Ing. arch. MIROSLAVA ZADRAŽILOVÁ

VEDOUCÍ PRÁCE
SUPERVISOR

doc. Ing. arch. NADĚŽDA
MENŠÍKOVÁ, CSc.

BRNO 2012

Vysoké učení technické v Brně

Fakulta architektury

Poštovní 273/5, 63900 Brno 39

Zadání dizertační práce

Číslo dizertační práce:

Akademický rok: **2008/2009**

Ústav:

Ústav navrhování I.

Student(ka):

Zadražilová Miroslava, Ing. arch.

Studijní program:

Architektura a urbanismus (P3501)

Studijní obor:

Architektura (3501V002)

Vedoucí dizertační práce:

doc. Ing. arch. Naděžda Menšíková, CSc.

Konzultanti dizertační práce:

Název dizertační práce:

Bydlení v intenzivních městských strukturách

Zadání dizertační práce:

Cílem práce je provést a utvářet postup k zahuštění města. Předpokládá se přenesení a aplikace poznatků do pedagogického procesu.

Rozsah grafických prací:

Komise stanovila následující doporučení:

- konkretizovat cíl budoucí práce se zaměřením na městské prostředí
- analyzovat konkrétní existující struktury

Seznam odborné literatury:

Dbook: density, data, diagrams, dwellings - Per, Mozas, Arpa

Termín zadání dizertační práce: 16.9.2009

Termín odevzdání dizertační práce:

Dizertační práce se odevzdává v rozsahu stanoveném vedoucím práce; současně se odevzdává 1 výstavní panel formátu B1 a dizertační práce v elektronické podobě.

Zadrazilová Miroslava, Ing. arch.
Student(ka)

doc. Ing. arch. Naděžda Menšíková, CSc.
Vedoucí práce

doc. Ing. arch. Iva Poslušná, Ph.D.
Vedoucí ústavu

V Brně, dne 16.9.2009

doc. Ing. Josef Chybík, CSc.
Ředitel fakulty

Abstrakt

Počátek třetího milénia přinesl „totální urbanizaci“. Více jak polovina světové populace žije ve městech. V rozvinutých zemích roste prostorová náročnost obyvatel. Demografické a ekonomické změny vedou ke zvýšení počtu domácností, a tedy i bytů a zastavěné plochy. Zároveň žijeme v době informační revoluce, která staví společnost před nové problémy. Informační technologie nám umožňují opět spojit bydliště a pracoviště, jejichž striktní oddělení si vynutila průmyslová revoluce. Stále více činností, a to především činností týkajících se veřejného života, se odehrává ve vnitřním prostředí budov. Komunikace, nakupování, seznamování, ale i vzdělávání a zábava se realizují ve virtuálním světě internetu - tedy v prostoru soukromého bytu. Tyto změny nabízejí nové možnosti. Avšak sen obyvatel měst o ideálním bydlení zůstává stále stejný. Je jím rodinný dům se zahradou obklopený idylickou krajinou. Jen málo lidí se chce vzdát výhod a komfortu, které jim přináší město. Města se rozvolňují a kolabují pod dopravním zatížením. A to navzdory prohlášením o nutnosti vysoké hustoty zástavby a kombinování funkcí. Architekti a urbanisté hledají nové formy městské zástavby tak, aby vyhovovala současným nárokům a reflektovala překotné změny ve společnosti. Jednou z možných cest je zahušťování, tedy intenzivní využití městského prostoru. Intenzivní městská struktura maximálně využívá potenciál místa, řeší několik problémů najednou, je funkčním hybridem, domovem potencionálních suburbanizérů, místem sociálních kontaktů, živým městem. Intenzivní městská struktura vzniká ve snaze vyřešit konkrétní problém v přelidněném, kolabujícím městě. Tato práce tedy v historickém přehledu mapuje vývoj přístupu k řešení problematiky přelidněného města, a to s ohledem na tendence ke kolektivnímu či individuálnímu bydlení. Hloubka historické analýzy byla vymezena počátkem urbanizace, tedy počínající průmyslovou revolucí. Těžiště výzkumu se nachází především v současné době. Cílem práce je poukázat na současné přístupy k problematice intenzivních městských struktur a zmapovat současné realizované i nerealizované projekty. Práce vytváří systém jejich kategorizace a pojmenování. Z funkčního hlediska se jedná vždy o mix různých funkcí. Dle prostorové koncepce rozlišuje pět kategorií. Jsou jimi multiplicita (znásobení pozemku), poréznost (perforace bloku), hybridita (prolnutí s jinou funkcí), konektivita (propojení ve výšce) a vertikálita (nakupení jednotek do výšky). Veřejný či poloveřejný prostor se tak dostává do vyšší úrovně města, do městského patra, městského balkónu či hybridní krajiny. Zvláštní pozornost je věnována práci s volným prostorem, neboť zahušťování neznamena pouhé zaplnění městského prostoru stavební hmotou. Volný prostor je další z funkcí města, která je rovnocenná ostatním. S ohledem na polohu vůči stávajícímu městu jsou realizované projekty většinou impulsem k rozvoji a obnově zdevastovaných městských území, brownfields i urban sprawls. Na základě získaných poznatků bylo vytvořeno zadání předdiplomních a diplomních projektů na ústavu architektury FAST VUT v Brně a přístupy k problematice byly ověřeny v pedagogickém procesu. Jedná se o téma, které od studentů vyžaduje vysoké nasazení, invenci a otevřenost vůči novým přístupům. Výsledky byly porovnány s přístupy na jiných školách (fakulta architektury VUT v Brně, Fakulta architektury ČVUT v Praze). Druhá část spisu se zabývá zjištěním názoru laické veřejnosti na intenzivní městské struktury. Anketní šetření hledá odpověď na otázku, zda existují obyvatelé, kteří by chtěli v intenzivní městské struktuře bydlet a kdo tito lidé jsou.

Intenzivní městská struktura NENÍ závažným prostředkem řešící problémy města a bydlení v něm. JE reakcí na stav současného města, je jednou z alternativ, je možnou odpovědí na konkrétní problémy v území. Snad tato práce přispěje ke snadnějšímu pochopení problematiky především mezi studenty, tedy budoucími architekty a potažmo i veřejností.

Abstract

The start of the third millenium has brought along „total urbanization“. More than half of the world population now lives in urban areas. In the developed countries the spatial demandingness of population is growing. The demographic and economic changes have lead to an increased number of households, and thus flats and built-up areas. At the same time we live in the era of the information revolution that challenges society in new ways. The information technologies have enabled us to re-connect the place of residence with workplace, the strict separation of which was enforced by the Industrial revolution. An increasing number of activities, especially activities concerning the public life take place in the inside evironment of buildings. Communication, shopping, meeting as well as education and entertainment are being carried out in the virtual space of the internet – that is in the space of a private flat. These changes offer new possibilities. However the ideal housing dream of city dwellers remains the same. It is a family house with a garden surrounded by an idyllic landscape. Only few people want to give up the advantages offered by the city. The cities spread out and collapse under the traffic load. All that despite declarations about the necessity of high density of built-up areas and combining different functions. Architects and urbanists have been looking for new forms of city built-up areas, so that they were suited to current needs and yet reflected the tumultous changes in the society. One of the potential ways is densification, i.e. an intensive usage of the urban space. An intensive urban structure uses the potential of a place to its fullest, it solves several problems at once, is a functional hybrid: home to potential suburbanizers, a space of social contacts, a living city. Intensive urban structure originates from the efforts to solve a particular problem in an overpopulated, collapsing city. This thesis then maps out in a historical overview the development of the approaches to the issue of an overpopulated city relating to the tendencies in collective or the individual housing. The depth of the historical analysis was delimited by the onset of urbanization, that is by the start of the Industrial revolution. The main body of research however is focused on the present. The aim of the thesis is to show contemporary approaches to the issue of intensive urban structures and map both built and unbuilt projects. The thesis creates a system of their categorization and taxonomy. From the functional perspective there is always a mixture of functions in the intensive urban structures. According to the spatial conception the thesis differentiates five following categories: multiplicity (multiplication of the plots), porousness (perforation of the block), hybridity (fusion with another function), connectivity (connection in height) and verticality (stacking units in height). The public and semi-public spaces thus get into the higher levels of the ciry, the city level, urban balcony or the hybrid landscape. Special attention is given to work with free space as densification does not mean mere filling of urban space with building matter. Free space is another function of the city which is equal to others. The built projects usually tend to be impulses, in relation to the original city, to develop and revitalize the devastated city areas, brownfields, even urban sprawls. Based on the findings of this thesis, diploma and pre-diploma project assignments have been created at the architecture department at FAST VUT in Brno and the approaches to the issue have been tested in the pedagogical process. These topics require students to put a lot of effort and invention into their work and be open to new approaches. The results were compared with approaches at other schools (Faculty of Architecture VUT in Brno, Faculty of Architecture ČVUT in Prague). The second part of the thesis deals with finding out the views of lay public on intensive urban structure. The survey looks for answer to the question of whether there are inhabitants who would like to live in the intensive urban structure, and who these people might be.

The intensive urban structure is NOT a miracle means of solving cities' problems and the issue of inhabiting the city. It IS a reaction to the state of the contemporary city, it is one of the alternatives, one of the possible answers in the territory. May this thesis contribute to an easier understanding of the issues especially among students, that is future architects, and also the public.

Klíčová slova

bydlení ve městě, kompaktní bydlení, kolektivní bydlení, komunitní bydlení, megastruktura, utopie, město krátkých vzdáleností, městské patro, 3D město, prostorový urbanismus, zahušťování, hybrid, hybridizace, kolektivismus, individualismus, koncentrovaná architektura, architektura kombinace funkcí, intenzivní městská struktura

Key words

housing in the city, compact housing, collective housing, community housing, megastructure, utopia, city of short distances, city level, 3D city, spatial urbanism, densification, hybrid, hybridisation, collectivism, individualism, concentrated architecture, mixed-use architecture, intensive urban structure

ZADRAŽILOVÁ, Miroslava. *Bydlení v intenzivních městských strukturách*. Brno: Vysoké učení technické v Brně, Fakulta architektury, 2012. 188 s. Vedoucí dizertační práce doc. Ing. arch. Naděžda Menšíková, CSc..

Prohlašuji, že jsem zpracovala tuto disertační práci „Bydlení v intenzivních městských strukturách“ pod vedením školitele samostatně a uvedla jsem všechny použité prameny a literaturu. Dále prohlašuji, že jsem jako autor této disertační práce neporušila autorská práva třetích osob.

V Brně dne 31. 1. 2012

Poděkování

Na tomto místě bych chtěla poděkovat své školitelce Doc. Ing. arch. Naděždě Menšíkové, CSc. za vstřícnost a ochotu, s níž vedla mou disertační práci. Největší dík však patří mé mamince, jež mi neúnavně pomáhala s péčí o mé tři malé syny, kteří se mi během postgraduálního studia narodili. Bez ní by tato práce nikdy nemohla vzniknout.

OBSAH

1 CHARAKTERISTIKA PRÁCE.....	17
1.1 Úvod do řešené problematiky.....	17
1.2 Definice pojmů.....	18
2 SOUČASNÝ STAV ŘEŠENÉ PROBLEMATIKY.....	21
2.1 Analýza dostupných informací a materiálů.....	21
2.2 Společenské předpoklady a východiska.....	22
2.2.1 Doba městská.....	22
2.2.2 Informační revoluce.....	23
2.2.3 Změny ve funkci rodiny.....	24
2.2.4 Suburbanizace.....	24
2.2.5 Změny ve funkci veřejného prostoru.....	26
2.2.6 Rodinný dům versus bytový dům.....	26
2.3 Problematika terminologie	27
2.3.1 MVRDV.....	27
2.3.2 Autorský kolektiv Aurora Fernández Per, Javier Mozas, Javier Arpa.....	29
2.3.3 Petr Hájek.....	30
3 VYMEZENÍ OKRUHU PROBLÉMU.....	31
4 CÍLE DISERTAČNÍ PRÁCE.....	32
5 ZVOLENÉ METODY ZPRACOVÁNÍ.....	33
6 HISTORICKÝ PŘEHLED.....	35
6.1 Kolektivistické tendence	35
6.1.1 Sociální utopie 19. století.....	35
6.1.1.1 Počátky urbanizace a průmyslová revoluce.....	35
6.1.1.2 Charles Fourier.....	36
6.1.2 Meziválečná avantgarda.....	37
6.1.2.1 Le Corbusier	37
6.1.2.2 Kolektivní bydlení v SSSR.....	38
6.1.2.3 Kolektivní bydlení v ČSR.....	40
6.1.3 Poválečný kolektivismus.....	41
6.1.3.1 Kolektivní bydlení po 2. světové válce.....	41
6.1.3.2 Kibuc.....	42
6.1.3.3 Co-housing a komunitní bydlení.....	43
6.2 Individualistické tendence.....	44
6.2.1 Dezurbanisté a mobilní architektura.....	44
6.2.2 Megastruktury 60. let 20. století.....	44
6.2.2.1 Kritika avantgardy.....	44
6.2.2.2 Počátky suburbanizace a vědeckotechnická revoluce.....	45
6.2.2.3 prostorové město – skupina GEAM a GIAP.....	46
6.2.2.4 Constant.....	49
6.2.2.5 Archigram	49
6.2.2.6 Kritika megastruktur	50
6.2.3 Kompaktní bydlení.....	51
7 ANALÝZA SOUČASNÝCH PŘÍKLADŮ.....	52
Compact City.....	53
De Citadel.....	54
La Rinascente.....	55
Huerta m3.....	56
The Mountain.....	57
Simmons Hall.....	58
Bikuben.....	59
Mirador.....	60
Celosía.....	61
Library ++.....	62
Linked Hybrid.....	63

New Lombardy Region Offices.....	64
Living Bridge.....	65
Aréna v Holstebro.....	66
Terminál Yokohama.....	67
Kollárovo náměstí.....	68
Scala Tower.....	69
Sky Village.....	70
Bryghusprojektet.....	71
8 HLAVNÍ VÝSLEDKY PRÁCE.....	72
8.1 Kategorizace intenzivních městských struktur dle prostorové koncepce.....	72
8.1.1 multiplicita.....	73
8.1.2 poréznost.....	75
8.1.3 konektivita.....	76
8.1.4 hybridita	77
8.1.5 vertikality.....	79
8.2 Kategorizace intenzivních městských struktur dle lokality.....	80
8.3 Charakteristiky intenzivní městské struktury.....	82
8.3.1 Intenzivní městská struktura z hlediska bydlení	82
8.3.2 Souvislosti s územním rozvojem a plánováním.....	82
8.3.3 Problematika hustoty	84
8.3.4 Ekonomické souvislosti.....	84
8.3.5 Sociální aspekty	85
8.4 Aplikace poznatků do pedagogického procesu.....	86
8.4.1 Studentské analýzy prostorové koncepce.....	87
8.4.2 Vlastní studentské projekty.....	95
8.4.3 Rozhovory se studentkami.....	102
8.5 Studentské práce na jiných školách.....	106
8.5.1 Ateliér Petra Hájka a Jana Šépky, Fakulta architektury ČVUT v Praze.....	106
8.5.2 Ateliér Karla Havliše, Fakulta architektury VUT v Brně.....	111
9 ANKETNÍ ŠETŘENÍ.....	113
9.1 Cíle a hypotézy.....	113
9.2 Metody	114
9.3 Vzorek.....	114
9.4 Nástroje sběru dat.....	115
9.4.1 Tvorba dotazníku.....	115
9.4.2 Anketní šetření.....	116
9.4.3 Analýza dat.....	116
9.5 Výsledky.....	117
9.6 Další zajímavé souvislosti.....	146
9.7 Shrnutí.....	149
10 ZÁVĚR.....	150
11 Seznam literatury.....	153
12 Seznam vyobrazení.....	159
13 Seznam vlastních prací vztahujících se k tématu.....	168
14 Seznam příloh.....	169

1 CHARAKTERISTIKA PRÁCE

1.1 ÚVOD DO ŘEŠENÉ PROBLEMATIKY

„Na počátku třetího tisíciletí je svět hustší než dříve (...) Každý chce prostor (...) To přetransformovalo svět do jediného města, jedné nekonečné sféry kolonizace a urbanismu. Je tvořena obrovskou banální substancí – zastavěným prostředím, průměrnou produkcí lacinosti – která vede k občas depresivní situaci bez úniku – Universálnímu městu.“

MVRDV, KM3, s.18

Během výzkumu, jehož výsledkem je tato disertační práce, došlo ke dvěma významným událostem. Rok 2008 se do dějin zapsal jako rok, ve kterém dosáhla světová populace žijící v urbánních zónách milníku 50%. Od této chvíle žije ve městech více lidí než na venkově. Druhým milníkem se stalo pondělí 31. 10. 2011. Tento den dosáhla světová populace 7 miliard. Třetí milénium je věkem měst, věkem „totální urbanizace“.

Informační revoluce staví společnost před nové problémy. Společnost se individualizovala a pluralizovala. Informační technologie nám však umožňují opět spojit bydliště, pracoviště a služby, jejichž striktní oddělení si vynutila průmyslová revoluce. I přes tyto všechny změny zůstává sen o ideálním bydlení stále stejný. Přestože jsou naše životy a domácnosti nabitý technologiemi pro naše předky naprosto nepředstavitelnými, sen většiny lidí o ideálním bydlení zůstává nezměněn. Je jím rodinný dům se zahradou obklopený idylickou krajinou. Ovšem jen málo lidí se chce vzdát výhod a komfortu, které jim přináší město. Jejich ideální dům by měl být současně umístěn blízko centra města s obchody, zábavou a zaměstnáním. Realizace tohoto snu je privilegiem několika vyvolených, pro více lidí není místo. Ostatní se musí přiklonit k jedné nebo druhé straně v závislosti na jejich finančních možnostech. **Musí tomu tak skutečně být? Může nové město nabídnout toto privilegium více lidem?**

I přesto, že informační technologie stále více stírají rozdíl mezi městem a venkovem, potýkáme se s nedostatkem místa, tedy s nedostatkem místa tam, kde jej potřebujeme. Tam, kde je možné realizovat sen o rodinném domě se zahradou v blízkosti městské vybavenosti. Už v roce 1966 německý architekt a urbanista Eckhard Schulze-Fielitz říká: „Vypadá to, jako by zahušťování mělo mít škodlivé následky, neboť stavební řád zná pouze omezení maximální a ne minimální hustoty.“¹ Tento čtyřicet let starý výrok je bohužel stále platný. V rozvolněném městě se mobilní člověk stává otrokem své mobility. Cestováním za prací, zábavou a nákupy stráví neúměrné množství času. Může se východiskem z tohoto problému stát zahuštění města? **Jak bude takové město vypadat? Budou v něm lidé spokojeni?** Toto jsou otázky, které chce tato práce zodpovědět. Představí projekty, které spojuje snaha posunout limity městské zástavby, dát městu další rozměr.

Naléhavost, se kterou je vnímána krize měst a společnosti vždy v historii vedla k vytvoření prostoru pro utopie. Sociální utopie 19. století reagovaly na průmyslovou revoluci. Na počátku dvacátého století byly znovuobjeveny levicovou avantgardou a společnost vytvořila podmínky pro jejich (i když málo úspěšnou) realizaci. Myšlenky sociálních utopistů opustily pole utopie a proměnily se v realitu. Vizionáři 60. let zase ve svých utopických projektech reagovali na vědecko-technickou revoluci. Může je informační revoluce oživit? Kenneth Frampton v knize Vývoj architektury ve 20. stol. uvádí: „Tak se v určitý okamžik objevují speciální myšlenky, jsou rozvíjeny a po určité době zmizí v zapomnění, aby se později ve změněné formě opět objevily.“ V dnešní době se zájem o vizionářské projekty 60. let zvyšuje a megastruktury jsou mezi architekty opět aktuální. A to nejen v jejich exportu především do Asie, která svými společenskými i politickými podmínkami vytváří pro vznik megastruktur příhodnější podmínky, než tomu bylo a je v demokratické Evropě. Zájem této práce však směřuje právě do Evropy a k pokusu najít ohlasy prostorového urbanismu 60. let ve zintenzivnění současného města v jeho třetí dimenzi.

1 Schittich, 2004, s. 15

intenzivní městská struktura

Tímto pojmem definuji předmět této disertační práce. Je to forma městské zástavby, která intenzivně využívá pozemek v intravilánu města. Intenzivní využití spočívá v dosažení vysoké hustoty zástavby, ovšem při zachování kvalitního životního a obytného prostředí. Zahušťování neznamena pouhé navýšení stavebního objemu, jde také o zahuštění „volným prostorem“, veřejným prostranstvím, o hustotu sociálních vztahů, o hustotu prožitků atd. V intenzivní městské struktuře dochází k míchání funkcí a vytvoření města krátkých vzdáleností. Města, kde je upřednostňován pěší pohyb. V neposlední řadě dochází k míchání různých sociálních skupin obyvatelstva. Pro dosažení takových intenzit je často využíváno prostorového urbanismu.

kolektivismus

Kolektivismus je chápán jako „politická a ideologická doktrína, která podřizuje zájmy individua zájmům širší kolektivity, tedy sociální skupiny, třídy, národa, církve, případně obecně společnosti. Na základě tohoto podřízení zájmů vyžaduje také každá kolektivistická doktrína podřízení reálného chování individua regulím širšího společenství a osobuje si právo kontroly značně širokého spektra individuálního i skupinového chování a programově proto omezuje sféru lidských svobod.“² Vznik moderních kolektivismů je důsledkem urbanizace a industrializace a s tím souvisejícím zánikem tradičních společenských vztahů (rodina, sousedství...). Jeho počátky tedy spadají do devatenáctého století a reagují na žalostné životní podmínky, ve kterých žila nastupující dělnická třída. „Kolektivistické ideologie vycházejí vstříc těmto potřebám a nabízejí vykořeněným jedincům, aby se masově semkli a postavili na odpor. (...) Protože nabízí východisko ze zoufalé situace, může kolektivistická ideologie mobilizovat miliony lidí a přimět je k tomu, aby se vzdali vlastního uvažování, přijali autoritativní vůdce a své vlastní zájmy zcela podřídili kolektivu.“³ Kolektivismus bývá spojován s totalitními režimy (komunismus, fašismus) a s fundamentalistickou vírou.

individualismus

Pojem individualismu můžeme chápat ve třech rovinách: „1. postoj, který v morálních a politických rozhodováních dává přednost jednotlivé lidské osobnosti před všemi kolektivy, tedy rodinou, sdružením, občanskou společností nebo státem; 2. polit. teorie a doktrína, která klade důraz na vlastní práva jedince jako nezbytnou podmínku svobody, a která vyžaduje podstatné omezení regulující moci státu a jiných kolektivních orgánů; 3. jako filosofická koncepce, podle níž je individuum cílem samo o sobě a jeho posláním je seberealizace a sebekultivace.“⁴ Individualismus bývá spojován s ideou demokracie. Vzrůstající individualismus ve společnosti vede k rozpadu tradiční nukleární rodiny. Individualistická společnost „počítá s individualizovaným jedincem, a stále víc také s jedincem samostatným, nezatíženým partnerským svazkem či rodinou. (...) každý způsob života, při němž musíme brát ohled na druhé, se pak rychle chápe jako omezování osobní svobody, která přece v individualizované společnosti představuje nejvyšší cíl.“⁵ Úskalí individualismu tkví v jeho možnosti přechodu do krajního individualismu - egoismu.

mobilita

Obecně mobilita označuje pohyblivost nebo schopnost pohybu. Mobilita v architektuře je široký pojem a pro potřeby této práce jej omezují pouze na schopnost pohybu lidí. Rozvoj automobilismu s sebou přinesl zvýšenou schopnost mobility obyvatel a tím umožnil nárůst vzdáleností mezi jednotlivými funkcemi města (např. vztah práce - bydlení). Jiný výklad

² Maříková, 1996, s. 499

³ Maříková, 1996, s. 499

⁴ Maříková, 1996, s. 421

⁵ Prisching, 2006, s. 4

mobility pak souvisí s událostmi šedesátých let, kdy v mobilitě architekti a urbanisté viděli řešení problémů současných měst. Návrhy jejich mobilních sídelních struktur měly umožnit spontánní změnu funkcí a sociálních vztahů ve městě tak, jak bude v daném okamžiku potřeba. Touto mobilitou se v jejich vizích má zabránit problémům, které s sebou nese město statické, lpící na svém uspořádání.

urbanizace

Jedná se o urbanizační proces, který popisuje příliv venkovského obyvatelstva do měst. Vladimíra Šilhánková rozlišuje dva druhy urbanizace. „Přímá urbanizace je chápána jako stěhování venkovského obyvatelstva přímo do velkých měst. Tento typ urbanizace je dnes charakteristický zejména pro země třetího světa, kde kromě hlavního města - metropole obvykle neexistuje nebo není dostatečně rozvinutá struktura menších měst regionálního významu“⁶. Nepřímá urbanizace označuje proces, kdy se „obyvatelstvo nejčastěji stěhuje z venkova do nejbližšího města - regionálního centra a teprve v následující generaci/generacích pokračuje urbanizace z malého města do většího - metropole.“⁷ Proces urbanizace je spojen s industrializací a přeměnou agrární společnosti na průmyslovou, s přerodem feudální společnosti na kapitalistickou.

suburbanizace

„Proces suburbanizace znamená přesun obyvatel, jejich aktivit a některých funkcí z jádrového města do zázemí. Jedná se o typický proces rozšiřování území města, který můžeme zaznamenat jak u většiny měst vyspělých zemí, tak v historickém vývoji našich měst. Termín suburbanizace je odvozen z anglického slova suburb, tedy předměstí, které vzniklo jako složenina z latinského základu urbs znamenající město a předpony sub, která označuje umístění vedle, za nebo pod městem.“⁸ Pro proces suburbanizace je typické vylidňování nebo stagnace počtu obyvatelstva v jádrech měst a jejich odliv často až za správní hranice města. Rozlišujeme rezidenční a komerční suburbanizaci (průmyslové objekty a logistická centra, obchodní a zábavní centra, administrativní komplexy). Počátky rezidenční suburbanizace⁹ jsou spojeny s hospodářským rozvojem po druhé světové válce. Především v Americe byl tento proces urychlován orientací na konzumní způsob života, který byl podporován reklamou. „Masová spotřeba se stala klíčovým hybatelem amerického kapitalismu“¹⁰. Začala sériová produkce rodinných domů, které byly zosobněním úspěchu, jaké nabízel např. nejznámější developer William J. Levitt. I přes odlišné sídelní podmínky, které panují v Evropě, se ani ta poválečná suburbanizace nevyhnula. V zemích socialistického bloku byla rezidenční suburbanizace formou izolovaných rodinných domů brzděna socialistickým plánováním a výstavbou panelových sídlišť s předepsanou minimální hustotou obyvatel na hektar. Rodinný dům byl nežádoucí. Po politickém převratu v roce 1989 došlo v těchto zemích ke zrychlenému rozvoji suburbanizace se všemi jeho důsledky.

6 Šilhánková, 2007, s. 18

7 Šilhánková, 2007, s. 18

8 OUŘEDNÍČEK, Martin. *Suburbanizace: co to je a jaké má podoby* [online]. 2008 [cit. 2009-05-16]. Dostupné z: <http://www.suburbanizace.cz/01_teorie_suburbanizace.htm>.

9 Počátky suburbanizace někteří autoři hledají již ve starověku, náš zájem ale směřuje do novověku, kdy např. prvorеспублиkové Československo podporovalo suburbanizaci (viz rozhovor s J. Musilem, *Architekt* 01/2009, s. 34). Ovšem teprve v poválečném vývoji dosáhla suburbanizace masových měřítek v souvislosti s bohatnutím střední třídy a sériovou výrobou domů a automobilů.

10 Ockman, In: *Architektura na prahu informačního věku*, s. 29

urban sprawl

Z angličtiny převzatý termín, do češtiny občas překládán jako „sídelní kaše“¹¹. „Urban sprawl je forma suburbanizace, kterou je možno považovat za nežádoucí z ekonomického, sociálního i environmentálního pohledu. Sprawl, neboli rozlézáání zástavby do volné krajiny je charakteristický neřízeným a nepromyšleným umístěním rezidenčních nebo komerčních areálů do krajiny. Výsledkem je většinou mozaikovitá struktura nově rozvíjených ploch v zázemí města. Hnacím motorem takového rozvoje jsou snahy individuálních vlastníků pozemků nebo investorů o maximální zisk.“¹²

reurbanizace

Jedná se o urbanizační proces, který znamená opětovný návrat obyvatel do měst. Využívají se již jednou urbanizovaná území - brownfields. V souvislosti se změnou hospodářské základny měst (např. Brno se po revoluci přerodilo z města průmyslu na město univerzitní a výzkumné) se uvolňují rozsáhlé areály bývalých průmyslových závodů. Moderním trendem jejich revitalizace je nabídka loftů, kterou upřednostňuje pouze určitá skupina obyvatel (příslušníci vysokých příjmových vrstev).

utopie

S definicí pojmu utopie má řada autorů problémy, neboť je složité vymezit její hranice. Sociologický slovník udává, že utopie jsou „vize a popisy života v ideálním státu, v ideální společnosti.“¹³ Utopie útočí na stávající společenský řád a snaží se o jeho změnu směrem k ideálnímu, novému uspořádání. Největšího rozkvětu dosahují utopie v dobách, kdy vrcholí nespokojenost se současným stavem společnosti. Často to je pokroková doba, se kterou se ještě společenský řád a struktura osídlení nedokázali vyrovnat. I když jen na papíře, jsou hybnou silou společenských změn. Utopie však bývají spojeny pouze s danou dobou. Utopická města a architektura nejsou ve své době realizovatelná z důvodů nedostatečných technologií a konstrukcí, společenského uspořádání nebo nároků jedince, který má tuto utopii obývat. Historie však ukazuje, že se tyto podmínky mohou změnit, a že v jiné době se utopie může stát realitou.

11 Hnilička uvádí, že pojem je doslovným překladem německého „Siedlungsbrei“. Tento výraz však evokuje negativní podtext. V západních zemích se mezitím vnímání suburbanizace posunulo a především díky Thomasi Sievertsovi je vnímána jako obraz současné společnosti. Thomas Sieverts zavedl v roce 1997 pojem „Zwischenstadt“ tedy *meziměsto*, který popisuje sídelní strukturu, která není ani městem, ani krajinou, ale něčím mezi tím - meziměstem. Tento pojem v sobě nenese negativistický postoj jako pojem sídelní kaše. Problém neschopnosti odborné veřejnosti akceptovat meziměsto popisují Astrid Schmeing, Oliver Bormann, Martin Schroeder ve sborníku interdisciplinárního výzkumného týmu projektu *Mitten am Rand: Zwischenstadt – Zur Qualifizierung der verstädterten Landschaft* (Uprostřed na okraji: Meziměsto - ke kvalifikaci urbanizované krajiny) takto: „Nechuť (plánovačů a urbanistů akceptovat meziměsto - pozn.aut.) koření hluboko a živí se mimo jiné také letitými zkušenostmi z plánování meziměsta, jež je stále pozadu za rozhodnutími, která by mělo kontrolovat. Toto naznačuje celé dilema městského plánování, které příliš následuje ideály a sny, namísto toho, aby pochopilo a doprovázelo fenomény produkující meziměsto.“

12 OUŘEDNÍČEK, Martin. *Urban sprawl* [online]. 2008 [cit. 2009-05-16]. Dostupné z : <http://www.suburbanizace.cz/04_theorie_urban_sprawl.htm>.

13 Maříková, 1996, s. 1362

2 SOUČASNÝ STAV ŘEŠENÉ PROBLEMATIKY

2.1 ANALÝZA DOSTUPNÝCH INFORMACÍ A MATERIÁLŮ

Je tomu přibližně 200 let, co se architekti a urbanisté snaží vyřešit problémy související s přílivem obyvatelstva do měst. Bydlení ve městě s sebou nese mnoho negativních projevů týkajících se především soužití obyvatel. Ovšem bydlení na venkově není vždy idylou a rozhodně nesplňuje změněné nároky společnosti. Literatura mapující historii budování ideálního bydlení je bohatá. V českém jazyce se tématu sociálních utopií a utopiím obecně věnuje především publikace Jiřího Hruzy *Města utopistů*. Problematicke minimálního bytu a kolektivního bydlení se zapáleně věnoval Karel Teige, a to především v knize *Nejmenší byt*. Jeho texty jsou zveřejněny v projektu *Internetového muzea české architektury* na internetových stránkách archiweb.cz. V německém jazyce je u nás dostupná kniha A. Gradowa *Stadt und Lebensweise* mapující vývoj kolektivního bydlení. Utopickým projektům se věnuje Mechthild Schumpp v knize *Stadtbau-Utopien und Gesellschaft*, dále do češtiny přeložený *Domov budoucnosti* A. Rjabušina. Do českého jazyka byla přeložena také kniha Michela Ragona *Kde budeme žít zítra* mapující vizionářskou architekturu šedesátých let. Významným počinem bylo také vydání českého překladu knihy Kennetha Framptona *Moderní architektura: Kritické dějiny*, kterou se do rukou českého čtenáře dostalo kritické zhodnocení vývoje architektury také po druhé světové válce (tedy především šedesátá a sedmdesátá léta). Tímto obdobím se zabývá Oldřich Ševčík v publikaci *Programy a prohlášení architektů 60. léta XX. století*. Výčet literatury mapující období poslední třetiny 20. století je v češtině značně omezen. Dobové časopisy a publikace architektů jsou těžko dostupné, protože vzhledem k naší komunistické minulosti nejsou obsaženy v knihovních fondech. Narůstající obliba vizionářství mezi odbornou veřejností však přinesla i nové publikování vizionářských projektů tohoto období. V německém a anglickém jazyce to je především sborník *Megastructure reloaded: Visionäre Stadtentwürfe der Sechzigerjahre reflektiert von Zeitgenössischen Künstlern*. Dále v anglickém jazyce *Future City : experiment and utopia in architecture* a *Visionary Architecture: Blueprints of the Modern Imagination*.

Jelikož je však těžiště zájmu této práce v hledání řešení současných problémů, informace a materiály je třeba hledat v současných odborných publikacích. Z českých periodik se příspěvky ke zvolenému tématu objevily především v časopise *Era* 21 (3/07 Revitalizace města a nový urbanismus, 4/08 Udržitelnost v architektuře, 5/08 Transformace či hybridizace?, 2/09 Kontrola veřejného prostoru), dále *Architekt* a *Stavba*. Suburbanizace je u nás již předmětem výzkumu několika týmů, vznikly webové stránky suburbanizace.cz. Komunitní bydlení je u nás zatím v plenkách, ve své disertační práci se mu věnuje Veronika Bešťáková na FA ČVUT, vznikly stránky cohousing.cz. Ze zahraniční současné literatury se zahušťování věnují monografie MVRDV *Farmax* a *KM3*, dále tři publikace španělského týmu pod vedením J. Mozase *D Book*, *Density: Projects* a *Density: New collective housing*.

Protože projekty a výzkumy zabývající se zkoumanou problematikou jsou především zahraniční práce, patří k významným zdrojům informací kromě výše zmíněné zahraniční literatury také zahraniční časopisy. Jsou to běžně dostupná odborná periodika jako např. *El Croquis*, *Domus*, *The Architectural Review*, *Techniques et architecture*, *Arquitectura Viva*, *L'architecture d'aujourd'hui*, atd. Španělský časopis *a+t* věnoval tři čísla hybridům (*Hybrids I: high-rise mixed-use buildings*, *Hybrids II: low-rise mixed-use buildings* a *Hybrids III: residential mixed-use buildings*).

Významným zdrojem informací o současných projektech je internet (webové stránky jednotlivých kanceláří, které na nich často publikují i své výzkumy) Při pátrání v tomto zdroji informací však hrozí riziko zahlcení informacemi různé kvality a proto je třeba k používání těchto zdrojů přistupovat obezřetně.

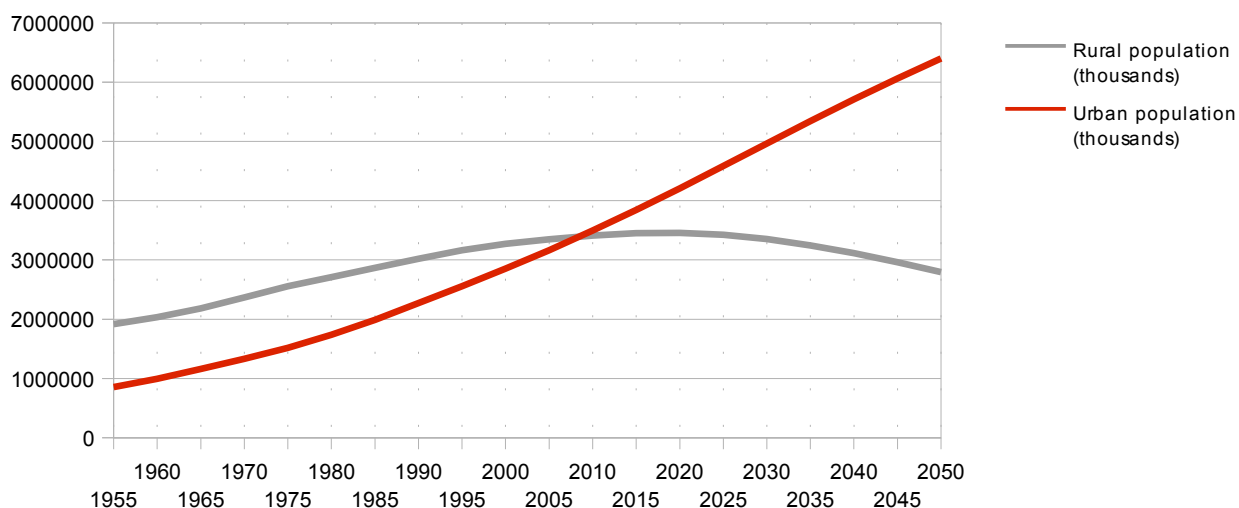
2.2 SPOLEČENSKÉ PŘEDPOKLADY A VÝCHODISKA

2.2.1 Doba městská

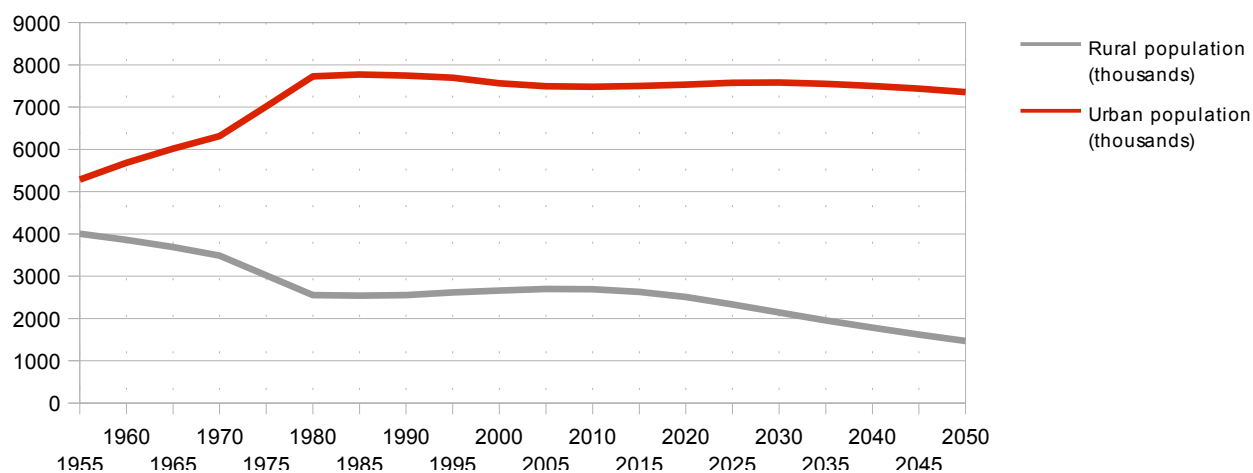
„Během roku 2008 bude poprvé v historii ve městech žít 50% obyvatel světa, (...) Všechna populační růst bude prakticky absorbován urbánními oblastmi rozvojových zemí, jejichž populace se má zvýšit z 2,4 miliard v roce 2007 na 5,3 miliard v roce 2050. Městská populace rozvinutých zemí se bude zvětšovat jen mírně, z 0,9 miliard v roce 2007 na 1,1 miliard v roce 2050“¹⁴

Tyto předpovědi o totální urbanizaci světa vyvolávají silné reakce architektů a urbanistů, které se dají srovnat s obdobím poválečné populační exploze, na kterou reagovali vizionáři šedesátých let.

Pokud si dovolíme být patetiční, můžeme říci, že rokem 2008 začala nová epocha v dějinách. Začala doba městská, Urban Age. Je to však milník, který je důležitý především pro rozvojové země, jejichž městská populace enormně narůstá. Evropská města vstoupila do doby městské již mnohem dříve.

Graf 1: Prognóza světové urbanizace

Graf 2: Prognóza urbanizace České republiky

¹⁴ World Urbanization Prospects

V české republice podle výše citované zprávy stagnuje růst obyvatel ve městech přibližně od roku 1980. Ovšem velká města stále rostou. Stoupá totiž prostorová náročnost jejich obyvatel. Souvisí to jednak s vyšší ekonomickou silou obyvatelstva, ale i se změnami v rodině, jako je zvyšující se rozvodovost, bydlení mladých lidí odděleně od rodičů, „singles“ apod. Narůstá počet domácností, ve kterých žije jedna nebo dvě osoby, zatímco domácnosti s pěti a více osobami jsou téměř výjimkou. Podle sčítání lidu v roce 2001 je téměř 60% domácností tvořeno jednou nebo dvěma osobami. Důsledkem toho je, že i když populace měst nenarůstá, narůstá počet domácností a tedy i bytových jednotek a zastavěné plochy.

Rok sčítání	Průměrný počet osob v domácnosti	Struktura v %						
		1	2	3	4	5	6	7+
1930	3,67	7,6	20,2	23,7	20,4	13,3	7,6	7,2
1950	3,14	12,4	25,5	24,9	20,8	9,9	4,0	2,5
1961	2,98	16,0	28,0	22,4	20,0	8,7	3,1	1,8
1970	2,78	19,1	27,9	23,1	20,0	7,1	1,9	0,9
1980	2,64	24,2	27,4	18,9	21,7	6,2	1,2	0,4
1991	2,53	26,9	27,8	18,6	20,4	5,2	0,9	0,2
2001	2,38	29,8	29,3	19,3	17,2	3,6	0,6	0,2

Tabulka 1: Domácnosti podle počtu bydlících osob podle výsledků sčítání lidu 2001

Rok	Počet obyvatel území ČR	Výměra zastavěné plochy celkem (ha)	Výměra zastavěné plochy na obyvatele	Podíl zastavěné plochy na celkové výměře (%)
1930	10674388	74682	0,6996	0,947
1950	8896133	85854	0,9651	1,0887
1970	9807697	112564	1,1477	1,4274
1991	10022150	126636	1,2292	1,6058
1999	10278098	130102	1,2658	1,6498

Tabulka 2: Nárůst zastavěné plochy

Zatímco se počet obyvatel žijících v ČR od roku 1930 do roku 2001 téměř nezměnil, počet domácností se zvýšil o padesát procent a zastavěná plocha se téměř zdvojnásobila.

2.2.2 Informační revoluce

Vznik a rozvoj informačních technologií způsobil ve společnosti změny, které jsou srovnatelné s průmyslovou revolucí. Proto se často v této souvislosti používá termínu informační (či digitální) revoluce. Průmyslová společnost se změnila ve společnost informační. Stále větší procento obyvatelstva je zaměstnáno v terciérním (obchod, pohostinství, ubytování, doprava, zásobování a osobní služby) nebo kvartérním sektoru (věda, výzkum, školství, zdravotnictví, peněžnictví, pojišťovnictví, služby pro podniky, nemovitosti apod.). S rozvojem internetu se stále více činností odehrává z domova.

V digitálním věku není nutné, a mnohdy je i nežádoucí, oddělovat pracoviště od bydliště. Zde se skrývá obrovský potenciál pro chápání města jako kompaktní struktury, která si nevyžaduje funkční zónování.

„Průmyslová revoluce vynutila oddělení domova a pracoviště, digitální revoluce je opět spojuje.“¹⁵

15 Mitchell, 2004, s. 74

2.2.3 Změny ve funkci rodiny

Postmoderní rodinu definoval Edward Shorter jako rodinu, vyznačující se následujícími charakteristikami: „1. hodnotová diskontinuita mezi rodiči a dětmi, plynoucí z větší hodnotové závislosti dětí na masmédiích nežli na rodičích, 2. latentní nestabilita v párovém životě, jež se odráží na vzestupu rozvodovosti a nesezdaného soužití, a 3. systematická demolice konceptu „rodinného hnízda“ (nest notion) nukleární rodiny v nové liberalizaci žen“¹⁶.

Začátek konce rodiny se obvykle spojuje s urbanizací, průmyslovou revolucí a ztrátou autority náboženské víry. Ale nebyl to kolektivismus, jehož cíle byly v rozbití tradičních rodinných pout a nastolení nové lepší společnosti, ale naopak individualismus konzumní společnosti, který konec rodiny završil. V padesátých letech vzrostla rozvodovost, v šedesátých letech došlo k sexuální revoluci a poklesu porodnosti, která se v letech sedmdesátých ustálila pod úrovní přirozené reprodukce. V osmdesátých letech vzrůstal počet svobodných matek a nesezdaných párů.¹⁷ V devadesátých letech vzrostl počet „singles“, tedy jednotlivců, kteří se dobrovolně rozhodnou vzdát rodinného života ve prospěch osobní kariéry.

Tyto změny v rodinném životě se přímo odrážejí v nárocích, jaké si jednotliví občané kladou na bydlení a je úkolem architektů je reflektovat.

2.2.4 Suburbanizace

Po sametové revoluci se i naše území musí vyrovnávat s důsledky překotné suburbanizace.

Příčiny jejího vzniku jsou především následující:

1. vzrůstající ekonomická síla střední třídy
2. dostupnost hypotéky a státní podpora bydlení,
3. ideál vlastního rodinného domu, který je spojen s představou zvýšení sociálního statusu (k této představě přispívají i mediální vzory, bydlení celebrit)
4. zvyšující se mobilita obyvatelstva
5. levnější pozemky za městem
6. znečištění a dopravní zátěž v centrálním městě, kterou ale suburbanizace dále prohlubuje.

Mezi negativní dopady suburbanizace patří především již zmíněná dopravní zátěž centrálního města a vyklidňování historického jádra. Jelikož se do suburbii stěhuje pouze určitá sociální vrstva obyvatelstva, dochází k nežádoucí sociální segregaci a zároveň ke konfliktům mezi starousedlíky kmenových vesnic. Noví obyvatelé přinášejí na venkov nový - městský - způsob života. Zároveň s narůstajícím počtem přistěhovalců dochází k likvidaci přírodního rámce, který byl původní pohnutkou obyvatel pro bydlení v suburbii. Nezanedbatelným negativním dopadem je také ekologická a ekonomická zátěž.

Je smutné, že v teoretických podkladech plánování směřujícího k trvalé udržitelnosti města se objevují zásady reflektující zmíněné problémy. Běžná praxe však jde (nejen u nás) mimo ně. V Aalborgské chartě¹⁸ se například proklamuje: „Měli bychom využít možností efektivní veřejné dopravy a efektivního využívání energie, které poskytuje vysoká hustota zástavby, ovšem při zachování lidských rozměrů rozvoje. Jak při programech obnovy starých částí, tak při plánování nových čtvrtí se budeme snažit o kombinování funkcí a tak snižovat potřebu mobility.“ nebo „My, města, budeme usilovat o zlepšení přístupnosti a udržení sociálního blaha a městského životního stylu s menším množstvím potřebného transportu. (...) Individuální motorizovaná doprava ve městě musí mít pouze doplňkovou funkci pro zabezpečení místních služeb a udržení ekonomické aktivity města.“

Nebo dle Strategie udržitelného rozvoje ČR je třeba „regulovat nepřiměřený růst

¹⁶ Možný, 2002, s. 201

¹⁷ Viz Možný, 2002, s. 201

¹⁸ Charta evropských měst a obcí směřujících k trvale udržitelnému rozvoji - Aalborgská charta - byla schválena v Aalborgu, Dánsko, 27. května 1994

městských aglomerací (urban sprawl)“ a „dbát na přednostní využívání stávajících příp. opuštěných, již dříve využívaných ploch (brownfields)“¹⁹.

Navzdory prohlášením o nutnosti vysoké hustoty zástavby a kombinování funkcí vznikají kolem našich měst rozvolněné monofunkční zóny, které neúměrně zatěžují město automobilovou dopravou.

Řešitelský tým Urbánní a regionální laboratoře Přírodovědecké fakulty Univerzity Karlovy na webových stránkách suburbanizace.cz výstižně shrnuje výhody a nevýhody tohoto jevu pro různé aktéry urbanizačního procesu. Tabulka ukazuje, že i když pro jednotlivé menší subjekty (obyvatelé suburbii či cílové obce) existuje řada výhod, které suburbanizace přináší, pro městský region existují pouze negativní důsledky.

		SUBURBANIZÉR 	CÍLOVÁ OBEC 	MĚSTSKÝ REGION
FYZICKÉ (A FUNKČNÍ) PROSTŘEDÍ	+	Lepší životní prostředí Rodinný domek za městem Prestiž spojená s vlastnictvím domu	Zlepšení technické infrastruktury (inženýrské sítě, dopravní komunikace) Vyšší příjmy obce	
	-	Více času v dopravě (nutnost použití auta, špatná obslužnost hromadnou dopravou) Špatná občanská vybavenost	Narušení urbanistické struktury, architektonického rázu (např. uniformní nebo eklektická architektura) Nedostatek veřejného prostoru Náklady na údržbu inženýrských sítí a komunikací Nedostatečná kapacita technické infrastruktury (např. čistírna, rozvodna) a občanské vybavenosti (např. školy, školky)	Prostorové rozpinání a rozvolňování městského regionu Energetická a materiální náročnost na budování technické infrastruktury Změny ve využití krajiny (méně ploch pro zemědělské a rekreační využití) Narušení rázu venkovské krajiny Nárůst individuální automobilové dopravy (dopravní zácpy)
SOCIÁLNÍ PROSTŘEDÍ	+	Život v lokalitě obývané sociálně silnějšími skupinami Větší bezpečí	Příchod mladších, vzdělanějších a bohatších obyvatel Zvýšená politická participace Populační růst obce	
	-	Izolovanost některých skupin (zelené vdovy, teenageři)	Riziko konfliktu mezi původními a novými rezidenty (odlišný sociální status a životní styl) Nepřihlašování trvalého bydliště nových rezidentů v obci V nových suburbiích chybí místa k setkávání (veřejné prostory, hospody apod.)	Pokles sociálního statusu ve zdrojových lokalitách (sídlíště, vnitřní město)

Tabulka 3: Pozitivní a negativní důsledky rezidenční suburbanizace,

© Temelová, Ouředníček

19 Strategie udržitelného rozvoje ČR, s. 37

2.2.5 Změny ve funkci veřejného prostoru

Stále více činností, a to především těch činností, které se týkají veřejného života, se odehrává ve vnitřním prostředí budov. Činnosti jako komunikace, nakupování, seznamování, ale i vzdělávání a zábava se realizují ve virtuálním světě internetu - tedy v prostoru soukromého bytu. To způsobilo odliv obyvatel z reálného veřejného prostranství, který ještě stupňuje oblíbenost uzavřených veřejných prostranství v soukromém vlastnictví (nákupní a zábavní centra). Ulice ztratila svůj význam prostoru pro sociální interakci. To ovšem neznamená, že lidé přestali mít potřebu osobního kontaktu. Fyzické setkávání je stále důležité, v dnešní společnosti je však selektivní. Vlivem informačních technologií dochází k setkávání lidí, kteří mají podobné zájmy nebo názory. Důsledkem toho je zvyšující se míra intolerance vůči jiným názorům ve společnosti.

2.2.6 Rodinný dům versus bytový dům

Je lepší bydlení v rodinném domě či bytě? Tuto věčnou otázku řeší nejen architekti, ale především každý, kdo si pořizuje vlastní bydlení.

Rodinný dům je chápán jako tradiční forma bydlení, která spojuje člověka s půdou, nabízí mu dostatek soukromí a pocit bezpečí. Tato forma bydlení (především pokud se jedná o izolovaný rodinný dům) ve vztahu k městu nevykazuje dostatečnou hustotu zástavby tak, aby zde mohl fungovat městský život (návaznost na vybavenost, městská hromadná doprava). Náklady na spotřebu zdrojů (tedy půdy, energií apod.) jsou u této formy bydlení nejvyšší.

Ze sociologického hlediska znamená rodinný dům pro život rodiny „značnou míru nezávislosti s důrazem na soukromí a umožňuje rozvinutí individuálních zájmů a projevů individuálního vkusu rodiny (úprava bytu a zahrady). To posiluje možnost identifikace rodiny a jednotlivých členů s obydlením i v psychologickém slova smyslu. Dům se stává také symbolem sociálního postavení.“²⁰ Nejvíce výhod poskytuje rodinný dům pro výchovu malých dětí. Bezprostřední blízkost zahrady, která je pod dohledem rodičů, je pro malé děti stěžejní. Se školními povinnostmi tento význam upadá, ale stále není zanedbatelný. „Obyvatelé rodinných domů mají více vizuálních kontaktů se sousedy než lidé, kteří bydlí v nájemních domech. To je způsobeno sousedstvím zahrad, blízkostí vchodů do domků.“²¹ Funguje tak přirozená ochrana prostředí daná jeho znalostí a předvídatelností.

Bytový dům nabízí omezený soukromý prostor, většinou bez návaznosti na terén. Od svých obyvatel vyžaduje jistou míru spolurozhodování o společných věcech a prostorách. Tato forma bydlení vykazuje vysokou hustotu zástavby a umožňuje tedy dostupnost městské vybavenosti. Klade nízké nároky na spotřebu zdrojů.

Ze sociologického hlediska je hlavní charakteristikou bytových domů společná komunikace. Její charakter a ztvárnění má rozhodující vliv na kvalitu sociálních kontaktů uvnitř domu. „Čím více mají tyto prostory povahu veřejného prostoru a čím větším počtem lidí jsou používány a jsou tedy anonymnější, tím menší je pravděpodobnost že se stanou zdrojem konfliktů. (...) Rubem takové situace je obvykle skutečnost, že takové komunikace jsou pak zanedbané, neudržované a nečisté. Je to prostor nikoho. (...) Prakticky zcela vyloučený je společný pobyt členů rodiny a přijímání návštěv venku, a to mění některé rysy společenského života rodin.“²² Z hlediska malých dětí vyvažuje neexistenci soukromé zahrady možnost kontaktů s ostatními dětmi z domu. Při příznivém charakteru zástavby a menší velikosti bytového domu si děti mohou hrát společně v poměrně bezpečném prostředí.

Při rozhodování, zda bydlet v rodinném domě či bytě se lidé rozhodují především podle svých finančních možností. Bydlení v bytovém domě je u nás zatím bohužel chápáno jako bydlení pro ty, co si nemohou dovolit rodinný dům.

Následující kapitoly pak ukazují, že snem mnoha architektů (a potažmo i této práce) je nalézt takový způsob bydlení, který spojuje výhody rodinného i bytového domu.

²⁰ Musil, 1971, s. 244

²¹ Musil, 1971, s. 245

²² Musil, 1971, s. 246

2.3 PROBLEMATIKA TERMINOLOGIE

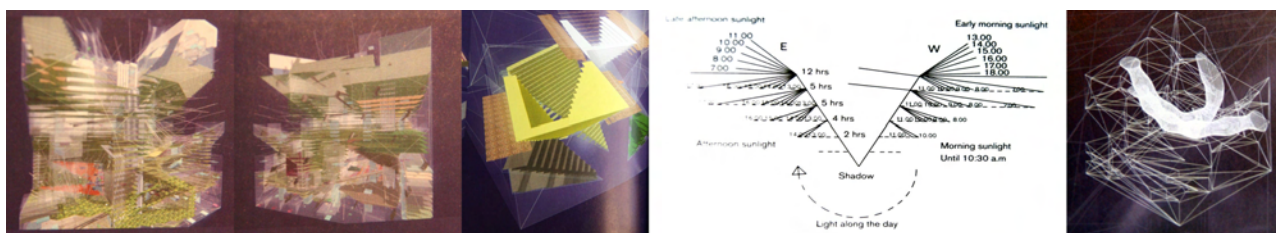
Vzhledem k tomu, že se jedná o téma nové, které stále prochází vývojem a odbornou debatou, není ustálena terminologie. I samotný název této práce je zavedením nového, zatím nepoužívaného termínu. V souvislosti se zkoumanou problematikou se setkáváme s termíny jako architektura kombinace funkcí (z anglického mixed-use architecture), koncentrovaná architektura, hybridní architektura, město krátkých vzdáleností (z německého Stadt der kurzen Wege), zahušťování města, omezeně i kompaktní, vertikální či prostorové město.

Jsou to však termíny, které zcela nevystihují podstatu problému. Každý z názvů má přesah do jiné oblasti, někdy poměrně významný. Například architekturou kombinace funkcí by mohl být označen polyfunkční dům, který není intenzivní městskou strukturou. Nebo pojem hybridní architektura může znamenat celou škálu hybridů, ať již z pohledu materiálu, systému zásobování energiemi apod. To byl důvod k tomu, že byl pro název práce a tedy pro celý předmět zkoumání zvolen termín nový. Dá se říci, že je vlastně průnikem všech výše zmíněných označení.

V následujících kapitolách představuji různé pohledy na danou problematiku a její názvosloví.

2.3.1 MVRDV

Zahuštění a intenzifikace města je hlavním předmětem výzkumu a navrhování architektonické kanceláře MVRDV. Ve své knize KM3 vydané roku 2005 představuje teoretické východisko pro svou činnost. Je jím projekt ideálního města pro 1 mil. obyvatel - The 3D City Cube. Jedná se o krychli velikosti 5x5x5 km. Jednotlivá města by byla rozvrstvena po celé Zemi v ortogonálním rastru 100x100 km. Populace celé planety by v takovém případě mohla činit 5100 miliard obyvatel, což je 800 krát více než nyní. 3D město se vyznačuje naprostou soběstačností a absolutní nezávislostí na okolní krajině. Ta se nachází všude mimo krychli. Součástí města jsou nejen jeho energetické zdroje, ale i zdroje potravy – zemědělství, produkce kyslíku - lesy, apod. Cube je členěna osvětlovacími kužely pro zajištění dostatku světla pro různé druhy plodin, na jejichž definici bylo vynaloženo značné množství síly. V době rozvoje indoorového zemědělství se zdá být tato snaha téměř marná. Důležité na tomto projektu však je, že volný prostor – tedy zemědělská krajina, lesy a vzdušné proudy se stávají součástí města.

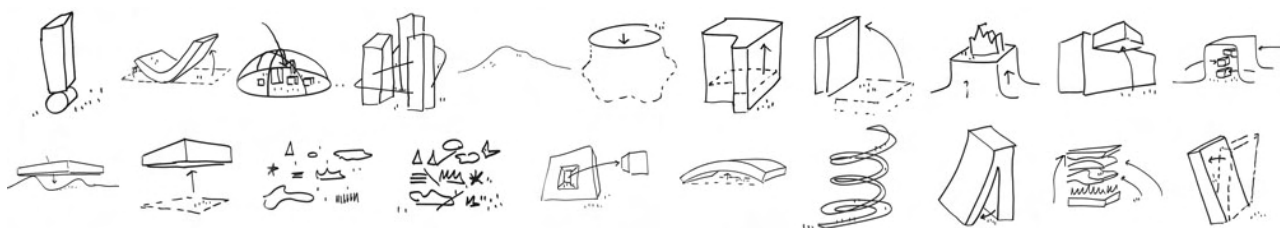
Obr. 1: The 3D City Cube

Sami autoři si jsou však vědomi utopičnosti tohoto projektu a neskrývají to. Skutečné město potřebuje mnohem více ingrediencí, než se v projektu Cube skrývá, jako např. sociální, psychologické, kulturní hledisko. Jde jim především o to, lehce provokativní formou upozornit na problémy nefunkčnosti stávajících měst, která se rozrůstají do okolní krajiny a nejsou schopna do sebe pojmout vzrůstající množství obyvatelstva. Cube má být manifestem urbanismu používajícího třetí (či čtvrtou) dimenzi. Je to město, kde „nahore a dole je stejně důležité jako vlevo a vpravo, vzadu a vpředu.“²³ Pokud se přeneseme do menšího měřítka, zásady prostorového města začínají fungovat.

23 MVRDV, 2005, s. 420

Na svých projektech demonstrují způsob jak vytvořit hustší svět kus po kuse (piece by piece). Projekty (experimenty) jsou uspořádány na základě prostorové metody (spatial techniques). Kategorizaci dle funkce nepoužívají. Důvodem je to, že všechny projekty obsahují směs různých funkcí. Projekty třídí dle prostorové metody do poměrně velkého množství kategorií:

Advertise (propagace)
 Bend (ohnutí)
 Climatize (klimatizování)
 Connect (spojení)
 Cover (překrytí)
 Dig (vyhloubení)
 Extrude (Vytažení)
 Flip (přetočení)
 Ground (terén)
 Hang (zavěšení)
 Interiorize
 Land (přistání)
 Lift (vyzdvižení)
 Mix horizontal
 Mix vertical
 Open (otevření)
 Span (překlenutí)
 Spiral
 Split (rozštípnutí)
 Squeeze (sevření, zmáčknutí)
 Stack (navrstvení)
 Tilt (vychýlení)

Obr. 2: schemata kategorií dle metody návrhu

Společné pro všechny kategorie je to, že otevírají hmotu objektu ať již na úrovni terénu (překlenutí, vychýlení, vyzdvižení apod.) nebo ve vyšších podlažích (otevření, přetočení) k dalšímu využití, většinou jako veřejné prostranství.

2.3.2 Autorský kolektiv Aurora Fernández Per, Javier Mozas, Javier Arpa

Zahušťováním města a hybriditou se dlouhodobě zabývá španělský tým kolem Javiera Mozase. Hybridy dělí (dle názvu jednotlivých publikací) na vertikální hybrid, horizontální hybrid a rezidenční hybrid. Již ze samotného názvu publikací, které tento autorský kolektiv vydal, je patrná neustálenost terminologie. Například španělsko-anglická publikace *Hybrids III* nese španělský podtitul *Híbridos residenciales*. Do angličtiny je tento pojem přeložen jako *Residential Mixed-Use Buildings*.

Ve výše zmíněné publikaci je hlavním tématem vysvětlení rozdílu mezi hybridem a „sociálním kondenzátorem“. Tento rozdíl je pro pochopení intenzivních městských struktur významný. Ty totiž bývají často spojovány a chápány jako pokračování víceméně utopických projektů domů-komun²⁴ a ztrácejí tak na věrohodnosti. Jak je vysvětleno níže. Hybrid je nejen ze sociálního či urbanistického hlediska naprostým opakem domu-komuny.

„Hybridy jsou charakterizovány smíšeným programem v jednom projektu. Jsou zde zahrnuty různé programy, které mají také různé developery, různý management a různé uživatele. Je to tak, že hybrid je různorodý jako město co se týče uživatelů, času i programu. Na druhé straně kondenzátor – budovaný do 80. let pod vlivem konstruktivistů na Le Courbusiera a jeho následovníků – jsou většinou budovy s minimálním bydlením, kde je kvůli ekonomickým a ideologickým důvodům množství funkcí z privátního života segregováno a přeměněno na funkce veřejné.“²⁵

„Z hlediska skladby funkcí není mezi hybridem a kondenzátorem významný rozdíl. Zásadní rozdíl však spočívá v tom, že v sociálním kondenzátoru neslouží různorodost funkcí k „vytvoření vitality a intenzity ve městě, ani k zatraktivnění pohybu a přílivu vnějších uživatelů, ani k podpoře mixování a neurčitosti, ale k dosažení soběstačné, kompletní budovy, která se může izolovat od konvenčního města.“²⁶

Ze hlediska sociálního „kondenzátor koncentroval obyvatele do své transformované uzavřené komunity (obyvatel společného bydlení, člen klubu, pracovník v továrně). Zatímco hybrid se otvírá městu a umožňuje kontakt mezi cizinci, intenzivně využívá pozemek, zahušťuje vztahy a ponechává přesně neurčené prostory. Jako opak kontroly, kterou vykazoval kondenzátor.“²⁷

Stručné shrnutí charakteristiky obou pojmů²⁸

Hybridní obytná budova		Sociální kondenzátor
různorodost využití, včetně bydlení	X	obytná budova s obslužnými funkcemi spojenými s bydlením
společná výstavba různých iniciativ		obecní iniciativa
přizpůsobena okolní struktuře zástavby		izolované postavení vzhledem ke struktuře zástavby
veřejné využití		obslužné funkce jsou využívány výlučně obyvateli domu

24 Pojem sociální kondenzátor je v českojazyčné literatuře neznámý, proto pro snadnější orientaci v problematice používám pojem dům-komuna, neboť je to zavedený termín označující kolektivní domy především ruských konstruktivistů. V dané souvislosti je nutné tento termín chápat širěji i včetně následovníků.

25 A+t: *HYBRIDS III*, s. 11

26 A+t: *HYBRIDS III*, s. 11

27 A+t: *HYBRIDS III*, s. 8

28 Převzato a upraveno z A+t: *HYBRIDS III*, s. 15

2.3.3 Petr Hájek

Petr Hájek ve své habilitační práci nahlíží na problém z hlediska míchání funkcí. Hned na úvod charakterizuje předmět zkoumání jako architekturu kombinující protichůdné či rozdílné funkce „v rámci jednoho konglomerátu, kterou dnes nazýváme nejčastěji hybridní. Není to název zcela přesný, protože je pojmenováním pouze jednoho z možných projevů.“²⁹

Architekturu kombinace funkcí kategorizuje z hlediska metody návrhu a z hlediska kombinovaných provozů. Ovšem i v kategorizaci dle metody návrhu je přítomno významné funkční hledisko, konkrétně oddělitelnost respektive neoddělitelnost jednotlivých funkcí.

Dle metody návrhu rozlišuje tři kategorie:

1. HYBRIDIZACE

Obsáhlý pojem hybridu vymezuje pouze na funkční hybridy. Jedná se o prolnutí a křížení několika funkcí v rámci jedné stavby. „Funkce jsou promíchány a vzájemně se ovlivňují. Stavby získávají nové vlastnosti a jsou díky provázanosti schopny lépe odpovědět na požadavky zadání. Jejich nevýhodou je nepřizpůsobivost novým požadavkům. To je zřejmě hlavní důvod, proč je hybridní architektura v celkové produkci pouze okrajovým tématem.“³⁰

„Funkce se prolínají a ovlivňují. Funkce nelze oddělit“³¹

2. TRANSFORMACE

Na první pohled tyto stavby připomínají hybridy, ale rozdíl vidí Hájek v tom, že jednotlivé funkce nejsou promíchány, ale ovlivňují se například tvarově. Často jde o kombinace funkcí s krajinou, kdy jsou zelené plochy nepřístupné – tedy neplní funkci veřejného parku či zahrady.

„Funkce se neprolínají, ale mohou se tvarově či jinak ovlivňovat. Funkce lze oddělit“³²

VRSTVENÍ

V tomto případě jsou jednotlivé funkce skládány na sebe, nejsou propojeny ani se významně neovlivňují. „Vrstvení je velice progresivní metoda navrhování architektury pro zahušťování a další rozvoj měst. V případě, že jednotlivé vrstvy na sobě nejsou staticky závislé, umožňuje tato metoda přizpůsobování a doplňování v čase.“³³

„Funkce se neprolínají, jsou pokládány – vrstveny přes sebe. Funkce lze oddělit“³⁴

Dle kombinovaných funkcí projekty třídí na:

Kombinace funkcí v interiéru, s dopravními stavbami, s krajinou, s veřejným prostorem a se sportovními stavbami

29 Hájek, 2008, s. 8

30 Hájek, 2008, s. 15

31 Hájek, 2008, s. 18

32 Hájek, 2008, s. 19

33 Hájek, 2008, s. 15

34 Hájek, 2008, s. 21

3 VYMEZENÍ OKRUHU PROBLÉMU

„Kdyby se podařilo architektům pomocí určitého způsobu výstavby, vhodným rozmístěním budov umožnit lidem, aby měli možnost spojovat procházku, prohlížení výkladních skříní, nákup, případně cestu do práce nebo do školy, koupi novin, nebo aby měli možnost volit mezi těmito činnostmi, dosáhli by velké věci.“

Jiří Musil, *Sociologie bydlení*, s. 289

Výzkum se zabývá intenzivními městskými strukturami, problematikou jejich názvosloví, kategorizací, problematikou navrhování intenzivních městských struktur a bydlení v nich.

- **historické vymezení**

Těžiště výzkumu se nachází především v současné době a v projektech reagujících na ni. Ovšem nedílnou součástí problematiky je také pohled do historie. Hloubka tohoto pohledu byla vymezena počátkem urbanizace, tedy začátkem průmyslové revoluce. Důvodem tohoto vymezení je fakt, že s urbanizací nastupuje příliv obyvatel do měst a nutnost řešit jejich bydlení, ale i fungování celého města jako organismu. Ve snaze řešit problémy města jsou intenzivní městské struktury pokračovatelkami projektů ideálních kolonií a měst. Ovšem jak bylo zmíněno v předchozí kapitole, z hlediska sociálního a urbanistického jsou jejich opakem. Vymezují se vůči kolektivismu a řeší přítomné město, ne ideální. V tomto ohledu můžeme vidět předchůdce intenzivních městských struktur ve vizionářských projektech 60. let. Praktikující architekti se na ně také odkazují, ale vize megastrukturálních redukují do realizovatelného měřítka.

- **vymezení vzhledem k poloze ve městě**

Z definice intenzivní městské struktury vyplývá, že se jedná o projekty, které jsou situovány v intravilánu města. Okruh problému je tedy vymezen městem. Projekty, které se nachází mimo urbanizované území nejsou předmětem zájmu. Současné projekty intenzivních městských struktur se nachází v blízkosti center měst, často v revitalizovaných územích brownfields. Také však v suburbánních oblastech, kde přispívají k jejich obnově a jsou často impulsem pro vznik lokálního centra suburbie s vysokou hustotou zástavby.

- **geografické vymezení**

Geograficky se předmět zájmu omezuje především na Evropu. Přesahy do Asie či Ameriky jsou použity pro dokreslení problému a detailněji se jimi práce nezabývá.

- **funkční vymezení**

Z funkčního hlediska se v intenzivní městské struktuře jedná vždy o mix různých funkcí. Předmětem zájmu jsou však ty struktury, které obsahují funkci bydlení. U současných projektů je okruh problému vymezen také prací s veřejným či poloveřejným prostorem. Často totiž intenzivní městská struktura řeší nejen své hlavní provozy, ale řeší několik problémů najednou. Veřejné či poloveřejné prostranství se tak stává nedílnou součástí struktury a vnáší do města novou energii.

- **vymezení měřítkem**

Práce se zabývá pouze projekty, které mají „měřítko Evropského města“. Zcela jsou vynechány projekty vertikálních měst. Tyto vizionářské projekty, často spojované s trvale udržitelným městem 21. století, jsou soběstačným organismem. Občas se vyskytnou i zprávy o záměru jejich realizace v asijských zemích (např. Bionic Tower). Tato problematika přesahuje rámec disertační práce.

- **subjektivní výběr**

Je třeba zdůraznit, že práce není vyčerpávajícím přehledem intenzivních městských struktur a bydlení v nich. Výběr analyzovaných příkladů je vždy subjektivní. Snahou bylo příklady vybrat tak, aby vedly k naplnění stanovených cílů práce.

4 CÍLE DISERTAČNÍ PRÁCE

Disertační práce si klade čtyři hlavní cíle:

- **Prvním cílem** je poukázat na současné přístupy k problematice zásahů do městské struktury formou zahuštění a míchání funkcí. Práce má zmapovat projekty, které označuje jako intenzivní městské struktury. Má přispět k debatě na toto téma a rozvinout ji.

Prověří a utřídí různé způsoby přístupu k vytváření intenzivních městských struktur. A to jak z hlediska architektonického a urbanistického, tak z hlediska sociálního. Především v architektonických soutěžích a ateliérových zadáních na školách architektury můžeme v posledních přibližně deseti letech (v zahraničí déle) pozorovat, že se objevuje nový přístup k řešení problémů bydlení a veřejného života ve městě. Tak jako ve všech aspektech naší kultury se objevují stavby hybridní, mnohoznačné, které řeší několik problémů najednou. Na poli architektury či urbanismu³⁵ však bylo realizováno bohužel jen velmi málo projektů. A prakticky pouze v zahraničí. Práce prověří, zda je možné v hustém městě realizovat sen o rodinném domě, který nebude zatěžovat životní prostředí tak, jak je tomu dnes v rozvolněné zástavbě suburbii.

- **Druhým cílem** je kategorizace a pojmenování intenzivních městských struktur.

Protože se jedná o téma poměrně nové, nemá ještě ustálenou terminologii. Práce má tedy pojmenovat dané problémy a nastínit jistý systém, který povede ke snadnějšímu pochopení složitého tématu intenzivní městské struktury. Tento systém, či kategorizace, by se měl stát vodítkem především studentům (ale nejen těm) pro orientaci v dané problematice a měl by jim pomoci při jejich vlastním navrhování.

- **Třetím cílem** je přenesení a aplikace poznatků do pedagogického procesu a jejich ověření na konkrétním zadání v ateliérové tvorbě.
- **Čtvrtým cílem** je zjištění názoru laické veřejnosti na intenzivní městské struktury.

Během práce na disertaci jsme se často setkávali s nepochopením problematiky překvapivě ne ze strany laické veřejnosti, která problematiku vnímala často pozitivně, ale především ze strany specialistů. Ti projekty intenzivních městských struktur považovali za utopické, či pouze za jakási teoretická cvičení. To vedlo k tomu, že jsme se pokusili zjistit, zda bydlení v intenzivní městské struktuře není pouhým architektonickým konstruktem, či holou utopií. Cílem bylo zjistit, zda existují obyvatelé, kteří by chtěli v intenzivní městské struktuře bydlet a kdo tito lidé jsou.

³⁵ Pomyslné dělítko mezi architekturou a urbanismem vnímám jako nešťastné. Vede k tomu, že právě problematika intenzivních městských struktur stojí na okraji zájmu obou disciplín. Dům a město jsou neoddělitelné.

5 ZVOLENÉ METODY ZPRACOVÁNÍ

Disertační práce je rozdělena na dvě části. V části první architektonický výzkum naplňuje první tři stanovené cíle (zmapování intenzivních městských struktur, jejich kategorizace a pojmenování, aplikace poznatků na zadání ateliérové tvorby). Druhou částí je samostatný sociologický výzkum, který naplňuje čtvrtý cíl (zjišťuje názor laické veřejnosti na intenzivní městské struktury).

Pro větší přehlednost je kompletní výzkumná zpráva včetně cílů, metod a výsledků ze sociologického výzkumu uvedena samostatně v kapitole 9.

„Přestože architektura zásadně ovlivňuje nejen ekonomiku, ale i kulturu a životní prostředí své země, nemá vlastní jasně definovaný ani předmět zkoumání, ani vlastní metody. Dá se říci, že architektonický výzkum je hybridem mezi výzkumem přírodovědným (výzkum staveb, materiálů, stavební fyzika, fyzika prostředí, ekologie) a výzkumem humanitním (výzkum sociologický, demografický, geografický, ekonomický, kulturní, psychologický, antropologický). Ani takto rozsáhle definovaný výzkumný prostor však plně nepostihuje podstatu architektury jako společenské činnosti, ani fakt, že architektura je současně vědou i uměním.“³⁶

Tento citát výstižně popisuje problém, se kterým se setkává asi každý student postgraduálního studia architektury. Specifika výzkumu architektury jsou patrná zvláště v případě, kdy si uvědomíme, že v současnosti je významná část výzkumu architektury realizována věhlasnými architektonickými kancelářemi. Každý, kdo něco znamená, má na svých webových stránkách v nabídce záložku „Research“. Vyplývá to z toho, že každý problém v architektuře vyžaduje specifický přístup. Do procesu vzniku architektury zasahuje obrovské množství proměnných a jedno zadání vede k nepřebornému množství různých výsledků.

Jakýkoli výzkum na poli architektury je subjektivní a je ovlivněn zkušenostmi a názory zpracovatele. Tak je třeba přistupovat i k předložené práci. K výsledkům a závěrům je možné zaujmout souhlasné či nesouhlasné stanovisko, ale především lze o nich diskutovat a navázat na ně další výzkum. Tím bude smysl práce naplněn.

Metodika zpracování disertační práce se skládá z následujících fází:

- První fáze spočívala ve **vyhledání** charakteristických příkladů z historie, které řeší problematiku bydlení ve městě a zahušťování města. Záběr do historie byl omezen na období počínající průmyslové revoluce, tedy období počínající urbanizace. Hlavním kritériem pro výběr historických příkladů byla naléhavost snahy řešit krizovou situaci města a bydlení v něm a dále pak jejich vliv na další vývoj architektury a urbanismu. V návaznosti na historické příklady pak byly vyhledány současné realizace a projekty, které odpovídají stanovené definici intenzivní městské struktury.

Následně byly zvolené příklady **analyzovány a zhodnoceny**

Kritéria pro hodnocení projektů byla především tato:

architektonické hledisko

- celková koncepce
- funkční uspořádání (různorodost funkcí a různorodost nabídky bytů)
- hmotové uspořádání
- dispoziční řešení
- důležitost pro další vývoj

36 Fialová, 2011, s. 9

urbanistické hledisko

- měřítko struktury vůči okolní zástavbě
- dopravní uspořádání a návaznost
- kvalita veřejných prostranství
- hustota obyvatel, koeficient podlažní plochy, koeficient zastavěné plochy

sociální hledisko

- reakce na společenské podmínky dané doby
- inklinace k individuálnímu, kolektivnímu, či komunitnímu způsobu bydlení
- cílová skupina, pro kterou je projekt určen
- schopnost obyvatel identifikovat se s daným prostředím
- míra omezení sociální segregace

- Následující fází byla **syntéza**. Příklady byly **porovnány** a **setřizeny** podle uvedených hledisek. Bylo nalezeno a pojmenováno pět kategorií intenzivních městských struktur dle prostorové koncepce jejich utváření. Byly stanoveny principy a tendence, kam směřuje architektonická tvorba v okruhu problému intenzivních městských struktur. Tyto principy sloužily dále jako podklad pro vytvoření zadání pro ateliérovou tvorbu.
- Následovala **aplikace poznatků** do pedagogického procesu. Nejdříve byla intenzivní městská struktura zadána studentům třetího ročníku FAST VUT v Brně v rámci předmětu AG32 - ateliér. Během konzultací bylo zjišťováno, jak velký problém mají studenti vůbec s pochopením zadání a tedy problematiky intenzivní městské struktury. Na základě těchto zjištění bylo zadání dále rozvinuto a téma bylo zadáno jako předdiplomní a diplomní projekt na FAST VUT v Brně. V rámci předdiplomních projektů, specializovaného ateliéru TG02, byli studenti seznámeni s principy vzešlými z analýzy historických a současných příkladů intenzivní městské struktury. Měli za úkol jednotlivé principy dále analyzovat a prověřit tak jejich možnou aplikaci na konkrétní zadání, konkrétní místo v centru města Brna. Z několika prověřovaných přístupů byl pak vybrán jeden princip, který studenti rozvinuli do konečného návrhu v rámci diplomního projektu. Výsledné projekty byly zhodnoceny a byly vyvozeny závěry.
- Posléze byla zjišťována **zpětná vazba** od diplomantů pomocí krátkého rozhovoru. Cílem bylo poznat jejich názor na danou problematiku a především změnu tohoto názoru během navrhování.
- V konečné fázi byl srovnám přístup k navrhování intenzivních městských struktur na jiných školách.

6 HISTORICKÝ PŘEHLED

Předmětem historického přehledu je zmapování přístupů řešících problémy přelidněného města s ohledem na tendence ke kolektivnímu či individuálnímu bydlení. Každá doba s sebou nese jiný náhled na toto řešení. Od zakládání ideálních komunit mimo stávající strukturu sídel, přes asanaci historických měst a jejich nahrazení funkčně zónovaným městem až po rozrůstání města do jeho třetí dimenze. Teorie devatenáctého a první poloviny dvacátého století spojuje názor, že pro novou dobu je potřeba nového společenského uspořádání založeného na jisté míře kolektivizace a rovnosti. Problémy města se řeší mimo ně samotné (v ideálních koloniích nebo na asanovaných částech). Druhá polovina dvacátého století se vyznačuje návratem k historickému městu a snahou po jeho zintenzivnění. Vizionáři neprojektují pro ideální společnost, ale pro společnost takovou, která tu je (nebo se domnívají že tu je) - tedy individualizovanou a mobilní.

6.1 KOLEKTIVISTICKÉ TENDENCE

6.1.1 Sociální utopie 19. století

6.1.1.1 Počátky urbanizace a průmyslová revoluce

Za počátek urbanizace a nástupu přelidnění měst v novověku je považována průmyslová revoluce. Tedy doba, kdy se převážně agrární společnost měnila na průmyslovou. Ke změnám v sídelní struktuře vedly jednak technické vynálezy (rozvoj železnice, rozvoj metalurgie, nové materiály a konstrukce), ale i zavedení systému střídání plodin v zemědělství (zemědělství tak zvýšilo svou produktivnost a umožnilo nasytit stále větší počet pracovních sil v průmyslu), a v neposlední řadě také rozvoj medicíny, který vedl k poklesu úmrtnosti.

Mezi lety 1600 -1700 činil přírůstek obyvatel 100 miliónů. Mezi lety 1800 -1900 to již bylo 700 miliónů a počet obyvatel Země se za toto období téměř zdvojnásobil. Přírůstky obyvatel pojímala rozrůstající se města především v Evropě a Americe. Počet obyvatel Evropských velkoměst se za těchto 100 let někdy až zdvacetinásobil (Berlín)³⁷.

Velké množství přistěhovalců z venkova, kteří do měst přicházeli za prací, bylo nutno ubytovat. Vznikala neřízená výstavba slumů se špatnými hygienickými podmínkami, kde se šířily epidemie různých nemocí. To vedlo k asanacím a přestavbám. Města se zbavovala svých hradeb, do kterých byla dosud sevřena. Rozsáhlá předměstí začala svou rozlohou ale i počtem obyvatel přerůstat historická jádra. Rychlá urbanizace a industrializace „otřásla tradiční společností venkovských komunit a malých městeček, pevně spjatých se svým zemědělským okolím. Myšlenkový svět středověku, orientovaný kolem náboženské víry a katolické církve se definitivně rozpadl.“³⁸

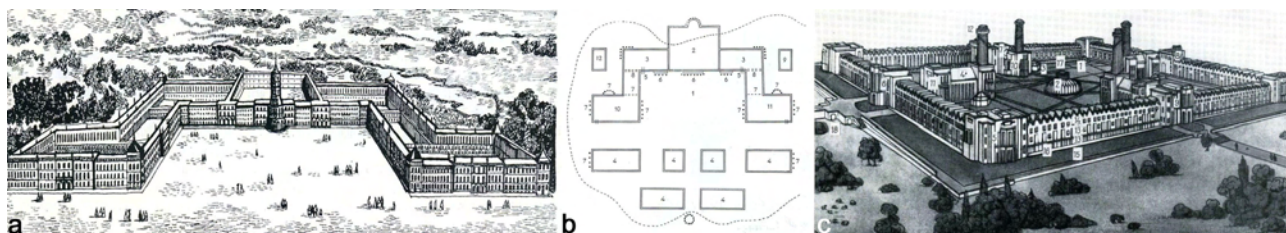
V souvislosti s průmyslovou revolucí a s rozvojem kapitalismu vzrostl počet přívrženců levicového hnutí, jejichž jedním z cílů bylo zajištění důstojných životních podmínek zaměstnancům továren. Na tyto neutěšené podmínky reagovali ve svých teoriích sociální utopisté. Všechny jejich práce spojuje myšlenka celospolečenské nápravy, vzniku nových měst a sídlišť, kde budou jejich obyvatelé žít v harmonii prodchnuté, slovy Ch. Fouriera, psychologickým principem „citové přitažlivosti“³⁹. Se starými městy se nepočítalo, nová lepší společnost měla žít v nových městech, která nijak nenavazovala na stávající sídelní strukturu.

37 Opplová, 1996, s. 29-30

38 Možný, 2002, s. 28

39 Frampton, 2004, s. 26

6.1.1.2 Charles Fourier

Obr. 3: **a** - Charles Fourier, Falanstéra, 1830, **b** - Charles Fourier, Falanstéra - půdorys, 1830, **c** - Robert Owen, New Harmony, okolo 1825

Jeho sny o ideální společnosti jsou založeny na vytvoření komunit neboli falang, které jsou tvořeny 1620 obyvateli⁴⁰ ubytovanými ve falanstérách (Obr. 3/a,b). Falanstéry měly být výhradním sídlem v „Harmonii“, tedy ve vrcholné fázi společenského vývoje. Jsou umístěny ve volné krajině a jejich hospodářství je postaveno na zemědělské výrobě s lehkým průmyslem. Vzorem pro architektonickou formu falanstéry je zámecký komplex. Kolem hlavního dvora se nachází kostel, burza, opera, vyhlídková věž, zvonice, telegraf a prostor pro poštovní holuby. Na něj z obou stran navazují dvory s obytnými bloky. Tyto bloky jsou propojeny krytými chodbami. Naproti hlavnímu komplexu jsou soustředěny zemědělské budovy. Z ekonomických důvodů navrhuje Fourier čtyřpodlažní domy. V přízemí měli bydlet staří lidé, v patře děti a ve vyšších patrech dospělí.

Rozpad tradiční rodiny je patrný i z přednášky Roberta Owena z roku 1817, ve které popisuje ideální kolonii pro 1200 obyvatel (Obr. 3/c): „...každá místnost má být tak velká, aby v ní mohl žít manželský pár a dvě děti. Čtvrtou stranu čtverce tvoří ložnice dětí z rodin, které mají více jako dvě děti a tyto děti jsou starší než tři roky.“⁴¹

Charles Fourier měl mnoho následovníků, některým se i částečně podařilo zrealizovat jeho myšlenky (Godinova Familistéra). Jeho předpoklad, že stará města zaniknou a veškeré obyvatelstvo bude žít v soustavě malých komun, se dá považovat za předzvěst dezurbanizačních koncepcí avantgardy. Zároveň na jeho projekty komun navazují kolektivistické tendence 20. let. V Rusku byl např. v roce 1847 učiněn pokus o realizaci falanstéry (Butaševič-Petraševskij). Měla být vytvořena ze sedmi zemědělských rodin (40 lidí). Základem byla jedna společná budova, kde měla každá rodina svůj pokoj. Společnými prostory byla kuchyň, prostor pro zimní práce, hospodářské místnosti pro nástroje, zásoby atd., které měly být stejně jako celé hospodářství společným vlastnictvím. Odpor zemědělců byl tak velký, že noc před otevřením vše zapálili.⁴²

Podmínky pro skutečnou realizaci kolektivního bydlení ještě nedozrály.

40 Jiří Hrůza v knize *Města utopistů* uvádí číslo 1620 (to je dvakrát 810 různých lidských charakterů), ve *Vývoji urbanismu II* uvádí 1626 obyvatel.

41 Gradow, 1971, s. 42

42 Viz Gradow, 1971, s. 48

6.1.2 Meziválečná avantgarda

Ve dvacátých letech dopadla na celou Evropu bytová krize související s nedostatkem bydlení pro nižší sociální vrstvy. Architektonická avantgarda, převážně levicově orientovaná, začala hledat nové možnosti výstavby minimálního bytu. Tomuto tématu byl věnován i druhý kongres CIAM ve Frankfurtu nad Mohanem, který se konal v roce 1929. Tématem bylo „Wohnen für das Existenzminimum“⁴³. Karel Teige tuto situaci popisuje následovně: „Minimální byt stává se dnes ústředním problémem novodobé architektonické tvorby a dokonce heslem dnešní architektonické avantgardy. Zajisté proto, že je naléhavým problémem, jež klade bytová krize a nouze evropských měst, která už trvá mnoho desetiletí, prostě od té doby, co průmysl soustředil na jedno místo obrovské části obyvatelstva, ale která hlavně po světové válce stala se bytovou bídou, jaké dříve nebylo. Tato bytová bída, obrovská armáda nebydlících nebo naprosto nedostatečně ubytovaných, vyrostla z mnoha příčin, které vesměs mají své kořeny ve způsobech kapitalistického hospodářství, a je tedy nutným průvodním zjevem jeho vývoje.“⁴⁴ Právě v myšlenkách sociálních utopistů 19. stol. našli levicově smýšlející architekti počátku 20. stol. své předchůdce. Spojuje je snaha o nápravu společnosti pod mnohdy přísným diktátem architekta. Le Corbusier roku 1923 píše: „Je to otázka stavění, která je klíčem k nápravě rozbité rovnováhy dnešní doby: architektura, nebo revoluce.“⁴⁵

Na počátku 20. století se také jedním z hlavních témat architektonických a urbanistických debat stalo velkoměsto. Bylo to v době, kdy Evropská velkoměsta mnohonásobně přesáhla počtem svých obyvatel milion a bylo zřejmé, že nároky obyvatel nemohou být uspokojeny v soustavě ideálních zahradních měst. Již první kongres CIAM v La Sarraz roku 1928 se mimo jiné zabýval i městem a urbanismem. V jeho prohlášení jsou patrné kolektivistické tendence, které jsou důsledkem socialistického přesvědčení architektonické avantgardy. „Chaotické rozdělení půdy, vyplývající z obchodů, spekulací, dědění, musí být zrušeno kolektivní metodickou pozemkovou politikou. Toto přerozdělení půdy, které je nezbytnou počáteční základnou jakéhokoli plánování měst, musí zahrnovat spravedlivou dělbou bezpracných výnosů z prací ve společném zájmu mezi vlastníky a komunitu.“⁴⁶ Myšlenky o funkčním uspořádání města pak vyústily v nejvýznamnější kongres, kterým byl 4. kongres konající se na parníku Patris II v roce 1933. Jeho tématem bylo „Funkční město“ a dominoval mu Le Corbusier. Vznikla zde Athénská charta, která zásadně ovlivnila urbanismus druhé poloviny dvacátého století, kdy byly její zásady uplatněny při poválečné obnově měst.

6.1.2.1 Le Corbusier

Obr. 4: **a** - Le Corbusier, *Immeuble-Villas* – výřez fasády, 1922, **b** – *Immeuble-Villas*, celek, 1922
c - Le Corbusier, *plán Obus*, 1930

Není třeba připomínat jeho důležitost pro vývoj architektury a urbanismu. Jeho tvorbu ovlivnilo setkání s Tony Garnierem, jehož průmyslové město se stalo základem pro funkční zónování města, které vyústilo v Athénskou chartu. Aplikace zásad Athénské charty v poválečném plánování znamenala přeměnu soudobých měst. Zlomovým okamžikem však

43 Bydlení pro existenční minimum

44 *Archiweb: Karel Teige: Minimální byt a kolektivní dům* [online]. 15.01.07 10:30 [cit. 2007-07-22]. Dostupné z: <<http://www.archiweb.cz/news.php?type=17&action=show&id=2952>>.

45 Frampton, 2004, s. 209

46 Frampton, 2004, s.316

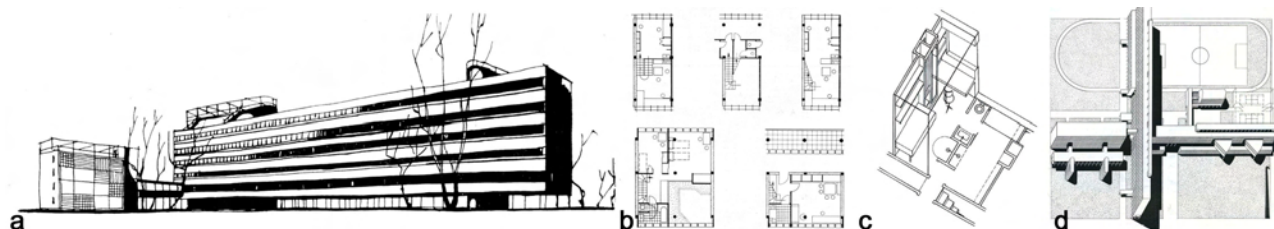
pro Le Courbusiera byla také návštěva kartouzy v Emě v Toskánsku. „Zde poprvé zakusil živou komunitu, která se měla stát sociálním a fyzickým vzorem pro jeho vlastní reinterpretaci idejí sociálního utopismu“⁴⁷.

Soudobé město pro 3 miliony obyvatel z roku 1922 je tvořeno obytnými bloky o deseti až dvanácti podlažích (Obr. 4/b). Immueble-Villas, čili vilové domy, organizoval po vzoru kartuziánského kláštera. Každý byt byl tedy „rodinným domkem pro jednu rodinu s vlastní zahradou, položený libovolně vysoko nad ulicí“⁴⁸. V Soudobém městě zůstává ještě zachována ulice, i když je již rozšířená a ozeleněná. Bloky z obytných buněk obklopují pravoúhlý zelený prostor s veřejným rekreačním zařízením. „Každá vila o dvou podlažích má svou vlastní zahradu (Obr. 4/a). Hotelová organizace řídí společné služby domu a také řeší problém domácího služebnictva (problém, který se dnes začíná projevovat, je nezvratnou sociální skutečností). Moderní technika, aplikovaná na tak důležitou věc nahrazuje lidskou únavu strojem a organizací: teplá voda, ústřední topení, chlazení, vysavač, čištění vody atd. Služebnictvo již není nutně vázáno k domácnosti. Přichází sem jako do továrny odpracovat svých osm hodin. Bdělý personál je ve dne v noci k dispozici. Potraviny, syrové i upravené, dodává prodejní služba, což vede k hospodárnosti. Velká kuchyně zásobuje vily nebo společnou restauraci. Každá vila má zázemí pro sport, ale na střeše je společná tělocvična a dráha dlouhá tři sta metrů. Obyvatelé vily mají též k dispozici slavnostní sál na střeše. Běžný stěsnaný vstup do domu s věšticí domovnické lóže nahrazuje velká hala; služba zde ve dne i v noci přijímá návštěvy a odesílá je k výtahům. Ve velké otevřené dvoraně nad podzemními garážemi jsou tenisové kurty. Stromy a květiny okolo dvorany i okolo ulice hledí z visutých zahrad vil. Ve všech poschodích břechťany a květiny ve visutých zahradách. „Standard“ se zde ujímá svých práv. Vily představují typ racionálního a moudrého uspořádání, dostačujícího a praktického, zbaveného vší emfáze. Systém nájmu a prodeje vystřídá zastaralé vlastnické systémy. Neplatí se nájemné; lidé vlastní provozní kapitál, který se za dvacet let uvolní, jeho úroky představují velmi nízké nájemné. Víc než kde jinde se vnucuje série podnikání v oblasti velkého nájemního domu: láce. A duch série přináší četná dobrodiní, netušená v období sociální krize: hospodárnost domácnosti.“⁴⁹

Ve spojení individuální obytné buňky a společné vybavenosti je patrná hlavní myšlenka kolektivních domů, která našla živnou půdu především v Sovětském svazu. Sovětská avantgarda byla stejně jako Le Courbusier přesvědčena, že nová architektura a urbanismus vychová člověka v lepšího jedince.

V letech 1930-1933 pracoval na plánu pro Alžír „Obus“ (Obr. 4/c). Stávající Alžír, který byl obrovským chaosem, měl být zbourán a nahrazen lineárním městem-domem korunovaným dálnicí. Jednotlivá podlaží této megastruktury měla výšku 5 metrů a tvořila tak prostor pro svobodu svých obyvatel. Ti si v tomto rámci mohli stavět dvojpodlažní domy zcela podle svého vkusu. Tímto přístupem, kdy architekt nechává prostor pro tvůrčí svobodu obyvatel jeho návrhu, předznamenává Le Courbusier vize megastrukturálních, které se plně rozvinuly po druhé světové válce.

6.1.2.2 Kolektivní bydlení v SSSR

Obr. 5: **a** - M. Ginzburg, I. Milinis, Narkomfin, 1929, **b** - M. Ginzburg, I. Milinis, Narkomfin, půdorysy typových buněk, 1929, **c** - M. Baršč, V. Vladimirov, Strojkom RSFSR, spací kabina, 1929 **d** - M. Baršč, V. Vladimirov, Strojkom RSFSR, 1929

47 Frampton, 2004, s. 177

48 Huse, s. 77

49 Courbusier, 1995, s. 207-9

Socialistická revoluce a zánik osobního vlastnictví vytvořily předpoklady pro realizaci myšlenek kolektivního domu. Od první světové války se prakticky nestavělo a nejen Sovětský svaz tlačila bytová nouze. Byl nedostatek bytů především pro dělnickou třídu. Řešily se otázky, jak má vypadat socialistické bydlení, hromadná výstavba. Tato plodná doba zaujímá období přibližně mezi lety 1925-1930. Problémem kolektivního domu se zabývala především skupina mladých architektů OSA⁵⁰, která byla založena roku 1924 pod vedením M. Ginzburga.

Roku 1927 byla vyhlášena „Soudružská soutěž OSA na projekt obydlí nového typu pro pracující“⁵¹. Vzniklo tak několik projektů kolektivních domů „normálního typu“, jak je označuje A. Rjabušin. Architekti zatím nepřistoupili k úplné kolektivizaci všech složek bydlení, ale navrhují obytné jednotky, kde je možné vést i samostatnou domácnost (obsahují kuchyně). Tato soutěž dala podnět pro výstavbu kolektivních domů, ale i pro založení výzkumné skupiny pod vedením M. Ginzburga, jejímž zájmem byl vývoj standardizované obytné buňky Strojkom (či Stroikem).

Standardizovanou buňku Strojkom použil Ginzburg společně s I. Milinise v návrhu a také realizaci kolektivního domu NARKOMFIN⁵² (Obr. 5/a,b). Dům byl postaven v roce 1929 v Moskvě. Společné vybavení bylo umístěno částečně v přízemí a částečně v šestém (nejvyšším) patře. Patřily k němu kantýna, knihovna, školka, tělocvična a na střeše objektu byla umístěna střešní zahrada. Každá obytná buňka obsahovala kuchyni k dosažení určité míry svobodné volby obyvatel. Ginzburg k tomu říká: „Nemůžeme už nutit obyvatele jednotlivé budovy, aby žili kolektivně, jak jsme se o to pokoušeli v minulosti, obvykle s negativními výsledky. Musíme umožnit postupný přirozený přechod ke společnému užívání řady různých míst. Proto jsme se pokusili, aby každá jednotka byla od druhých izolována, proto jsme považovali za nutné navrhovat kuchyňský kout jako standardní prvek minimálních rozměrů, který by mohl být z bytu odstraněn zavedením možnosti stravování v kantýně v kterékoli chvíli. Považovali jsme za absolutně nezbytné začlenit určité věci, jež by stimulovaly přechod k sociálně vyššímu životnímu způsobu. Stimulovat, ale ne diktovat.“⁵³ Společné kuchyně a školky nebyly nikdy využity.

Roku 1929 se konalo zasedání Sovětského svazu architektů, na kterém byly přijaty teze k bydlení obsahující tendence k superkolektivizaci bydlení. Ve vědeckém přístupu některých architektů k bydlení začalo docházet k extrémní kolektivizaci života obyvatel, začaly vznikat tzv. „superkomuny“. Domácnost i výchova dětí se měla stát součástí socialistického hospodářství. Kolektivistických tendencí zůstala ušetřena snad jen reprodukce. Postavou, která tyto tendence dovedla ad absurdum byl V. Kuzmin. „Proletariát musí neprodleně začít se zničením rodiny jako orgánu útlaku a vykořisťování. V kolektivním domě se podle mého pojetí rodina stane kamarádkým, psychologicky nutným a historicky nevyhnutelným spojením pracujícího muže a pracující ženy.“⁵⁴ Co se týče samotné organizace bydlení a života obyvatel, Kuzmin apeluje na: „Jasně oddělení fáze bydlení a produkce a jejich maximální kolektivizace: 1. odpočinek, spaní a regenerace sil, 2. stravování, 3. pohlavní život, 4. výchova dětí, 5. kulturní rozvoj, 6. hygienická péče, 7. lékařská péče a kontrola.“⁵⁵ M. Ginzburg k tomu později napsal: „Na tyto chyby jsme nebrali zřetel, a koncepce soudruha Kuzmina byla na zasedání Sovětského svazu architektů potvrzena.“⁵⁶

Takovýmto domem superkomunou byl návrh M. Baršče a V. Vladimirova na kolektivní dům Strojkom RSFSR (Obr. 5/c,d). Dům je určen pro 1680 obyvatel (1000 dospělých a 680 dětí) a v projektu jde o úplné zničení rodinného života. Na hlavní 200 m dlouhou desetipodlažní hmotu ložnicového traktu pro dospělé kolmo navazuje pětipodlažní trakt pro děti školního věku a šestipodlažní trakt pro děti předškolního věku. Ve spodních čtyřech podlažích hlavního traktu jsou umístěny společné prostory (vestibul, restaurace, klub,

50 Společnost soudobých architektů. Mluvčím skupiny byl Mojsej Ginzburg. K zakládajícím členům patřili M. Baršč, A. Burov, L. Komarova, Y. Kornfeld, M. Ochitovič, A. Pasternak, G. Vegman, V. Vladimirov a bratři A. a V. Vesninové.

51 Rjabušin, 1980, s. 128

soutěže se účastnili Vegman, Ginzburg, Sobolev, Vladimirov, Pasternak, Nikolskij atd.

52 Termín „Narkomfin“ označoval zkrácený název Lidového komisariátu financí

53 Frampton, 2004, s. 204-205

54 Gradov, 1971, s. 55

55 Gradov, 1971, s. 55

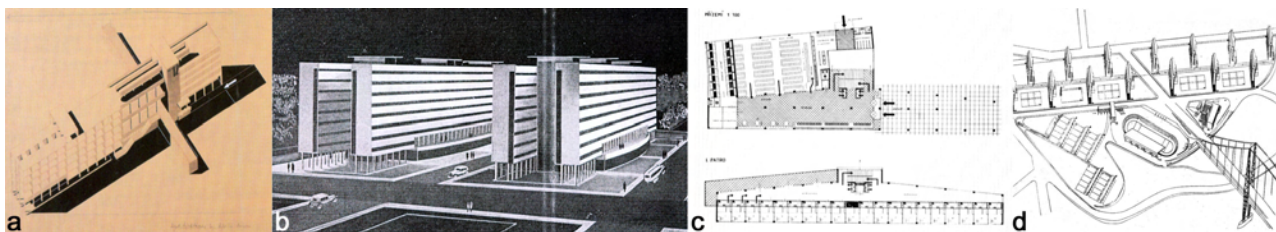
56 Gradov, 1971, s. 55

knihovna atd.). V ostatních patrech jsou pak spací kabiny pro jednu osobu o ploše 6 m². V takto omezeném prostoru je prakticky nemožný jakýkoliv individuální život. Trakt pro předškolní děti obsahuje skupinové prostory pro spánek vždy po třiceti dětech. V traktu pro školní děti jsou ve spodních dvou podlažích umístěny dílny, v horních pak učebny, kabinety a ložnice po 28 dětech. Pro společné vybavení je určeno 70% plochy celého domu.

„Každý dospělý dostane svůj samostatný pokojík pro oddych a pro svůj individuální vnitřní život. Každý pokojík je rozhodně určen jen pro jednoho. Muž a žena, bratři a sestry a vůbec příbuzní mohou bydlet v sousedních, ale samostatných pokojích. (...) Velikost pokojíku nesmí být menší 6m² a raději větší – 9m². (...) Nábytek v těch pokojích – ložnicích bude nutno standardisovati, vstavěti do stěn. Byla by to: postel, skříň, stůl, knihovna. Nejlépe by bylo zaříditi umývadlo a sprchu přímo v každém pokoji. (...) Zatím možno zříditi sprchy a umývadla na chodbě.“⁵⁷

Koncem dvacátých let začaly sílit protesty vůči superkolektivnímu smýšlení. Superkomuny se zdiskreditovaly svou sociální nepřijatelností, extrémní kolektivizací a totálním zničením rodinného života a individuálních nároků. V SSSR (a ani jinde) neexistoval člověk, pro něhož byl tento druh bydlení určen. Největšími odpůrci superkomun byli dezurbanisté v čele s M. Ochitovičem. Ten v roce 1931 napsal: „Dospěli jsme k momentu, kdy se vytratilo nadšení z takzvaných „komun“, zbavujících dělníka obytného prostoru na úkor koridorů a vytápěných pasáží. Pseudokomuna, která neumožňuje dělníkovi nic víc, než se doma vyspat, pseudokomuna, která jej zbavuje jak obytného prostoru, tak osobního pohodlí (koupelny, toalety a kantýny mino byt) může vyvolat masové nepokoje.“⁵⁸

6.1.2.3 Kolektivní bydlení v ČSR

Obr. 6: **a** - J. Špalek, J. Gillar, CIRPAC, 1930, **b** - K. Honzík, J. Havlíček, Koldom, 1930, **c** - A. Müllerová, J. Špalek, J. Gillar a P. Bücking, L-projekt, půdorys přízemí a patra, 1930 **d** - A. Müllerová, J. Špalek, J. Gillar a P. Bücking, L-projekt, obytný okresek, 1930

Myšlenky sovětské avantgardy brzy pronikaly i k nám. V souvislosti s bytovou nouzí se vedly diskuze na téma minimálního bytu a kolektivního domu. Karel Teige tak na počátku 30. let píše: „Nejmenší byt je třeba řešiti jako obytnou buňku pro dospělého jednotlivce; tyto buňky jest třeba seskupiti do velkých obytných úlů. (...) Individuelní buňka bude bytem opravdu minimálním, poněvadž z ní bude vyloučeno vše, co nepatří do funkcí obývacích: nebude ani jídelnou, ani pracovnou, ani salonem: není místem pro práci a společnost, nýbrž pro spánek, odpočinek a individuelní duševní a citový život. Vylučuje se ovšem naprosto soužití dvou osob v jednom obytném elementu. Místo tělesné i duševní práce je v dílnách a pracovnách, místo společenského života je v klubovních místnostech, místo fyzické kultury je na společných sportovních prostranstvích, basénech, hřištích atd. Úl takových minimálních buněk pro jednotlivce se doplňuje obsáhlým kolektivním zařízením kuchyní, jídelen, buffetů, prádelen, sušáren, klubovních síní, přednáškových síní, čítáren — to vše počítáno asi pro 1—3 tisíce obyvatel v jednom komplexu, s přiměřeně velikými dětskými domovy a sady.“⁵⁹

Ve třicátých letech byly vypsaný architektonické soutěže, které byly obeslány projekty

⁵⁷ Cit. z článku Dům příštího socialistického města architektů Baršče a Vladimirova uveřejněného v časopise Tvorba 1930, s. 377, In: Zuzaňáková, 2006, s. 24

⁵⁸ Frampton, 2004, s. 206

⁵⁹ Frampton, 2004, s. 206

kolektivních domů. Roku 1930 vypsal pražská obec soutěž na domy s minimálními byty v Holešovicích a na Pankráci.

J. Gillar a J. Špalek předložili návrh kolektivního domu CIRPAC (Obr. 6/a). Jde o řádkovou zástavbu čtyřpatrovými domy pro 1200 obyvatel, které jsou vždy po pěti propojeny krytou chodbou a navazují na jídelnu. Jednotlivé obytné buňky jsou tvořeny mezonetovými byty. Jde o „umírněný typ“ koldomu, kde podléhá kolektivizaci stravování a výchova dětí, ale zároveň je zde prostor pro rodinný a individuální život.

Druhým návrhem byl Koldom (Obr. 6/b) architektů Karla Honzíka a Josefa Havlíčka. Jde o dvě dvoutraktové budovy. Jednotlivé trakty jsou spojeny hmotami schodišť a výtahů. Ve střední části přízemí se nachází společné prostory (jídelna, kuchyň, lázně, bazén, prádelna atd.) Obytné buňky navrhli v několika typech, které bylo možno propojovat. Kuchyňka v bytě je omezena na jeden nouzový vaříč, stravování se předpokládalo společné.

V roce 1930 proběhla také soutěž vypsaná Ústřední sociální pojišťovnou v Praze pro pozemky v Nuslích-Pankráci. Návrh kolektivního domu s názvem L-projekt (Obr. 6/c,d) zde předložili Augusta Müllerová, Josef Špalek, Jan Gillar a Peer Bücking. Tento projekt se nejvíce blíží sovětským superkomunám v jeho pojetí kolektivizace rodinného života. Nejde o pouhý kolektivní dům, ale o celý okrsek, v němž je společné vybavení domů soustředěno do jednoho samostatného objektu. Obytné kabiny jsou umístěny do patnáctipatrových bloků. Každá kabina je určena pro jednoho člověka a zaujímá plochu 9,6 m². Je vybavena miniaturní koupelnou (WC, umyvadlo, sprcha), pohovkou a stolem. Děti, důchodci, nemocní atd. měli být umístěni ve speciálních domovech.

Realizace kolektivního domu si musela počkat až do roku 1946, kdy byla vypsaná soutěž na kolektivní dům v Litvínově.

6.1.3 Poválečný kolektivismus

6.1.3.1 Kolektivní bydlení po 2. světové válce

Obr. 7: **a** - Le Courbusier, Unité d'Habitation, Marseille, 1950, **b** - Le Courbusier, Unité d'Habitation, Marseille, 1950, řez a půdorys mezonetu, **c** - Le Courbusier, Unité d'Habitation, Marseille, 1950, pohled na střechu, **d** - Hlinský, Linhart, Koldům v Litvínově, 1957, **e** - Hlinský, Linhart, Koldům v Litvínově - půdorys parta, 1957

Po druhé světové válce se svět rozdělil. V zemích socialistického bloku se v druhé polovině padesátých let v souvislosti s poválečnou výstavbou opět objevila myšlenka kolektivního domu. Vznikaly „komplexní domy“, které obsahovaly klasické byty pro rodiny a zároveň společné prostory. Kolektivizace probíhala v této fázi spíše na poli urbanismu, než tvorby samostatného kolektivního domu. Tyto kolektivizační snahy se přesunuly z pole utopie do běžné architektonické a urbanistické tvorby. Nastalo období masové typizace. Komuny 20. let měly obvykle kolem 1000-2000 obyvatel a provoz společných zařízení pro takovouto velikost byl neefektivní. Socialističtí plánovači přistoupili k tvorbě obytných okrsků větších rozměrů, sídlišť s občanskou vybaveností. Tento extenzivní růst měst trval v socialistických zemích prakticky až do politického převratu na konci osmdesátých let a mírnil tak rezidenční suburbanizaci, která byla (a je) typickým projevem růstu města v kapitalistických zemích. Pole

utopie pomalu začaly zaujímat ideje mobilních měst.

Kolektivní domy mimo SSSR vznikaly především v poválečném období, a to hlavně v severských zemích. V roce 1954 např. vychází ve Švédsku kniha „Kolektivní domy“⁶⁰. Byly postaveny kolektivní domy např. v Marienbergu, Hässelby apod. Spojují výhody individuálního bydlení s ekonomickým využitím společných prostor.

Unité d'Habitation (Obr. 7/a,b) od Le Courbusiera z roku 1950 byla určena pro 1600 osob. Le Courbusier zde využil principu duplexových bytů se středním koridorem. Plocha bytu činí 60 – 70 m², tedy poměrně luxusní velikost.

V Československu byla roku 1946 byla vypsaná soutěž na kolektivní dům v Litvínově. Vítězný návrh Evžena Linharta a Václava Hlinského byl postaven v roce 1957 (Obr. 7/c,d). Navrhli hmotu, která se skládá ze dvou osově symetrických třináctipodlažních křídel s obytnými jednotkami a sedmipodlažní spojovací budovy, kde jsou umístěny společné prostory (v přízemí soklu je školka, přednáškový sál a tělocvična, v patře soklu klubovny a kantýna, v horních podlažích pak potraviny, správa domu, kluby, knihovna, kadeřnictví, dílna atd.). Objekt je určen pro 1065 obyvatel. Obytné buňky jsou řešeny jako jednopokojové, dvoupokojové a třípokojové mezonety. Každá buňka má nepřímou osvětlenou kuchyňku a koupelnu. Zpočátku byla kolektivní zařízení přijímána kladně, později se ukázalo, že jsou využívána i obyvateli okolního sídliště.

6.1.3.2 Kibuc

Obr. 8: *a,b* - kibuc Degania, *c* - kibuc Bet Zera, *d* - kibuc Dalia

Osady založené na kolektivním vlastnictví a zodpovědnosti sehrály zásadní roli při židovském osídlení Izraele a vzniku státu. První kibuc Degania (Obr. 8/a,b) byl založen v Palestině jižně od Galilejského jezera v roce 1910 sionistickou skupinou devíti mužů a dvou žen z Běloruska. Deset let poté bylo těchto osad již 12 a po založení státu Izrael nastala velká vlna nových zakládání kibuců (v roce 1950 jich bylo 214 a žilo v nich 67 tisíc obyvatel). Původní kibucníci nedisponovali žádným osobním vlastnictvím, kibuc se staral o bydlení, ošacení, stravu atd. Žena zde byla zrovnoprávněna s mužem a domácí práce byly vykonávány centrálně (prádelny, jídelny atd.) Centralizována byla i výchova dětí. Setrvání v tomto společenství bylo a je však zcela dobrovolné. Po založení Izraele došlo k několika změnám. Původně zemědělské osady se v šedesátých letech musely orientovat také na průmyslovou výrobu a turismus. Rodina se stala opět důležitou a dětské domy, kde byly děti vychovávány odděleně od rodičů, se změnil na školky. Od 90. let docházelo k odchodu mladých lidí do měst a stárnutí populace kibuců. V posledních dvou letech se však tento trend změnil a populace kibucníků opět roste (ze 115 000 v roce 2008 na 123 000 v roce 2010). Pro zajištění své existence využívají kibucníci také práci dobrovolníků, kteří přicházejí především z Evropy, USA, Austrálie či Jižní Koree. Dochází k privatizaci kibucnických služeb, přerozdělování majetku podle odvedené práce apod.

60 Arfwedson, E., Larsson, Y., a kol.: *Kollektivhus*. Stockholm 1954

6.1.3.3 Co-housing a komunitní bydlení

Obr. 9: **a** - Lebensraum, Rakousko, **b** - Gent, Belgie, **c** - Färdknäppen, senior cohousing, Švédsko, **d** - Jernstoberiet, Dánsko

Průzkumy realizované v Německu dokazují, že přibližně 10% obyvatel preferuje bydlení v komunitě - tedy v užších sousedských vztazích.⁶¹ U nás podobný průzkum nebyl proveden, ale lze usuzovat, že výsledky by byly podobné. Výhody komunitního bydlení jsou srovnatelné s bydlením kolektivním - tedy úspory na společných zařízeních a ekonomičtější provoz. Pouze s tím rozdílem, že tento typ kolektivního bydlení je zcela dobrovolný. V čem se však zásadně liší od forem kolektivního bydlení je to, že tyto komunity vznikají zcela z popudu svých budoucích obyvatel. Nejdříve vznikne dobrovolná komunita, která si následně hledá pozemek a architekta (případně i developera) k realizaci svého bydlení. Architekt zde tedy nehraje roli, tvůrce ideálního bydlení, ale funguje jen jako prostředek k realizaci snu dané komunity.

Nejdelší tradici má tato forma bydlení v Dánsku, odkud se v sedmdesátých a osmdesátých letech rozšířila dále do Evropy a také Ameriky. V německy mluvících zemích je označována termínem „Gemeinschaftliches Wohnen“. První pokusy (zatím neúspěšné) o vytvoření co-housingové komunity se objevily v Dánsku v roce 1964. K realizaci došlo až v roce 1973, kdy vznikly dvě komunity Saettedammen a Skraplanet. v současnosti v Dánsku existuje již stovka co-housingových projektů.

Bydlení v cohousingové komunitě je často spojeno s představou bydlení v přírodě a soběstačnosti. Ovšem cohousingy mohou vzniknout i v centrech měst (např. Gent). Dá se říci, že tento typ bydlení nahrazuje tradiční širokou rodinu a venkovské komunity, které městský člověk ztratil. A někteří jej opět hledají. Tento typ bydlení v našich podmínkách zcela chybí a při zahušťování města může hrát zajímavou roli vzhledem ke své tendenci vytvoření a udržení zdravých sociálních vztahů. Alternativou ke cohousingu je participace obyvatel na vzniku bydlení.

⁶¹ KNAIER, Doris. Gemeinschaftliches Wohnen [online]. [cit. 2009-02-10]. Dostupné z: <http://www.dorisknaier.de/wohnprojekte/wohnprojekt.htm>

6.2 INDIVIDUALISTICKÉ TENDENCE

6.2.1 Dezurbanisté a mobilní architektura

Koncem dvacátých let se objevují zmínky o mobilní architektuře v okruhu sovětských dezurbanistů v čele s M. Ochitovičem. Cílem dezurbanistů bylo vytvořit samostatnou individuální obytnou buňku, která se mohla spojovat do kolektivních hnízd. Individualita však nebyla potlačena a jednotlivá hnízda měla vznikat na základě osobních sympatií obyvatel. „Domky by měly vylehčenou konstrukci z místních materiálů, která by zajišťovala jejich 'pohyblivost'. Každý domek by se dal rozebrat a přemístit jinam. Na novém místě by mohl stát buď zase samostatně, nebo by se spojil s dalším (například kdyby obyvatelé uzavřeli sňatek), anebo by mohl vzniknout blok z několika domků (v případě že by se utvořil větší kolektiv). Domky by byly rozmístěny podél magistrál křížem krážem protínajících celou zemi. Paralelně s tímto obytným pásem by probíhala síť služeb.“⁶² Dezurbanisté tak dali základ mobilnímu bydlení, které se plně rozvinulo v šedesátých letech.

6.2.2 Megastruktury 60. let 20. století

6.2.2.1 Kritika avantgardy

V šedesátých letech se stupňovalo vnímání krize měst. Hospodářská krize 30. let a 2. světová válka přerušily plynulý vývoj a uplatnění zásad „funkčního města“⁶³. Teprve při válečné obnově válkou zničených měst našla Athénská charta své uplatnění ve větším měřítku. Rozsáhlost výstavby a především zjednodušení a mechanické používání jejích základních myšlenek vedlo k její oprávněné kritice z úst nastupující mladé generace⁶⁴. Reyner Banham roku 1963 napsal: „Plavba po Středozevní moři byla jistě vítaným oddechem od zhoršující se situace v Evropě a během tohoto krátkého úniku z reality delegáti vytvořili nejretricičtější, olympsky povznesený a nakonec nejdestruktivnější dokument, jaký kdy z CIAM vzešel: Athénskou chartu“⁶⁵.

Architekti se začali zajímat o sociální a psychologické potřeby člověka, tedy o témata, která ve funkcionalistickém městě postrádali. Aldo van Eyck na posledním kongresu CIAM v Otterlo v roce 1959 pronesl řeč, ve které zdůrazňuje neměnnou podstatu člověka a volá po obnovení kontinuity v architektuře. „Po tři dlouhá desetiletí uzpůsobovali architekti pro člověka svět nitra ke vnějšímu světu. Ale to naprosto nebyl jejich úkol. Architektura znamená uzpůsobit vnějšek k vnitřku.“⁶⁶ Předmětem kritiky funkcionalistického města bylo především sociální hledisko, tedy paradoxně původní východisko moderní architektury a urbanismu.

Předmět zájmu se obrací zpět k městu a začínají se objevovat první zmínky o nutnosti zahušťování města.

62 Rjabušin, 1980, s. 132

63 „Funkční město“ bylo tématem IV. kongresu CIAM (Congrès International d'Architecture Moderne) konaného dne 29. 7. - 13. 8. 1933 na palubě lodi Patris II na trase Marseille-Athény-Marseille. Na tomto kongresu byla ustanovena „Athénská charta“, která se stala biblí funkcionalistického plánování měst. Publikována byla až o deset let později Le Courbusierem v Paříži roku 1943.

64 Za zlomový okamžik se považuje IX kongres CIAM konaný roku 1954 v Aix-en-Provence, kde architekti kolem manželů Smithsonových a Aldo van Eycka napadli Athénskou chartu. X. kongres v Dubrovniku roku 1956, už se konal pod vedením Týmu X (Jaap Bakema, Georges Candilis, Aldo van Eyck, Rolf Gutmann, Geir Grung, Bill Howell, Reima Pietilä, Alison Smithson, Peter Smithson, Jerzy Soltin, John Voelcker, Shadrach Woods) Tímto kongresem zanikl CIAM.

65 Frampton, 2004, s. 316

66 Ševčík, 2006, s. 27

6.2.2.2 Počátky suburbanizace a vědeckotechnická revoluce

Po druhé světové válce nastala poměrně rychlá obnova a padesátá léta byla ve znamení hospodářského růstu, které lidstvo dosud nezažilo. Došlo k „obratu a k přechodu z ekonomiky válečné na rodinnou. Pováleční plánovači vyhlásili 'mobilizaci k blahobytu'.⁶⁷ Ideálem se především v Americe stal rodinný život ve vlastním rodinném domě zaměřený na spotřebu, která byla podporována reklamou. Nukleární rodina je opět základem společnosti. Prosazuje se také neolokalita, tedy nově založená rodina si zakládá i svou vlastní domácnost v novém rodinném domě.⁶⁸ Tím stále stoupají nároky na životní prostor a v kapitalistických zemích nastává obrovská vlna rezidenční suburbanizace, která prakticky trvá dodnes. Suburbanizaci umožnil také rozvoj automobilového průmyslu. Během šedesátých let se zdvojnásobila světová produkce automobilů (z 12,8 mil. v roce 1960 na 22,5 mil. v roce 1970).

Během světové války přirozeně poklesla porodnost a po jejím konci se děti hojně rodily do bohatnoucí společnosti. V poválečných letech nastává baby-boom. Prognózy týkající se celosvětové populační exploze, které byly v šedesátých letech publikovány, vyvolávaly až katastrofické vize. Michel Ragon ve své knize „Kde budeme žít zítra“ píše: „Teď už dobře víme, že nejde jen o 'žluté nebezpečí', ale že každému národu hrozí invaze jeho vlastních občanů“. ⁶⁹ Obrovským tempem se zvyšuje koncentrace obyvatel ve velkoměstech. Michel Ragon k tomu dodává: „Podle odhadu statistiků bylo roku 1950 jen 20% všeho lidstva soustředěno ve městech, ale bude-li vývoj pokračovat dnešním tempem, pak roku 2000 jich bude již 45% a v roce 2050 dokonce 90%.“⁷⁰ Dnes již víme, že se tyto prognózy vyplnily.

Šedesátá léta jsou obdobím nových vědeckých objevů, technika se stává součástí každodenního života. Začíná éra letů do vesmíru⁷¹. Právě v této době nastává obrovský rozvoj vědecko-fantastické literatury, která má na rozdíl od utopií dřívějších dob, jež zobrazovaly ideální lidská společenství a sídla, značně pesimistický nádech. Děti poválečného baby-boomu rozbíjí hodnoty, které vyznávali jejich rodiče. Rodí se individualistická společnost. Je to tedy doba obrovského zklamání ze stavu, do kterého dospěla poválečná společnost, ale zároveň nadšení z nových možností.

Revolta konce šedesátých let s sebou nesla změnu v přístupu mladých architektů k tvorbě. „Mnozí její inteligentní představitelé zanechali tradiční praxe - buď proto, aby se věnovali přímé akci, nebo aby se oddali projektování architektury jako jisté umělecké formy. Nelze se ubránit dojmu, že tento druhý směr lze pokládat za znovuzrození potlačené kreativity, za návrat utopií.“⁷²

Utopie šedesátých let se zabývají mobilním člověkem a jeho individualitou. Osvobozený jedinec si sám dobrovolně vytváří své vlastní prostředí pro život a zcela dobrovolně nezávisle se stává aktérem sociálních vztahů na dobu určitou. S nukleární rodinou padesátých let se naprosto nepočítá. „Koho ze socialistických autorů (...) by napadlo, že to nebude kolektivismus, jenž začne vytlačovat rodinu z jejích věkovitých pozic, nýbrž naopak akcentovaný individualismus.“⁷³

67 Ockman, In: *Architektura na prahu informačního věku*, s. 29

68 Možný, 2002, s. 42

69 Ragon, 1967, s. 9

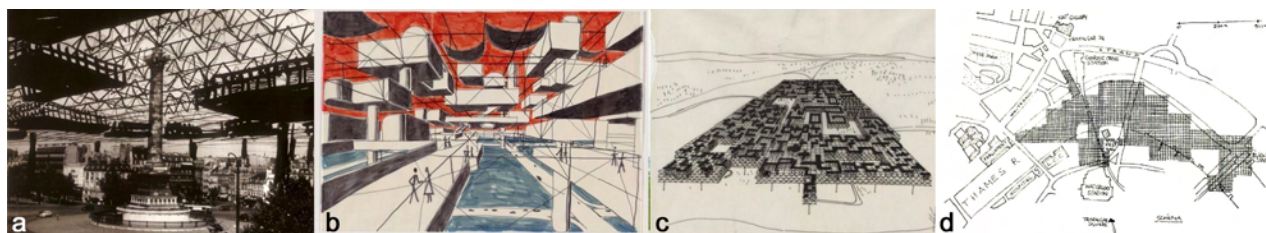
70 Tato prognóza se vyplnila. V roce 1994 bylo ve městech soustředěno 44,8% světové populace (v Evropě to je 73,3%) – zdroj: United Nation statistic, *World Urbanization Prospects: The 1994 Revision*

71 Roku 1953 byla v USA zavedena barevná televize, 1957 byla na oběžnou dráhu vyslána první umělá družice (Sputnik 1), 1961 letěl první člověk do vesmíru (J.A.Gagarin), 1962 byla vyslána na oběžnou dráhu první telekomunikační družice Telstar, 1968 byl sestrojen první nadzvukový dopravní letoun TU 144, 1969 vstoupil člověk na Měsíc (N. Armstrong).

72 Frampton, 2004, s. 327

73 Možný, 2002, s. 200

6.2.2.3 prostorové město – skupina GEAM a GIAP

Obr. 10: **a** - Yona Friedman, *Paris spatiale*, 1960, **b** - Yona Friedman, *La Ville spatiale*, 1958-59, **c** - Yona Friedman, *La Ville spatiale*, ptáčí perspektiva, 1958, **d** - mostní město nad Temží, Londýn

Roku 1960 vydala skupina GEAM⁷⁴ manifest „Program pro mobilní výstavbu“, který shrnuje krizi současných velkoměst a stanovuje principy, jak tuto situaci řešit. Hlavní problém vidí v rozporu mezi strnulostí soudobých společenských norem, ale i konstrukcí, které jsou neměnné a mezi obrovskou rychlostí změn, které jsou dány nepředvídatelným růstem počtu obyvatel, dopravy, cen bytů a vědeckým pokrokem. Následkem těchto okolností dochází k dopravním zácpám, stále více lidí uniká z města na víkend, obyvatelé měst se cítí izolovaně, sousedské vztahy jsou těžko ovlivnitelné. K vyřešení této neutěšitelné situace GEAM ve svém manifestu navrhuje reformu vlastnických práv, používat se mají variabilní konstrukce, prefabrikace má sloužit ke snížení cen, sami obyvatelé se mají stát tvůrci svého životního prostředí. Pod programem jsou podepsáni: David George Emmerich, Camille Frieden, Yona Friedman, Günter Günschel, Jean Pierre Pecquet, Werner Ruhnau.

V roce 1965 vydává skupina skupina GIAP⁷⁵ svůj Manifest 1965⁷⁶:

demografická exploze
úžasné zrychlení technického a vědeckého pokroku
zvýšení životní úrovně
socializace doby, prostoru a umění
rostoucí důležitost rekreace
důležitost faktoru času a rychlost komunikačních znalostí
tříští tradiční společenské struktury.

Naše města, naše území se již nemohou adaptovat na takovéto změny.
Je nutno předvídat a organizovat budoucnost na místo toho ji snášet.

GIAP má za cíl shromáždit všechny techniky, umělce, sociology a různé specialisty, kteří hledají nová urbanistická a architektonická řešení

GIAP chce být poutem mezi badateli všech zemí, i když jsou jejich tendence někdy protichůdné. V tomto okamžiku nemá GIAP žádné jiné doktríny než architektonické vizionářství.

PROTI architektuře retrospektivní (rétrospective)
PRO architekturu vizionářskou (prospective)

U založení obou skupin stál **Yona Friedman**. Ve svém manifestu „L'architecture mobil“, vydaném roku 1958, shrnuje své představy o mobilní architektuře. Podle něj je dnešní krize založena na nepoměru mezi společenskými normami a rychlými změnami vyvolanými růstem obyvatel, vědeckými objevy, urbanizací apod. Mobilitou rozumí všechny tyto změny,

⁷⁴ Group d'Etude d'Architecture Mobile, tedy „Skupina mobilní architektury“ vznikla roku 1957 jako následek rozpadu CIAM.

⁷⁵ Groupe International d'Architecture Prospective vzniká souběžně s GEAM ve Francii. Zakládajícími členy jsou teoretik Michel Ragon, architekti Yona Friedman, Walter Jonas, Paul Maymont, Ionel Schein a umělci Nicolas Schöffer a Georges Patix.

⁷⁶ *Le GIAP* [online]. [cit. 2007-01-23]. Dostupné z: <<http://www.olats.org/schoffer/giap1.htm>>.

tedy proměny společenských norem, vědecko-technický vývoj, pohyb člověka v prostoru a proměnlivost stavebních elementů.⁷⁷ Friedmanovy výroky týkající se soukromého vlastnictví a společenských změn řadí jeho realizovatelné projekty, co se technické a konstrukční stránky týče, k sociálním utopiím. „Vlastnické právo, manželství, náboženství, stát, to všechno jsou skutečnosti, které předstírají věčnou platnost, a z toho zorného úhlu také koncipována pravidla, jimiž se řídí společenské vztahy. Ale přitom si nikdo nedělá iluze o trvání takovéto věčnosti (...) Proto je logické, uvažujeme-li o zrušení pojmu 'věčnost' v běžných sociálních vztazích a jejich pravidlech. (...) Kdyby se například sňatky automaticky uzavíraly na dobu pěti let, která by se pak mohla prodloužit, nepostihoval by rodinu manželský rozvrat. (...) kdyby pozemkové vlastnické právo platilo jen deset let, odpadla by všechna složitá právní jednání, jako je postoupení, nabytí, dědění, vyvlastnění atd. Každé bezpráví, ať úmyslné nebo bezděčné, by se tak po uplynutí deseti let odčinilo bez jakéhokoli soudního řízení.“⁷⁸

Především návrh uzavírání manželství na dobu určitou ukazuje směr, kterým se vydá konzumní společnost, tedy k individualizaci, jejíž důsledek nyní zažíváme.

Od roku 1958 se Friedman věnuje projektům Ville spatiale (prostorové město) (Obr. 10/b,c). Vznikají studie pro Paříž (Paris spatial 1960) (Obr. 10/a), Tunis (1960), New York (1964). Jeho základní koncepce spočívá ve vytvoření prostorové struktury, která se vznáší nad zemí nebo stávajícími městy. Tímto vyzdvižením se rozšíří a zintenzivní stávající města, aniž by se musela bourat. Vyzdvižením prostorové struktury se také uvolní půda, kterou Friedman navrhuje využít jako zemědělskou. Tak by měla být zajištěna obživa pro stále se zvyšující počet obyvatel. „Ve velkých městech musí být místo průmyslu zemědělství. Městský zemědělec je společenskou nutností.“⁷⁹ Městský zemědělec bude dál pěstovat potraviny pro společnost, ale nebude už odsouzen do izolace venkova, kde nemůže využívat předností velkoměsta. Architekti budou podle Friedmana určovat pouze třidimenzionální nosnou strukturu a základní komunikační síť. Výplňovou strukturu budou tvořit jednotlivé užité prostory, které budou definovány samotnými uživateli – bez přítomnosti architektů – a jednotlivé buňky budou využívat výhod prefabrikace. Friedman počítá s desetiprocentním přebytkem obytného prostoru. Tak bude možné, aby obyvatelé volili umístění svých obytných buněk podle svého uvážení a mohli si tak vybírat své sousedy. Takto bude spontánně vznikat sociální rozrůzněnost obyvatel. Ulice budou proti povětrnosti chráněny průsvitnými schránkami a budou klimatizovány tak, aby na nich mohl probíhat veřejný život po celý rok. Na těchto ulicích má docházet k sociálním kontaktům a bude tak zabráněno izolaci a osamění jedince v soudobém městě.

Co se týče optimální velikosti prostorového města, Friedman k tomu dodává: „Optimální velikost města nám není známa. Zkušenost nám ale ukazuje, že město s počtem obyvatelstva pod tři milióny působí provinciálně a že města nad touto hranicí vypadají giganticky. Tak se zdá počet tří milionů empiricky jako optimální.“⁸⁰

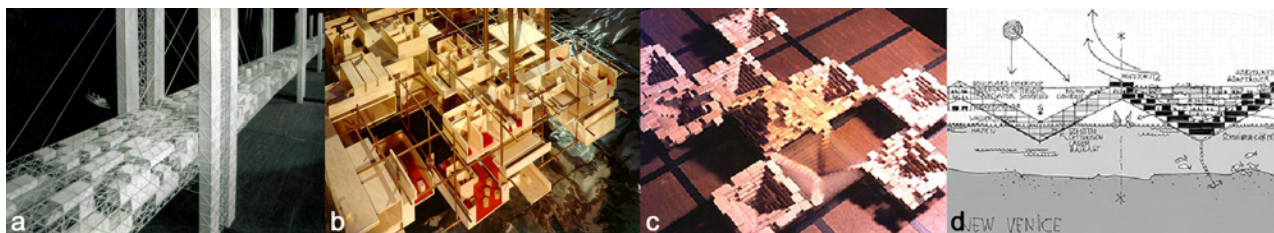
Jeho vizí je, že postupně by celý svět mohl být zastavěn tisíci takovýchto měst. Výhodou vyzdvižené prostorové struktury je, že může vznikat i nad obtížně zastavitelnými územími (např. nad vodní plochou). Takováto mostní města by měla vznikat na strategicky významných místech, nad vodní hladinou (projekt pro Monako) nebo by měla spojoval části měst nad řekou (Londýn Obr. 10/d).

⁷⁷ Schump, 1972, s. 131

⁷⁸ Friedman, cit. In: Ragon, 1967, s. 127-8

⁷⁹ Friedman. *10 principů stavební činnosti v městském prostoru*, In: Ševčík, 2006, s.70

⁸⁰ Friedman. *10 principů stavební činnosti v městském prostoru*, In: Ševčík, 2006, s.71

Obr. 11: **a** - Mostní město přes Lamanšský průliv, společně s Y. Friedmanem, 1963, **b** - Raumstadt, prostorové město, 1966, **c,d** - New Venice, 1964

V roce 1961 se stal členem skupiny GEAM Eckhard **Schulze-Fielitz**. Své teoretické úvahy formuloval v manifestu „Raumstadt“ - prostorové město (Obr. 11/b). Pro stále stoupající počty obyvatel požaduje kvantitu a kvalitu s co nejnižšími náklady. Toho má být dosaženo systematizací prostoru. „Prostorově modulární koordinace nabízí přes přísnější systematiku velkou svobodu volby a uspořádání, a tím i syntézu tendencí hospodářské masové výroby a individuální rozmanitosti.“⁸¹ Systém se skládá z primárního (nebo neutrálního) systému, vícepodlažní prostorové nosné konstrukce velkých rozponů, která uvolňuje ve spodní úrovni prostory pro dopravní systémy, jež jsou na ní nezávislé a nebrání jim tedy v rozvoji žádné překážky, a ze sekundárního systému, který je proměnlivý a přizpůsobuje se požadovanému využití. Jeho výstavba nebo přestavba je v režii uživatele. Veřejný prostor vznikající uvnitř struktury je osvobozen od dopravy. „Prostorové město sleduje profil krajiny jako krystalická vrstva, samo je krajinou, srovnatelnou s geologickými útvary (...) s vegetační vrstvou lesa s jeho větrovím. Pro regeneraci stávajících měst se nad jejich degenerovanými částmi pnou struktury a provokují k jejich zbourání.“⁸²

Společně s Yonou Friedmanem vypracoval roku 1963 projekt mostního města přes Lamanšský průliv (Obr. 11/a). Jde o čtyřpatrovou konstrukci s rozpětím 250-400 m. Součástí mostu je obrovské přístaviště sloužící zároveň pro Anglii a Francii. Nad tímto přístavištěm (v mostní konstrukci) jsou soustředěny sklady, kanceláře, dopravní trasy a trasy inženýrských sítí. Částečně uvnitř a částečně na mostě jsou pak turistické trasy, restaurace, terasy. Součástí mostu jsou byty pro personál a zaměstnance. Vytvořením takového prostorové struktury dojde k výraznému zlevnění dopravy – vše je koncentrováno na jednom místě. Vertikální pohyb je rovnocenný horizontálnímu.

Pro města, která trpí nedostatkem prostoru (Tokyo, Monaco...) nabízí variantu rozšíření nad vodní hladinu pomocí pohyblivého plovoucího města. Nazval jej „New Venice“ (Obr. 11/c,d). Je zde opět použit princip neutrální a sekundární struktury. Celá městská čtvrť se ale může pohybovat po vodní hladině. Tak je dosaženo sezónnosti prostor – nahuštění v zimě, rozptýlení v létě. K ekonomickým a technickým výhodám takovýchto staveb podle něj patří to, že nejsou třeba základy, neboť trychtýřovitá forma neutrálního systému má nízko položené těžiště a zabráňuje tak překlopení. Dále podle stavu proudů není nutná kanalizace, nejsou nutné nové investice do komunikací, neboť je k dispozici je přinejmenším jedna dopravní cesta (vodní). Největší problém průmyslu – doprava – je vyřešen na vodě, která má nejnižší cenové, rozměrové a váhové nároky

81 Schulze-Fielitz. *Raumstadt*, In: Ševčík, 2006, s.55

82 Schulze-Fielitz. *Raumstadt*, In: Ševčík, 2006, s.55

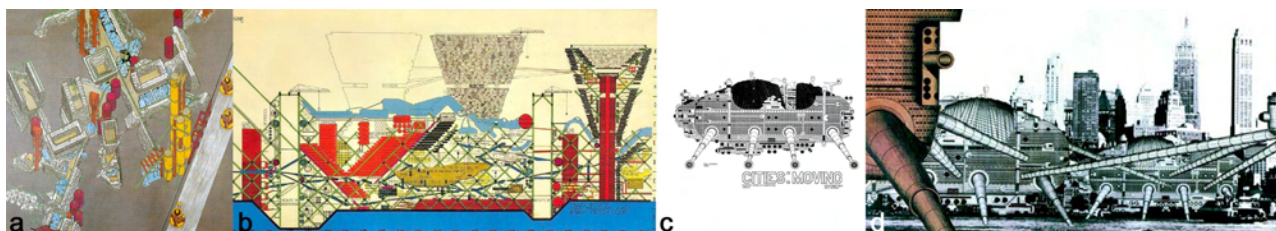
6.2.2.4 Constant

Obr. 12: **a** - Constant, *New Babylon - Ruhrgebiet*, 1963, **b** - Constant, *New Babylon - symbolická představa*, 1969, **c** - Constant, *New Babylon, pohled na sektor*, 1971, **d** - Constant, *New Babylon, fragment sektoru*, 1969

Původní profesí malíř, člen umělecké skupiny COBRA a situacionista Constant Nieuwenhuys pracoval na projektu Nového Babylonu od roku 1958 více jak dvacet let. Toto situacionistické město bylo prezentováno mnoha skicami, objekty a modely (Obr. 12/c,d). Jeho modely stojí na pomezí mezi uměleckým objektem a urbanistickým modelem a klasickým architektonickým jazykem jsou těžko definovatelné. Nový Babylon je tvořen sítí základních jednotek - sektorů - o velikosti 5-10 hektarů, které jsou umístěny 15 až 20 metrů nad povrchem planety. Nedrží se žádného rastru či pevně daného tvaru. Sektory vznikají spontánně, pomocí kreativní síly masové kultury. V tomto totálním městě (Obr. 12/a,b) by postupem času žilo celé lidstvo. Povrch pod ním by zůstal neurbanizován, využit pro potřeby zemědělství a lesy. „New Babylon nikde nekončí (neboť Země je kulatá); nezná žádné hranice (neboť již neexistuje národní hospodářství) a také žádnou kolektivitu (neboť lidstvo je v pohybu). Každé místo je všem a každému přístupné. Celá Země se stane domovem pro Pozemšťany“⁸³. New Babylon je „experimentální myšlenkový, herní model k vytvoření od základů nové, jiné kultury.“⁸⁴ Obyvatelem tohoto města bude nový člověk „homo ludens“, člověk hravý, novodobý nomád, osvobozený od práce, žijící ve společnosti bez hladu a vykořisťování. Město se neustále proměňuje zásluhou kreativity svých obyvatel a přizpůsobuje se jejich dynamickému způsobu života. „New Babylon bude realizován teprve svými obyvateli.“⁸⁵

6.2.2.5 Archigram

Obr. 13: **a** - Archigram, *Plug-in-City, axonometrie*, 1962-64, **b** - Archigram, *Plug-in-City*, 1964, **c,d** - Archigram, *Walking City*, 1964

Anglická skupina Archigram byla založena roku 1960 a záhy po svém založení začala vydávat svůj časopis Archigram (1961). Proslulost skupiny je spojována nejen s jejich vlastní vynikající prezentací projektů, ale také se jménem teoretika Reynera Banhama, který je podporoval. Ten označil rok, ve kterém vyšel časopis *Archigram 4. Zoom a Archigram 5. Metropolis* za „Megarok 1964“. V těchto číslech bylo prezentováno Cookovo *Plug-in-City* (Obr. 13/a,b) nebo Herronovo *Walking City* (Obr. 13/c,d) společně s projekty Friedmana, Paula Maymonta, Freie Otty, E. Schulze-Fielitze, Constanta Nieuwenhuysa, Arata Isozakiho atd. Ale

⁸³ Constant, In: *Megastructure Reloaded*, s. 99

⁸⁴ Constant. *New Babylon*, In: Ševčík, 2006, s. 45

⁸⁵ Tamtéž, s. 46

právě projekty Archigramu jsou nejradikálnějším odmítnutím urbanismu „konečného stavu“⁸⁶ a zároveň největším únikem od reality. „Dali volný průchod ironickým formám science fiction, místo aby projektovali buď skutečně nepředurčující řešení, nebo řešení schopná realizace a vhodná pro společnost.“⁸⁷ Framptonova kritika spočívá také v tom, že podle něj nepokládali za nutné zabývat se sociálními a ekologickými důsledky svých megastruktur, že navrhuji prostorové standardy, které jsou hluboko pod existenčním minimem stanoveným předválečnými funkcionalisty.⁸⁸ Ovšem Archigram se změněnými nároky společnosti zabýval. Ve svých Osmi tezí k budoucnosti Peter Cook proklamuje: „Každá generace si zaslouží výrobky, které představují produkt její kultury a jejího technického potenciálu. (...), kloníme se stále více k tomu, považovat designera za „makléře“ či „zprostředkovatele“ a ne za diktátora. (...) budoucnost musí být pohodlná. Nejčastěji je moderní architektura laiky kritizována pro svoji „nepohodlnost“. Důvod nalézáme v tom, že se architekt více než o vše jiné zajímá o architektonické (formální, profesionální) řešení. (...) hnutí do-it-yourself dává zřetelně najevo, že se člověk chce něčeho zúčastňovat: i když je materiál pro kutily polotovarem a výsledek práce je nedokonalý, přesto člověk vytvořil své vlastní prostředí...“⁸⁹ I když projekty megastrukturálních vycházely z poznání problémů a změn ve společnosti, jejich nadšení technickým pokrokem a mobilitou a jejich nerespektování konzervativního přístupu obyvatel k bydlení a lpění na tradicích způsobilo, že se tyto projekty staly přes svou nechuť k moderně právě jejími pokračovateli v neschopnosti obyvatel tyto produkty přijmout.

6.2.2.6 Kritika megastruktur

Poměrně záhy po svém vzniku však podlehly vize megastrukturálních kritice spočívající především v neschopnosti obyvatel identifikovat se s megastrukturou. Jürgen Joedicke roku 1967 v úvodu zvláštního čísla časopisu *Bauen+Wohnen - Stadtplanung. Experimente und Utopien* píše: „Je zřejmé, kolik významu bylo poskytnuto technologii, dopravě, mobilitě, bytu a zahušťování. Ovšem otázka, jak se člověk žijící v těchto superstrukturách má zařídit, jestli je vůbec člověk schopen se s touto formou bydlení identifikovat, položena nebyla. Vzdá se člověk svých představ a přání, která jsou po staletí relativně konstantní, aby žil v tomto světě? Dá mu tento svět to, co potřebuje?“⁹⁰ Co nemohlo být megastrukturálním také odpuštěno, bylo urychlení zániku stávajících měst. I když jim zničení měst bylo vyčítáno, bylo to neprávem. Megastrukturální neměli v úmyslu stávající města zničit. Jejich prostorová města se neměla stávající městské struktury prakticky dotýkat, měla se nad ní vznášet. Prostorová města měla být podle Eckharda Schulze-Fielitze pokračováním starých měst, která „svým prostorovým uspořádáním, hustotou a mícháním funkcí, úzkým spojením veřejného prostoru s privátním a tím obyvatelností bez aut, nejsou nic jiného než nízká prostorová struktura.“⁹¹

Výrokem Reynera Banhama z roku 1973, „Megastruktura je mrtvá - proto je čas zařadit ji do historie architektury“⁹², končí krátký život megastruktur.

86 Ševčík, 2006, s. 121

87 Frampton, 2004, s. 328

88 Frampton, 2004, s. 329

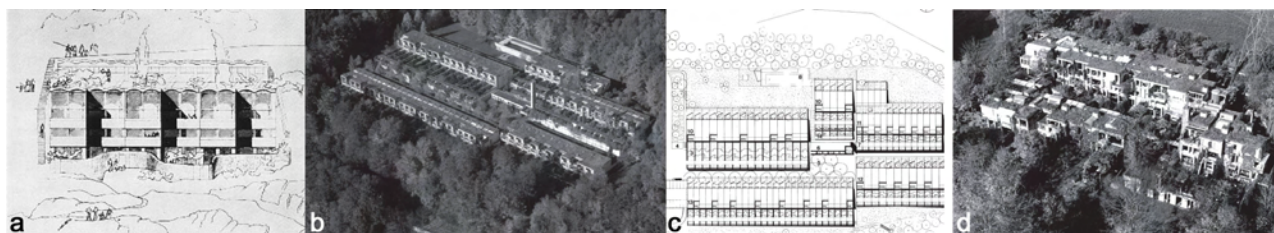
89 Cook, Peter. *8 tezí k budoucnosti*. In: Ševčík, 2006, s. 129-132

90 *Megastructure Reloaded*, s. 15

91 *Megastructure Reloaded*, s. 15

92 *Megastructure Reloaded*, s. 14, takto nazval Banham cyklus přednášek na Fakultě architektury v Neapoli

6.2.3 Kompaktní bydlení

Obr. 14: **a** - Le Courbusier, Rob et Roq, 1949, **b** - Atelier 5, sídlíště Hallen, 1961, celkový pohled, **c** - Atelier 5, sídlíště Hallen, 1961, půdorys, **d** - Atelier 5, sídlíště Thalmatt 1, 1974, celkový pohled

Vedle megastrukturálních tendencí vznikají v padesátých letech především v tvorbě švýcarského Atelieru 5 experimenty s novou obytnou formou - kompaktním bydlením. Tato forma spojuje výhody rodinného a bytového domu. Vytváří „koncentrovanou, ale nízkou urbanistickou jednotku“⁹³. Jak sami autoři uvádějí, jejich práce byla ovlivněna Le Courbusierem a jeho pozdní tvorbou. K ní náleží např. studie Roq et Rob z roku 1949 (Obr. 14/a). Hotel a obytný soubor vycházejí z uspořádání, které je typické pro předindustriální středomořská města. Tedy kompaktnost, podobnost jednotlivých domů a stupňovité uspořádání vycházející z terénních daností.

Studie sídlíště Hallen (Obr. 14/b,c) byla impulzem pro vznik Atelieru 5 v roce 1955. Sídlíště bylo postaveno v letech 1959-61 v souvislosti s Expem 1964. Soubor skládající se z 78 řadových domů a základní vybavenosti (školky, klubu, obchodu a bazénu) kopíruje příkrý jižní svah. Tento projekt atelieru proslavil a stal se prototypem sídlíště na omezeném pozemku. Následovaly pak další realizace (Rainpark, Thalmatt I (Obr. 14/d) a II, Lorraine, Ried W2, Slosspark atd.) Všechny projekty spojuje koncept odstupňování veřejného a soukromého prostoru, spojení interiéru a exteriéru a v neposlední řadě lidské měřítko souboru, kdy automobilová doprava zásadně neurčuje měřítko sídlíště.

⁹³ Hon, 2007, s. 7

7 ANALÝZA SOUČASNÝCH PŘÍKLADŮ

V této kapitole je soustředěn výběr ze současných realizovaných i nerealizovaných projektů intenzivních městských struktur. Nejedná se o vyčerpávající přehled současného dění, ale o subjektivní výběr, který demonstruje různorodost a bohatý architektonický slovník těchto projektů.

Při analýze současných příkladů, a to především výměr staveb a z nich odvozených ukazatelů intenzity využití území, se vyskytovaly někdy poměrně výrazné rozpory v údajích i u důvěryhodných zdrojů⁹⁴. Snaha ověřit údaje přímo v architektonických kancelářích byla marná, neboť na dotaz emailem odpověděly pouze 2 kanceláře (MVRDV a BUSarchitektur), a to ještě neúplně. Pro úplnost je u každého příkladu uveden zdroj pro údaje týkající se výměry. U některých příkladů (především u nerealizovaných) se tyto hodnoty nepodařilo zjistit. Tyto kapacitní údaje jsou však pouze jedním z mnoha hledisek analýzy.

Každý analyzovaný příklad má v pravém horním rohu umístěnou ikonu s charakteristickým obrázkem. Pod ním jsou dvě schémata. Jedno vyjadřuje polohu vůči městu a druhé prostorový princip (blíže viz kapitola 8).

Vysvětlivky k číselným údajům:

Podlažní plocha

Je udávána jako hrubá podlažní plocha. V závorkách je uvedena výměra podlažních ploch nadzemních částí staveb.

Zastavěná plocha

Je udávána jako půdorysný průmět všech nadzemních i podzemních částí stavby. V závorkách je uvedena výměra zastavěných ploch nadzemních částí staveb.

Koeficient podlažní plochy KPP

Vyjadřuje poměr mezi součtem výměr podlažních ploch nadzemních částí staveb všech stavebních objektů na pozemku k celkové výměře pozemku.

Koeficient zastavěné plochy KZP

Vyjadřuje poměr mezi součtem výměr zastavěných ploch nadzemních částí staveb všech stavebních objektů na pozemku k celkové výměře pozemku.

⁹⁴ Za důvěryhodný zdroj byly považovány publikace a+t edice (neboť dle metodiky jejich výzkumu byla data získávána přímo od architektonických kanceláří), významné architektonické časopisy a omezeně i internetové stránky architektů. Za nedůvěryhodné jsou považovány jinak rozsáhlé zdroje informací jako jsou internetové databáze projektů, např. MiModernArchitecture, ArchDaily nebo WikiArchitecture.

COMPACT CITY

01

Autor: BUSarchitektur (Laura P. Spinadel, Claudio J. Blazica)
Rainer Lalics
Projekt: od 1993
Realizace: 1999-2001
Adresa: Rakousko, Vídeň - Florisdorf, Donaufelder Straße 101
Skladba funkcí: bydlení, 54 bytů
administrativa
obchody a služby
dětské denní centrum

Poloha vůči městu: okraj města

Podlažní plocha: 32 313 m² ⁹⁵ (odhad 18 000 m² nad terénem)

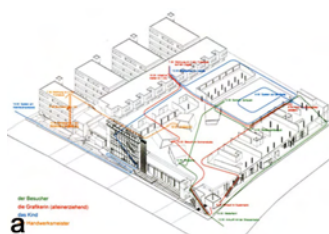
Pozemek: 10 280 m² ⁹⁶

Zastavěná plocha: 7345 m² ⁹⁷

KPP: 1,8 (odhad)

KZP: 0,71

Stavební náklady: 15 250 000,- €⁹⁸ (470,- € /m²)

Obr. 15: **a** - provozní schéma, **b** - pohled na řadové domky na platformě, **c** - pohled z Donaufelderstr.
d - řez, **e** - polotevřené schodiště spojující obě úrovně

Na tomto projektu, který původně nazvali „Pilotprojekt Homeworkers“, začali architekti pracovat z vlastní iniciativy, bez zakázky. Ještě před započítím výstavby získali ocenění Otto-Wagner-Städtebaupreis 1998. Compact City se nachází v 21. okrsku Vídně na území, které je obslouženo MHD a má předměstský charakter. Na téměř hektarovém pozemku je smícháno velké množství různých funkcí (bydlení, ateliéry, dílny, obchody, kanceláře, supermarket, restaurace, bankomat, sklady). „Homeworkers“ je specifická skupina lidí, pro které je projekt určen. Jsou to lidé bydlící a (individuálně) pracující na jednom místě. Tedy lidé, kteří jsou v naší společnosti stále častější. Na projektu je zdůrazněna flexibilita a variabilita. Obytné a pracovní jednotky je možné dle přání obyvatel spojovat či rozdělovat. Hesla, která měla oslovit nové obyvatele, byla následující: „Můj volný čas začíná ihned po skončení pracovní doby“, „O hodinu déle spát“, „Jsem dole v kavárně“, „Mám to dole ve své dílně“ apod. Konceptem bylo vytvořit město krátkých vzdáleností, ve kterém se bude bydlet i pracovat. Garáže, obchody a služby tvoří jakýsi kompaktní sokl, na jehož střeše vzniklo městské patro. Jde o další veřejný, či poloveřejný prostor ve výšce, ze kterého jsou přístupné řadové domky, byty, ateliéry a dětské denní centrum. Městské patro je uspořádáno tak, že evokuje normální obytnou ulici s doplňkovými službami a nebudí pocit, že je umístěno ve výšce.

⁹⁵ Kynčl, 2005

⁹⁶ BUS Architektur, osobní sdělení

⁹⁷ BUS Architektur, osobní sdělení

⁹⁸ Gunnser, 2003

DE CITADEL

02

Autor: Christian de Portzamparc
Projekt: 2000
Realizace: 2006
Adresa: Nizozemí, Almere, Citadel
Skladba funkcí: bydlení 22%, 52 bytů
 obchody a služby 78%

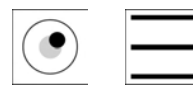
Poloha vůči městu: centrum, nově založené město
Podlažní plocha: 45 000 m² (27 000 m² nad terénem)⁹⁹
Pozemek: 18 000 m²

Zastavěná plocha: 15 500 m²

KPP: 1,5

KZP: 0,86

Stavební náklady: 54 000 000,- € (1200,- €/m²)¹⁰⁰ (1000,- €/m²)

Obr. 16: *a - platforma s bydlením, b - koncepční schéma, c - pohled z pěší zóny, d - řez a pohled*

Na území, kde leží dnešní Almere, se ještě v minulém století rozkládaly zemědělské pozemky. Výstavba zde začala až po druhé světové válce v souvislosti s nutností ubytovat rostoucí populaci Amsterdamu. V roce 1984 se osada stala městem a dramaticky roste (v současnosti má necelých 200 tisíc obyvatel). OMA v roce 1994 vypracoval pro centrum Almere několikaúrovňový Masterplan, v jehož srdci leží blok 1 - De Citadel. 130x130 m velký kompaktní blok je rozříznut na čtyři části pěšími komunikacemi, na jejichž křížení se vytváří náměstí. Nad úrovní s automobilovou dopravou a podzemními garážemi vyrůstá úroveň obchodů a pěších komunikací. Protnutí bloku umožnilo přirozené osvětlení a přístup k obchodům také v nitru bloku a ne jen po jeho obvodě, jak je tomu např. v Compact City. Úroveň obchodů a služeb završuje městská krajina – tedy zvlněný zelený reliéf, do kterého jsou situovány řadové domky lemuující obvod bloku. Domky jsou řešeny různorodě a podporují vyjádření individuality bydlících a vytváří přirozenou sousedskou atmosféru. Zvlněné travnaté městské patro vyhrazuje poloveřejný prostor, dodává svým obyvatelům větší míru soukromí a pocitu bydlení v přírodě.

⁹⁹ Zdroj neoznačených údajů - Fernández Per, 2007, *Dbook*

¹⁰⁰ De Citadel. *Mimoo: Mi Modern Architecture* [online]. © 2012 [cit. 2012-01-28]. Dostupné z: <http://mimoo.eu/projects/Netherlands/Almere/De%20Citadel>

LA RINASCENTE

03

Autor: Hosoya Schaefer Architects AG

Projekt: 2007

Realizace: 2013?

Adresa: Itálie, Miláno, Santa Giulia

Skladba funkcí: bydlení
obchody a služby

Poloha vůči městu: suburbánní oblast, nově založená čtvrť

Podlažní plocha: 14 000 m² ¹⁰¹

Pozemek: nezjištěno

Zastavěná plocha: nezjištěno

KPP: nezjištěno

KZP: nezjištěno

Stavební náklady: nezjištěno

Obr. 17: *a – perspektiva, b – řez, c - interiér 3.np, obchodní dům, d - platforma s bydlením*

Santa Giulia je nově založená čtvrť v blízkosti letiště, 4 km vzdálená od centra Milána, s výbornou dopravní dostupností. Masterplan pro ni vytvořil Lord Norman Foster v roce 2003. Má být paradigmatem čistého, integrovaného a udržitelného života a zároveň příležitostí k vytvoření polyfunkční čtvrti s vysokým podílem zeleně. Kombinuje kompaktní, hustou výstavbu s otevřeným, zeleným prostorem. Projekt La Rinascente je situován v komerčním centru čtvrti kombinující funkce bydlení, kanceláří, obchodů a služeb, kulturních zařízení a zábavy. Projekt kombinuje obchodní dům s bydlením. Koncept spočívá ve vytvoření napětí mezi otevřeností (přístupností a transparentností), uzavřeností (exkluzivitou) a zelení (soukromím). Dvoupodlažní parter je tedy otevřený, hmota třetího podlaží je uzavřená a na střeše se nachází vzrostlá zeleň. Ve třetím nadzemním podlaží již obchodní dům nekomunikuje s ulicí a uzavírá se tak do sebe. Tmavá fasáda zároveň kryje i speciální konstrukci vynášející rodinné domy na střeše a vytvářející prostor pro výsadbu vzrostlých stromů. Ve srovnání s dříve uvedenými příklady zde nejsou použity řadové domy, které vykazují poměrně vysokou hustotu zástavby, ale domy samostatně stojící. Tak je lépe dosaženo pocitu bydlení v zahradě, ovšem na úkor menší hustoty a tedy nižšího počtu bytů.

101 *HOSOYA SCHAEFER Architects* [online]. [cit. 2012-01-28]. Dostupné z: <http://www.hosoyaschaefer.com/2007/01/la-rinascente-milano-santa-giulia/>

HUERTA M3

04

Autor: Scape Architecture (Duncan Lewis)
Projekt: 2003
Realizace: -
Adresa: Španělsko, Valencia, La Torre
Skladba funkcí: bydlení - 35 bytů
 kultura - ekumenické centrum
 zeleň (sad pomerančovníků)

Poloha vůči městu: suburbánní oblast, nově založená čtvrť

Podlažní plocha: nezjištěno

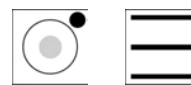
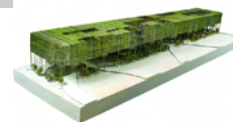
Pozemek: nezjištěno

Zastavěná plocha: nezjištěno

KPP: nezjištěno

KZP: nezjištěno

Stavební náklady: nezjištěno

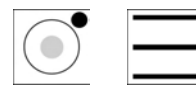
Obr. 18: **a** - Sociópolis, urbanistický model, **b** - úroveň terénu, **c** - řezy, **d** - perspektiva

Projekt Sociópolis vznikl pro bienále architektury ve Valencii v roce 2003 pod vedením Vincenta Guallarta. Projekty zde představilo 13. renomovaných zahraničních kanceláří. Cílem projektu bylo vytvořit obytné budovy vyhovující změněným požadavkům na bydlení (bydlení pro mladé, seniory, imigranty...), vytvoření „pomalého města“, kde funguje pěší nebo cyklistická doprava mezi prací a domovem, vytvoření „rurbánní oblasti“ (kdy je do města vtažena kultura zemědělského využití, založená na arabské tradici, nedochází k nové parcelaci, ale využívají se stávající zemědělské cesty a zavlažovací systém) a vytvoření mikroměsta, kdy každá čtvrť obsahuje kompletní program města. Tyto principy byly poté přeneseny na konkrétní čtvrť La Torre na periferii Valencie. Projekt Huerta m3 v plném rozsahu zachovává stávající sad s pomerančovníky. Objekt se vznáší ve výšce 7,5m a na první pohled evokuje prostorové město Yony Friedmana. Na horní rovině se nachází tzv. kemp, jak jej autoři nazývají. Jsou zde uspořádány všechny obytné části. Soukromé ložnice jsou umístěny pod touto rovinou a jsou přístupny soukromými schodišti. Na úrovni terénu se pak nachází ještě společenské prostory a ekumenické centrum. Sami obyvatelé by si pak měli dotvořit své vlastní obytné prostředí. Mizí zde však mobilita, typická pro Villu spatiale. V rámci totální mobility nemohou být vytvořeny fungující sociální vztahy a tedy ani fungující město. Mizí i nadšení z toho, že člověk je sám schopen tvořit si kvalitní životní prostředí a uzpůsobovat si ho svým požadavkům. Soukromé a veřejné prostory jsou jasně vymezeny. Teprve v rámci tohoto sociálního vymezení vzniká prostor pro kreativitu obyvatel.

THE MOUNTAIN

05

Autor: BIG, JDS (PLOT)
Projekt: 1999, resp. 2005
Realizace: 2008
Adresa: Dánsko, Kodaň, Ørestads Boulevard 55
Skladba funkcí: bydlení 32%, 83 bytů
 administrativa 2%
 obchody a služby 1%
 veřejné parkování 65%
Poloha vůči městu: suburbánní oblast
Podlažní plocha: 32 930 m² ¹⁰²
Pozemek: 6900 m²
Zastavěná plocha: 5800 m² (odhad)
KPP: 4,77
KZP: 0,84
Stavební náklady: 773 \$/m² (580 Euro/m²)

Obr. 19: *a - letecký pohled, b - dálkový pohled, c - řez, d - interiér garáží*

Projekt, který nese podnázev vertikální suburbie, původně vznikl v roce 1999 jako reakce na „nudný Master plan osídlený čtyřhrannými bloky“¹⁰³ pro Ørestad (suburbánní zónu Kodaně). Architekti vytvořili polyfunkční blok, který měl obsahovat stejné funkce jako město samo. Na umělém svahu vznikla kobercová zástavba terasovými domy, jejichž podnož tvořily obchody a služby, sportovní hala, fitness atd. Vše zůstalo ve fázi studie. Po šesti letech přišel investor, ale bohužel se změnil vstupní podmínky. Bydlení zůstalo, ostatní funkce nahradily veřejné garáže. To poněkud oslabilo původní koncepci, ale realita je taková. Prostorem garáží se vznáší nakloněný výtah z něhož jsou přístupné pavlače zajišťující přístup k jednotlivým bytům. Pavlače jsou prosklené a otevírají se tak do garáží. To vše činí z garáží jakýsi předprostor pro bydlení, kdy prostor garáží podléhá přirozené sociální kontrole. Garáže se zde stávají místem sociálních kontaktů. Tedy něčím zatím naprosto ojedinělým.

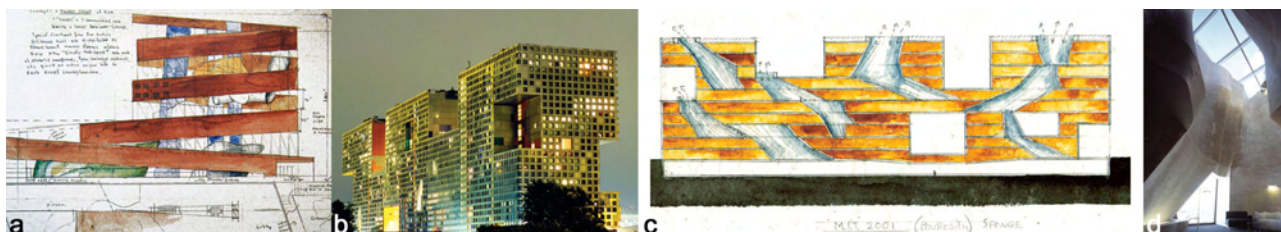
¹⁰² Zdroj všech údajů - Fernández Per, 2009

¹⁰³ Ingels, 2009, s. 78

SIMMONS HALL

06

Autor: Steven Holl, Perry Dean Rogers
Projekt: 1999
Realizace: 2002
Adresa: USA, Cambridge, 229 Vassar Street
 Massachusetts Institute of Technology
Skladba funkcí: bydlení – studentské koleje
 kultura - divadlo
 služby - fitness centrum, menza
Poloha vůči městu: okraj města
Pozemek: 4450 m² ¹⁰⁴
Zastavěná plocha: 2240 m² ¹⁰⁵
Podlažní plocha: 13 325 m² ¹⁰⁶
KPP: 2,99
KZP: 0,5
Stavební náklady: nezjištěno

Obr. 20: *a - horizontální poréznost, b - pohled z ulice, c - schematický řez, d - poréznost v interiéru – společné prostory*

Vysokoškolské koleje MIT jsou 16 m širokou a 140 m dlouhou porézní budovou podél Vassarovy ulice. Návrh byl odmítnutím územního plánu, který „počítal s hradbou cihlových budov specificky 'bostonského typu'“.¹⁰⁷ Proti tomu Steven Holl navrhuje urbanistickou poréznost. Rozlišuje čtyři druhy poréznosti - horizontální, vertikální, diagonální a celkovou. V projektu kolejí Simmons Hall měl tyto druhy poréznosti demonstrovat. Realizován byl roku 2002 návrh celkové poréznosti - dům-houba. Obsahuje 350 studentských lůžek, menzu, auditorium a jiné společné prostory. Desetipodlažní blok je perforován dvěma druhy otvorů. Exteriérová perforace je tvořena velkými pravoúhlými otvory, které díky speciálně vyvinuté konstrukci PrefCon nevyžadují podepření sloupy. Interiérová perforace je volných, dynamických tvarů a přivádí denní světlo do společných prostorů. Společné prostory mají vytvářet místo pro setkávání studentů. Nejedná se zcela o intenzivní městskou strukturu, neboť z podstaty studentských kolejí je objekt určen především studentům a žije svým vlastním životem mimo město. Tento příklad však uvádím kvůli prostorovému uspořádání, kdy v pórech vzniká venkovní poloveřejný prostor.

¹⁰⁴ Dle údajů ve výkresu situace v časopise *El Croquis* 108

¹⁰⁵ Holl, 2003

¹⁰⁶ Dle údajů ve výkresu situace v časopise *El Croquis* 108

¹⁰⁷ Holl, 2003, s. 308

07

Autor: Aart
Projekt: 2003
Realizace: 2006
Adresa: Dánsko, Kodaň, Amagerfælledvej 50
Skladba funkcí: bydlení - studentské koleje, 107 obytných jednotek
 služby pro bydlení

Poloha vůči městu: centrum

Podlažní plocha: 6950 m² (6270 m² nad terénem)¹⁰⁸

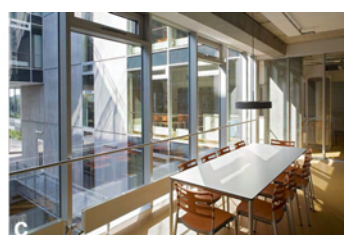
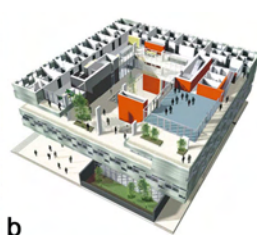
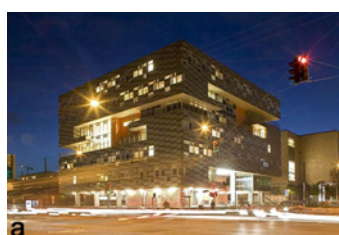
Pozemek: 2495 m²

Zastavěná plocha: 1350 m²

KPP: 2,51

KZP: 0,45

Stavební náklady: € 16000000,- (2300 €/m²)¹⁰⁹

Obr. 21: **a** - pohled z ulice, **b** - virtuální model, **c** - interiér jídelny, **d** - řez

Objekt studentských kolejí stojí ve čtvrti Ørestad, rozvojové oblasti přimykající se z jihu k centru města Kodaně. Je to dobrá lokalita s výbornou dopravní obslužností a blízkostí centra. Základem koncepce bylo vytvořit prostředí, ve kterém jsou studenti přirozeně vedeni k sociálním kontaktům. Budova má za úkol simulovat sociální interakci a negovat izolaci. Prostorové schéma umožňuje vizuální kontakt studentských obytných jednotek se společnými místnostmi. Uvnitř budovy je velkorysý atrium, do něhož ústí společné prostory jako kuchyně, jídelny a kluby prosklenými plochami. Jednotlivé obytné jednotky jsou otočeny směrem vně objektu. Kompoziční hra otvorů a obkladu podporuje dojem pevného uzavřeného bloku obytných jednotek tvořícího kontrast volnému prostoru atria, teras a jiných „pórů“, které propouští hmotou. Nejedná se o přímo o intenzivní městskou strukturu tak, jak byla pro tuto práci definovaná, neboť je to dům pro spíše uzavřenou komunitu studentů. Ovšem kvůli důrazu na sociální interakci považujeme za důležité tento projekt zmínit. Zároveň výborně demonstruje princip poréznosti, kdy se v pórech odehrává „veřejný“ život. Vůči okolní tradiční cihelné zástavbě se bohužel poněkud vymezuje, má poněkud skulpturální charakter, což může bohužel podporovat vymezení semknuté studentské komunity vůči okolí.

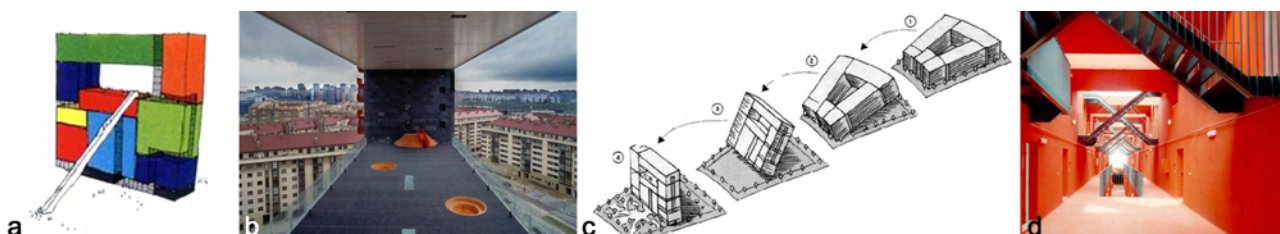
¹⁰⁸ Zdroj neoznačených údajů - Fernández Per, 2007, *Dbook*

¹⁰⁹ The Bikuben Student Residence. *Mimoo: Mi Modern Architecture* [online]. © 2012 [cit. 2012-01-28]. Dostupné z: <http://mimoo.eu/projects/Denmark/Copenhagen/The%20Bikuben%20Student%20Residence>

MIRADOR

08

Autor: MVRDV, Blanca Lleó
Projekt: 2001
Realizace: 2005
Adresa: Španělsko, Madrid-Sanchinarro, Calle Princesa de Éboli 21
Skladba funkcí: bydlení, sociální bydlení, 165 bytů
 poloveřejný prostor
 parkování 165 míst
Poloha vůči městu: suburbánní oblast
Podlažní plocha: 18.300 m² ¹¹⁰, 21.000 m² ¹¹¹, 16.000 m² ¹¹²
 (nad terénem 18 300 m² výpočet z výkresu půdorysu)
Pozemek: 10.000 m² ¹¹³
Zastavěná plocha: 7070 m² ¹¹⁴ (1000 m² nadzemní – výpočet z výkresu půdorysů)
KPP: 1,83
KZP: 0,1
Stavební náklady: € 10890000,-¹¹⁵ (430 €/m²)

Obr. 22: *a - schéma jednotlivých celků, b - veřejná terasa, c - koncept přetočení bloku na výšku, d - interiér společných komunikací*

Sanchinarro je rezidenční suburbii na severovýchodě Madridu s výhledem na pohoří Sierra de Guadarrama. Nově založená čtvrť je tvořena uzavřenou blokovou zástavbou. Mirador má být „únikem z uniformity a klaustrofobie tohoto moře šestipodlažních bloků“¹¹⁶. Objekt vznikl přetočením bloku se soukromým dvorem na výšku. Tak vznikla ve výšce 40ti metrů na terénu veřejná terasa (580 m²) s výhledem na okolí, s možností vnímat horizont, která se měla stát místem setkávání. Bohužel přístup na tuto terasu pomocí eskalátoru nebyl z finančních důvodů realizován a je přístupná pouze výtahy. Objekt obsahuje 165 bytů, které jsou uspořádány do „vertikální čtvrti“. Ta je tvořena devíti na sebe postavenými bloky. Každý blok je tvořen jiným typem bytů, odpovídá jinému životnímu stylu a jiné sociální skupině. Jednotlivé bloky jsou přiznány v exteriéru jiným materiálem na fasádě. Propojeny jsou červenou linkou komunikací zahrnující schodiště, haly, platformy a ulice. Objekt tvoří dominantu v okolí.

¹¹⁰ MVRDV [online]. [cit. 2012-01-29]. Dostupné z: <http://www.mvrdv.nl>

¹¹¹ Blanca Lleó [online]. [2005] [cit. 2012-01-29]. Dostupné z: <http://www.blancalleo.com/01.htm>

¹¹² Mozas, 2006

¹¹³ Mozas, 2006

¹¹⁴ Kynčl, 2005

¹¹⁵ El Mirador de Sanchinarro. Mimeo: Mi Modern Architecture [online]. © 2012 [cit. 2012-01-28]. Dostupné z: <http://www.mimeo.eu/projects/Spain/Madrid/El%20Mirador%20de%20Sanchinarro>

¹¹⁶ MVRDV [online]. [cit. 2012-01-29]. Dostupné z: <http://www.mvrdv.nl>

CELOSÍA

09

Autor: MVRDV, Blanca Lleó
Projekt: 2001
Realizace: 2009
Adresa: Španělsko, Madrid-Sanchinarro, Calle de Isabel Clara Eugenia
Skladba funkcí: bydlení sociální 146 bytů 92%
 obchody a služby - 6 nájemních jednotek 8%
 parkování 165 míst
Poloha vůči městu: suburbánní oblast
Podlažní plocha: 21 550 m² ¹¹⁷
Pozemek: 6021 m²
Zastavěná plocha: 2100 m²
KPP: 2,79
KZP: 0,35
Stavební náklady: 12,6 milion Euro (600 Euro/m²)

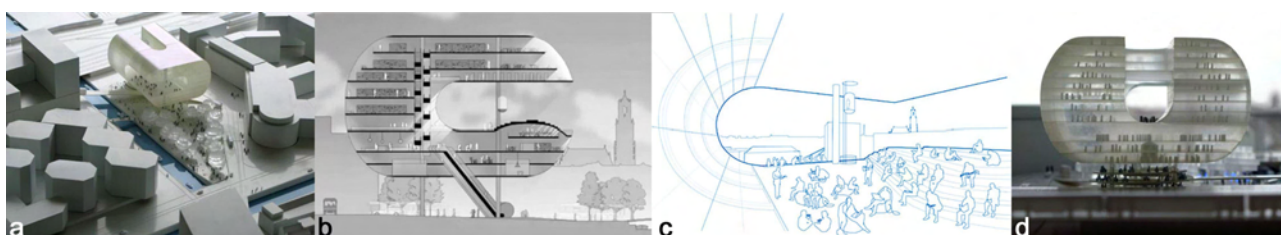
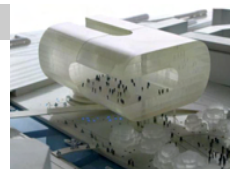
Obr. 23: *a - průhled na Mirador, b - konceptní schéma, c - vnitřní dvůr, d - poloveřejná terasa*

Sanchinarro je rezidenční suburbii na severovýchodě Madridu s výhledem na pohoří Sierra de Guadarrama. Nově založená čtvrť je tvořena uzavřenou blokovou zástavbou. Tento projekt je druhým únikem z klaustrofobie moře šestipodlažních bloků Madridské čtvrti Sanchinarro. Je dalším vývojovým stupněm, kterému předcházeli nedaleko stojící Mirador. Blok Celosía je tvořen mřížkou z 30ti kvádrů hmoty a 30ti volných prostranství. Toto volné prostranství, či póry, je na všech úrovních a tvoří předprostor obytným jednotkám. Je místem zajišťujícím sociální kontakty a sousedský život. Perforace zároveň umožňuje průhledy do okolí, propustnost při pohledu z ulice a nabízí stíněný venkovní prostor s přirozenou ventilací. To je důležité především v letních měsících. Objekt má soukromého investora, ale je řešen jako sociální bydlení. Významným hlediskem byly tedy nízké stavební náklady.

¹¹⁷ Zdroj všech údajů - Fernández Per, 2009

10

Autor: VMX Architects
Projekt: 2008
Realizace: 2012?
Adresa: Nizozemí, Utrecht, Smakkelaarsveld
Skladba funkcí: bydlení 27% , 120 bytů
 kultura - knihovna, kino, centrum umění 48%
Poloha vůči městu: centrum
Podlažní plocha: 45 150 m² ¹¹⁸
Pozemek: 4150 m²
Zastavěná plocha: 4150 m²
KPP: 8,83
KZP: 1,0
Stavební náklady: nezjištěno

Obr. 24: **a** – model, **b** – řez, **c** - venkovní kino, **d** - model

Projekt knihovny vyhrál první cenu v soutěži organizované městem Utrecht. Je situován na hranici historického centra Utrechtu, v sousedství vlakového nádraží. Objekt se vznáší nad terénem, aby uvolnil místo pro průjezd tramvají a veřejný park. Koncept vznášejícího se oblaku, otevřeného veřejnosti, dává knihovně jedinečnost. Program je umístěn okolo dvou velkolepých otvorů. Jeden je určen knihovně a je do něj umístěno venkovní kino, druhý slouží bytům. Společné prostory obytné části mají terasy otočené do tohoto společného dvora. Objekt obsahuje různé typologické druhy bytů (jednopokojové, studia, duplexy...). Střecha je veřejně přístupná a nabízí pohled na město.

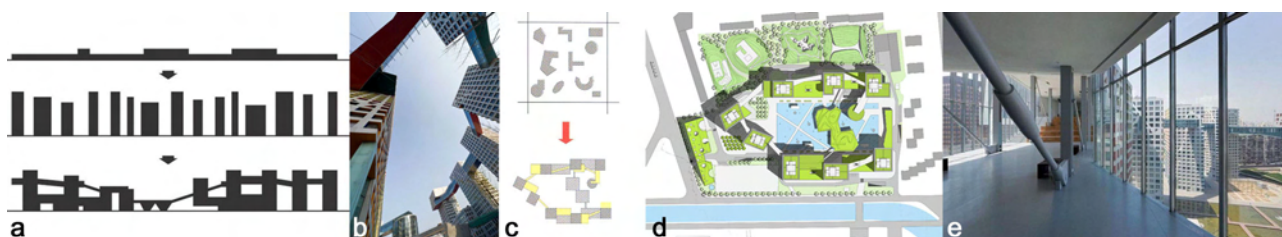
¹¹⁸ Zdroj všech údajů: A+t, Hybrids III

LINKED HYBRID

11

Autor: Steven Holl Architects
Projekt: 2003
Realizace: 2008
Adresa: Čína, Peking, Xibahe South Road
Skladba funkcí: bydlení, 720 bytů, 59%
 hotel 2%
 obchody a služby 7%
 kultura – kino 3%
 parkování 29%

Poloha vůči městu: centrum
Podlažní plocha: 221 000 m² ¹¹⁹
Pozemek: 61 800 m²
Zastavěná plocha: 15 400 m²
KPP: 2,63
KZP: 0,25
Stavební náklady: nezjištěno

Obr. 25: *a - schéma horizontální vertikality, b - fotografie z podhledu, c - město objektů/město prostorů, d - situace, e - interiér spojovacího prstence*

Linked Hybrid (čili propojený hybrid) se nachází v blízkosti hranice historického centra Peking, na městském silničním okruhu. Steven Holl jej charakterizuje jako „třídimenziální městský prostor, ve kterém jsou budovy na, pod a nad terénem spojeny.“¹²⁰ Na úrovni dvanáctého až osmnáctého podlaží je osm obytných budov a jeden hotel propojeno veřejným prostorem - prstencem se službami - ve výšce. Tato spojovací lávka vinoucí se celým areálem obsahuje lázně, posilovnu, galerii, kavárnu a salón. Dva protichůdné prostorové koncepty - vertikálnost a horizontálnost - jsou zde spojeny v horizontální vertikálnost. Objekt nabízí také různorodost bytů - konvenční, loft, duplex, s otočnými dveřmi atd. Steven Holl v souvislosti s tímto projektem vyslovuje důležitý koncept, který je vlastně typický pro většinu řešení intenzivních městských struktur. Město objektů se má stát městem prostorů. Je to tedy obrát od klasicky vytvářeného města, kdy jsou do volného prostoru vloženy objekty, směrem k novému uspořádání, kdy je město vytvářeno prostory.

¹¹⁹ Zdroj všech údajů: A+t, *Hybrids I*

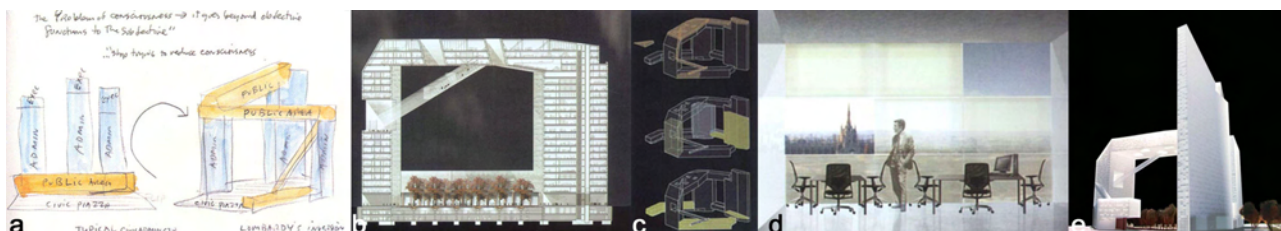
¹²⁰ Steven Holl Architects [online]. [cit. 2009-05-18]. Dostupný z WWW: <<http://www.stevenholl.com/project-detail.php?id=58&search=hybrid>>.

NEW LOMBARDY REGION OFFICES

12

Autor: Steven Holl
Projekt: 2004
Realizace: x
Adresa: Itálie, Miláno, Via Melchiorre Gioia
Skladba funkcí: sídlo zemské správy
 obchody a služby
 veřejný prostor

Poloha vůči městu: centrum
Podlažní plocha: nezjištěno
Pozemek: nezjištěno
Zastavěná plocha: nezjištěno
KPP: nezjištěno
KZP: nezjištěno
Stavební náklady: nezjištěno

Obr. 26: **a** - „Lombardská inverze“ veřejného prostoru, **b** – řez, **c** - interiér kanceláře, **d** - model

Projekt vznikl v rámci soutěže z roku 2004 a je navržen do centra Milána, do blízkosti hlavního vlakového nádraží. Konceptem bylo vytvoření veřejně přístupné budovy. Veřejný prostor není omezen pouze na úroveň terénu, ale zvedá se směrem vzhůru a umožňuje tak přístup veřejnosti do nejvyšších podlaží, odkud nabízí krásné pohledy na město a za jeho horizont - na pohoří Alp. Tři administrativní budovy jsou propojeny vinoucím se veřejným prostorem. Bohužel byl realizován jiný návrh, nedosahující zdaleka kvalit tohoto návrhu.

LIVING BRIDGE

13

Autor: BRT (Bothe, Richter, Teherani)
Projekt: 2001-6
Realizace: -
Adresa: Německo, Hamburk, HafenCity
Skladba funkcí: bydlení 100 000 m² 60%, 1000 bytů
 administrativa 20 000 m² 12%
 obchod a služby 20 000 m² 12%
 promenáda 11 000 m² 7%
 doprava 14 000 m² 9%
Poloha vůči městu: centrum
Podlažní plocha: 134 000 m² ¹²¹
 40 700 m² mostní rovina
 25 600 m² silniční úroveň
Pozemek: „neexistující“
Zastavěná plocha: nelze vyčíslit
KPP: nelze vyčíslit
KZP: nelze vyčíslit
Stavební náklady: 376 miliónů Euro (2300 Euro/m²)

Obr. 27: *a - urbanistický model, b - noční perspektiva, c - řez, d - vizualizace pěší úrovně*

Obytný most spojuje historické centrum Hamburku s doky, rozvojovým územím na řece Labe. Vytváří dlouhou linii zeleného bulváru. Velké množství obestavěného prostoru tak vzniká na pozemcích, které vlastně neexistují. Odtud pramení i nevyčíslitelnost výše uvedených koeficientů. Most je 700 m dlouhý a 62 m široký. V nejnižší rovině ve výšce 12,7 m nad vodní hladinou se nachází silniční komunikace a parkování. Nad ní je pěší úroveň s promenádou, jejíž šířka činí 26m. Promenádu po stranách lemují pětipodlažní objekty (v přízemí obchody a služby, horní 4 podlaží bydlení). V místě, kde se most klene nad ostrovem, je obchodní dům a dva objekty kancelářů. Living Bridge se má stát symbolem rostoucího města.

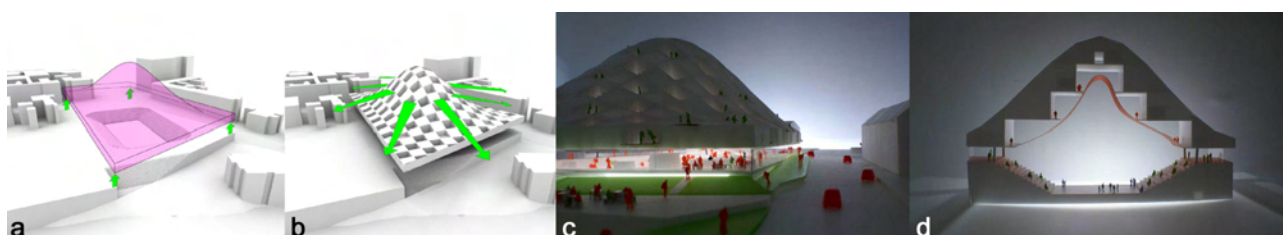
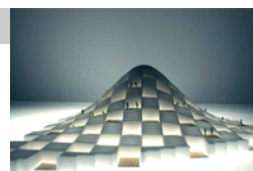
121 Zdroj všech údajů - *Living Bridge* [online]. [cit. 2012-01-29]. Dostupné z: <http://www.livingbridge-hamburg.de/main.html>

ARÉNA V HOLSTEBRO

14

Autor: BIG
Projekt: 2007
Realizace: x
Adresa: Dánsko, Holstebro
Skladba funkcí: házenkářská aréna
bydlení

Poloha vůči městu: nezjištěno
Podlažní plocha: 20 000 m² ¹²²
Pozemek: 6000 m²
Zastavěná plocha: 6000 m² (odhad)
KPP: 3,33 (odhad)
KZP: 1,0 (odhad)
Stavební náklady: nezjištěno

Obr. 28: *a,b* - koncepční schéma, *c* - model, *d* - řez modelem

Projekt vznikl na základě požadavku města, které chtělo postavit arénu pro svůj házenkářský tým, na kterou však nemělo dostatek financí. Z popudu investora, který se rozhodl arénu pro město Holstebro postavit a pronajmout mu je pouze za cenu výstavby, byla sportovní funkce propojena s bydlením. Podmínkou investora bylo, že projekt musí obsahovat také byty, na nichž bude možné profitovat. Zastřešení arény je tvořeno kobercovou zástavbou obytných jednotek nabízející soukromé terasy a je rozvinutím předcházejícího projektu kanceláře The Mountain. Kopcovitý tvar struktury umožňuje z bytů výhled na město a nabízí tak exkluzivní bydlení. Z realizace bohužel sešlo.

¹²² BIG: Bjarke Ingels Group [online]. [cit. 2012-01-29]. Dostupné z: <http://big.dk/>

TERMINÁL YOKOHAMA

15

Autor: FOA
Projekt: 1995
Realizace: 2002
Adresa: Japonsko, Yokohama
Skladba funkcí: terminál přístaviště 17 000 m²
 obchody 500 m²
 restaurace 3000 m²
 konferenční prostory 500 m²

Poloha vůči městu: centrum

Podlažní plocha: 48 000 m²
 438 243 m² externí plochy

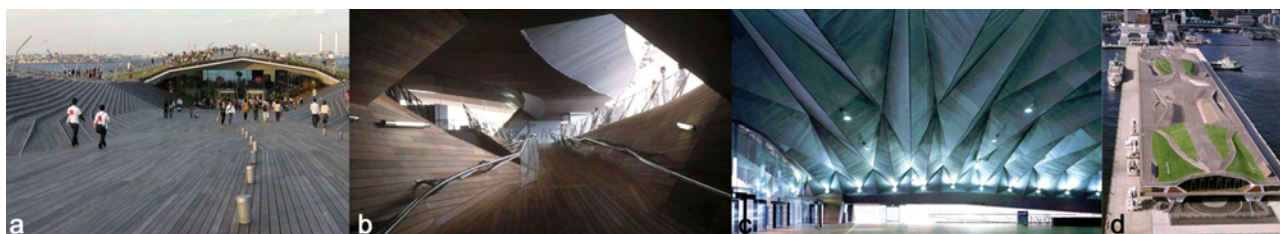
Pozemek: „neexistující“

Zastavěná plocha: nelze vyčíslit

KPP: nelze vyčíslit

KZP: nelze vyčíslit

Stavební náklady: 150 mil. liber

Obr. 29: *a – veřejný park, b – cirkulující prostor, c – garáže, d – letecký snímek*

V roce 1995 vypsal město soutěž na terminál mezinárodního přístavu. Realizace ambiciózního projektu musela počkat až na rok 2002, kdy Japonsko hostilo světový pohár FIFA. Zadání soutěžního projektu bylo klientem postaveno na konceptu „ni-wa-minato“ (zahrada-přístav nebo také osvětlený přístav). Záměrem bylo vytvořit nový symbol města, bránu do Yokohamy, další „operu v Sydney“. Architekti však vnímali potřebu vytvořit mnohasměrné propojení různých světů. Budova má spojit městský veřejný prostor - park s přístavištěm, jakož i obyvatele Yokohamy s cizinci. „Veřejný prostor, který se zavinuje okolo terminálu, neguje symbolickou přítomnost brány, dekóduje rituály cestování a funkční strukturu, která se stává a-typologickým veřejným prostorem, krajinou bez instrukcí pro pobyt v ní.“¹²³ Úroveň městského parteru je průběžně spojena s úrovní nástupiště. Ničím nepřerušovaný prostor cirkuluje budovou a zajišťuje tak parku městský život. V nejnižším podlaží jsou umístěny garáže a technické zázemí, v horním podlaží pak odbavovací hala a nástupiště, nejvýše pak veřejný park. Autoři ve své zprávě zmiňují, že je potlačen symbolický význam brány města. Koncepce je však tak silná, že se projekt naopak stal symbolem Yokohamy a jedním z nejznámějších přístavních terminálů.

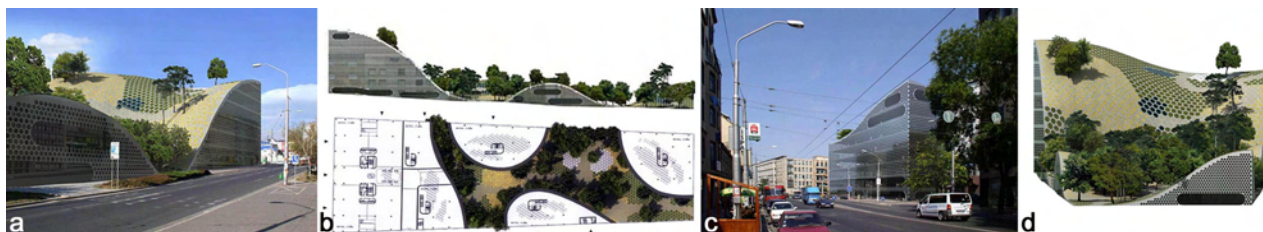
¹²³ El Crouis 115-116, s. 84

KOLLÁROVO NÁMĚSTÍ

16

Autor: HŠH
Projekt: 2003
Realizace: x
Adresa: Slovensko, Bratislava, Kollárovo náměstí
Skladba funkcí: administrativa
 obchody a služby
 veřejný park

Poloha vůči městu: centrum
Podlažní plocha: nezjištěno
Pozemek: nezjištěno
Zastavěná plocha: nezjištěno
KPP: nezjištěno
KZP: nezjištěno
Stavební náklady: nezjištěno

Obr. 30: **a** – vizualizace, **b** – řez a půdorys, **c** – zákres do fotografie, **d** – pohled

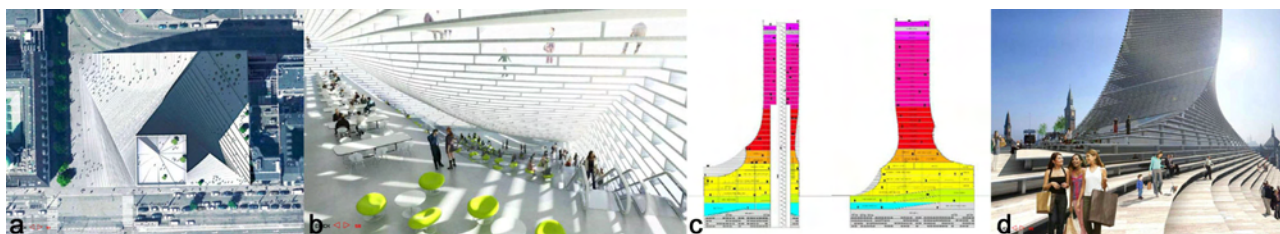
Projekt byl soutěžním návrhem na výstavbu polyfunkčního domu na Kollárově náměstí v Bratislavě. Náměstí dosud fungovalo jako veřejný park. Architekti vnímali výstavbu budovy s převážně administrativní funkcí jako nevhodnou na tak významné místo. Proto se rozhodli vytvořit hybrid, který dovolí zachovat funkci veřejného parku a přitom nabídne požadovaný nový program. Zvlněná krajina městského parku dává tvar budově pod ní a svým zvlněním zároveň umožňuje přístup do parku v různých místech a prostupnost území. Stávající stromy jsou v maximální míře zachovány. Na hranicích pozemku je zvlněný park odříznut a prosklená budova se stíněním z perforovaného plechu se uplatňuje v uliční frontě.

SCALA TOWER

17

Autor: BIG
Projekt: 2007
Realizace:
Adresa: Dánsko, Kodaň, Vesterbrodage/Axeltorv
Skladba funkcí: bydlení 1%
hotel 18%
obchod a služby 16%
administrativa 12%
kultura - knihovna, kino 34%
konferenční centrum 3%
parkování 15%

Poloha vůči městu: centrum
Podlažní plocha: 66 000 m² ¹²⁴
Pozemek: 5295 m²
Zastavěná plocha: 5295 m²
KPP: 8,69
KZP: 1,0
Stavební náklady: nezjištěno

Obr. 31: *a - pohled shora, b - interiér knihovny, c – řezy, d - pochozí fasáda*

Projekt se nachází v blízkosti centra Kodaně. Konceptem je reinterpretace historických kodaňských věží, skládající se ze dvou částí - úzké vysoké věže a základny s měřítkem okolní zástavby. Do věže umístili hotel a lázně, do základny pak veřejné funkce. Věž a základnu posléze morfovali do spirálovitého tvaru, který definují exteriérová schodiště, jež zároveň tvoří plášť budovy. Při stoprocentním zastavění pozemku tak bylo vytvořeno plnohodnotné veřejné prostranství s výhledem na náměstí a zahrady Tivoli. Vytvořili „dánskou verzi španělských schodů v Římě“¹²⁵.

¹²⁴ Zdroj všech údajů - A+t: *HYBRIDS I*

¹²⁵ Ingels, 2009, s. 107

SKY VILLAGE

18

Autor: MVRDV, ADEPT
Projekt: 2008
Realizace: 2013
Adresa: Dánsko, Rødovre, Roskildevej/Avedørevej Havnevej
Skladba funkcí: bydlení, 3650 m²
 (z toho polovina obytné jednotky s kanceláří)
 hotel, 2000 m²
 administrativa, 15 800 m²
 obchody a služby, 970 m²

Poloha vůči městu: okraj města

Podlažní plocha: 36 000 m² (22 420 m² nad terénem)¹²⁶

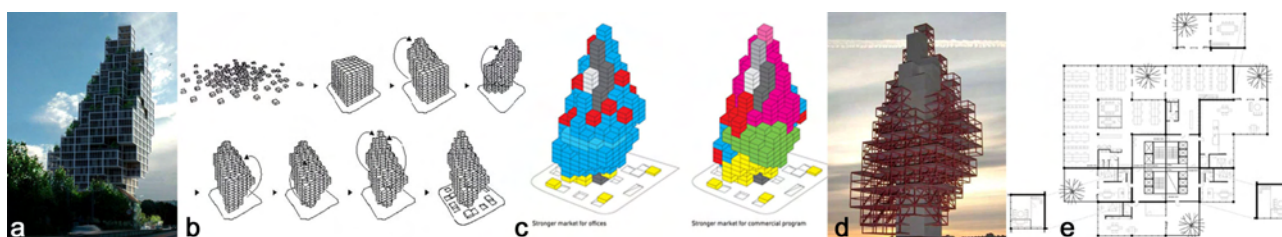
Pozemek: 5500 m²¹²⁷

Zastavěná plocha: 2500 m²

KPP: 3,82¹²⁸ (dle výpočtu 4,07)

KZP: 0,45

Stavební náklady: nezjištěno

Obr. 32: **a** – vizualizace, **b** – konceptní schema, **c** – funkční variabilita, **d** – konstrukční model
e – půdorys patra

Návrh 116 m vysoké věže pro Rødovre, okrajovou čtvrť Kodaně tvořenou převážně bydlením, vyhrál v soutěži v roce 2008. Sky village je tvořena základní jednotkou o rozměrech 7,8 x 7,8 x 4 metry na třídimenčním rastru, která je napojena na centrální jádro s vertikálními komunikacemi. Jádro je rozděleno na tři části tak, aby mohla vzniknout samostatná obsluha různých funkčních jednotek (bydlení, hotelu, kanceláří), ale zároveň umožňuje jejich propojení na patře. Výsledkem se stala krychle o rozměrech 46,8 x 46,8 x 48 metrů, která byla východiskem pro další fázi navrhování. Odebíráním jednotek ze základní krychle a jejich opětovným stavěním na vrchol budovy bylo dosaženo konečného tvaru, který umožňuje částečné uvolnění parteru a vzniku vyhlídkových teras na vrcholu. Zadáním bylo vytvořit flexibilní budovu, která bude schopná měnit svou funkci s ohledem na měnící se poptávku. Základní jednotka může být tedy garsonkou, hotelovým pokojem či kanceláří. Může se spojit se sousedními ve větší byt či kancelář. V parteru jsou obchody a restaurace, místo pro dětské hry atd. Míchání různých funkcí je zde stěžejním konceptem. Pro danou lokalitu se Sky Village stane dominantou, což bylo i zadáním soutěže. Tak je třeba nahlížet i na bydlení, které zde pravděpodobně bude dražší, na dobré adrese, s výhledem na celé město. Ze sociálního hlediska bude mít bydlení charakteristiky výškových domů, především vyšší míru anonymity.

¹²⁶ MVRDV [online]. [cit. 2012-01-29]. Dostupné z: <http://www.mvrdv.nl>

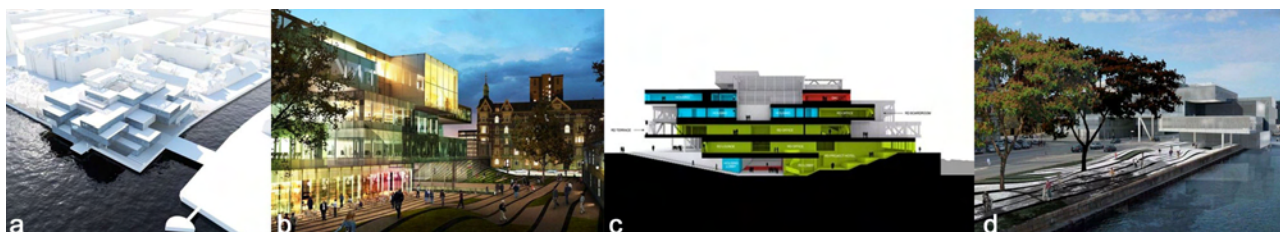
¹²⁷ A+t: HYBRIDS III

¹²⁸ A+t: HYBRIDS III

BRYGHUSPROJEKTET

19

Autor: OMA (Rem Koolhaas, Ellen van Loon)
Projekt: 2008
Realizace: 2013
Adresa: Dánsko, Kodaň, Bryghusgrunden
Skladba funkcí: bydlení 15%
 administrativa 30%
 obchody 5%
 kultura 17%
 sport 3%
 ostatní - městská pasáž, sklady 20%
Poloha vůči městu: centrum
Podlažní plocha: 27 000 m² 129
Pozemek: 12 575 m²
Zastavěná plocha: 7100 m²
KPP: 1,4
KZP: 0,57
Stavební náklady: nezjištěno

Obr. 33: *a – vizualizace, b – pohled směrem k nábřeží, c – řez, d – nábřeží*

Projekt se nachází v centru Kodaně, v exkluzivní lokalitě kodaňského nábřeží. Je součástí široké transformace Kodaňského přístavu. Přesto toto místo postrádá svou identitu a jasné definování prostoru. V rámci projektu bylo nutné pracovat s veřejným prostranstvím, vodním kanálem a významnou dopravní komunikací. Objekt překlenuje stávající komunikaci a zasahuje až nad vodní hladinu. Tím opět spojuje město s nábřežím, které dopravní tepna roztrhla. Objekt se má stát impulsem k rozvoji území, má propojit vnitřní město s přístavištěm a má přivést více života do území. Měřítko i struktura zástavby je dána abstraktním modelem vrstvení kvadratických objemů na sebe. Dané území však tento zásah unese. Velmi důležitá je práce s veřejným prostranstvím, které přirozeně proplouvá skrze objekt a navrácí nábřeží městskému životu. Objekt v sobě skrývá velikou škálu programů, které vytvářejí neočekávané situace.

129 Zdroj všech údajů - A+t: HYBRIDS II

8 HLAVNÍ VÝSLEDKY PRÁCE

K hlavním výsledkům práce patří kategorizace intenzivních městských struktur a pojmenování jejich charakteristik. Dále přenesení těchto poznatků do pedagogického procesu, a to nejen při konzultacích v ateliérové tvorbě, ale především při tvorbě zadání, které tak reflektuje aktuální architektonické a urbanistické dění. A nakonec porovnání přístupu k řešení dané problematiky na různých školách (fakulta architektury VUT v Brně, Ústav architektury fakulty stavební VUT v Brně, Fakulta architektury ČVUT v Praze).

8.1 KATEGORIZACE INTENZIVNÍCH MĚSTSKÝCH STRUKTUR DLE PROSTOROVÉ KONCEPCE

Na základě analýzy současných realizací a projektů intenzivních městských struktur byly nalezeny v hmotové a prostorové koncepci analyzovaných projektů jisté společné rysy. Prvním z výsledků této práce je zobecnění a utřídění těchto principů. Bylo stanoveno a pojmenováno 5 prostorových koncepcí vytváření intenzivních městských struktur. Záměrně jsou tyto kategorie nazvány pojmem prostorová koncepce a ne hmotová koncepce. Důvodem je to, že důležitým aspektem v projektu je zacházení s veřejným či poloveřejným prostorem. Tyto principy rozlišují přístup k formování hmoty a volného prostoru. Často je totiž hmotou funkční náplň budovy, zatímco volným prostorem je veřejné či poloveřejné prostranství (park, náměstí, domovní předprostor), které je vnímáno jako další funkce města rovnocenná k tradičním „hmotným“ funkcím.

Ke každé kategorii bylo pro názornost vytvořeno schema, které je možné najít u analyzovaných současných příkladů.

Kategorie dle prostorové koncepce:

multiplicita

poréznost

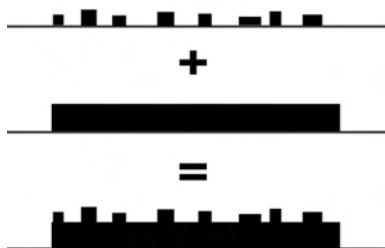
hybridita

konektivita

vertikalita

Jedná se o znásobení či pouhé zdvojení pozemku. Tato myšlenka není nová. V roce 1909 se v americkém časopisu Life objevil obrázek nesoucí 84 úrovní s venkovskými domy (Obr. 34/a). Ocelová konstrukce vyzdvihuje do výšky jednotlivá „podlaží“ o velikosti původního pozemku, na které tvoří platformy pro výstavby individuálních rodinných domů. Tato publikace se však nesetkala se zájmem architektů, byla pouze karikaturou v lifestylovém magazínu¹³⁰. Za určitý způsob multiplikace pozemku můžeme považovat i Le Courbusierův princip vyzdvižení hmoty domu na pilotech a využití ploché střechy pro střešní zahradu. Zde se ale jedná o monofunkční platformy postavené na sebe. To s sebou nese určitá rizika spojená s logickým uspořádáním funkcí. Například střešní zahrada nefunguje,

pokud je monofunkční platformou – pouze veřejným parkem ve výšce. Jestli však tvoří předprostor pro další funkci (např. bydlení), začíná fungovat. Tato kategorie se překrývá s kategorií „Vrstvení“, kterou používá Petr Hájek (viz s.....). Multiplicita ze své podstaty umožňuje přirozenou diferenciaci veřejného a poloveřejného či soukromého prostranství. Na každé platformě může vzniknout předprostor pro umístěnou programovou náplň, ale i venkovní prostory čistě soukromé. Platforma může být místem sociálních kontaktů dané komunity.

Tuto kategorii bychom mohli dále členit na 3 podkategorie:

1. **znásobení parcely** – sem spadají spíše utopické projekty, kdy jsou do superkonstrukce nesoucí několik „kopií“ parcel nad sebou vkládány jednotlivé funkce. Příkladem je výše zmíněný teorém.

V roce 1981 vznikl projekt Highrise of Homes (Obr. 34/b,c), který navrhl James Wines z americké skupiny SITE¹³¹. Je reakcí na rozrůstající se americká města formou urban sprawlu. Jedná se o vertikální zmnožení pozemku, kde každý může již zcela nezávisle na architektovi vytvořit svůj vlastní sen o rodinném bydlení. Je to kompaktní suburbie. Podobným principem se roku 2005 zabývali u nás HŠH v projektu bytového domu pro Brno (Obr. 34/d). Nosnou ideou návrhu je oddělení návrhu domů budoucích uživatelů od návrhu nosného rámce vertikální parcely.

Obr. 34: **a** - anonym, teorém, Life magazin 1909, **b,c** - SITE, Highrise of Homes, 1981, **d** - HŠH, Bytový dům pro Brno, 2005

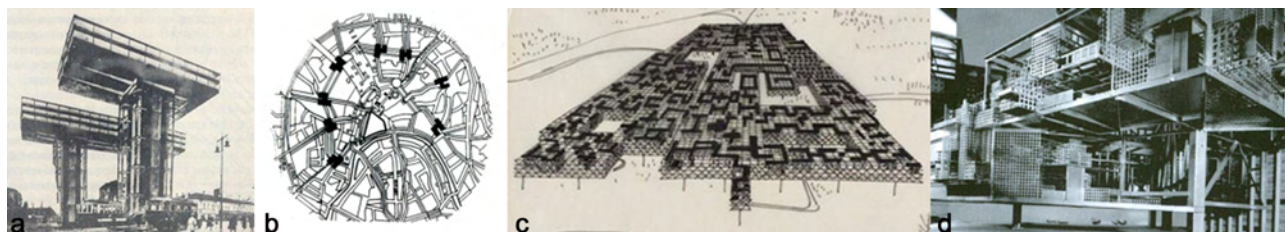
2. **využití střešní roviny** – jde o princip, kdy na střeše jednoho provozu, který nemá vysoké nároky na přístup denního osvětlení (často obchody a služby, ale i sportovní haly apod.) vzniká nový pozemek, který je dále využit. Střešní rovina vytváří

¹³⁰ viz Koolhaas, 2007, s. 65

¹³¹ Sculpture in the Environment

přirozenou diferenciaci veřejného prostranství (umístěného na úrovni terénu) a poloveřejného prostranství (umístěného v „městském patře“). Vítané je to především u obytných staveb. Spontánně jsou střešní roviny využívány např. u výškových domů v New Yorku, kdy zde vznikají nákladné rezidence.

Z analyzovaných současných projektů sem můžeme zařadit Compact City, De Citadel, La Rinascente.

Obr. 35: **a** - El Lisickij, *Wolkenbügel*, 1923-25, **b** - El Lisickij, *Wolkenbügel*, plán pro Moskvu **c** - Yona Friedman, *La Ville spatiale*, ptáčí perspektiva, 1958, **d** - Constant, *New Babylon*, fragment sektoru, 1969

3. **vyzdvižení nad terén** – nové provozy jsou vyzdviženy nad stávající terén, který může nést stávající, původní náplň a na nové funkční náplni je nezávislý. V letech 1923–1925 pracoval El Lisickij na návrhu horizontálního mrakodrapu „Žehlička mraků“ (Obr. 35/a,b). Tyto objekty měly být vyzdviženy nad město a situovány nad okružním bulvárem kolem centra Moskvy. Větší měřítko pak představují v historickém přehledu zmíněná prostorová města vizionářů šedesátých let 20. století (Obr. 35/c,d).

Z analyzovaných současných projektů sem můžeme zařadit Huerta m3.

Jedná se o přístup, kdy je pozemek zastaven maximální možnou hmotou. Tato hmota je pak dále perforována tak, aby bylo možno umístit do tohoto konceptu reálnou programovou náplň, která vyžaduje konkrétní podmínky osvětlení, provětrání, výhledů a celé řady jiných aspektů. Porézností budovy je možno dosáhnout vzniku otevřených (veřejných, či poloveřejných) prostranství ve výšce. Veřejný prostor přestane existovat pouze v kontaktu se zemí, ale dostane se do třetí dimenze města.

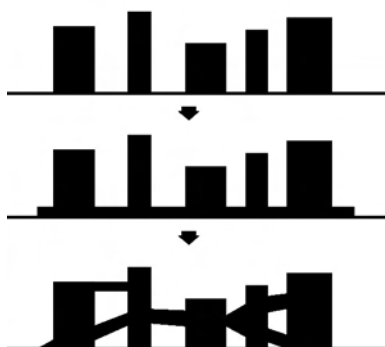
„Co když se například z jednoho aspektu místa - z jeho poréznosti - stane koncept? Prostupnost může uvozovat nový způsob bytí, v němž je neustále přítomno vědomí horizontu.“¹³²

Steven Holl rozlišuje čtyři druhy poréznosti: horizontální, vertikální, diagonální a celkovou. Demonstruje je na návrhu Simmons Hall (viz předchozí kapitola).

Z analyzovaných současných projektů sem můžeme zařadit SimmonsHall, studentské koleje Bikuben, El Mirador, Celosía a Library++.

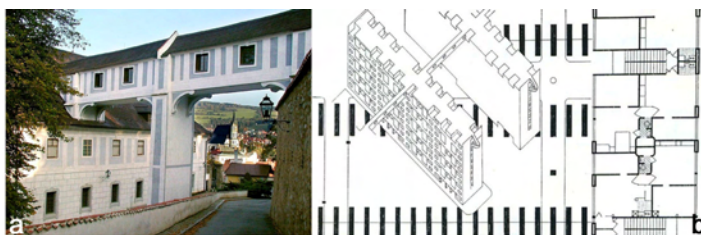
¹³² Holl, 2003, s. 305

Tímto principem je myšleno propojení „tradičních“ budov ve výšce. Důležité je, že toto propojení nemá pouze funkci spojovací komunikace, ale nese v sobě i jiné, často veřejné funkce. Znásobí se tak parter, kdy se jeden nachází tradičně v kontaktu se zemí, druhý pak v kontaktu s horizontem. Historické příklady jsou založeny na nutnosti propojení provozů ve výšce formou spojovací lávky. Pouze námkou můžeme z historických příkladů zmínit spojovací lávku na zámku v Českém Krumlově (Obr. 36/a) nebo z dvacátého století návrh G. Vegmana na kolektivní dům pro soutěž OSY z roku 1927 (Obr. 36/b). Takovýchto příkladů je mnoho, ale nejedná se tedy o princip konektivity tak, jak jej chápeme u současných intenzivních městských struktur. Toto propojení totiž vždy slouží pouze pro

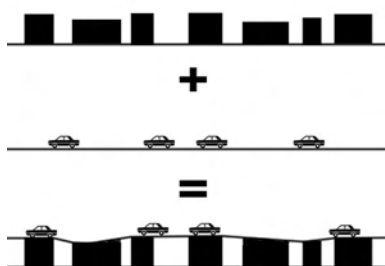
komunikaci. Intenzivní městské struktury toto propojení posunují dále a nechávají veřejný život projít skrz.

Z analyzovaných současných projektů sem můžeme zařadit Linked Hybrid nebo New Lombardy Region Offices od Stevena Holla.

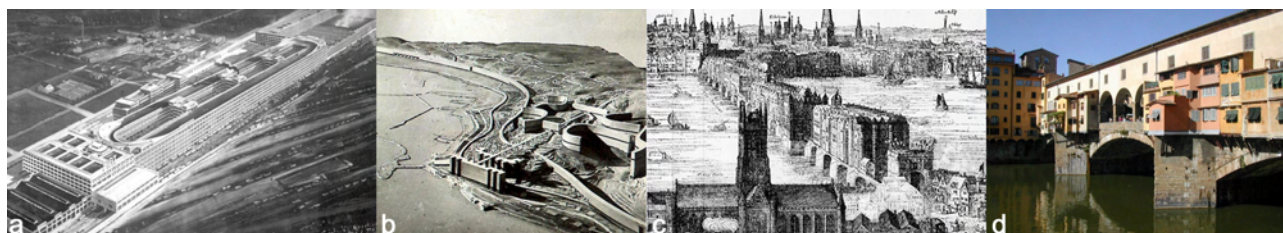
Obr. 36: **a** - zámek Český Krumlov, **b** - G. Vegman, dům-komuna, 1927

Zavedení pojmu hybridní architektury souvisí s reakcí na moderní architekturu hledající čistotu ve všech svých projevech. Robert Venturi ve svém „Vlídlném manifestu“ píše: „Mám rád prvky hybridní spíše než „čisté“, kompromisní spíše než „neústupné“, pokřivené spíše než „přímočaré, dvojznačné spíše než „jasně vyslovené“...“¹³³ Pro Stevena Holla znamená hybridizace „obecný důsledek hledání nové jednoty oddělených prvků v architektuře“ a měla by spojit „svět proudění a odlišnosti“¹³⁴. Hybridní architektura je velice širokým pojmem a zahrnuje stavby, které jsou kombinací různých konstrukčních systémů, různých materiálů, různých druhů energetického provozu apod. Zde hybriditu chápeme jako spojení a reakci různých funkcí, které spolu

vytvoří novou nedělitelnou jednotu. Podle Jana Šepky dochází k nejsilnějším konfrontacím funkcí a tedy vytvoření hybridní budovy u dopravních staveb, sportovních staveb a krajinných prvků.¹³⁵ Jedná se o poměrně rozsáhlou škálu různých přístupů k tomuto problému, a proto zde zmíním jen zástupné příklady.

Obr. 37 **a** - Giacomo Matté-Turuccio, továrna Fiat v Ligottu, 1923, **b** - Le Courbusier, plan Obus, 1930, **c** - London Bridge, 1209, **d** - Ponte Vecchio, 1565

- dopravní stavby** - Do této kategorie by se dala zařadit továrna Fiat v Ligottu (Obr. 37/a) z roku 1923, jejíž tvar je ovlivněn umístěním zkušební dráhy na střeše budovy. Plánu Obus (Obr. 37/b) od Le Courbusiera dominuje křivka dopravní komunikace, která dává tvar obytnému superbloku. Širokým tématem jsou obytné mosty. Z historických příkladů můžeme zmínit London Bridge, který byl dokončen roku 1209 (Obr. 37/c) nebo Ponte Vecchio ve Florencii z roku 1565 (Obr. 37/d). Mostní město, společný návrh Yony Friedmana a Eckharda Schulze-Fielitze z roku 1963, mělo překlenout kanál La Manche.

Z analyzovaných současných projektů sem můžeme zařadit Living Bridge nebo Terminál Yokohama.

- sportovní stavby** - Sportovní areály jsou převážně monofunkční zóny, které jsou využívány jen v určitých časových úsecích. Jsou to území, která ve městech zabírají obrovské plochy a nesou v sobě vysoký potenciál v možnosti zahuštění. Mícháním funkcí se dá zabránit periodickému vyhlazení sportovních areálů.

Z analyzovaných současných projektů sem můžeme zařadit Arénu Holstebro.

¹³³ Venturi, 2001/2003, s. 15

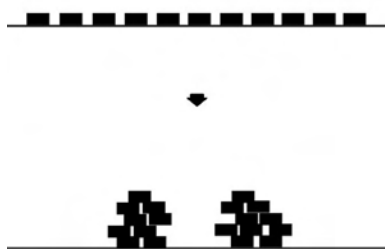
¹³⁴ Nan Ellin, *Integral Urbanism*, Dostupné z: http://books.google.com/books?id=Y-PvZtJhKocC&pg=PA155&lpg=PA155&dq=hybridization+holl&source=bl&ots=I9Pyy5tG-E&sig=xuKq1cFUz72Q9xBMsLodIlpgsCw&hl=en&ei=vOAPSouPMpmt_AbDnuG2BA&sa=X&oi=book_result&ct=result&resnum=1#PPA154,M1

¹³⁵ Viz rozhovor s HŠH, *ERA 21: transformace či hybridizace?*. Brno: ERA, 2008(5). ISSN 1801-089X.

3. **krajina nebo veřejné prostranství** - krajina, v našem ohledu spíše městský park, a veřejný prostor, například náměstí, nebývají obvykle spojovány s jinými funkcemi. Hybridní struktura je však schopna zachovat funkci parku či náměstí a zároveň vložit funkci novou. Je však důležité, aby se nově vložená funkce s funkcí náměstí či parku skutečně hybridizovala. Pouhá zelená střecha totiž nikdy nebude veřejným parkem. Aby se jím stala, musí se propojit s budovou, která ji nese, a přirozeně propojit úroveň parteru stávajícího města s touto vyšší úrovní.

Z analyzovaných současných projektů sem můžeme zařadit Kollárovo náměstí nebo Scala Tower.

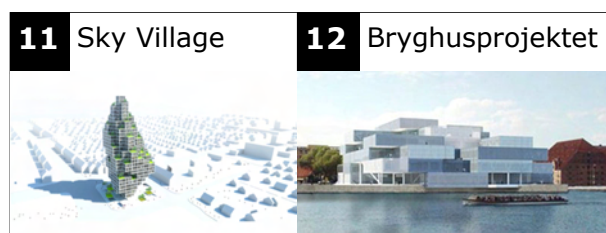
Posledním principem je vertikálita, tedy vytvoření vertikální vesnice, čtvrtě či města. Opět zde musím uvést důležitost díla Le Courbusiera. Jeho *Immueble-villas* můžeme chápat jako vertikální vesnici. Rodinné domy postavené na výšku. V poválečném období pak vynikají především dvě realizace. Habitat '67 architekta Moshe Safdieho byl vybudován v rámci světové výstavy EXPO v Montrealu roku 1967. Realizace jeho diplomního projektu s názvem „A Case for City Living, A Study of Three Urban High Density Housing Systems for Community Development“ je tvořena 354 prefabrikovanými jednotkami, které společně vytváří 158 bytových jednotek. Navrstvením těchto jednotek na sebe vznikají na jejich střeších plochy pro terasy. Ideou bylo „dodání soukromí, čerstvého vzduchu, slunce a

suburbánního pohodlí do městské polohy.“¹³⁶ Nagakinská kapsulární věž architekta Kisho Kurokawy je realizací megastrukturálních idejí z roku 1972. Na primární strukturu - centrální betonové jádro - jsou připevněny prefabrikované kapsle, které tvoří jednolůžkový pokoj o rozměrech 2,3m x 3,8m x 2,1m. Kapsle jsou mobilní a vyměnitelné. Avšak od jejich výstavby k výměně žádné kapsle nedošlo a objekt se dostal do havarijního stavu. Do této kategorie by se daly zařadit také současné projekty vertikálních měst a vesnic, které jsou plánovány jako soběstačné superstruktury. Měřítkem však přesahují rámec této práce.

Obr. 38: a, b - Moshe Safdie, *Habitat '67*, 1967, c - Kisho Kurokawa, *Nagakinská kapsulární věž*, 1972

Z analyzovaných současných projektů sem můžeme zařadit Sky Village nebo Bryghusprojektet.

¹³⁶ Dennis Sharp cit. Habitat '67. *Great Buildings Collection* [online]. ©1997-2011 [cit. 2012-02-01]. Dostupné z: http://www.greatbuildings.com/buildings/Habitat_67.html

8.2 KATEGORIZACE INTENZIVNÍCH MĚSTSKÝCH STRUKTUR DLE LOKALITY

Analyzované projekty a stavby byly rozděleny dle polohy ve stávajícím městě do tří kategorií: centrum, okraj města a suburbánní oblast. Více jak polovina z nich (10 projektů) je situována v centrální části měst. Téměř třetina projektů (5) leží v suburbánních zónách. Tři projekty jsou situovány na okraji města. U jednoho projektu (aréna v Holstebro) se lokalita nepodařila zjistit.

centrum - je definováno těsnou blízkostí historického jádra města. Jedná se často o nové rozvojové plochy brownfields (bývalé doky, prostory kolem železnice). Nebo jde o lokality, které pro výstavbu vlastně neexistují, jsou řekou (Living Bridge) nebo parkem (Kollárovo náměstí). Výjimku tvoří objekt De Citadel, který leží přímo v centru nově založeného města, bez historického jádra.

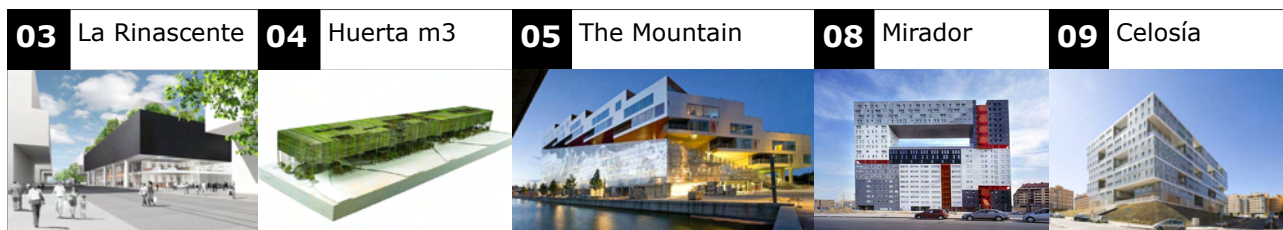

okraj města - jedná se o lokality, které nemají bezprostřední návaznost na historické centrum, ale jsou stále součástí kompaktního města.

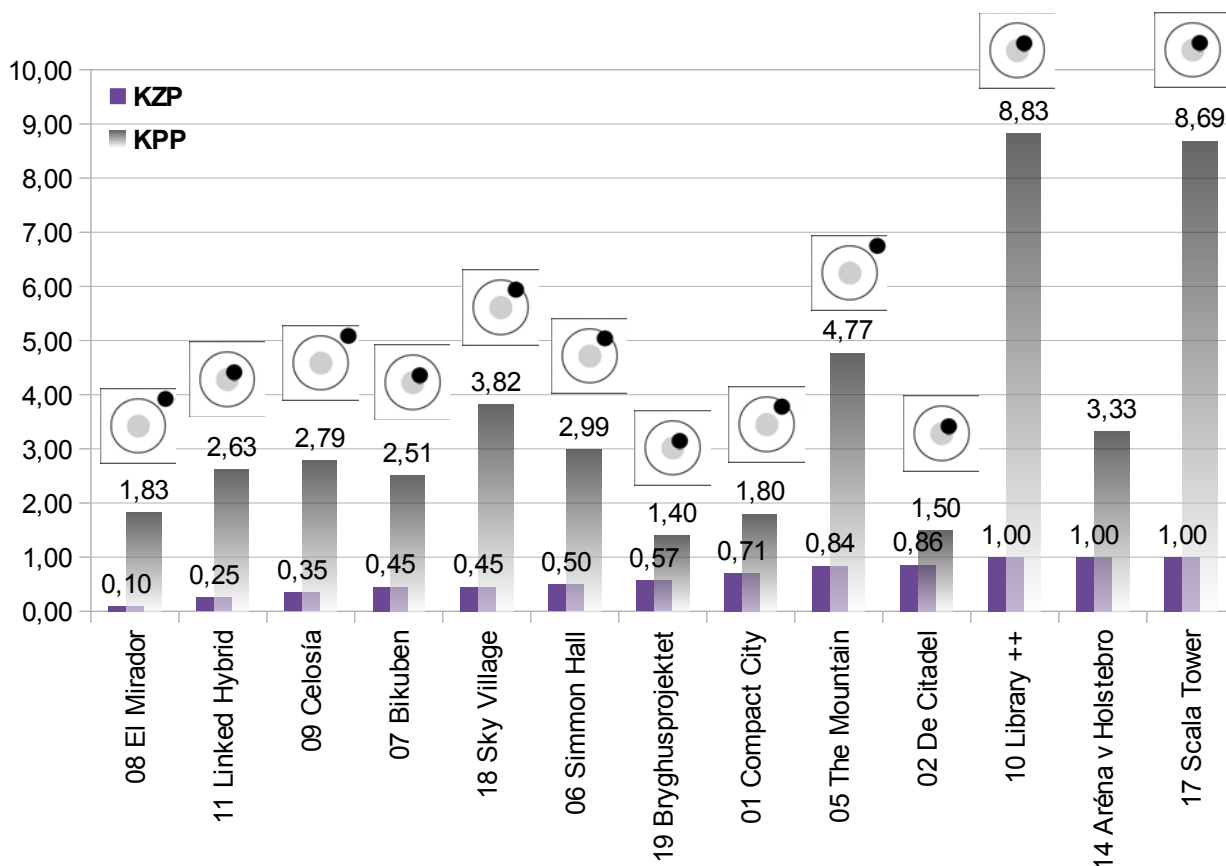

suburbánní oblast - do této kategorie spadají projekty situované v plánovaných rezidenčních suburbiích, ale i v urban sprawls. Pro danou lokalitu znamenají zvýšení hustoty obyvatel nebo vytvoření dominanty v jednotvárném okolí. Případně mohou sloužit k zahuštění urban sprawlu a vytvoření nového lokálního centra.

Mezi analyzovanými příklady převažují projekty v centru města a následují suburbánní oblasti. To naznačuje, že intenzivní městské struktury se s výhodami dají použít při regeneraci měst. Ať již při obnově brownfields (Bryghusprojektet, Living Bridge...) nebo při zahušťování a vytvoření nových chybějících center v suburbánních oblastech (The Mountain, Mirador, atd).

Dále bylo zjišťováno, zda existuje vztah mezi polohou objektů ve městě a intenzitami využití pozemku. Následující graf ukazuje, že koeficienty zastavěné plochy jsou převážně vysoké u objektů v centru města, není to však pravidlem. Koeficienty podlažní plochy vzhledem k poloze ve městě kolísají. V centru města dosahují nejvyšších (Library ++) a zároveň i nejnižších hodnot (Bryghusprojektet).

Graf 3: KPP a KZP v závislosti na poloze ve městě

8.3 CHARAKTERISTIKY INTENZIVNÍ MĚSTSKÉ STRUKTURY

8.3.1 Intenzivní městská struktura z hlediska bydlení

Práce se zaměřuje na bydlení v intenzivní městské struktuře. Bydlení je funkce, která ze středu měst mizí a snahou je ji tam opět vrátit. Existuje představa, že vytvořením kvalitních podmínek pro bydlení v centrální poloze vůči městu a spojení výhod, které přináší rodinný a bytový dům, je možné zmírnit migraci obyvatelstva (především mladých lidí zakládajících rodiny) do suburbánních oblastí. Ověření této domněnky již překračuje rozsah disertační práce a je námětem pro další sociologický výzkum zaměřený konkrétně na suburbanizéry.

V rámci intenzivní městské struktury je funkce bydlení složkou, která zajišťuje dvacetičtyřhodinový provoz budovy a přirozené městské prostředí se sociální kontrolou. Ovšem vložení právě této funkce do složitého organizmu intenzivní městské struktury je jednou z nejtěžších záležitostí. Tato komplikovanost souvisí s odlišným měřítkem jednotek pro bydlení a jednotek jiných funkcí (tedy např. bytu versus sportovní haly). Dále samozřejmě s odlišnými technickými požadavky na výstavbu a požadavky na provoz. Z hlediska bydlení je třeba zajistit nároky obyvatel na soukromí a bezpečnost. Důležitou roli zde hrají aspekty psychologické, tedy především pocit soukromí a bezpečí. V neposlední řadě je nutno dosáhnout rovnováhy mezi soukromím jednotlivce a nárokem komunity, mezi přístupem kolektivistickým a individualistickým. Při zdárném vyřešení těchto komplikací však může intenzivní městská struktura vytvořit pro bydlení takové podmínky, které nabízí řadu výhod. K těmto výhodám patří dostupnost městské vybavenosti, různorodost nabídky bytů, existence venkovních poloveřejných a soukromých prostranství, větší či menší pocit sounáležitosti s komunitou, podnětné prostředí atd.

Analyzované příklady nabízejí většinou širokou škálu různých bytů, určených různým sociálním skupinám obyvatelstva. Především v projektech MVRDV se pak jednotlivé byty shlukují do větších celků a vytváří tak přirozené sousedské prostředí.

8.3.2 Souvislosti s územním rozvojem a plánováním

Ve všech významných dokumentech o udržitelném rozvoji sídel je zmiňována nutnost „podporovat polycentrický rozvoj sídelní struktury“¹³⁷ nebo využití „možností efektivní veřejné dopravy a efektivního využívání energie, které poskytuje vysoká hustota zástavby, ovšem při zachování lidských rozměrů rozvoje.“¹³⁸ Výrazným aspektem pro zachování trvale udržitelného města je kombinování funkcí, které má schopnost snižovat potřebu mobility. Je třeba „regulovat nepřiměřený růst městských aglomerací (urban sprawl)“ a „dbát na přednostní využívání stávajících příp. opuštěných, již dříve využívaných ploch (brownfields)“¹³⁹.

Intenzivní městské struktury tyto zásady naplňují a mohou být přínosem pro trvale udržitelný rozvoj měst. Jejich realizace však naráží na současnou územněplánovací praxi. V naší zemi je obecně přeceňována schopnost územních a potažmo regulačních plánů vytvářet kvalitní městské prostředí. Vzhledem k tomu, že většina stavebních záměrů je realizována soukromým sektorem, má se za to, že je tuto výstavbu třeba regulovat. To je zajisté správný předpoklad. Ovšem to, co tvoří město jsou především jeho kvalitní veřejná prostranství. A to jsou „bílá místa“ v územním plánu. Aby se město mohlo správně rozvíjet, je třeba, aby o těchto bílých místech mělo představu. „Změna myšlení a nahrazení základního přístupu k městu změnou plánů regulačních na plány iniciační je klíčem k novému pohledu na utváření a rozvíjení města.“¹⁴⁰ V zahraničí často rozvoji většího městského území předchází tvorba Masterplan-u, či německy Bebauungsplan-u (zastavovacího plánu). S touto představou pak

137 Politika územního rozvoje ČR, 2009

138 Charta evropských měst směřujících k trvale udržitelnému rozvoji (Aalborgská charta), 1994(!)

139 Strategie udržitelného rozvoje ČR, 2004

140 Koucký, 2008, s. 41

vznikají již konkrétní stavby soukromých investorů. Je to tedy město, kdo udává představu o tom, jak se chce rozvíjet. A ne soukromý developer, jehož hlavním cílem je pomocí výstavby dosáhnout co možná nejrychlejšího zisku. Což mu jistě nemůžeme vyčítat. V Brně je tato praxe patrná na výstavbě nového Jižního centra, kde naprosto chaoticky, pouze dle majetkových vztahů k daným pozemkům, vzniká výstavba s vysokou intenzitou využití území a pouze v návaznosti na individuální automobilovou dopravu.

Přehodnocení a nové přístupy k územnímu plánování jsou aktuálním tématem odborných publikací a konferencí. Je to téma tak komplexní a složité, že není v silách této práce se jím zabývat. Intenzivní městské struktury složitost tématu často demonstrují. Relativizují totiž zaběhlé nástroje regulace v současné územněplánovací praxi. Jako příklad můžeme uvést tři regulativy:

Funkční využití pozemků

Z funkčního hlediska se jedná vždy o smíšenou funkci. Jednotlivé stavby se od sebe mohou lišit velmi výrazně právě díky funkční skladbě. Míchání jakýchkoli funkcí například s plochami městské zeleně nebo dopravy je pro současný územní plán (v naší zemi) naprosta neznámá. Se zájmem budeme očekávat, jak dopadne regulační plán města Mnichovice, který vytváří Pavel Hnilička. Jeden z nejvýznamnějších regulativů – tedy funkční využití – v něm popírá tím, že všechny plochy jsou navrhovány jako smíšené.¹⁴¹

Koeficient zastavěné plochy KZP

Vyjadřuje poměr mezi součtem výměr zastavěných ploch nadzemních částí staveb všech stavebních objektů na pozemku k celkové výměře pozemku. Obvykle se udává jako maximální.

Koeficient je relativní z toho důvodu, že i při 100% zastavěnosti pozemku může vzniknout plnohodnotný venkovní prostor, např. veřejné prostranství rozprostírající se přes velkou část pozemku (viz příklad Scala Tower str. 69).

Koeficient podlažní plochy KPP

Vyjadřuje poměr mezi součtem výměr podlažních ploch (zpravidla hrubých) nadzemních částí staveb všech stavebních objektů na pozemku k celkové výměře pozemku. Obvykle se udává jako maximální.

Koeficient, který vyjadřuje intenzitu využití území, se velmi problematicky vyčísluje u projektů, které vznikají na prakticky neexistujících pozemcích, například obytných mostech (Living Bridge str. 65), či ve spojení s dopravní funkcí.

Dopravní obsluha

Intenzivní městské struktury ze své podstaty počítají s tím, že jejich obyvatelé se budou pohybovat především pěšky, na kole, či městskou hromadnou dopravou. Je tedy třeba změnit přístup, kdy je při každé výstavbě požadováno často enormně vysoké číslo parkovacích stání. Tento požadavek zvyšuje stavební náklady a zároveň přivádí do centra města nežádoucí individuální automobilovou dopravu. Téměř jako sci-fi se v našich končinách jeví nařízení, kterým se řídí výstavba výškových domů ve Vídni (mimochodem městě, které stojí v žebříčku kvality bydlení a městského prostředí na předních místech). Při výstavbě výškových domů, které s sebou vždy nesou vysokou intenzitu využití území je stanoven maximální limit pro zajištění obsluhy individuální automobilovou dopravou na 25% (!). Znamená to, že tři čtvrtiny celkového objemu dopravní obsluhy musí probíhat veřejnými dopravními prostředky.

Tento výčet rozhodně neobsahuje všechny souvislosti s územním plánováním. Jde pouze o to tyto souvislosti nastínit a otevřít tak k další debatě či výzkumu.

141 přednáška Pavla Hniličky na konferenci Inventura Urbanismu 2011, záznam dostupný z: <http://www.inventuraurbanismu.cz/rok/2011#>

8.3.3 Problematika hustoty

„Nejčastěji se pojmem hustota osídlení rozumí poměr mezi počtem obyvatel (ob.) a velikostí území (v ha), na kterém tito lidé bydlí, vyjádřeno jako ob./ha.“¹⁴² I přes své exaktní vyjádření je to údaj proměnlivý. Záleží vždy na velikosti a charakteru území, které je zahrnuto do výpočtu, neboť se jedná o hodnotu průměrnou. Zároveň postihuje pouze obyvatele, kteří v dané lokalitě bydlí, ale ne již ty, kteří zde pracují či se jinak pohybují.

Zahušťování města může vyvolávat rozporuplné reakce. Je to především u těch, kteří si s tímto pojmem, a tedy s vyšší intenzitou využití území, spojují vyšší nároky na dopravní obslužnost. Není tomu však vždy tak. Například centrální lokality vykazují poměrně nízkou hustotu osídlení právě kvůli velkému zastoupení jiných funkcí. Jak již bylo uvedeno v samotné definici intenzivní městské struktury, nejedná se o pouhé zaplnění městského prostoru stavební hmotou. Volný prostor je třeba vnímat jako jednu z funkcí města, která je rovnocenná ostatním. Při zahušťování je třeba volnému prostoru věnovat stejnou pozornost jako hmotě.

„To, co je důležité v životě trvale udržitelného města není jeho fyzická hustota, ale hustota aktivit, které generuje zastavěná plocha.“¹⁴³

„Věříme, že neexistuje správná či špatná hustota sama o sobě, ale že hustota se stává správnou či špatnou ve svém kontextu.“¹⁴⁴

Tento druh hustoty je však těžce měřitelný exaktními metodami. Záleží vždy na konkrétním místě, konkrétním zadání a zkušenostech a schopnostech všech zúčastněných.

Snad by bylo vhodnější v této souvislosti upřednostnit pojem zintenzivnění města před pojmem zahuštění města.

8.3.4 Ekonomické souvislosti

Kdo je investorem intenzivní městské struktury? Protože se jedná většinou o rozsáhlejší stavby, investorem je především soukromý sektor. Poloha v centru města, na území, které je často nějakým způsobem zatížené (ekologická zátěž, složité majetkové poměry, složitější realizace v souvislosti s existencí okolních objektů apod.) přináší zvýšené počáteční náklady. Je to však otázkou přehodnocení priorit a zajištění motivací či regulací ze strany města, aby byly tyto počáteční nevýhody jistým způsobem eliminovány. Vhodnou metodou se zdá být internalizace externalit. „Externalities způsobují, že chování tržních subjektů nesměruje k optimálnímu užívání zdrojů a že jednotlivé tržní subjekty nemají rovné podmínky soutěže a tím vlastně deformují trh. Internalizace přenáší externalitní důsledky zpět na jejich původce.“¹⁴⁵ V případě intenzivních městských struktur jde především o internalizaci pozitivních externalit. Developer, který například získal velmi lukrativní pozemek v centrální části města, je nucen zahrnout do projektu i méně lukrativní programy, které jsou obecně prospěšné. Intenzivní městské struktury s sebou často nesou i veřejnou funkci a přispívají tak k vyšší kvalitě života a prostředí i pro okolní pozemky.

Z hlediska ekonomicky optimálního využití pozemku platí zákon klesajících výnosů. Tedy zvyšováním intenzity užívání pozemku klesá celkový i průměrný výnos. „V urbanizovaném území lze zákon klesajících výnosů aplikovat pro intenzitu zástavby. Nájem v 1 m² podlažní plochy u vícepodlažních objektů bývají nižší než u stejně kvalitního objektu s méně podlažními.“¹⁴⁶ Pokud však vezmeme v potaz znásobení pozemku, například v podobě vytvoření městského patra, můžeme teoreticky znásobit i výnosy.

142 Hnilička, 2005, s. 59

143 Fernández Per, 2007, *D Book*, s. 12

144 Fernández Per, 2007, *D Book*, s. 13

145 Maier, 2000, s. 104

146 Maier, 2000, s. 19

8.3.5 Sociální aspekty

Obyvateli intenzivní městské struktury jsou samozřejmě lidé, kteří preferují městský způsob života. Toto bydlení je velmi často vnímáno jako „dobrá adresa“. Je zajímavé, že všechny projekty intenzivních městských struktur mají své jméno. Toto pojmenování je velice důležitým momentem ve schopnosti obyvatel identifikovat se s daným obytným prostředím. Pokud člověk dokáže pojmenovat svůj domov, automaticky si jej přisvojí. S pocitem sounáležitosti k určité skupině obyvatel, či s přisvojením si společných prostor, souvisí kvalita bydlení a tedy i života ve městě.

V posledních letech se i u nás setkáváme s tzv. Gated Communities, lidově kolonie bohatých. Na jednu stranu lze pochopit touhu obyvatel po bezpečném domově, na druhou stranu se však tyto komunity vůči okolí vymezují a pro městský život nejsou přínosem. Ba naopak svým vymezením degradují navazující veřejný prostor. Využitím například městského patra je možno naprosto přirozeně dosáhnout pocitu bezpečí v bydlení v uzavřené komunitě a zároveň vytvořit městský parter, který navazující veřejný prostor obohatí.

Na otázku udržitelnosti města mi odpověděla Laura P. Spinadel (BUS Architektur – Compact City). Zajímalo mne, zda má po 19 letech od vzniku projektu Compact City stále stejný názor na tento druh bydlení. Zdá se, že ano. Architektka věří, že projekty, které míchají bydlení s podnikáním, jsou důležité pro trvale udržitelný rozvoj měst. Tyto projekty však podle ní potřebují i po předání aktivní management jak ze strany developera, tak ze strany města, aby potřebnou infrastrukturu nejen postavili, ale také spravovali. Jinou alternativou mohou být participační modely jako např. u Sargfabrik ve Vídni.

Participace má především v německy mluvících zemích dlouhou tradici. Každý větší projekt je podroben veřejné debatě, poslední dobou také na internetu. Participace na plánovacím procesu se u větších projektů, jakými intenzivní městské struktury jsou, vyplatí také proto, že eliminují napětí mezi starousedlíky, v jejichž blízkosti má nový projekt vzniknout. V rámci samotného objektu pak může účast obyvatel na jeho plánování umožnit vznik dobře fungujícího sousedství a být jakýmsi mezistupněm mezi anonymní bytovou výstavbou a co-housingem. Budoucí obyvatelé objektu se mohou účastnit např. přidělení jednotlivých bytů, dotvoření půdorysu, dotvoření a tím také přisvojení si veřejných prostranství okolo objektu či společných částí domu. Komunikaci mezi developerem a konkrétními budoucími uživateli zajišťují mediátoři. V naší zemi tento článek plánovacího procesu chybí. Participaci obyvatel na plánovacím procesu se u nás zabývá například občanské sdružení Agora Central Europe (Agora CE). Dosud se však zabývalo pouze účastí obyvatel na regeneraci panelových sídlišť (Praha-Řepy, Zlín, Pardubice). Bohužel výsledky participačních projektů vzhledem k omezené kapacitě již dále nemonitorují. Především při výchově a péči o děti nebo staré lidi je participace možností, jak nahradit ve městě chybějící „velkou rodinu“ a sousedskou výpomoc. Troufám si tvrdit, že tento model se bude v budoucnu více uplatňovat i u nás.

8.4 APLIKACE POZNATKŮ DO PEDAGOGICKÉHO PROCESU

Aplikace poznatků na zadání v ateliéru probíhala nejdříve zkušebně v ateliéru AG32 v zimním semestru 2009 u studentů třetího ročníku studijního oboru Architektura pozemních staveb (APS) Ústavu architektury FAST VUT v Brně. V úvodní přednášce byli studenti obeznámeni s problematikou intenzivních městských struktur a dále bylo již ponecháno na nich, jak budou k zadané brněnské lokalitě Zvěřinova přistupovat. Po počátečních snahách až na dvě výjimky zakotvili ve známé typologii polyfunkčního domu.

Na základě tohoto poznatku bylo další zadání založeno na hlubší analýze intenzivní městské struktury. Téma bylo zadáno diplomantkám v rámci specializovaného ateliéru TG02 a na něj navazujícího diplomního projektu. Celkem se tak problematikou zabývaly celý akademický rok 2010/2011. Studentkami, které úspěšně absolvovaly, byly **Michaela Hanáková, Veronika Libánská, Petra Belková**, Martina Sedmáková a Petra Vrbová.

Zadání tématu bylo dosti volné a to především z toho důvodu, aby se studentky naučily přemýšlet o městě jinak a hledaly jeho problémy. Souvisí to s v poslední době často skloňovanou „proaktivní“ rolí architekta. V dnešní době plánování a legislativa významně zaostávají za stavební a architektonickou realitou a stále více významných architektonických kanceláří vytváří projekty bez zakázky, jako součást prezentace vlastního názoru a sebe sama. Na konkrétním návrhu ukazují řešení širšího problému a otevírají diskuzi. Takto vzniklo například vídeňské Compact City.

Zadání předdiplomního projektu znělo: „Intenzivní městská struktura v Brně“.

Zadání diplomního projektu znělo: „Dům krátké cesty“.

V současnosti je téma opět ověřováno na diplomních projektech studijního oboru Architektura pozemních staveb (APS) Ústavu architektury FAST VUT v Brně. V této práci jsou prezentovány pouze analýzy, neboť diplomní projekty budou dokončeny až v letním semestru, tedy až po obhajobě této práce. Studentkami jsou **Marie Surovcová**, Lenka Surovcová, **Marcela Kučerová** a Martina Zábojníková.

Zadání předdiplomního projektu znělo: „Městský dům - místo pro život“.

Zadání diplomního projektu znělo: „Intenzivní dům v Brně“.

Obr. 39: lokalita Křenová

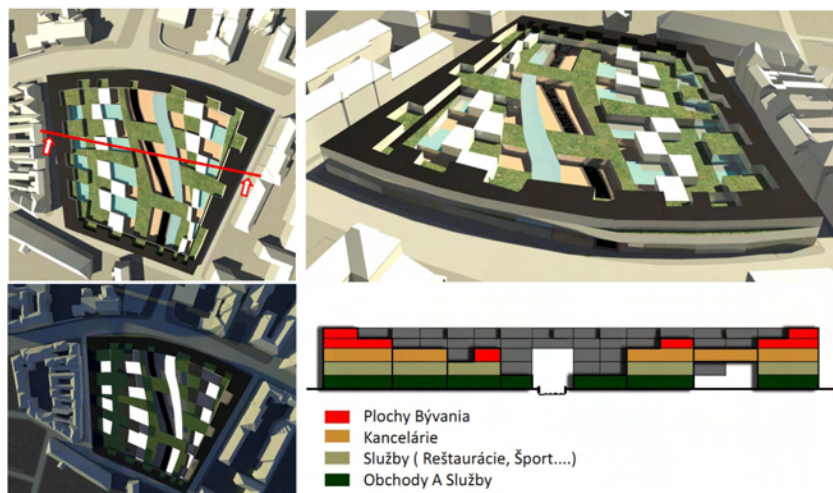
Ve specializovaném ateliéru TG02, který je předdiplomním ateliérem, měly studentky za úkol pochopit problematiku intenzivní městské struktury a aplikovat zvolené principy na konkrétní místo. Bylo zadáno území brownfieldu nacházející se v katastru Trnitá, ohraničené ulicemi Křenová, Štěpánská, Mlýnská a Rumiště. Jedná se o bývalý Dřevopodnik s.p., označení brownfieldu 3103, bez ekologické zátěže. Územím protéká zatrubněná říčka Ponávka, jejíž obnova byla součástí zadání. Lokalitou má dle konceptu regulačního plánu procházet „Nová městská třída“. Tuto koncepci vnímáme jako velmi problematickou, ale vzhledem k tomu, že již samotné zadání intenzivní městské struktury by mohlo znamenat pro obhájení projektu před diplomní komisí jistou dávku odvahy, rozhodly jsme se v souladu s územním plánem tuto komunikaci respektovat. A to i vzhledem k tomu, že nerespektování vedení Nové městské třídy by vyžadovalo předložení alternativy a tedy mnohem širší záběr zahrnující území celého města, což je vysoko nad rámec zadání. Toto rozhodnutí mělo výhodu v tom, že lokalitu rozdělilo na dvě části a studentky byly schopny lépe uchopit měřítko navrhované struktury.

Kromě klasické analýzy místa stavby, které předchází každý návrh, se studentky zabývaly také analýzou prostorových principů utváření intenzivní městské struktury, které vzešly z této disertační práce. Vybrané principy pak měly aplikovat na danou lokalitu a ověřit, jak se struktura chová. Nová městská třída se často stala součástí intenzivní městské struktury a byla jí obestavěna.

Bohužel v rámci specializovaného ateliéru musel být dle stanovené metodiky doveden projekt až k dispozicím v měřítku 1:200, což považujeme za obrovský handicap. Studentky měly nedostatek času pro důležitou analýzu těchto koncepcí a předčasně musely přejít k detailnímu a konkrétnímu řešení. Toto nás opět utvrdilo v názoru, že intenzivní městské struktury nezapadají do škatulek různých metodik (ať již legislativních či pedagogických) a svou cestu si musejí hledat sami s vynaložením většího úsilí.

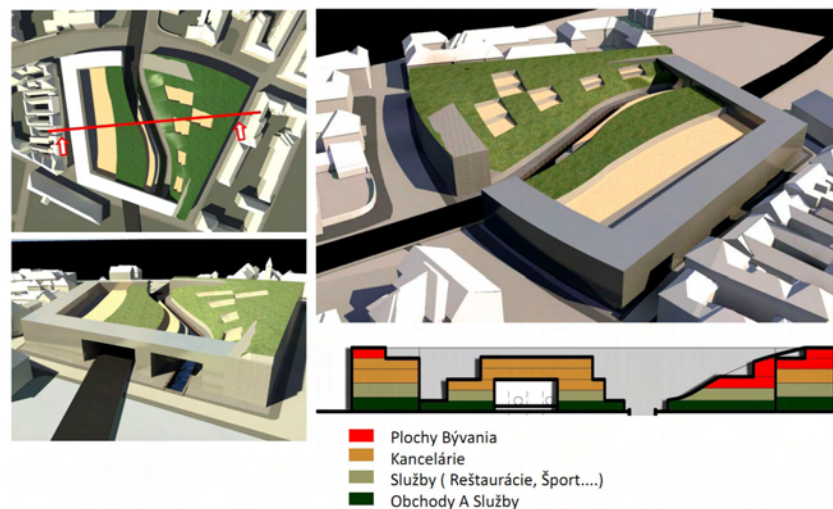
PETRA BELKOVÁ

Na danou lokalitu aplikovala princip multiplicity, hybridity a porézности. Ve všech variantách obestavuje Novou městskou třídu a obnovuje Ponávku v původní stopě.

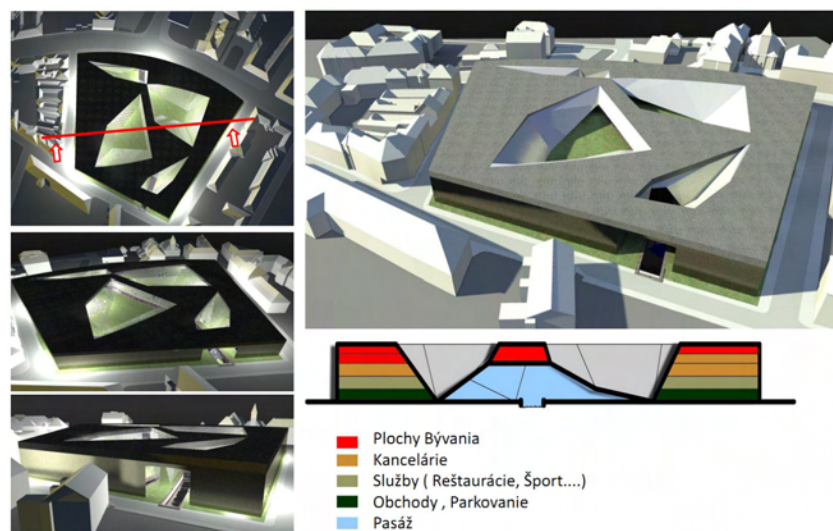
Obr. 40: multiplicita

Poměrně kompaktní blok vyplňují v prvních dvou nadzemních podlažích obchody a služby. Na jejich střeších je umístěno bydlení a kanceláře v drobném měřítku, které umožňuje vznik takřka rodinného bydlení. Vnitroblok má intimní charakter, který podporuje Ponávku.

Obr. 41: hybridita

Proložení zvlněné travnaté plochy do klasického bloku je pokusem o vytvoření hybridního bloku. Bohužel ze sklonu vyplývá, že travnatá plocha nebude pochozí a má pouze estetický význam. Vzniká zde ale kvalitní bydlení v travnatém svahu s terasami otočenými k Ponávce

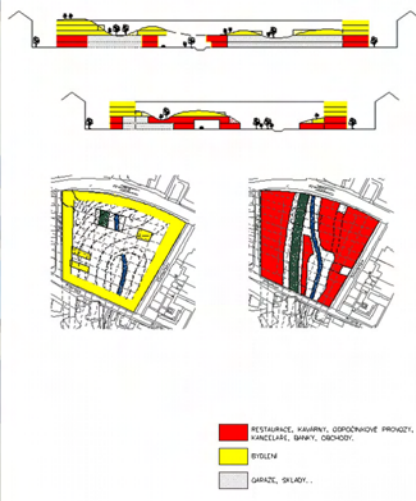
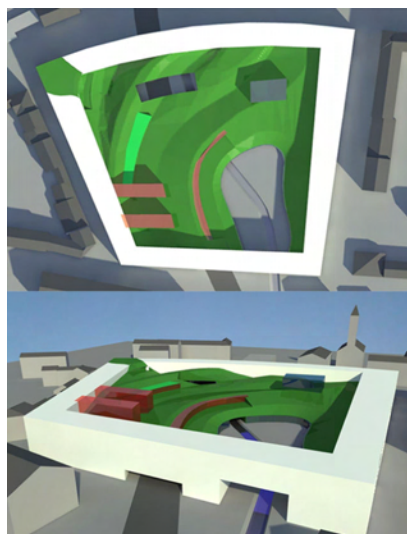

Obr. 42: porézność

Mohutný monoblok je perforován čtyřmi otvory. Obestavuje nejen silniční komunikaci, ale částečně i Ponávku, která se dostává do interiéru pasáže. Porézność je však řešena pouze v půdoryse. Z tohoto pohledu se jedná vlastně o klasický blok se čtyřmi dvory. Návrhu by prospělo větší otevření se okolnímu městu pomocí pórů v řezu.

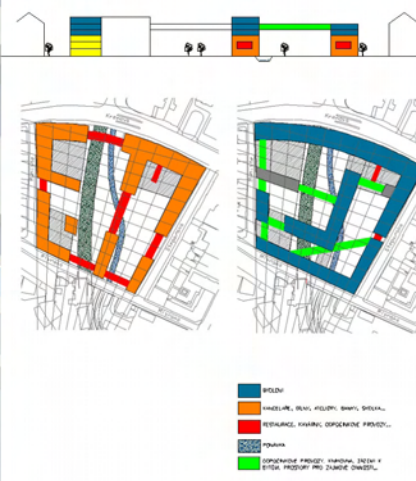
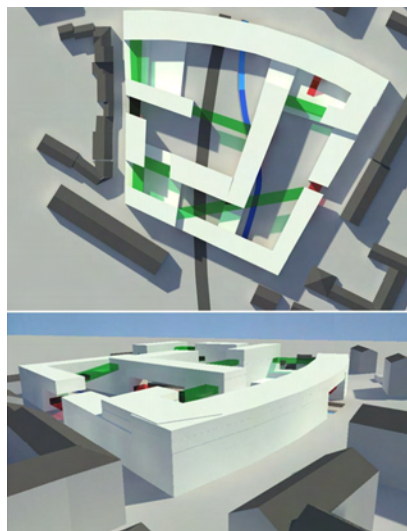
MICHAELA HANÁKOVÁ

Na danou lokalitu aplikovala princip hybridity, konektivity a porézности.

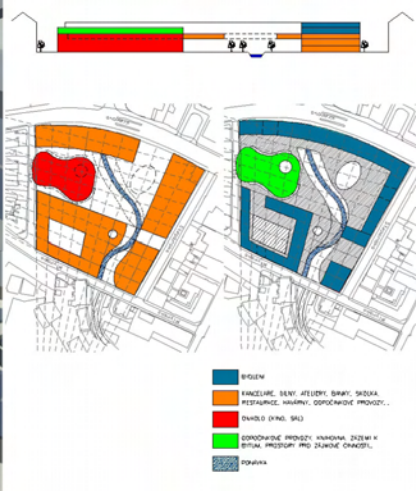
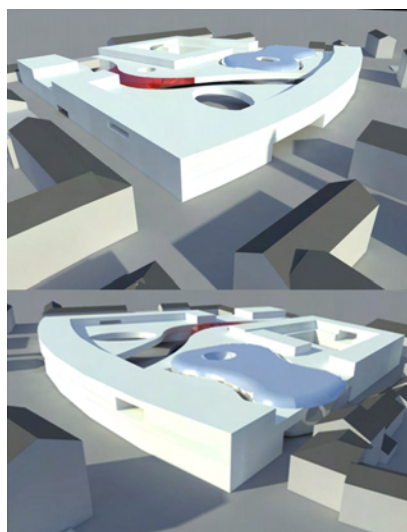
Obr. 43: hybridita

Klasická bloková zástavba je spojena s hybridním parkem. Nad úrovní obchodů a služeb je zvlněný terén, který částečně překrývá i Ponávku. Do něj je orientováno bydlení. Tento poloveřejný park je bonusem pro bydlení.

Obr. 44: konektivita

Dostí neuspořádaná a nečitelná struktura je tvořena objekty, které jsou v nižších patrech věnovány kancelářím, dílnám a službám a v horních podlažích bydlení. Propojeny jsou krčky, které obsahují restaurace, kavárny, volnočasové aktivity a zázemí k bytům. Struktura nereaguje na městskou třídu a ta se dostává do vnitrobloku, což je nežádoucí. Princip je řešen na sílu.

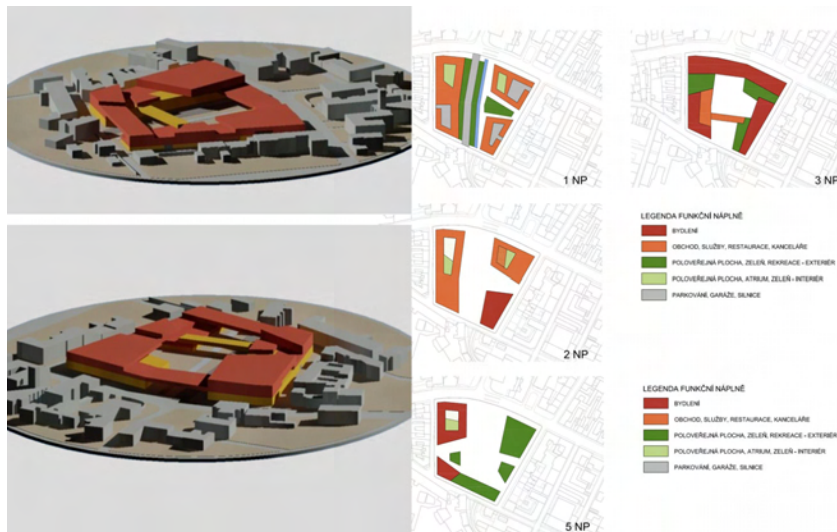

Obr. 45: poréznost

Pět objektů, z nichž jeden je amorfním divadlem, je v úrovni třetího nadzemního podlaží propojeno rovinou kanceláří, ateliérů a restaurací. Princip porézности nebyl zcela pochopen. Navíc pod touto vloženou rovinou vznikají venkovní plochy s omezeným přístupem denního světla a nejasného účelu.

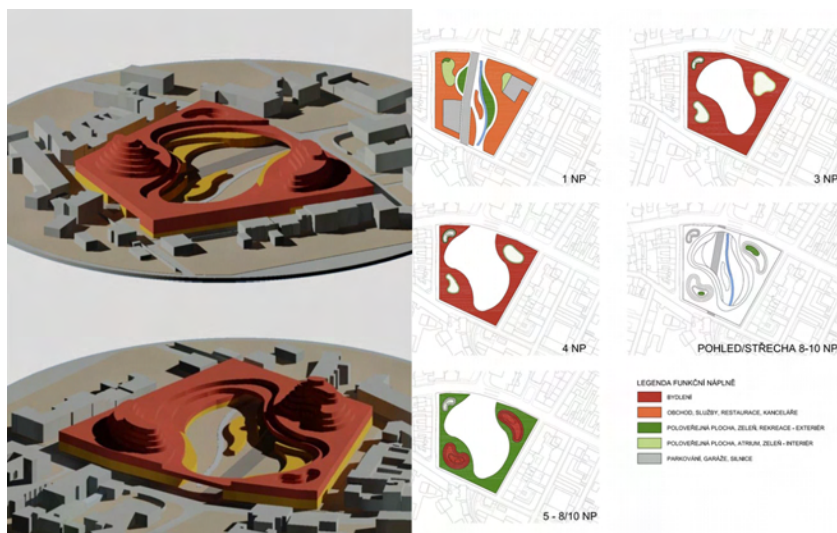
VERONIKA LIBÁNSKÁ

Na danou lokalitu aplikovala princip multiplicity, hybridity a porézности. Měla s pochopením principů největší problémy.

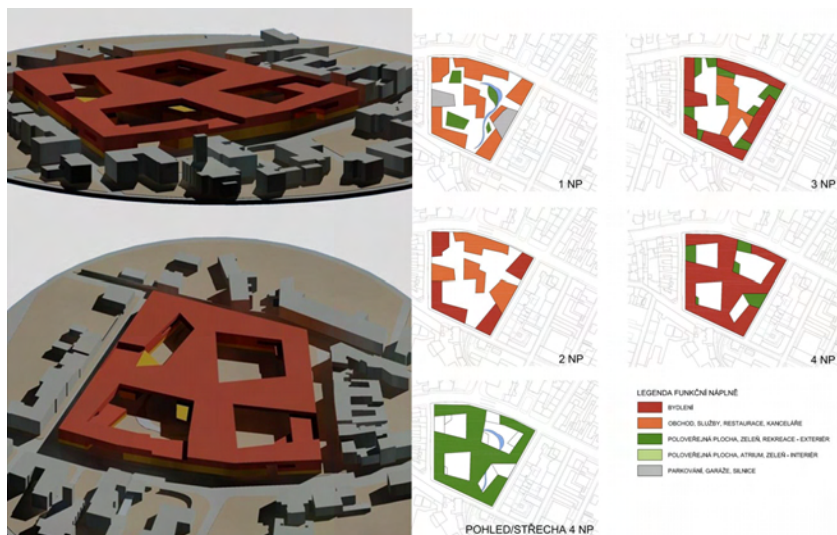
Obr. 46: multiplicita

Jedná se vlastně o tři klasické bloky, které jsou ve vyšších podlažích propojeny a uzavřeny v jeden celek. Potenciál místa není dostatečně využit. Vůči okolní zástavbě se vlastně jedná o značně řídkou strukturu. Objevuje se zde chyba v umístění poloveřejného parku na střechu objektu. Nejedná se o intenzivní strukturu ani o multiplicitu.

Obr. 47: hybridita

Lokalita je již využita intenzivněji, spíše než o hybrid jde však o polyfunkční architekturu volných tvarů. Městská třída nevhodně probíhá vnitroblokem a chybí tak diference veřejných prostorů.

Obr. 48: porézność

Kompaktní blok se zelenou střechou je členěn čtyřmi vnitřními dvory. Tyto dvory se v různých úrovních otvírají k městu pomocí „městských teras“ - poloveřejných prostorů ve výšce. Bylo by však třeba pracovat na jejich dimenzích a na výškovém členění monobloku.

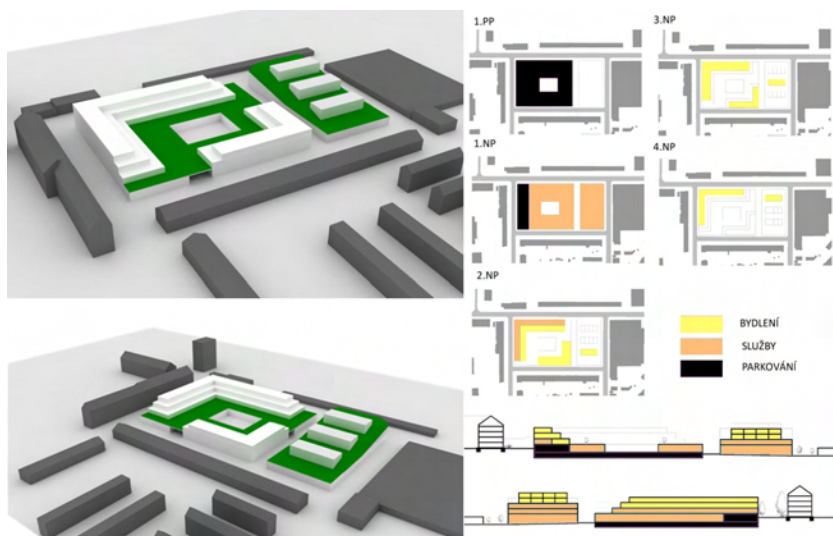
Obr. 49: lokalita Vojtova

Zadaná lokalita se nachází v katastrálním území Štýřice a je vymezena ulicemi Vojtova, Grmelova, Sobotkova a Havlenova. V nedávné době se zde nacházela neuspořádaná výstavba lakovny, v současnosti je demolována a území je připraveno k výstavbě. Okolní zástavba je různorodá - řadové rodinné domy na ulici Sobotkova, pětipodlažní bytové domy na ulici Havlenova, jednopodlažní průmyslový objekt na ulici Grmelova a stadion Moravské Slavie na ulici Vojtova.

Na této lokalitě bylo pracováno podobně jako v předchozím semestru (viz str. 87).

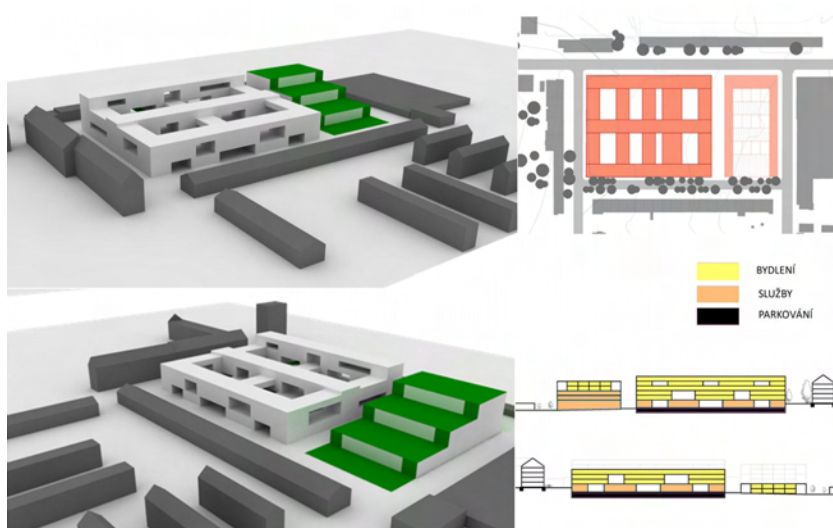
MARIE SUROVCOVÁ

Na danou lokalitu aplikovala princip multiplicity a porézности.

Obr. 50: multiplicita

Řešené území rozdělila na dvě části. Levý blok je tvořen soklem obchodů a služeb s centrálním atriem, na jehož střeše se nachází bydlení. Odstupňováním hmoty obytných podlaží směrem nahoru bylo docíleno vzniku teras. Pravý blok je opět tvořen soklem se službami, na jehož šikmé ozeleněné střeše se nachází bydlení rodinného charakteru.

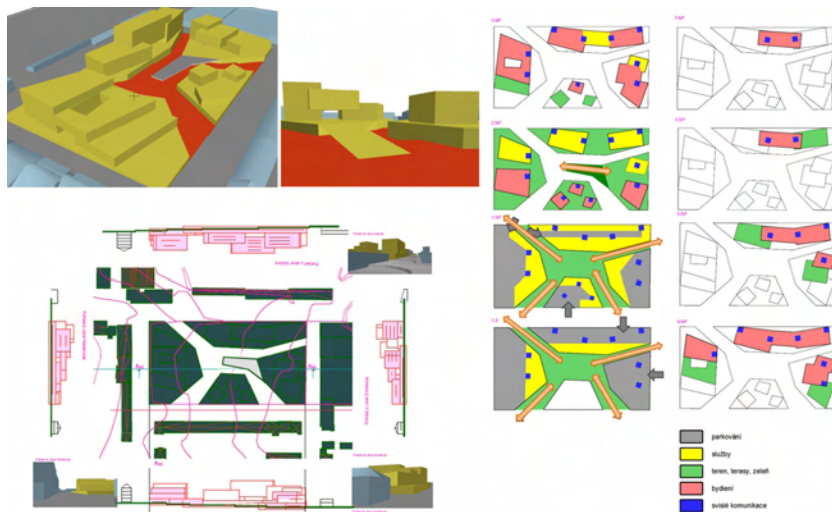

Obr. 51: poréznost

Hmota je tvořena jasným rastrem 3x5ti kvádrů, do kterého byla vnesena jemná nepravidelnost. V přízemí jsou služby, výše pak bydlení. Póry tvoří soukromé a polosoukromé prostory pro bydlení. Koncepce je však příliš schematická a především vůči rodinným domům na ulici Sobotkova násilná.

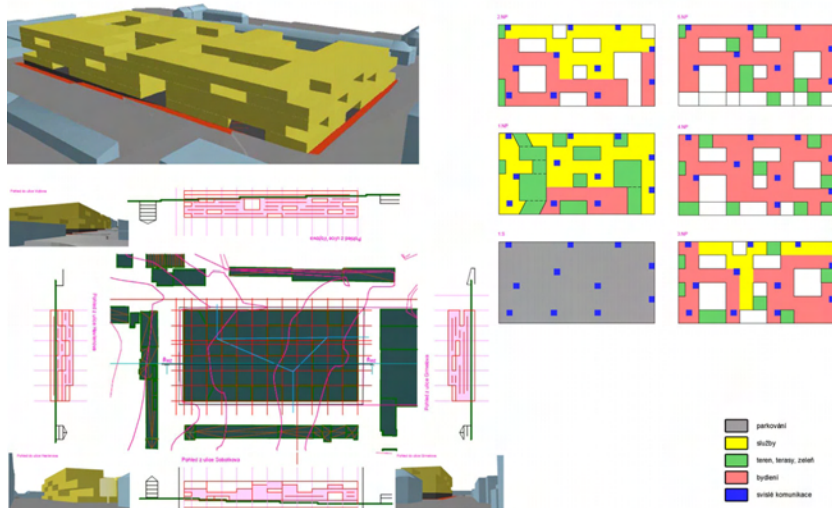
MARCELA KUČEROVÁ

Na danou lokalitu aplikovala princip multiplicity, porézности a vertikality.

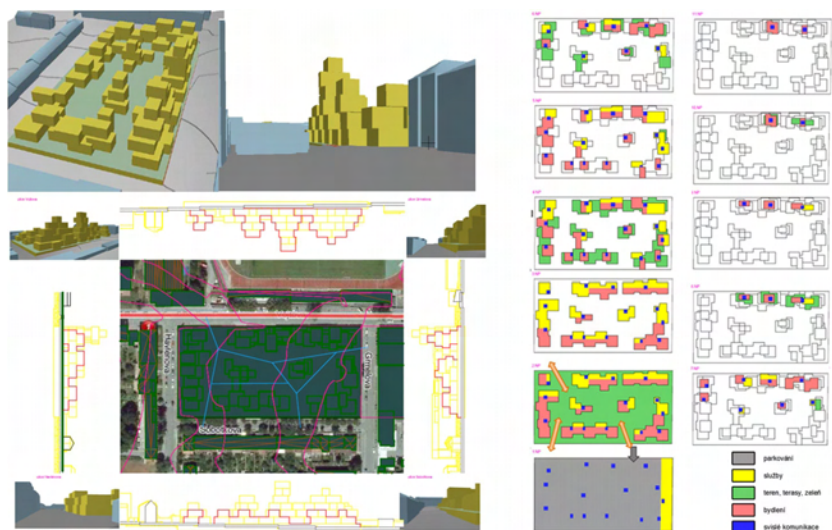
Obr. 52: multiplicita

Jednopodlažní blok je rozříznut pěšími komunikacemi na čtyři části. Na křížení pěších cest vzniká vnitřní náměstí se službami. Po obvodu je umístěno parkování, což má nepříznivý charakter na okolní zástavbu, neboť zde nevzniká parter a městský život se odehrává v nitru bloku. Střecha každé části je zelená a vytváří základnu pro bydlení.

Obr. 53: poréznost

Kompaktní blok je na jasném rastru perforován zelenými terasami a dvory. Je otázkou dalšího rozpracování, zda je takovéto měřítko perforace reálné vzhledem k oslunění bytů. Vůči okolní zástavbě je však struktura příliš vysoká a působí výrazně jako velký monoblok.

Obr. 54: vertikality

Na zvýšeném soklu, tvořeném garážemi, vzniká volná struktura z jednotek dvou rozměrů. Tato struktura vykazuje vysokou variabilitu, jako celek působí roztržštěně. Lokalita však v sobě nese potenciál k použití tohoto principu. Výsledné hmotové řešení by však vyžadovalo ještě mnoho práce.

SHRNUTÍ

- Pět týdnů bylo pro analýzy zadání velmi málo času. Diplomantky se během svého dosavadního studia s podobnými projekty nesetkaly a bylo to pro ně téma nové a těžko uchopitelné. Analýzám a seznámení se s problematikou intenzivních městských struktur by měl být věnován celý semestr, tedy celý preddiplomní projekt.
- Lokalita Křenová je velkým územím s velmi složitými podmínkami. Vypořádání se s těmito vstupními podmínkami kladlo na studentky vysoké nároky. V souvislosti s tím, že pro ně bylo téma intenzivních městských struktur nové, nedovedly analýzy k velmi zdárným výsledkům. Lokalita Vojtova jim díky svým jasným vstupním podmínkám poskytla více času pro analýzu prostorových principů a výsledky jsou lepší.
- Nejlépe se studentky dokázaly vypořádat s pochopením multiplicity formou bydlení na střeše. Jedná se totiž o navrstvení dvou známých typologií na sebe.
- Použití principu poréznosti svádí k vytvoření velikého monobloku, který je městem ve městě a ne vždy reaguje na měřítko okolní zástavby. Při navrhování je třeba dát si na to pozor. Je vhodnější tohoto principu použít u vyšších objektů.
- Vertikalita má často drobnější měřítko než okolní zástavba. Je to dáno tím, že se jedná o shluk malých jednotek a tím je výrazně podporována monumentalita objektu. V návaznosti na strukturu zástavby Evropského (tedy historického) města je její aplikace vždy spojena s vytvořením výrazné dominanty. To však nemusí být ve všech případech na škodu. Tohoto principu je možno využít tam, kde je třeba dominantu do území vnést.
- Princip hybridity vyžaduje ze strany studentů nejvíce invence.

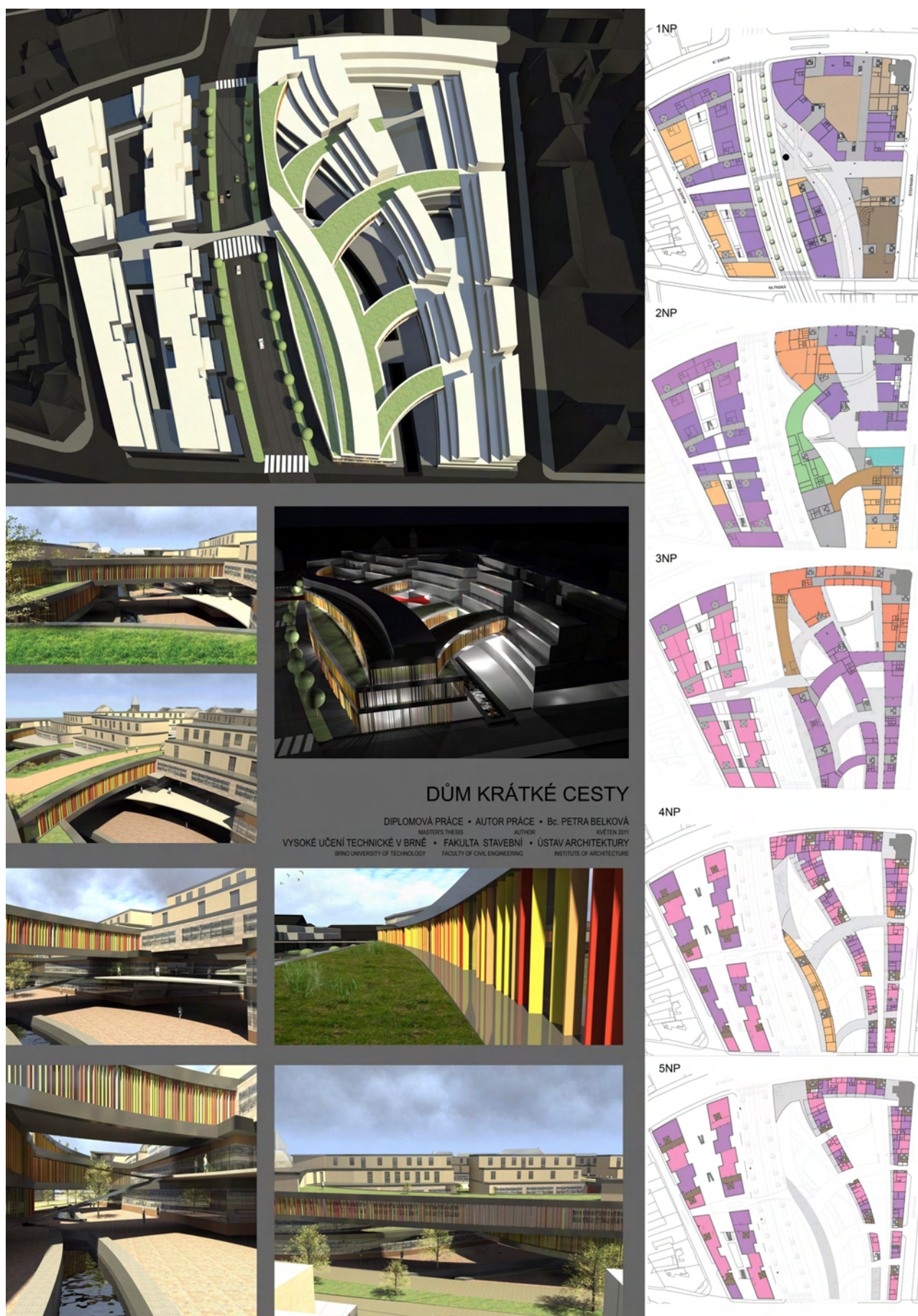
PETRA BELKOVÁ

Po práci ve specializovaném ateliéru TG02 autorka přistoupila k danému zadání znovu z jiného pohledu. Řešené území je rozděleno Novou městskou třídou, obnoveným tokem říčky Ponávky a nově navrženou spojnici ulic Štěpánská a Rumiště na pět objektů. Objekty A1 a A2 jsou uzavřenými městskými bloky s centrálním vnitřním dvorem. Objekty B1 a B2 jsou na úrovni 1.NP tvořeny kompaktní hmotou. Ve 2.NP vzniká vnitřní dvůr, který se směrem nahoru stále více uvolňuje. Tím je dosaženo kvalitních světelných podmínek i v nižších podlažích. Zároveň zde vzniká velké množství teras, což je v centru města jistě příjemné. Posledním objektem je „ostrov“ mezi Novou městskou třídou a Ponávkou. Autorka tento objekt nazývá parazitem. Svými chapadly se zasouvá do bloků B1 a B2. Tato koncepce však není samoúčelná, ale provozně propojuje všechny tři bloky. Tímto dynamickým propojením vznikají velmi zajímavé prostory jak v úrovni parteru kolem Ponávky, tak na vyšších patrech prostřednictvím teras. Řeka je opravdovou součástí města. Více pozornosti by si jistě zasloužilo ztvárnění nábřeží. Autorka tedy nakonec pracovala s principem konektivity a multiplicity.

Pro detailnější zpracování byl zvolen objekt B1 v severovýchodním rohu území. Jedná se o půdorysně největší blok z pěti navržených. Jeho koncepci nelze vnímat odděleně od ostatních bloků. Na jednopodlažním soklu, který zastavuje celý daný pozemek, vzniká lemování liniemi směrem do výšky ustupujících hmot. Tímto ustupováním vzniká velké množství teras otočených do vnitrobloku nebo k Ponávce. Řešení fasád objektu C byla věnována větší pozornost, než fasádám bloku B1. Tato nevyváženost jde cítit především z vizualizací, kdy jsou hmotové virtuální modely výrazně lepší, než modely s otvory. Horizontální zvýraznění stropních konstrukcí na fasádě, respektive pásu od nadpraží oken po stropní konstrukci, výrazně podporuje vnímání celého navrženého komplexu jako výrazného monobloku a výsledná hmota tak působí velmi těžce. Autorka chtěla docílit toho, aby byl navržený dům „(...) veselý a plný energie“. To se jí jistě při řešení bloku C povedlo, v detailně zpracovaném bloku B1 již tolik ne.

Co se týče dispozičního řešení, jsou v 1.NP bloku umístěny obchody a supermarket, ve 2.NP mateřská škola a drobný obchod, ve 3.NP pak Základní umělecká škola a kanceláře. Výše se nachází bydlení. Zvolené funkce upřednostňují bydlení rodin s dětmi, kterých v centru měst ubývá. Dispozice jednotlivých provozů jsou však bohužel velmi nedotažené a bylo by třeba na nich ještě hodně zapracovat.

Obr. 55: Petra Belková - prezentační plakát

Celé území bylo intenzivně zastavěno hmotou nových objektů přirozeně propojených několikaúrovňovým městským prostorem. Autorka vytvořila hybrid městských funkcí s veřejným parkem. Na práci je velmi přínosné, že je veřejnému prostoru věnována stejná péče jako budovám. Vlastní budovy, tedy obestavěný prostor, se s veřejným prostorem prolínají a tvoří spolu nedělitelný celek. Tímto je dosaženo opravdové intenzity využití daného pozemku. Zpracovatelka navrhla skutečný „městský interiér“, jehož atraktivnost zvyšuje přirozené zakomponování řeky Ponávky. Hlavní vstup do nitra areálu a ke kulturnímu centru se nachází správně naproti stávajícímu kostelu Neposkvrněného Početí Panny Marie. Je škoda, že tato logická návaznost není reflektována i hmotově a dotvoření kostelního předprostoru tak zůstává poněkud rozpačité. K tomu přispívá i ztvárnění nástupního schodiště na platformu u kulturního centra, jehož velkorysost a čistota je zbytečně rozbita přistavením bočního schodišťového ramene. Vytvoření objektů, které se směrem k rušným ulicím uzavírají a otvírají se do svého středu, je v dané lokalitě správné. Jednotlivé objekty jsou kosoúhlých tvarů. Jejich tvar vychází z podmínek osvětlení pro jednotlivé provozy, ale umožňuje také vznik již zmíněného veřejného prostranství v srdci území. Ve své podstatě to jsou však klasické bloky více či méně uzavřené. Zvolením této koncepce - tedy spojení upraveného klasického bloku a zvlněné krajiny - autorka docílila další úrovně stupňování veřejných a soukromých prostranství, což je přínosem.

K podrobnějšímu zpracování si autorka zvolila objekt A. Tvarově jasný a čistý blok je rozkročen nad řekou Ponávkou. V jednom nároží je usazen na barevně odlišném soklu. Vytvoření soklu nijak nenavazuje na funkční uspořádání či konstrukční řešení. Výrazně však odlehčuje hmotu nároží objektu, což je jeho nepostradatelným přínosem. Zároveň kompozičně vyvažuje otvor „městského balkónu“ při pohledu z Nové městské třídy. Protějším nároží vznášející se nad Ponávkou je podepřeno spleť subtilních sloupů s barevným a tvarovým akcentem únikových schodišť. Tento umělý les opticky a pocitově odděluje rušnější veřejné prostranství kolem amfiteátru od intimnějšího veřejného prostranství uvnitř bloku. Řeka a městská krajina navržená kolem ní vytváří bohaté a různorodé prostředí. Zcela správně autorka toto rozmanité prostředí zklidnila jednoduchostí fasád, které jsou směrem ven tvořeny hladkou omítkou a směrem do dvora přiznaným omítnutým konstrukčním rastrem. Řešení fasád objektu je kultivované a kompozičně vyvážené.

Celý areál je řešen jako dům krátké cesty a obsahuje tedy všechny funkce potřebné k běžnému životu ve městě a mnohdy i více. Objekt nabízí rozmanitou škálu bytů. Bohužel chybí menší byty do užité plochy max 60m². Dispozice bytů jsou poznamenány složitostí řešení především v rozích bloku, kde vzniká obestavěný prostor, který nemá přístup denního světla, a nemůže být tudíž využit pro obytné místnosti.

Obr. 56: Michaela Hanáková - prezentační plakát

Veronika Libánská se se zadaným tématem nesnadno ztotožňovala. Výsledná práce však ukazuje, že se autorka s daným tématem dokázala srovnat a navrhla kvalitní řešení daného problému. Základní koncepce spočívá ve vytvoření soklu se službami a obchody, na jehož střeše se nachází bydlení. Vyzdvižením bydlení do jakéhosi „městského patra“ vzniká kvalitní bydlení rodinného charakteru v centru města. Nespornou kvalitou projektu je práce s diferenciací veřejného, poloveřejného a soukromého prostoru.

Celé území je rozděleno na dva bloky Novou městskou třídou. Blok v pravé části je pak dále perforován odhalením Ponávky v prostoru vnitrobloku. Tento veřejný prostor však působí poněkud rozpačitě a nevyváženě. Autorka se však v rámci svého diplomního projektu věnuje bloku vlevo, proto je schematické řešení této části pochopitelné.

V pravém bloku je umístěno velké nákupní centrum, což je problematické. Sice se jedná o dům krátkých vzdáleností, ale nákupní centrum takové velikosti neuživí pouze lidé v místě bydliště. Má celoměstský význam. To s sebou nese nárůst dopravy a potřeby parkovacích stání, což jde trochu proti základní myšlence bydlení bez potřeby osobní dopravy. Vstup do nákupní pasáže je správně umístěn do prostoru před kostelem Neposkvrněného Početí Panny Marie. Řešení by si však zasloužilo vytvoření většího předprostoru před vstupem nebo alespoň částečné ustoupení hmoty v úrovni 1np. Výšková hladina zástavby se snižuje směrem k jihu a zároveň se funkční náplň tímto směrem zklidňuje. Vzhledem k rušnosti ulice Křenová je toto řešení správné. Otázkou zůstává nutnost průchodnosti celého území z ulice Štěpánská na ulici Rumiště. V pravém bloku tento průchod funguje, protože navazuje na Ponávku, Novou městskou třídu a obchodní pasáž. V levém bloku je však zbytečný. Jeho pojetí jako jakousi obchodní uličku, která je částečně krytá, není šťastné. Vzhledem k bezprostřednímu kontaktu s domem sociálních služeb vzniká nebezpečí, že tento stísněný, málo veřejně hlídaný prostor (bude užíván především obyvateli bloku C, a to pravděpodobně pouze ze strany od Nové městské třídy) bude poněkud znehodnocen.

I když se jedná o velký komplex, domy a byty umístěné v horních podlažích příjemně zjemňují měřítko. To se tak přizpůsobuje okolní stávající zástavbě, čemuž napomáhají i šikmé střechy. Nevzniká jeden monoblok, ale ve hmotě objektu jsou čitelné jednotlivé obytné celky a „domky“. Poloveřejné prostranství, které vzniká na střeše objektu a z něhož jsou přístupné jednotlivé rodinné a bytové domy, je vytvořeno citlivě. Dává příležitost ke vzniku komunity bydlících.

Autorka podrobněji zpracovávala levou část území. Koncepce této části je pojata jako blok obchodu a služeb s dvěma bytovými domy (blok A a B) a zástavbou vzbuzující charakter kompaktních rodinných domů (blok C) na střeše. Bytový blok C je propojen nad Novou městskou třídou pěší lávkou s pravou částí a navazuje na ZUŠ a klub maminek. To podporuje snahu vytvořit bydlení pro rodiny s dětmi ve městě. Co se týče bydlení, autorka se snažila nabídnout rozmanité dispoziční řešení jednotlivých bytů. V jednotlivých dispozicích se však vyskytují drobné nedostatky.

Materiálové řešení fasády je v kontrastu nejen s okolní zástavbou, ale dle mého názoru i se základní koncepcí navrženého objektu. Výše bylo zmíněno, že měřítkem objekt skvěle zapadá do daného prostředí. Zvolení plechové fasády na celém navrženém celku však citlivě zasazení do stávající zástavby potlačuje.

SHRNUTÍ

- V diplomních projektech studentky zhodnotily práci z předchozího semestru a na problematiku se podívaly znovu jinýma očima, což přispělo ke zdárným výsledkům.
- Všechny diplomantky měly poměrně velké problémy s měřítkem struktury ve vztahu k funkční náplni. Jednotlivé provozy jsou totiž měřítkově naprosto odlišné (např. byt a tělocvična) a uchopení různých měřítek těchto jednotek bylo pro studentky komplikované. Kombinace různých funkcí v rámci jedné budovy je náročná. Na všech návrzích je patrné, že především jednotlivé byty bylo obtížné správně dispozičně vyřešit. Ke zdárnému dotažení by však často stačilo pouze více času.
- Všem studentkám se podařilo do návrhu vnést kvalitní veřejný a poloveřejný prostor a zhodnotit tak řešené území. Michaela Hanáková a Petra Belková vytvořily uvnitř bloku živý veřejný prostor s vodním prvkem. Veronice Libánské se podařilo vytvořit kvalitní bydlení takřka rodinného charakteru s vysokým potenciálem pro přirozený vznik komunit bydlících.
- Různorodá struktura bydlení v „městském patře“ svým měřítkem nejlépe zapadá do struktury stávajícího historického města a při vhodné funkční náplni soklu je výrazně městotvorná. (Libánská)
- Princip konektivity je možno úspěšně použít i u nižších objektů (do 5ti podlaží), jak dokládá návrh Petry Belkové.
- Hybridní budovy, zde hybrid s veřejným prostranstvím, téměř vždy znamenají vznik netradičního, podnětného a intenzivně využívaného prostranství ve městě.

8.4.3 Rozhovory se studentkami

Půl roku po obhájení diplomního projektu byly absolventky požádány o krátký rozhovor. Účelem tohoto rozhovoru bylo poznat jejich názor na danou problematiku a také to, zda se během navrhování jejich názor změnil.

PETRA BELKOVÁ

1. Čím bylo pro Vás zadání přínosné?

Zadanie obsahovalo rozsiahle územie, ktoré v sebe ponúkalo mnoho možností na realizáciu. Bolo pre mňa zložité, kombinovať rôzne prevádzky a účely miest, ale zároveň to bolo pre mňa prínosom, pretože som si uvedomovala súvislosti a návaznosti.

Ako prínos tiež považujem, že som sa začala aj inak zamýšľať nad bývaním v meste.

2. S čím jste měl/-a největší problémy?

Najväčší problém mi robila mierka. Nevedela som si stále uvedomiť, aké veľké priestory vznikajú počas návrhu. Preto sme si robili fyzické modely, alebo rozdeľovali priestory do rastrov, ale aj tak si myslím, že som ich úplne neodhadla.

Další veľký problém som mala s umiestnením komunikačných priestorov, vertikálnych aj horizontálnych. Poprepájať takú veľkú plochu aby sa človek dostal z bytu, cez materskú školu, či išiel do fitness centra a potom do práce, či na nákup, to bolo asi najťažšie zo všetkého.

3. Posunul se nějak díky tomuto zadání Váš názor na město a bydlení v něm? Jak?

Áno ako som už písala, zmenila som svoj názor na bývanie v meste. Rada by som bývala na takom živom mieste, kde mám prakticky všetko blízko. Nie je to selektované len na bývanie alebo len na obchod, či služby, ale všetko sa to pekne prelína. Javí sa mi to ako ekonomicko - ekologické riešenie, vzhľadom k tomu, že rodina sa nepotrebuje presúvať za prácou, školou či na nákup.

Najprv som chcela bývať v okrajovej časti mesta, kvôli pokoju a možnosti záhrady, či terasy (viac zelene), ale po tejto práci si uvedomujem, že záleží od investorov a projektantov a takéto miesto dokážu navrhnuť aj v centre mesta a k tomu nechýba vybavenosť.

4. Jeste s Vaším projektem spokojen/-a? Proč?

S odstupom času vidím na svojom projekte, mnoho nedostatkov a vecí, ktoré by som teraz riešila inak. Ale v celku som s projektom spokojná. Navonok pôsobí ako jeden organizmus. Vo vnútri je to zložitejšie a prevádzka nie je taká jednoznačná. Možno viac času, viac skúseností mi chýbalo k dokonalému ukončeniu projektu. Pre mňa to bola veľká škola, veľa som sa naučila a vzhľadom na rozsah zadania som s výsledkom spokojná.

1. Čím bylo pro Vás zadání přínosné?

Pronikla jsem do problematiky, která se v poslední době stává velmi aktuální a jak můžu vidět na internetu i v časopisech, tak se jí zabývá stále více architektonických ateliérů. Jsem ráda, že jsem si mohla zkusit navrhnout podobný komplex a nalézt jak velká úskalí těchto projektů, tak jejich klady. Zadání mi pomohlo lépe pochopit tyto projekty a dívat se na ně z trochu jiného úhlu než dřív. A také jinak vnímám další vývoj architektury a jeho hlavní směry, které se v zadání objevily.

Je něco jiného navrhovat rodinný dům a něco jiného obrovský komplex různých funkcí, které se spolu musí v tom komplexu „sžít“.

2. S čím jste měl/-a největší problémy?

Na začátku jsem měla největší problém s uchopením tématu. Je to něco naprosto nového, o čem jsme se dozvídali max. z internetu nebo časopisů. Nedokázala jsem se vymanit z klasického vnímání městské zástavby. Dále jsem měla problémy s velkým rozsahem a obhájením projektu před lidmi, kteří nebyli s projektem dostatečně obeznámeni.

**3. Posunul se nějak díky tomuto zadání Váš názor na město a bydlení v něm?
Jak?**

Ano, posunul. Ale ani dřív jsem neměla problémy s bydlením ve městě bez „komfortu“ venkova. Samozřejmě, že existují způsoby, jak bydlení ve městě zpříjemnit a přiblížit ho k bydlení na venkově, se všemi vymoženostmi města. Ale většinou to je na úkor místa a vede to k suburbanizaci. Naše zadání a podobné projekty vytváří nový druh bydlení ve městě, kde mohou jít ruku v ruce vysoký index zastavěnosti plochy a bydlení v klidném zeleném prostředí. Popravdě jsem si na začátku nedokázala představit, že bych v takovém komplexu mohla žít. Ale postupem času, jak jsem projekt a jeho výhody chápala stále víc, jsem si bydlení v takovýchto komplexech oblíbila a doufám, že budu někdy svědkem takové výstavby u nás v republice. Bydlím ve městě, bydlení ve městě mám ráda, ale už jen pohled do vnitrobloku našeho domu, který je rozdělen vysokými betonovými zdmi na několik trojúhelníků, které jsou opět vydlážděny betonovými dlaždicemi, ve mně vyvolává pocit, že to takhle přece nemůžeme nechat.

4. Jste s Vaším projektem spokojen/-a? Proč?

Jsem se svým projektem spokojena. Myslím si, že jsem alespoň dostatečně dokázala splnit zadání, i když jsem se s ním na začátku nedokázala vůbec ztotožnit. Na některé části bohužel nezbylo tolik času, který bych na ně potřebovala a chtěla, a spousty chyb jsem si samozřejmě také vědoma, ale v rámci celého projektu jsem spokojena. Myslím si, že jsem dokázala vytvořit projekt, který dokáže nabídnout své jak v celkovém pojetí, tak ve výběru funkcí, tak v konstrukci. Strávila jsem na projektu rok svého života a v rámci projektu se to myslím vyplatilo. Kdybych měla možno, tak bych s projektem ráda vyrazila na soutěže a zjistila, jestli podobné názory sdílí i jiní.

1. Čím bylo pro Vás zadání přínosné?

Celá práce na tomto tématu mě rozhodně otevřela nový pohled. K zástavbě v historickém centru města jsem měla dost konzervativní postoj, a proto pro mě z počátku bylo tak těžké oprostít se od představy tradiční blokové zástavby a držet se tématu. Ale jak jsem se již často přesvědčila, někdy je třeba zapomenout na všechny dosavadní předsudky a začít s čistou myslí dívat se na věci z úplně jiného úhlu. Pak člověk objeví, že jsou i jiné cesty.

2. S čím jste měl/-a největší problémy?

Zadání pro mě bylo komplikované z několika důvodů. Nejprve bylo těžké vůbec pochopit samotné principy intenzivní městské struktury. Ačkoliv jsem se snažila a možná dokonce přiblížila, myslím, že se mi úplně nepodařilo v mé práci princip aplikovat.

Dalším problémem pro mě byl můj pocit, že intenzivní městská struktura se nehodí do historické zástavby města. Postupem času jsem si ale uvědomila, že je tomu právě naopak, že samotné historické centrum je v podstatě velice intenzivně zastavěno. Tohle jsem si ale uvědomila až později a těžko se mi časová ztráta v práci doháněla.

A v neposlední řadě byla problémem velikost řešeného území, nedokázala jsem včas vybrat řešenou část a stále se zaobírala celkem, což se promítlo do nedotažení detailů.

3. Posunul se nějak díky tomuto zadání Váš názor na město a bydlení v něm? Jak?

Uvědomila jsem si, že město může být tvořeno i prostory, které poskytují větší soukromí a intimitu pro komunity lidí, kteří zde žijí. Což podstatně ovlivňuje nejen kvalitu života lidí, ale i lidi samotné. Myslím, že konkrétně naše společnost trpí nedostatkem jakési sounáležitosti. Každý se stará jen sám o sebe, což se pak negativně projevuje i na vztahu k věcem společným a samotnému společenskému životu.

4. Jste s Vaším projektem spokojen/-a? Proč?

Jak už jsem se zmínila, s tématem jsem měla dost velké potíže a práci se mi nepovedlo dotáhnout do bodu, kdy bych s ní mohla být spokojená. Takže jak už to většinou bývá, když se vracíme ke svým starým projektům, nejsem spokojená s výsledkem.

Ale celé to období, kdy jsem na tématu pracovala, mi otevřelo nový pohled na kvalitu bydlení v centru města. Na způsob jakým do města přinést nejen veřejné a anonymní prostory jak tomu většinou je, ale i prostory poloveřejné a soukromé, které teprve přináší možnost lepšího kontaktu mezi lidmi. Tam se můžeme, jako společnost, učit, že veřejný prostor a majetek určuje kvalitu i našeho života a měli bychom se k němu podle toho chovat.

Takže celkově mám z práce na tomto tématu dobrý pocit, i přesto, že výsledek nedopadl nijak zvlášť dobře.

SHRNUTÍ

- Studentky se shodují, že práce na návrhu intenzivní městské struktury pro ně byla přínosem.
- Problémy, se kterými se během navrhování potýkaly byly následující:
 - pochopení dané problematiky
 - měřítko
 - přílišná velikost řešeného území
 - propojení jednotlivých provozů v jeden celek
- Práce na tomto zadání výrazně ovlivnila názor studentek na bydlení ve městě.
- Studentky jsou se svým projektem spíše spokojeny. Je to dáno rozhodně tím, že za rok odvedly obrovské množství práce a hodně se naučily.

8.5 STUDENTSKÉ PRÁCE NA JINÝCH ŠKOLÁCH

8.5.1 Ateliér Petra Hájka a Jana Šépky, Fakulta architektury ČVUT v Praze

Ateliér působící na fakultě od roku 2004 do roku 2009¹⁴⁷ se soustavně věnoval hybridním objektům. Zadání vždy obsahovalo konkrétní lokalitu a konkrétně, přesně specifikovanou funkční náplň. Vznikaly zde návrhy např. domu nad tramvají, domu na domě, nebo hybridy s parkem, dopravní křižovatkou či funkční hybridy městských lázní s vodárnou nebo galerie a autobusového nádraží. Zabývají se lokalitami, které jsou již definovány, do kterých však může být vneseno další využití. Toto téma bylo i předmětem habilitace Petra Hájka (r. 2010).

Projekty z tohoto ateliéru jsou archivovány na stránkách <http://www.hsatelier.org/>, ze kterých bylo čerpáno.

Pro srovnání byly zvoleny dva příklady z letního semestru 2006 „Dům a park“ (Tomáš Chrdle, Kamil Švaříček) a dva příklady z letního semestru 2007 „Dům na křižovatce“ (Kateřina Kalinová, Helena Línová).

Dům a park

Jedná se o návrh volnočasového centra ve Vrchlického sadech, parku před hlavním nádražím v Praze. „Nový objekt bude funkčně obsahovat centrum volného času, přičemž tento dům musí respektovat nebo nahradit novou zelení stávající park. Cílem je návrh, který se bude zabývat vztahem zeleně a městského prostředí. Zastavovaný park Vrchlického sadů je veřejný prostor, který chceme respektovat i v novém návrhu budovy Centra volného času.“¹⁴⁸

Dům na křižovatce

„Úkolem semestrální ateliérové práce je řešení nového objektu v prostoru dopravní křižovatký mezi Strahovským tunelem a tunelem Mrázovka v Praze 5. Cílem je navrhnout objekt obsahující požární stanici, policejní stanici a ambulanci tak, aby nově využil a zhodnotil prostor dopravní křižovatký. Rovněž předpokládáme nové definování a vymezení tohoto území ve vztahu k okolnímu městu.“¹⁴⁹

¹⁴⁷ Po rozchodu HŠH byla činnost ateliéru ukončena a Petr Hájek na fakultě nadále působí ve spolupráci s Jaroslavem Hulínem.

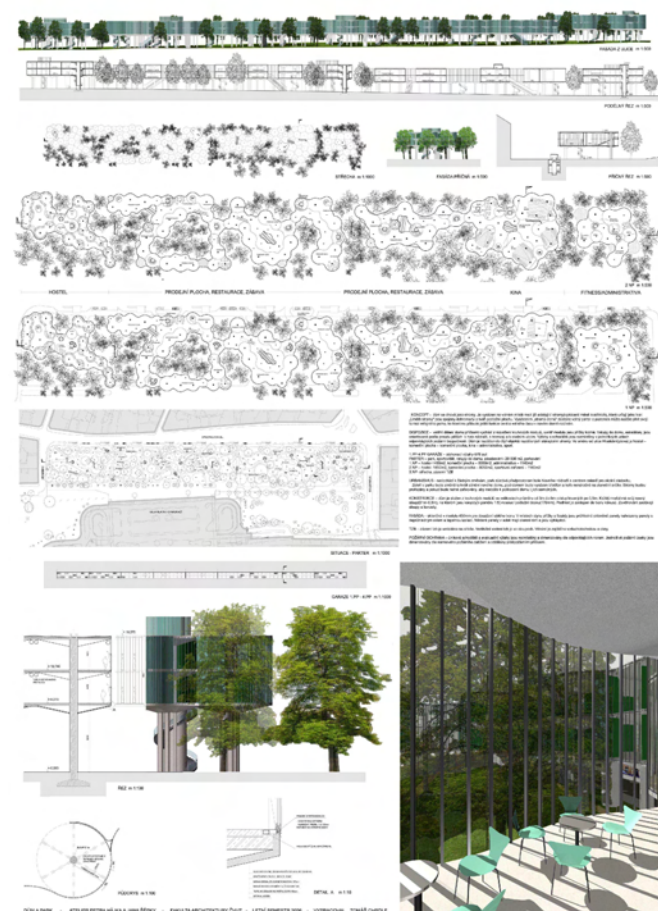
¹⁴⁸ Zadání ateliéru, dostupné z [www: http://www.hsatelier.org/index.php?page=prolog&rocnik=2006-leto](http://www.hsatelier.org/index.php?page=prolog&rocnik=2006-leto)

¹⁴⁹ Zadání ateliéru, dostupné z [www: http://www.hsatelier.org/index.php?page=prolog&rocnik=2007-leto](http://www.hsatelier.org/index.php?page=prolog&rocnik=2007-leto)

Tomáš Chrdle

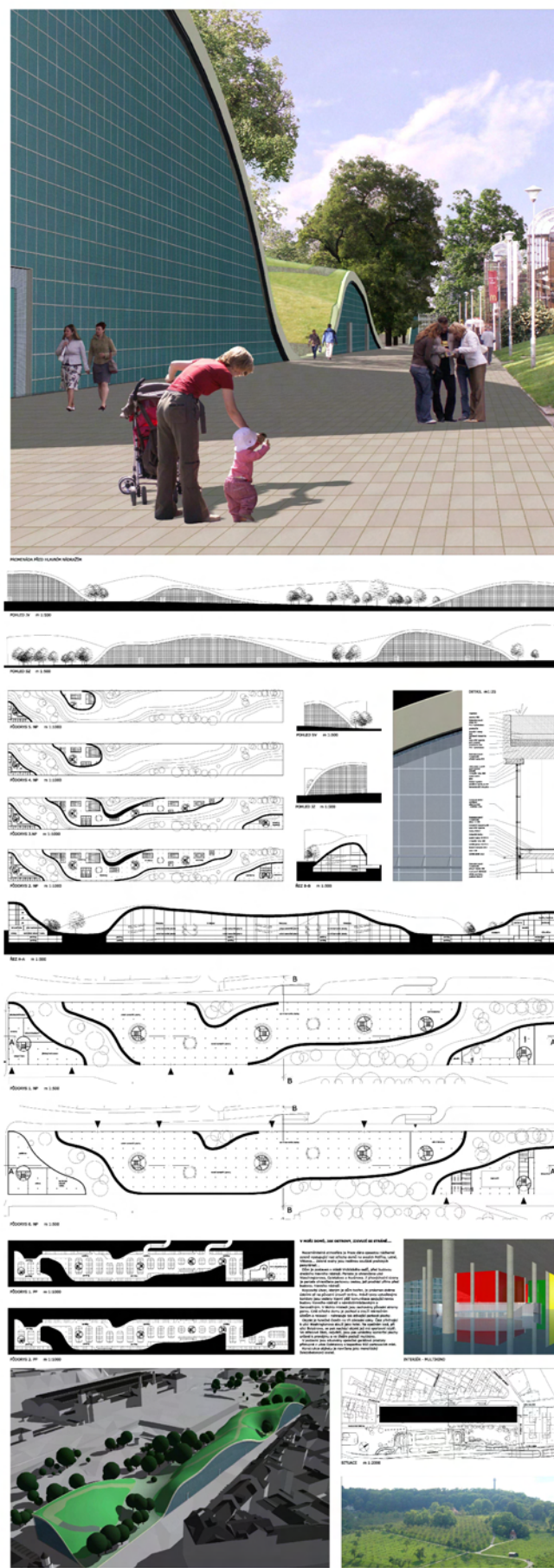
Konceptem je vytvoření „umělých stromů“ které nesou novou funkční náplň. Hodnotné stromy byly zachovány a mezi ně byly vsazeny organické objekty vyzdvížené na pilíře (umělé kmeny) vysoké přibližně 9 m. Původní funkce veřejného parku tak byla zachována v celém rozsahu. Hlavní vstupy do domů jsou pomocí eskalátorů a navazují na parkové pěší komunikace.

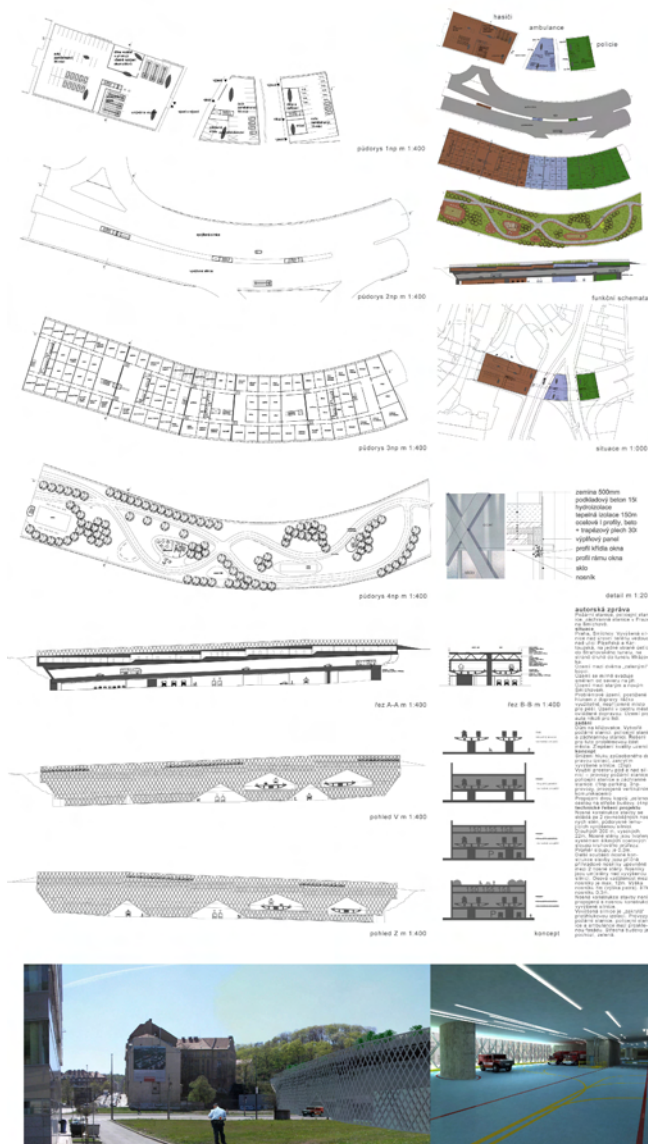
Obr. 58: Tomáš Chrdle - prezentační plakát

Konceptem je vytvoření hybridní zvlněné krajiny nesoucí ve svých útrobách novou náplň. Příčná propustnost území je zajištěna dvěma „údolími“, kdy se objekty svažují až na původní úroveň terénu. Celá střecha objektu je dle autora pochůzí a zachovává tak park ve stejném rozsahu, jak je tomu dnes. O přístupnosti příkrých svahů se dá však vážně pochybovat. Bohužel s tímto řešením také souvisí nutnost kácení velkého množství hodnotných stromů.

Obr. 59: Kamil Švaříček - prezentační plakát

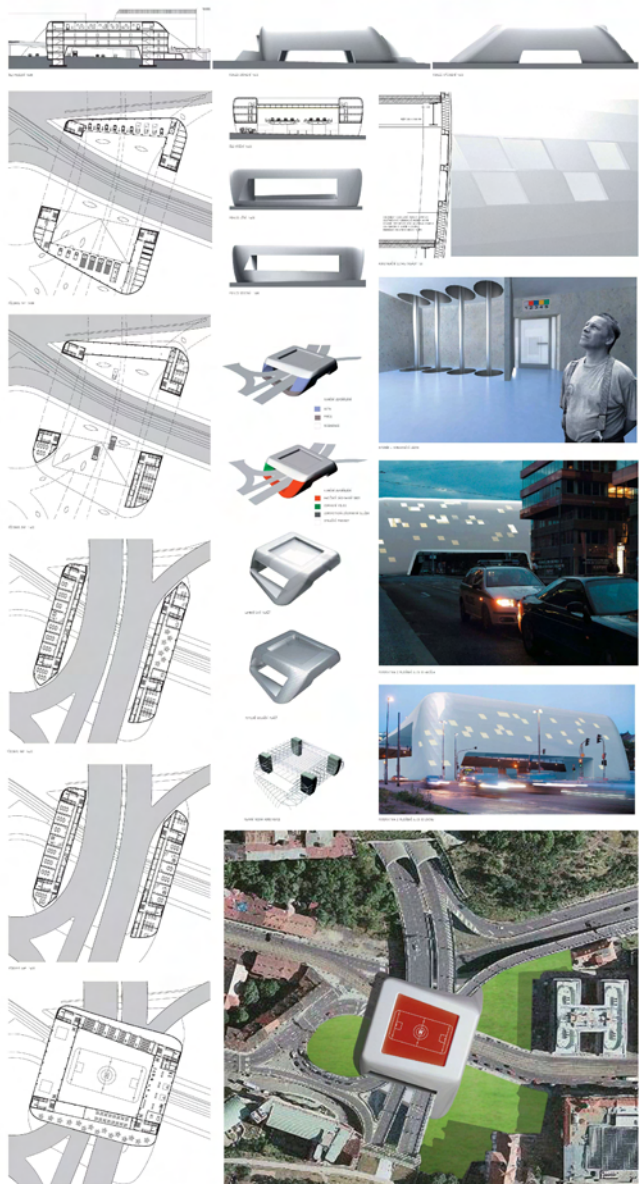
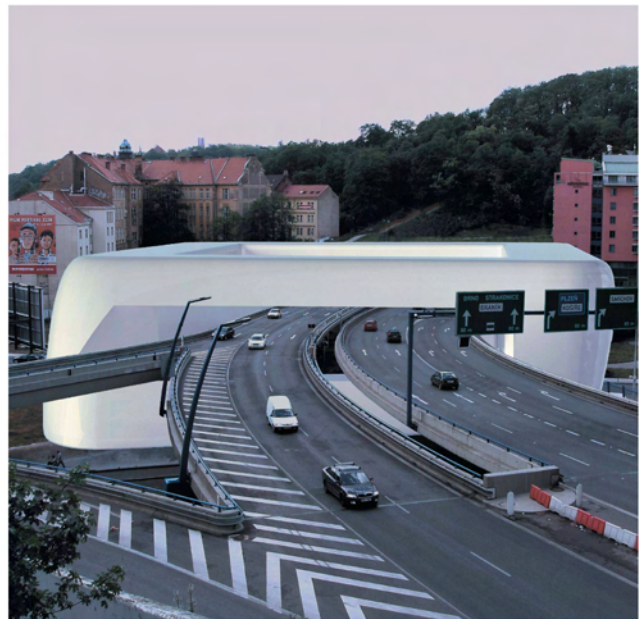

dům na křižovatce, ateliér Petra Hájka a Jana Šépky, ČVUT FA - letní semestr 06/07, Kateřina Kalinová

109

Navržený objekt je prstencem, který je navlečen na stávající křižovatku a obepíná ji tak novými provozy. Všechny provozy jsou situovány do bočních stěn objektu. V jeho horní části se nachází pouze konstrukce zastřešující křižovatku s fotbalovým hřištěm a heliportem. To je poněkud škoda, neboť střešní rovina mohla sloužit pro další využití a velkoryse navržený stavební objekt mohl nést také velkorysejší funkční náplň.

DŮM NA KŘIŽOVATCE ATELIER PETRA HÁJKA A JANA ŠÉPKY FA ČVUT DIPLOMNÍ PROJEKT LETNÍ SEMESTR 2006/2007 HELENA LÍNOVÁ

Obr. 61: Helena Línová - prezentační plakát

SHRNUTÍ

- Vysoká úroveň projektů v ateliéru je dána především nespornou kvalitou vyučujících. Částečně k tomu přispívá i existence tzv. vertikálních ateliérů. Prostor, kde by se při práci na společném zadání setkali studenti napříč všemi ročníky v Brně zcela chybí. Studenti nižších ročníků tak od svých starších spolužáků získávají velmi brzy cenné informace a popohání je k vyšším výkonům. Větší pracovní nasazení podporuje i forma architektonické soutěže, kterou vedoucí ateliéru zvolili. Jednotná prezentace pak přispívá ke snadnější čitelnosti projektů.
- Zadání na konkrétní místo, již jednou definované, jasně podporuje vznik hybridního objektu. Studenti měli zadanou i konkrétní provozní náplň včetně metráže. To jim usnadnilo počátek práce se srovnáním se zadáním, kdy se funkční náplň hledá. Výsledky jsou tak dotaženy do větších detailů.
- Především na domu na křižovatce je zřejmé, že hybridy jsou odpovědí na problematická místa uvnitř města.
- Využití stávajícího veřejného parku pro další náplň bude pravděpodobně vždy veřejností vnímáno negativně. Obyvatelé chrání každý strom, neboť je jich ve městě nedostatek. Ovšem pokud se jedná o opačný přístup, tedy vložení veřejného parku do stávající nebo navrhované zástavby, má takový hybrid výraznou šanci na úspěch.

8.5.2 Ateliér Karla Havliše, Fakulta architektury VUT v Brně

V ateliéru Karla Havliše se studenti zabývají širším územím Jižního centra Brna a alternativami k přesunu hlavního nádraží. Hlavní tezí je vytvoření kompaktního města.

Diplomní projekt s názvem „Nové Nové sady - Přestavba území“ zpracoval v roce 2010/2011 Václav Zvěřina.

Diplomní projekt má najít „alternativní využití území mezi železnicí a městskou třídou Nové sady ve městě Brně v situaci, kdy nebude reálný přesun hlavního nádraží v Brně do nové polohy v tak zvaném Jižním centru. Hlavním cílem navrženého řešení bude volbou vhodných programů nalézt nové využití a prostorové uspořádání dnes devastovaného území. Tvůrčí úsilí bude zaměřeno ve prospěch městských funkcí, specifických forem bydlení a kvality veřejných prostorů.“¹⁵⁰

150 Havliš, zadání závěrečné práce

VÁCLAV ZVĚŘINA

Hlavní ideou projektu je vytvoření bydlení v centru města pro suburbanizéry. Je to pokus o návrat bydlení do města. K tomu je využito obestavění stávající železnice a silniční komunikace obytnými jednotkami. Nové objekty vzniknou po obvodu území a v jeho centru zůstane rozsáhlá plocha k vytvoření nového veřejného parku. Území, které by jinak bylo zastavěno, může zůstat volné, neboť jeho kapacity převzalo území, které z hlediska výstavby prakticky neexistuje (dopravní komunikace). Bydlení je řešeno formou terasových domů. Celkové pojednání lokality je však příliš schematické a hrozí zde nebezpečí vzniku megastruktury. Projekt by si jistě zasloužil větší práci na diferenciaci veřejného prostranství a na členění této struktury do menších celků. To platí i pro těžkopádné zahradní úpravy.

Obr. 62: Václav Zvěřina

Popud k sociologickému výzkumu vznikl na základě zpracovávání této disertační práce, kdy byly vysloveny názory, že podobné formy bydlení jsou dnes utopií. Úspěšné realizace ze zahraničí jsou dokladem, že tomu tak vždy není, ale toto tvrzení bylo vhodné doplnit o další argument, kterým jsou výsledky tohoto šetření. Šetření se zabývá názory laické veřejnosti na bydlení v intenzivní městské struktuře. Tedy hlavním předmětem zájmu jsou samotní obyvatelé měst. Cílem bylo zjistit, zda existuje vůle obyvatel města bydlet v jeho centrální poloze, nebo zda je tendence k opouštění města nezadržitelná.

Výsledky průzkumu jsou přístupné online na: <http://kvalita-bydleni-a-predstavy.vyplnto.cz>.

V úvodu je nutné zdůraznit, že pro výzkum byla zvolena metoda anketního šetření a výsledky nelze zobecňovat na celou populaci.

9.1 CÍLE A HYPOTÉZY

Jak je uvedeno výše, hlavním cílem šetření je zjistit, kdo jsou lidé, kteří by si dokázali představit, že budou bydlet v intenzivní městské struktuře. Na tuto skupinu obyvatel se pak šetření dále soustředí a snaží se nalézt charakteristiky, které ovlivňují ochotu respondentů v takovýchto objektech bydlet. Byly stanoveny následující výzkumné otázky:

- 1. Kolik respondentů by si dokázalo představit, že bude bydlet v intenzivní městské struktuře?**
- 2. Jaká je charakteristika respondentů, kteří častěji připouštějí možnost, že by v intenzivní městské struktuře chtěli bydlet?**

- z hlediska demografického

- věk
 - pohlaví
 - vzdělání
 - rodinný stav
 - zaměstnání
 - příjem

- z hlediska mobility

- vlastnictví automobilu
 - preferovaný způsob přepravy
 - skutečný způsob přepravy

- z hlediska místní příslušnosti

- z hlediska představ o ideálním bydlení

- z hlediska spokojenosti se současným bydlením

- z hlediska požadavku na dostupnost veřejného vybavení

- z hlediska prostředí, ve kterém vyrůstali

Vzhledem k tomu, že pro dané téma neexistují teoretická východiska, ale pouze určité předpoklady, které se dají odvodit pomocí vlastních subjektivních zkušeností, nenavrhují hypotézu, kterou by měl výzkum potvrdit či vyvrátit.

Dle Puncha mají hypotézy „(...) ve výzkumu důležitou roli, pokud mohou být dedukovány z teorie, nebo jsou pomocí teorie vysvětleny, takže výzkum, který je testuje skutečně testuje teorii, která za hypotézami stojí.“¹⁵¹

Ověřuji tedy pouze subjektivní předpoklad, že lidé ochotni bydlet v intenzivní městské struktuře pochází z vyšších sociálních vrstev, jsou to mladí lidé, kteří preferují společenský život a pěší pohyb.

151 PUNCH, *Úspěšný návrh výzkumu*, s.47

Dalším předpokladem pak je, že velmi důležitou úlohu v rozhodnutí respondentů hraje fakt, jakým směrem se posunou jejich představy o ideálním bydlení, pokud vezmou v potaz svoji finanční situaci. Předpokládám, že pro většinu respondentů je ideálním bydlením vila v blízkosti centra města. Pokud však zohlední svoji finanční situaci, rozdělí se do dvou skupin. První se raději vzdají centra města na úkor vlastního domu. Druzí se naopak raději vzdají domu a budou bydlet v bytě v centru města. Na tomto základě byla položena třetí výzkumná otázka:

3. Jsou lidé, kteří se při zohlednění finanční situace přikloní k bydlení v bytě na úkor vlastního domu ti, kteří mohou být potencionálními obyvateli intenzivní městské struktury?

9.2 METODY

Výzkum je poměrně složitý vzhledem k obecné neznalosti problému nejen mezi respondenty, ale často i mezi odbornou veřejností. Téma je prakticky nediskutované. Tato skutečnost zásadně ovlivnila výběr metody výzkumu. Každý kvalitativní výzkum by totiž potřeboval uvedení respondentů do problému. Poskytnutí nových, respondentovi neznámých informací pouze prostřednictvím dotazovatele by jistě významně ovlivnilo jeho úsudek. Ideálně by měly probíhat kvalitativní rozhovory na základě prohlídky již postavených objektů. Vzhledem k tomu, že těchto objektů je zatím postaveno málo a jsou roztroušeny po celém světě, je zde kvalitativní metoda poznání nereálná. Byla tedy zvolena metoda kvantitativního výzkumu formou anketního šetření. Sběr informací pomocí ankety s sebou nese jisté výhody a nevýhody. Mezi výhody patří především rychlý a levný sběr informací. Nevýhodou je, že dotazník vyplňují pouze lidé, kteří dané téma považují za zajímavé a mají touhu se k němu vyjádřit. Jde tedy pouze o určitou část lidí, kterým je dotazník určen. **Výsledky tedy v žádném případě nelze zobecňovat na celou populaci**, v tomto případě na obyvatele města. Nicméně výsledky ankety mohou být zajímavé a mohou sloužit jako podklad k dalšímu již konkrétněji směřovanému šetření.

9.3 VZOREK

Pro anketní šetření bylo zvoleno město Brno a to ze dvou důvodů. Jedním byla snadnější a přehlednější definice otázek související se znalostí daného prostředí. Druhým pak fakt, že Brno disponuje obrovským množstvím volných nebo problematicky zastavěných rozvojových ploch právě ve své centrální části. Dotazník byl směřován na lidi, kteří v Brně bydlí nebo pracují. Pro sběr dat byl zvolen internetový dotazník. Vzhledem k této volbě distribuce dotazníku se z podstaty daného média výběr dále samovolně redukoval na mladší a vzdělané osoby. Téměř 50% respondentů (187) bylo ve věku do 26 let, 30% (113) pak ve věku do 35 let. 37,4% respondentů byli studenti. Tento výběr byl důsledkem omezených časových a finančních možností. Nejedná se tedy o reprezentativní vzorek a výsledky šetření není možné zobecňovat.

Nicméně šetření tímto způsobem postihlo část populace, která je z hlediska řešení bytové otázky tou nejzajímavější. Tedy mladé vzdělané lidi.

„Společnost Ekospol analyzovala 750 kupních smluv z posledních tří let, aby zjistila, jak vypadá její typický kupec. Je jím ženatý, přibližně 34letý muž s vysokoškolským vzděláním. (...) Zejména v době hospodářské recese pak vzrostl podíl kupujících s vysokoškolským vzděláním. Zatímco v roce 2007 se podíl kupců s titulem pohyboval okolo 33 procent, v roce 2009 již dosahoval téměř 46 procent.“¹⁵²

Demografické charakteristiky vzorku

Z demografického hlediska převažovaly ženy (64,4% žen, 35,6% mužů). Ankety se zúčastnili především mladí lidé. Polovina respondentů (49,7%) byla ve věku 18-26 let, téměř třetina (30,1%) ve věku 27-35 let a 12,5 % respondentů bylo ve věku 36-45 let. Ve věku do

¹⁵²Ženatý muž s titulem, 34 let . *Lidové noviny*, 5.10.2010, s. 23.

45 let bylo tedy 92,3% respondentů. Dotazník vyplnilo nejvíce osob středoškolsky vzdělaných s maturitou (44,5%). Polovinu z těchto respondentů (53%) tvořili studenti vysokých škol. Respondentů s ukončeným vysokoškolským vzděláním bylo 45,5%. Nejvíce respondentů (88,6%) bylo z okresu Brno-město. Městkou část Brno-střed jako své bydliště označilo 29,4% respondentů, ostatní městské části pak 59,2% respondentů.

pohlaví	žena	242	64,4%
	muž	134	35,6%
věk	18-26	187	49,7%
	27-35	113	30,1%
	36-45	47	12,5%
	45-59	20	5,3%
	60+	9	2,4%
vzdělání	základní	7	1,9%
	středoškolské	31	8,2%
	středoškolské s maturitou	167	44,4%
	vyšší odborné	17	4,5%
	vysokoškolské	154	41,0%
bydliště	Brno-střed	111	29,4%
	Brno-město kromě m.č. Brno-střed	223	59,2%
	Brno-venkov	23	6,1%
	jiný okres	20	5,3%

Tabulka 4: demografické charakteristiky respondentů

9.4 NÁSTROJE SBĚRU DAT

Pro sběr dat byl zvolen internetový dotazník.

9.4.1 Tvorba dotazníku

Dotazník byl vytvořen jako rozšíření a specifikace výzkumných otázek uvedených v kapitole 9.1. Byl koncipován tak, že v úvodu byli respondenti dotazováni na současné bydlení a jeho souvislosti s městem, dostupnost občanské vybavenosti apod. Ve střední části se nacházely otázky týkající se představy o ideálním bydlení, o posunu ideálu při zohlednění finanční dostupnosti bydlení, či ideální dopravě do zaměstnání. V závěru pak byly umístěny choulostivější otázky týkající se věku, vzdělání, příjmu domácnosti apod.

Během vytváření a testování dotazníku se vyskytl problém s formulací nejdůležitější otázky šetření, a to otázky č. 16. Tato otázka se měla dotazovat, zda by si respondent dokázal představit, že by bydlel v intenzivní městské struktuře. Vyskytl se zásadní problém, jak tuto otázku formulovat, neboť intenzivní městská struktura je naprosto neznámý termín a součástí dotazníku by musela být jeho definice, což ovlivní úsudek respondenta. Původním záměrem bylo vnést do šetření i kvalitativní složku tím, že by respondenti hodnotili vybrané intenzivní městské struktury na základě toho, zda by v nich chtěli bydlet. V testovacím dotazníku byly uvedeny 3 příklady již postavených objektů. Byly prezentovány pomocí jedné fotografie. To však narazilo na problém prezentace architektury. Z fotografie se vytrácí dvě pro architekturu velmi podstatné dimenze - prostor a čas. Zkušební vzorek respondentů nehodnotil projekty jako takové. Ani nemohl, protože v prostoru, který internetový dotazník

poskytuje, neměl možnost se s danou stavbou blíže seznámit a neměl tedy k tomuto hodnocení dostatek informací. V zásadě zkušební vzorek respondentů hodnotil pouze obrázky stylem líbí-nelíbí. Hodnocení bylo zcela závislé na výstižnosti a líbivosti uvedeného obrázku. Pokud byly následně respondentovi předloženy jiné fotografie, dokumentující stavbu, v nejednom případě svůj postoj přehodnotil. Požadované odpovědi, která by měla náležitou vypovídající hodnotu, jsme schopni dosáhnout pouze tak, že si respondent danou stavbu prohlédne v realitě a na její prohlídku bude mít dostatek času.

Hlavní otázka č. 16 byla tedy formulována opisem, který vystihuje to podstatné z intenzivní městské struktury. Tedy polohu v centru města a polyfunkčnost obytného celku. Téma hybridity či prostorového urbanismu bylo pro tento účel vynecháno z důvodu intelektuální náročnosti dané problematiky. Sociologové jistě namítnou, že i tato formulace otázky opisem může být problematická, je to však nejlepší řešení, které v rámci omezeného času a finančních prostředků, bylo možno realizovat.

Z odpovědí vyplynulo, že někteří respondenti byli ovlivněni svou vlastní představou o takovém polyfunkčním komplexu. Dá se předpokládat, že tato představa vznikla na základě zkušeností s novou výstavbou u nás a nejedná se tedy o intenzivní městskou strukturu.

Dotazník obsahoval celkem 22, resp. 23 otázek.

Celý dotazník je uveden na konci této práce v příloze č.1

9.4.2 Anketní šetření

Vlastní anketní šetření probíhalo ve dnech 02. 04. 2011 - 29. 04. 2011 na webovém rozhraní portálu VypItno.cz. Průzkumu se zúčastnilo 377 respondentů. Respondenti byli získáváni pomocí sociální sítě Facebook – zveřejnění na účtu „Brno“ se 40.000 fanoušky - a na soukromém účtu zpracovatele.

9.4.3 Analýza dat

Pro hrubou analýzu dat byly využity nástroje serveru VypItno.cz. Analýza na serveru je přehledná a pro účely toho výzkumu dostačující.

Následně byli respondenti filtrovaní otázkou č. 16 na dvě skupiny. První skupinu tvoří ti respondenti, kteří připouštějí, že by bydleli v novostavbě obytného polyfunkčního celku v centrální části města Brna. Pro zjednodušení budou dále uváděni jako **„kladní respondenti“**. Do druhé skupiny patří ti, kteří tuto možnost nepřipouštějí, dále **„záporní respondenti“**. Vyhodnocení otázek tak obsahuje 4 grafy. První znázorňuje odpovědi celého souboru respondentů, druhý odpovědi kladných respondentů a třetí odpovědi záporných respondentů. Čtvrtý sloupcový graf zobrazuje poměr mezi kladnými a zápornými odpověďmi.

U každé otázky bylo zjišťováno, na kolik se lišily odpovědi těchto dvou skupin respondentů. K porovnání sloužilo především grafické zobrazení výsledků pomocí sloupcového grafu, označeného x.4, kdy x vyjadřuje číslo otázky v dotazníku. Z něj je možné vyčíst, kolik respondentů zvolilo danou odpověď a především kolik z nich patří ke kladným a kolik k záporným respondentům. Pokud byla nějaká odpověď na danou otázku volena jedním ze segmentu respondentů podstatně častěji, byla následně tato skutečnost ověřena analýzou závislosti. Jinými slovy bylo analyzováno, zda ty respondenty, kteří volí danou odpověď, můžeme označit jako ty, kteří častěji připouštějí, že by chtěli bydlet v novostavbě obytného polyfunkčního celku v centrální části města Brna. Tak byla zodpovězena druhá výzkumná otázka týkající se charakteristiky kladných respondentů.

Vysvětlivky ke grafům x.4 „poměr mezi kladnými a zápornými odpověďmi“

Na svislé škále jsou uvedeny možnosti, které měli respondenti u dané otázky na výběr. Na vodorovné škále jsou vyjádřeny počty respondentů. U každé možnosti (odpovědi) jsou dva sloupce. Horní, šedý, sloupec vyjadřuje počet respondentů (číselně a procentuálně), kteří

zvolili danou odpověď a současně na otázku č. 16 odpověděli záporně. Spodní, fialový, sloupec vyjadřuje počet respondentů (číselně a procentuálně), kteří zvolili danou odpověď a současně na otázku č. 16 odpověděli kladně.

Vysvětlivky k analýze závislosti

Analýza byla provedena pomocí čtyřpolní tabulky. „Ve sloupci Succedent jsou počty respondentů, kteří splňují podmínku definovanou v části A, ve sloupci Non Succedent jsou počty respondentů, kteří nesplňují podmínku definovanou v části A. V řádku Antecedent jsou počty respondentů, kteří splňují podmínku definovanou v části B, v řádku Non Antecedent jsou počty respondentů, kteří nesplňují podmínku definovanou v části B“¹⁵³. Jako Succedent byla tedy definovaná podmínka kladné odpovědi na otázku č. 16. Jako Antecedent pak odpověď, u které se předpokládá, že bude (nebo nebude) patřit k charakteristice kladného respondenta.

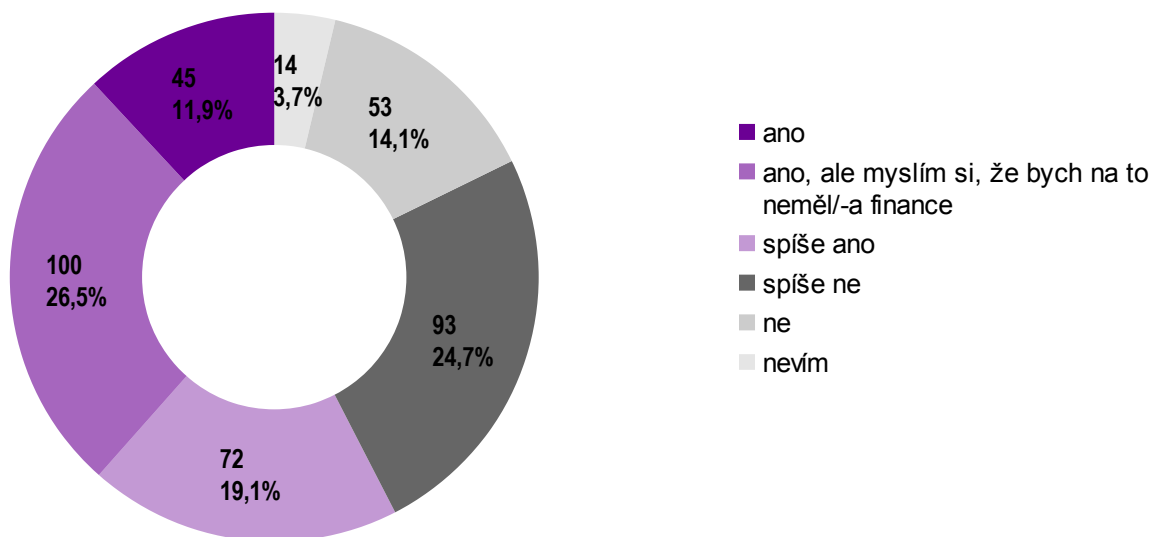
Odchylka od průměru „vyjádřená v procentech nám říká, o kolik procent se změnila pravděpodobnost succedentu při platnosti antecedentu oproti celkové pravděpodobnosti succedentu“¹⁵⁴.

9.5 VÝSLEDKY

Z analýzy dat vyplynuly odpovědi na výzkumné otázky, ale i jiné, zajímavé souvislosti, které se týkají bydlení ve městě a stálo by za to, věnovat se jim v dalším výzkumu. Tyto souvislosti jsou vedeny v kapitole 9.6.

1. Kolik respondentů by si dokázalo představit, že bude bydlet v intenzivní městské struktuře?

Tato otázka byla zařazena do střední části dotazníku. Kladně (tedy odpovědi znějící „ano“, „spíše ano“ a „ano, ale myslím si, že bych na to neměl/-a finance“¹⁵⁵) odpovědělo celkem 57,5% respondentů. Tato hodnota předčila i smělé odhady dotazovatele. Téměř polovina z těchto respondentů se však domnívá, že by na toto bydlení neměla dostatek

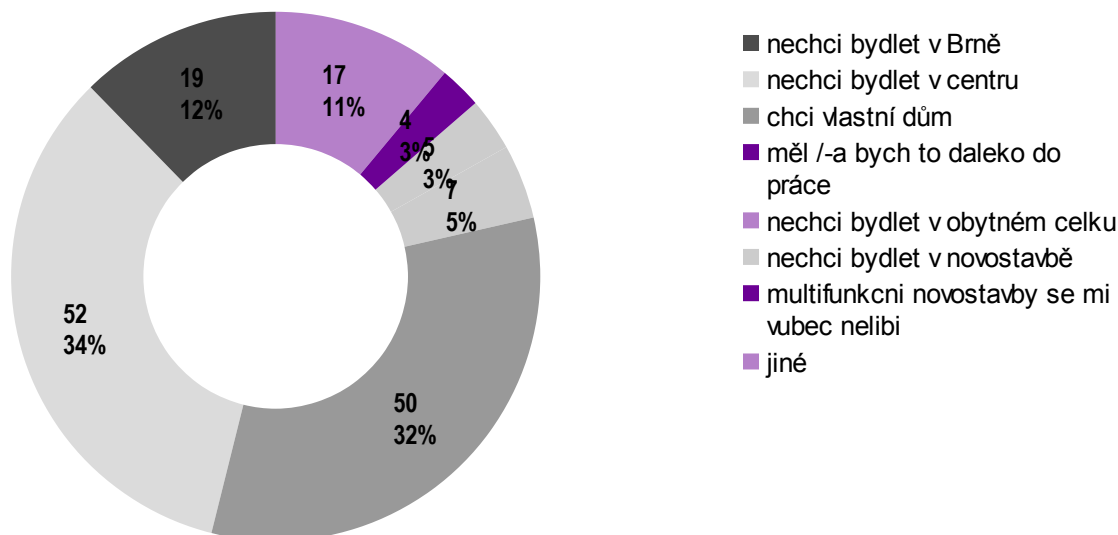
Graf 4: Představte si, že byste z nějakého důvodu museli řešit své nové bydlení. Chtěli byste bydlet v bytě v novostavbě obytného celku v centrální části města Brna, jehož součástí by byly i obchody a služby, mateřská škola, malý veřejný park, parkování pro bydlicí, pečovatelská služba apod.?

¹⁵³ Napoveda. Vypinto [online]. © 2008-2012 [cit. 2011-06-29]. Dostupné z: <http://www.vypinto.cz/napoveda/>

¹⁵⁴ Tamtéž

¹⁵⁵ Tato pro analýzu výsledků poněkud problematická odpověď byla také zahrnuta do kladných odpovědí. Důvodem byla snaha zjistit názor na toto bydlení nezátížený finanční situací dotázaného. Pro další výzkum by bylo vhodné tuto otázku rozdělit do dvou.

finančních prostředků. Zde se nachází velký prostor pro usměrňování bytové výstavby (a tedy jisté sociální segregace) ať již formou jiného druhu vlastnictví než osobního, či praktikám známým ze zahraničí (např. Londýn¹⁵⁶), kdy musí být při výstavbě bytů (i soukromým investorem) věnována určitá část pro cenově dostupné bydlení. Toto jsou témata pro otevření další debaty. Z výsledků tedy vyplývá, že mezi respondenty existuje poměrně vysoká vůle bydlet v centru města.

Graf 5: Z jakého důvodu jste odpověděl/-a na předchozí otázku zamítavě?

Nejčastějším důvodem pro odmítnutí možnosti bydlet ve zkoumaném typologickém druhu je odpověď „nechci bydlet v centru“ (34% respondentů). Hned poté následuje odpověď „chci vlastní dům“. Tak odpovědělo 32% respondentů. Dále se v odpovědích opakovala varianta, která původně nebyla na výběr a respondenti ji uváděli do pole jiná odpověď. 7 respondentů uvedlo, že nechce bydlet v obytném celku, 5 nechce bydlet v novostavbě a 4 uvádí, že se jim multifunkční novostavby nelíbí.

2. Jaká je charakteristika respondentů, kteří častěji připouštějí možnost, že by v intenzivní městské struktuře chtěli bydlet?

Výzkum se pak dále zabýval respondenty, kteří odpověděli na otázku č.16 kladně. Snahou bylo zjistit, zda existuje určitá skupina obyvatel, která toto bydlení preferuje. Byly nalezeny jisté charakteristiky respondentů, které přispívají k tomu, že tito lidé častěji připouštějí možnost bydlení v bytě v centru města v novostavbě polyfunkčního obytného komplexu.

K faktorům, které toto rozhodnutí ovlivňují patří:

- současné bydlení
- lokalita současného bydlení
- charakteristika domácnosti
- současný způsob dopravy do zaměstnání/školy
- názor na ideální bydlení
- názor na ideální bydlení s přihlédnutím k finanční situaci
- ideální způsob dopravy do zaměstnání/školy
- vnímání důležitosti pěší dostupnosti občanské vybavenosti
- názor na nejdůležitější funkci v blízkosti domova
- věk
- příjem domácnosti

156 Tzv. Section 106 Agreement (Town and Country Planning Act 1990)

Bydlení v bytě v centru města v novostavbě polyfunkčního obytného komplexu **častěji připouštějí** lidé kteří:

- charakterizovali svou domácnost jako studentské bydlení nebo bydlení s kamarády.
- uvedli, že jejich ideálním bydlením je dům ve vilové čtvrti v blízkosti centra města. U tohoto segmentu respondentů je důležitější právě poloha v blízkosti centra než vlastnictví domu. S přihlédnutím k finanční situaci tito lidé častěji volí byt, než dům.
- s přihlédnutím k finanční situaci volí ideální bydlení v bytě, a to nezávisle na jeho poloze ve městě (tedy v centru, na sídlišti i na okraji města).
- by se do zaměstnání či školy chtěli dopravovat MHD.
- považují za nejdůležitější mít v blízkosti domova obchody a služby.
- mají nízký příjmem domácnosti (měsíční čistý příjem domácnosti do 15 000 Kč). Tato skupina je však z 56% tvořena studenty, kteří patří do nízkopříjmové skupiny pouze dočasně.

Naopak bydlení v bytě v centru města v novostavbě polyfunkčního obytného komplexu **častěji NEpřipouštějí** lidé kteří:

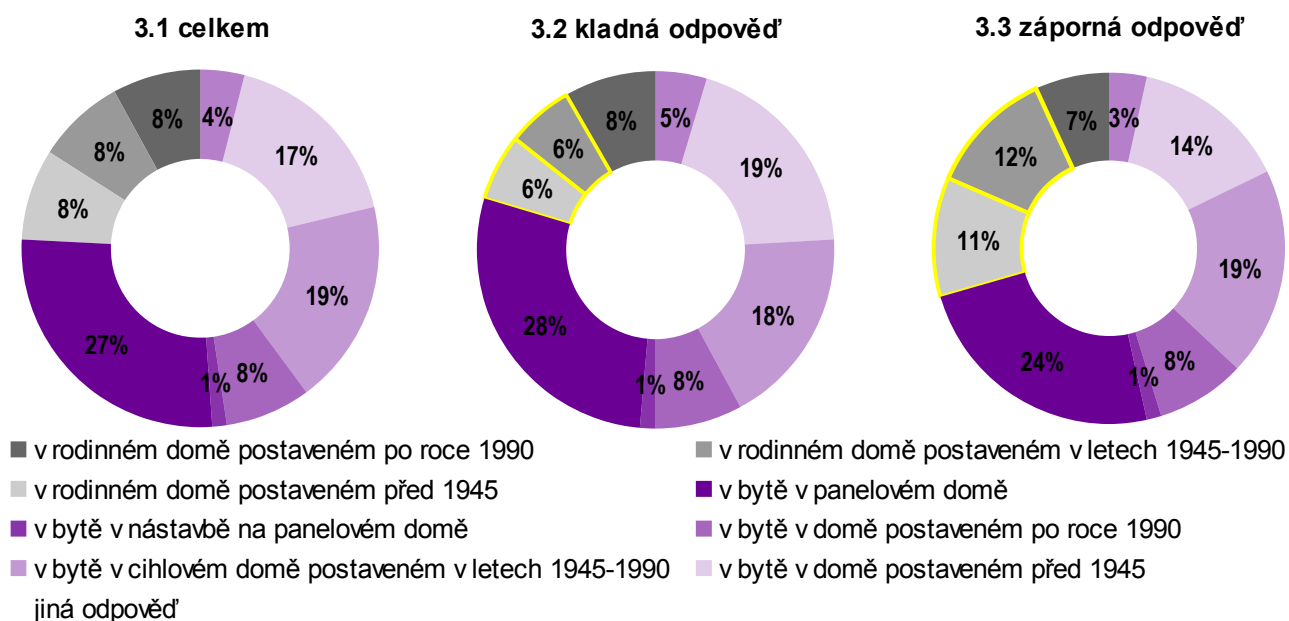
- v současnosti bydlí v rodinném domě. To však neplatí o těch, kteří bydlí v rodinném domě postaveném po roce 1990. Tento segment respondentů neodpovídá výrazně odlišně než celý soubor.
- bydlí v okrese Brno-venkov nebo jiném okrese než Brno-Město a Brno-Střed.
- se dopravují do zaměstnání či školy autem.
- pro něž není důležité mít občanskou vybavenost v pěší dostupnosti.
- považují za nejdůležitější mít v blízkosti domova park nebo les.
- charakterizovali svou domácnost jako single. U této skupiny respondentů byly nalezeny i jiné překvapující závislosti. Např. 46% (!) z nich se do zaměstnání dopravuje automobilem a 35% z nich se takto chce dopravovat i v ideálním případě. Je to zajímavé zjištění vzhledem k tomu, že právě do center měst se často v akademických úlohách navrhuje byty pro singles jako pro lidi, kteří jsou vázáni na společenský život a zaměstnání. Tento fenomén by jistě stál za další, podrobnější průzkum. (Tento průzkum byl podpořen 37 respondenty udávajícími svou domácnost jako single.)
- by se do zaměstnání či školy chtěli dopravovat na kole. Tuto závislost si vysvětlujeme zcela subjektivně tím, že podmínky pro cyklisty jsou v centru města Brna poměrně špatné a cyklisté tedy preferují okrajové části města.
- jsou středního a staršího věku. Nejsou to tedy podle očekávání lidé zakládající rodiny (ve věku 26-35 let) .

Dále následuje podrobná analýza dat, která vedla k výše uvedeným výsledkům.

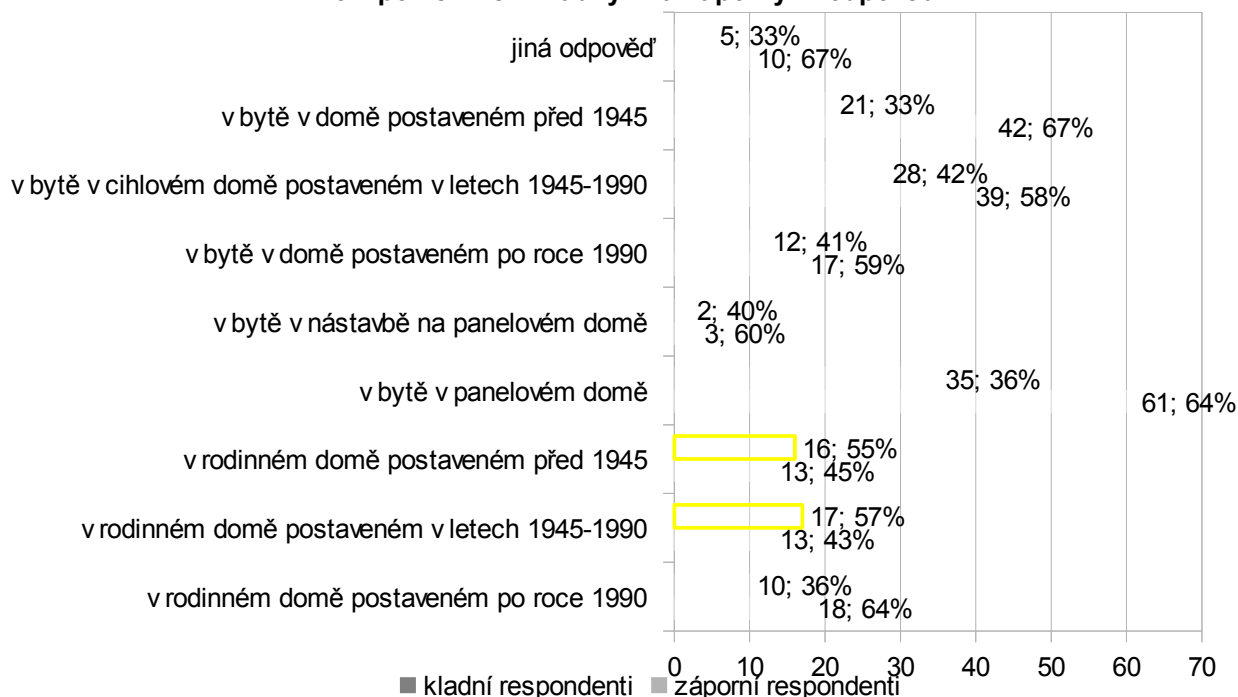
SOUČASNÉ BYDLENÍ

Otázka č.3 - V jakém domě bydlíte?

Rozložení respondentů dle druhu současného bydlení je uvedeno v grafu 3.1. Čtvrtina respondentů (24%) bydlí v rodinném domě a 72% v bytě. Současné bydlení odpověď na otázku ochotě bydlet v centru v polyfunkčním obytném komplexu ovlivňuje. Lze vysledovat dvě skupiny obyvatel, kteří mírně inklinují ke kladné odpovědi. Jsou jimi obyvatelé panelových bytů (64% z nich odpovědělo kladně) a obyvatelé bytů v domech postavených před rokem 1945 (67% z nich odpovědělo kladně). Ovšem rozdíly jsou malé a závislost nebyla potvrzena. Závislost však potvrzena byla u těch, kteří bydlí v rodinných domech. U těchto respondentů převažuje záporná odpověď. Ne však u majitelů novostaveb rodinných domů. Ti odpovídali v 64% kladně.

3.4 poměr mezi kladnými a zápornými odpověďmi

Graf 6: Současný druh bydlení

U lidí, kteří v současnosti bydlí v rodinném domě postaveném před rokem 1990, se snižuje pravděpodobnost, že budou chtít bydlet v bytě v centru města Brna v novostavbě polyfunkčního obytného komplexu.

Analýza závislosti¹⁵⁷

Antecedent - segmentu respondentů (část B):

- V jakém domě bydlíte?
 - **v rodinném domě postaveném před 1945**
 - **v rodinném domě postaveném v letech 1945-1990**

Succedent - sledované odpovědi (část A):

- Představte si, že byste z nějakého důvodu museli řešit své nové bydlení. Chtěli byste bydlet v bytě v novostavbě obytného celku v centrální části města Brna, jehož součástí by byly i obchody a služby, mateřská škola, malý veřejný park, parkování pro bydlící, pečovatelská služba apod.?
 - ano
 - ano, ale myslím si, že bych na to neměl/-a finance
 - spíše ano

	Succedent	Non Succedent	Součet
Antecedent	26	35	61
Non Antecedent	191	125	316
Součet	217	160	377

Odchylka od průměru: -25.95%

V celém sledovaném souboru respondentů je pravděpodobnost succedentu 57.56%, u respondentů splňujících antecedent je pravděpodobnost succedentu 42.62%. Antecedent omezuje succedent - odpovědi v části B **snižují pravděpodobnost** výroku v části A.

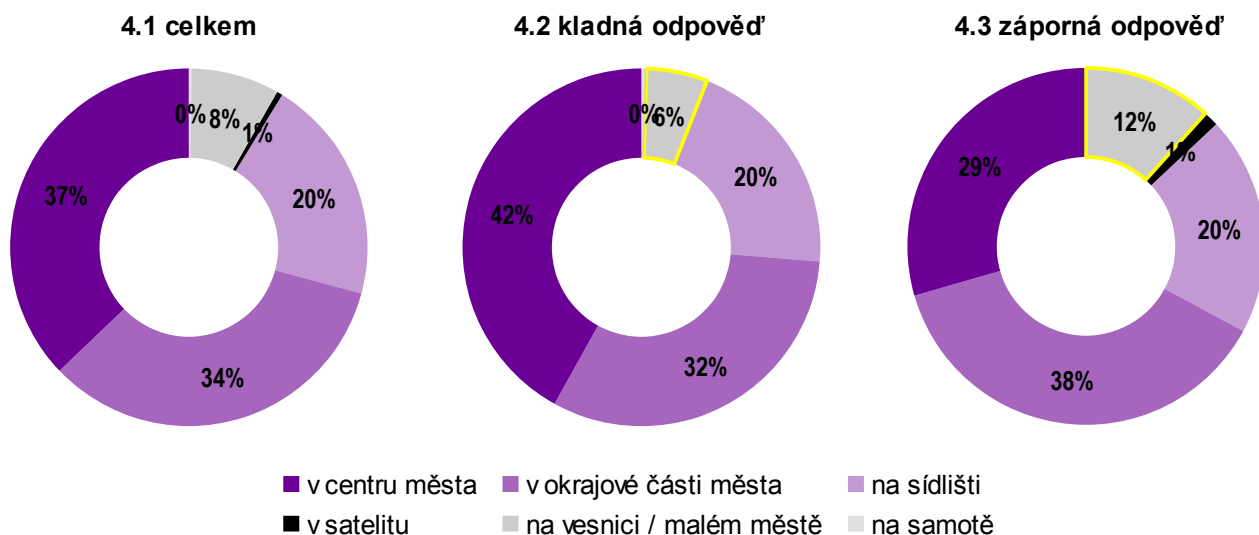
Závislost succedentu na antecedentu podpořilo 26 respondentů.

¹⁵⁷ Vysvětlivky k analýze závislosti viz kapitola 9.4.3

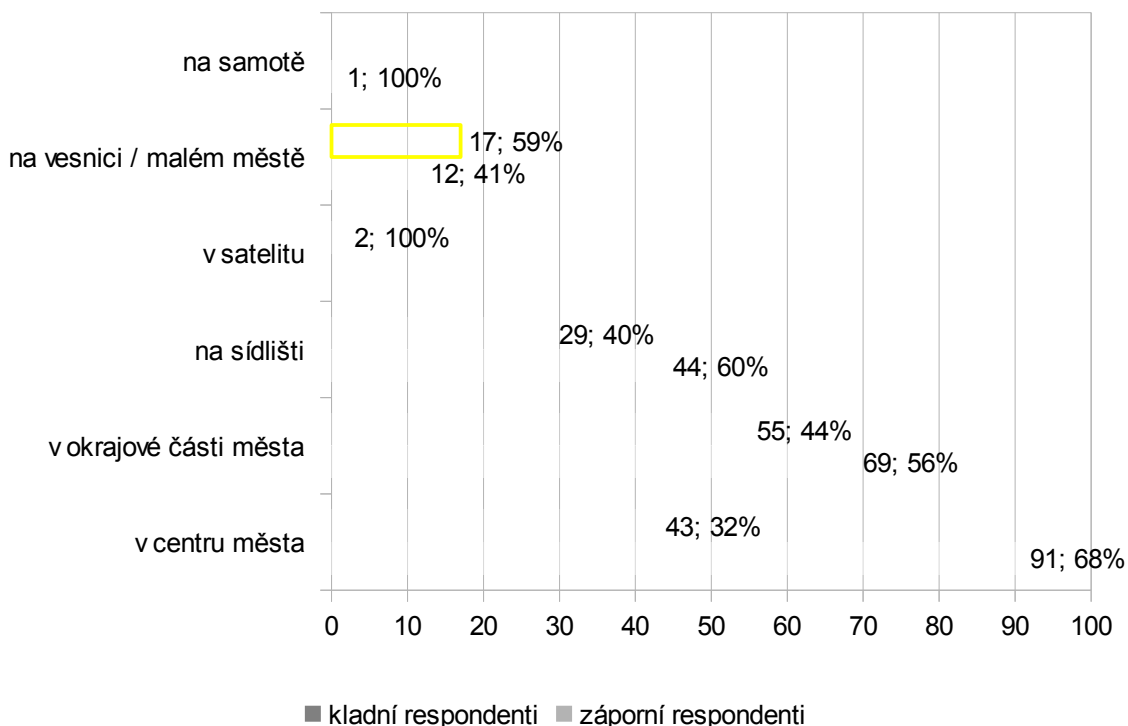
LOKALITA SOUČASNÉHO BYDLENÍ

Otázka č.4 - V jaké lokalitě bydlíte?

Respondenti převážně bydlí v centru města (37%), na jeho okraji bydlí 34% a na sídlišti 20% z nich. Celkové rozložení odpovědí dle polohy bydlení vůči městu je možné vyčíst z grafu 4.1. Obyvatelé okrajových částí města a sídlišť odpovídali na otázku č. 16 stejně jako celý soubor (tedy cca 58%). Respondenti bydlící v centru města odpovídali spíše kladně (68%), zatímco bydlící na vesnici či malém městě odpovídali spíše záporně (59%). Vyhodnocení odpovědí lidí bydlících na samotě a v satelitu není možné pro jejich nízký počet.

4.4 poměr mezi kladnými a zápornými odpověďmi

Graf 7: Lokalita současného bydlení?

U lidí, kteří bydlí v okrese Brno-venkov nebo jiném okrese než Brno-Město a Brno-Střed, se snižuje pravděpodobnost, že budou chtít bydlet v bytě v centru města Brna v novostavbě polyfunkčního obytného komplexu.

Analýza závislosti

Antecedent - segmentu respondentů (část B):

- V jakém správním území bydlíte?
 - Brno - venkov
 - jiný okres

Succedent - sledované odpovědi (část A):

- Představte si, že byste z nějakého důvodu museli řešit své nové bydlení. Chtěli byste bydlet v bytě v novostavbě obytného celku v centrální části města Brna, jehož součástí by byly i obchody a služby, mateřská škola, malý veřejný park, parkování pro bydlící, pečovatelská služba apod.?
 - ano
 - ano, ale myslím si, že bych na to neměl/-a finance
 - spíše ano

	Succedent	Non Succedent	Součet
Antecedent	16	27	43
Non Antecedent	201	133	334
Součet	217	160	377

Odchylka od průměru: -35.36%

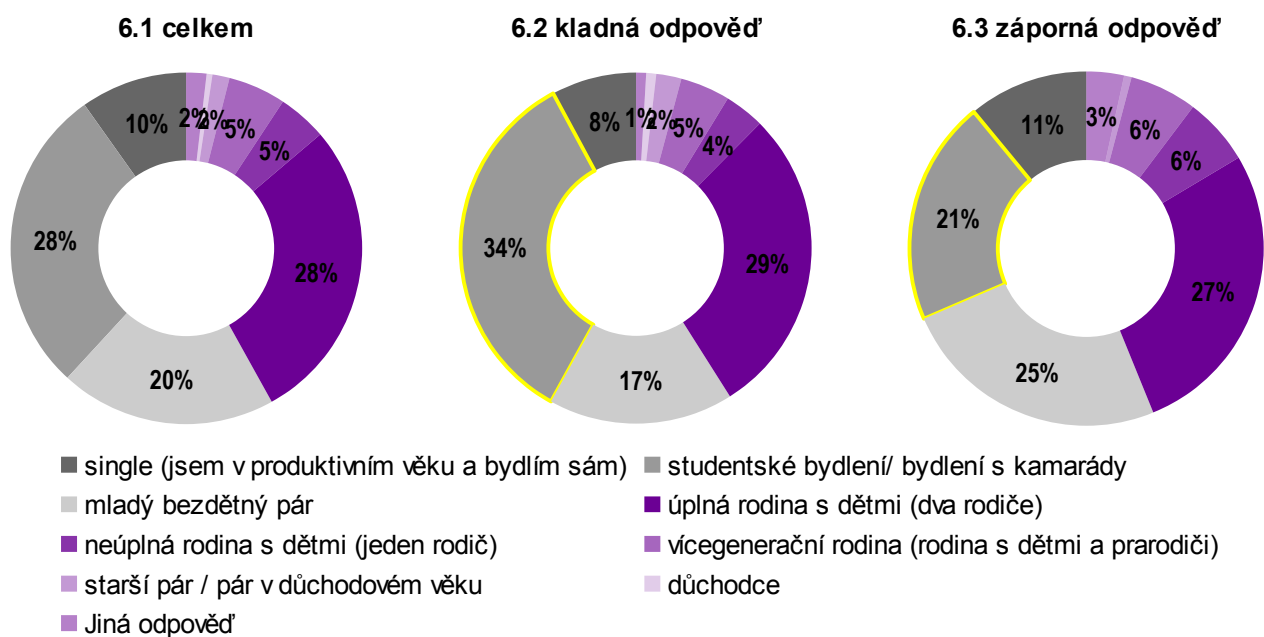
V celém sledovaném souboru respondentů je pravděpodobnost succedentu 57.56%, u respondentů splňujících antecedent je pravděpodobnost succedentu 37.21%. Antecedent omezuje succedent - odpovědi v části B **snižují pravděpodobnost** výroku v části A.

Závislost succedentu na antecedentu podpořilo 16 respondentů.

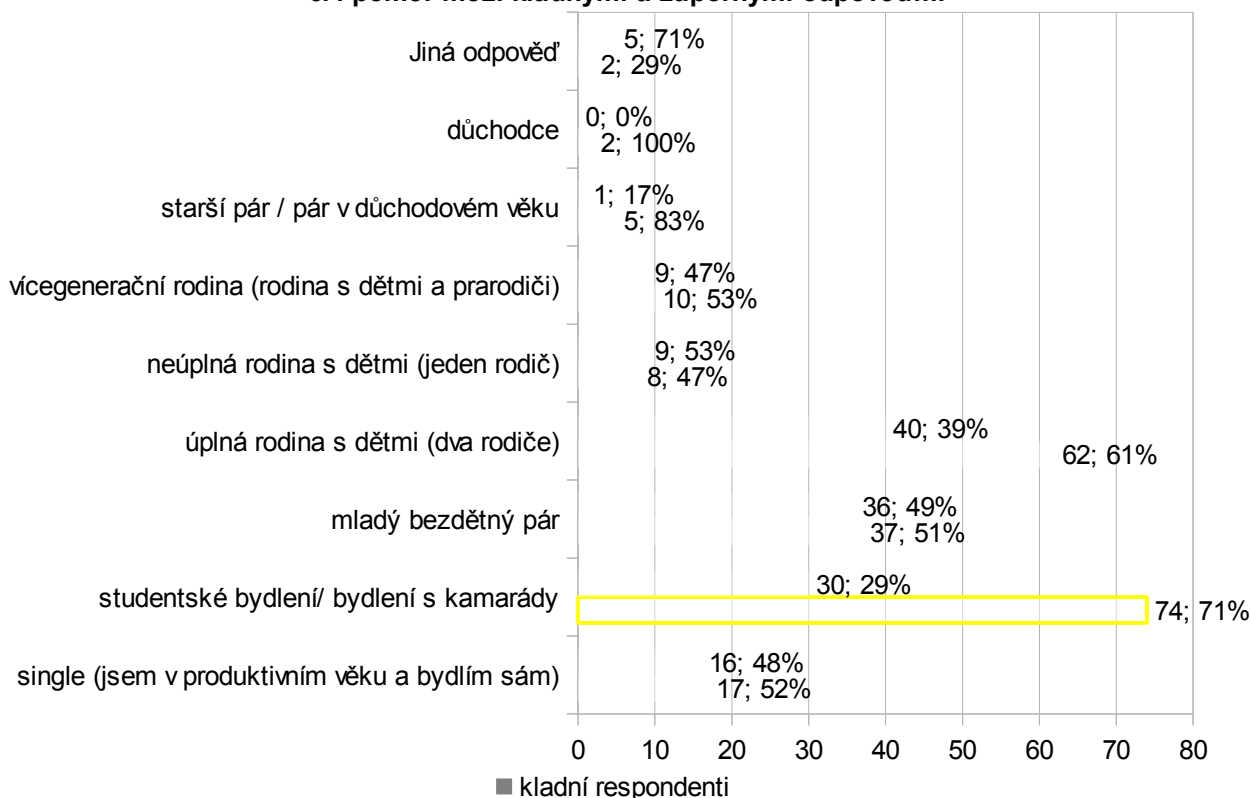
CHARAKTERISTIKA DOMÁCNOSTI

Otázka č.5 - Jak byste charakterizoval/-a svou domácnost?

Nejvíce dotazovaných charakterizovalo svou domácnost jako studentské bydlení nebo bydlení s kamarády a úplná rodina s dětmi (obě skupiny 28%). Těm, kteří bydlí s partnerem bez dětí bylo 20%, singles 10%. Respondenti, kteří odpovídali spíše kladně jsou převážně studenti (71%), ale překvapivě také rodiny s dětmi (61%). Neúplné nebo vícegenerační rodiny odpovídali spíše záporně.

6.4 poměr mezi kladnými a zápornými odpověďmi

Graf 8: Charakteristika domácnosti

U lidí, kteří charakterizovali svou domácnost jako studentské bydlení nebo bydlení s kamarády, se zvyšuje pravděpodobnost, že budou chtít bydlet v bytě v centru města Brna v novostavbě polyfunkčního obytného komplexu.

U lidí, kteří charakterizovali svou domácnost jako single, se tato pravděpodobnost snižuje.

Analýza závislosti

Antecedent - segmentu respondentů (část B):

- Jak byste charakterizoval/-a svou domácnost?
 - studentské bydlení/ bydlení s kamarády**

Succedent - sledované odpovědi (část A):

- Představte si, že byste z nějakého důvodu museli řešit své nové bydlení. Chtěli byste bydlet v bytě v novostavbě obytného celku v centrální části města Brna, jehož součástí by byly i obchody a služby, mateřská škola, malý veřejný park, parkování pro bydlení, pečovatelská služba apod.?
 - ano
 - ano, ale myslím si, že bych na to neměl/-a finance
 - spíše ano

	Succedent	Non Succedent	Součet
Antecedent	74	33	107
Non Antecedent	143	127	270
Součet	217	160	377

Odchylka od průměru: +20.15%

V celém sledovaném souboru respondentů je pravděpodobnost succedentu 57.56%, u respondentů splňujících antecedent je pravděpodobnost succedentu 69.16%. Antecedent podporuje succedent - odpovědi v části B **zvyšují pravděpodobnost** výroku v části A.

Závislost succedentu na antecedentu podpořilo 74 respondentů.

Antecedent - segmentu respondentů (část B):

- Jak byste charakterizoval/-a svou domácnost?
 - single** (jsem v produktivním věku a bydlím sám)

Succedent - sledované odpovědi (část A):

- Představte si, že byste z nějakého důvodu museli řešit své nové bydlení. Chtěli byste bydlet v bytě v novostavbě obytného celku v centrální části města Brna, jehož součástí by byly i obchody a služby, mateřská škola, malý veřejný park, parkování pro bydlení, pečovatelská služba apod.? [odvozená]
 - ano
 - ano, ale myslím si, že bych na to neměl/-a finance
 - spíše ano

	Succedent	Non Succedent	Součet
Antecedent	17	20	37
Non Antecedent	200	140	340
Součet	217	160	377

Odchylka od průměru: -20.18%

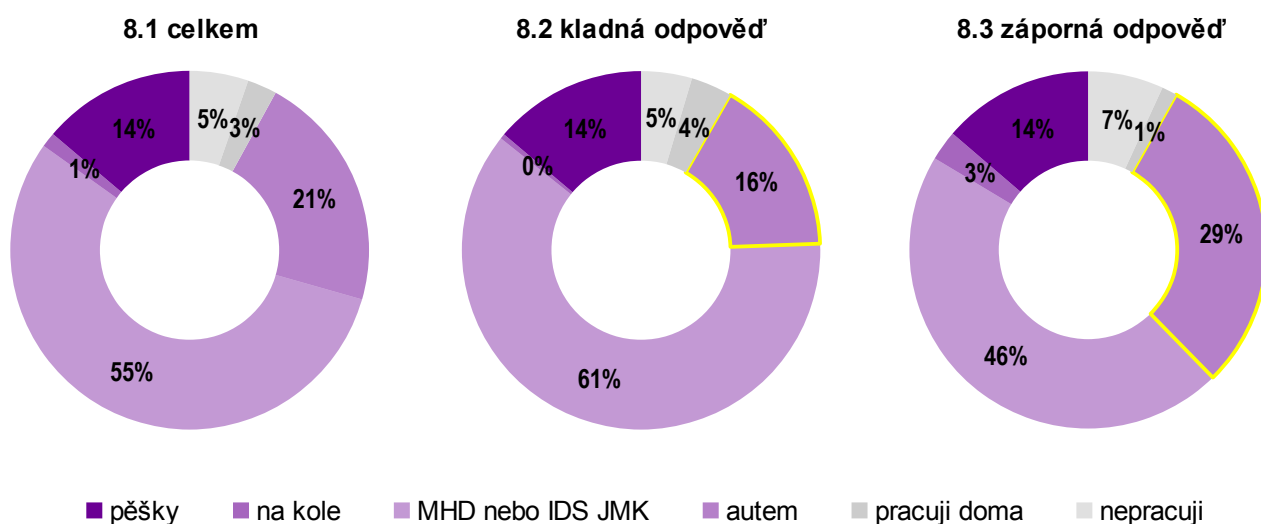
V celém sledovaném souboru respondentů je pravděpodobnost succedentu 57.56%, u respondentů splňujících antecedent je pravděpodobnost succedentu 45.95%. Antecedent omezuje succedent - odpovědi v části B **sníží pravděpodobnost** výroku v části A.

Závislost succedentu na antecedentu podpořilo 17 respondentů.

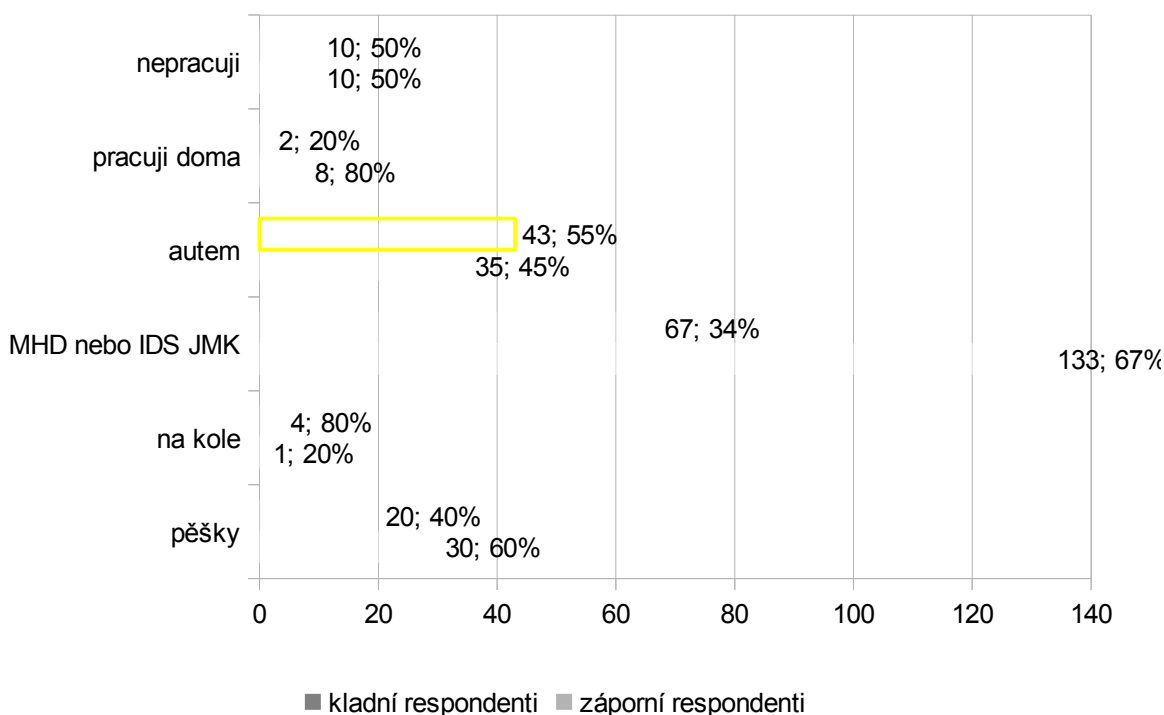
SOUČASNÝ ZPŮSOB DOPRAVY DO ZAMĚSTNÁNÍ/ŠKOLY

Otázka č.8 - Jak se nejčastěji dopravujete do zaměstnání / školy?

Většina respondentů se do zaměstnání či školy dopravuje MHD (55%), autem jezdí 21% a pěšky pouze 14%. Zatímco lidé dopravující se do zaměstnání MHD volili častěji kladnou odpověď na otázku 16 (67%), lidé dopravující se autem volili častěji zápornou odpověď (55%). U cyklistů je výsledek neprůkazný.

8.4 poměr mezi kladnými a zápornými odpověďmi

Graf 9: Současný způsob dopravy do zaměstnání/školy

U lidí, kteří se dopravují do zaměstnání či školy autem, se snižuje pravděpodobnost, že budou chtít bydlet v bytě v centru města v novostavbě polyfunkčního obytného komplexu.

Analýza závislosti

Antecedent - segmentu respondentů (část B):

- Jak se nejčastěji dopravujete do zaměstnání / školy?
 - **autem**

Succedent - sledované odpovědi (část A):

- Představte si, že byste z nějakého důvodu museli řešit své nové bydlení. Chtěli byste bydlet v bytě v novostavbě obytného celku v centrální části města Brna, jehož součástí by byly i obchody a služby, mateřská škola, malý veřejný park, parkování pro bydlení, pečovatelská služba apod.?
 - ano
 - ano, ale myslím si, že bych na to neměl/-a finance
 - spíše ano

	Succedent	Non Succedent	Součet
Antecedent	35	46	81
Non Antecedent	182	114	296
Součet	217	160	377

Odchylka od průměru: -24.93%

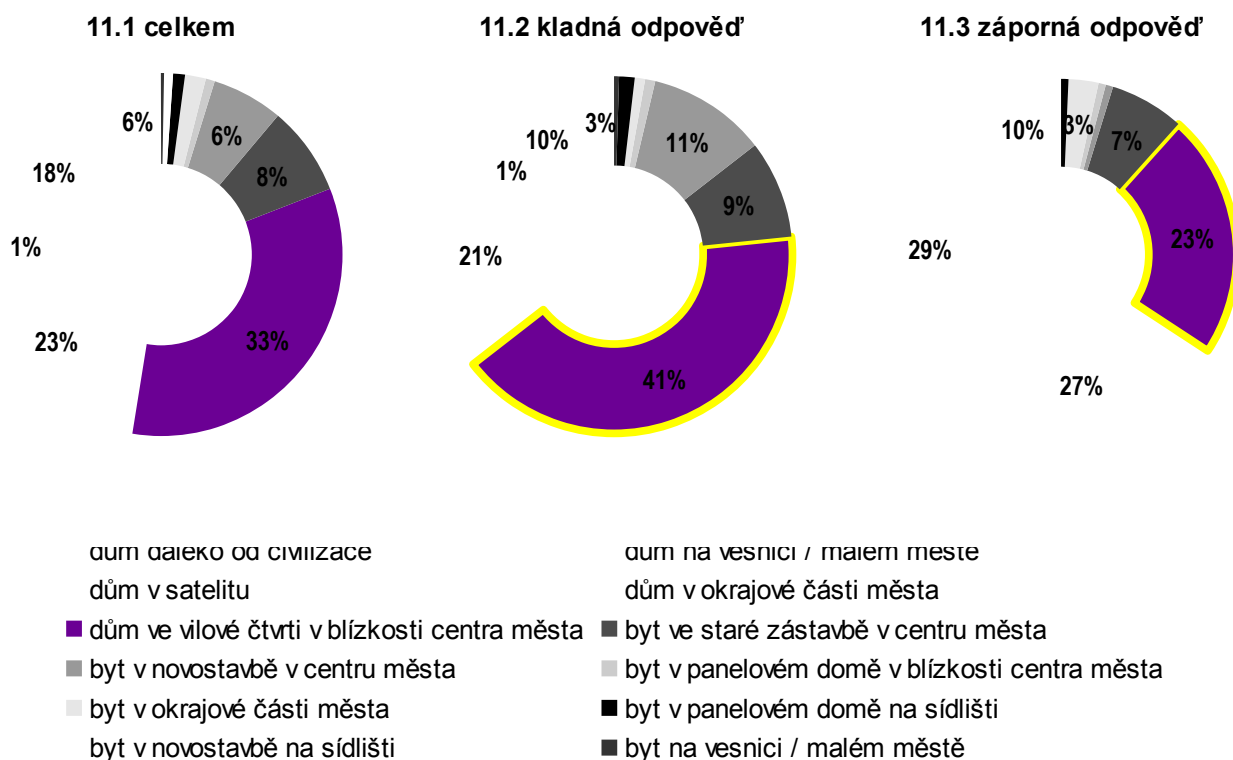
V celém sledovaném souboru respondentů je pravděpodobnost succedentu 57.56%, u respondentů splňujících antecedent je pravděpodobnost succedentu 43.21%. Antecedent omezuje succedent - odpovědi v části B **snižují pravděpodobnost** výroku v části A.

Závislost succedentu na antecedentu podpořilo 35 respondentů

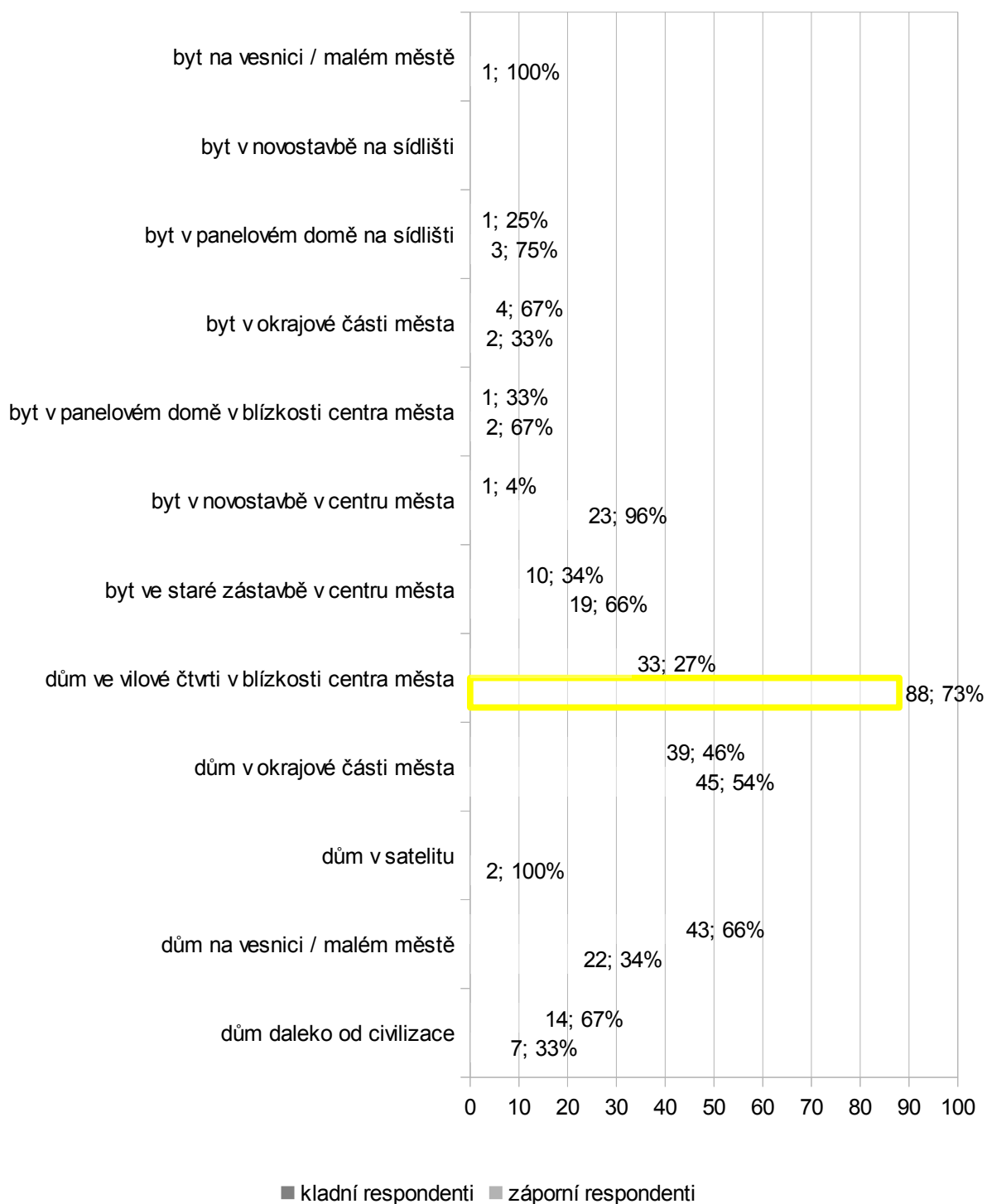
NÁZOR NA IDEÁLNÍ BYDLENÍ

Otázka č.11 - BEZ OHLEDU NA FINANCE - Jak byste chtěl/-a ideálně bydlet?

Ideálním bydlením pro 81% respondentů je vlastní dům. Pro 33% respondentů je to dům ve vilové čtvrti v blízkosti centra města. Poté následuje dům na okraji města s 23% a dům na vesnici či malém městě s 18%. Pouze 19% respondentů by chtělo nejraději bydlet v bytě. Významný vliv na odpověď na otázku č. 16 má ideál domu ve vilové čtvrti v blízkosti centra města. Lidé, kteří volili tuto variantu jsou v 73% ochotni bydlet ve zkoumaném typologickém druhu. Dále logicky 96% z respondentů považujících za svůj ideál byt v novostavbě v centru města odpovídá na otázku č.16 kladně. A stejně logicky 67% lidí, kteří považují za ideál dům daleko od civilizace, a 66%, kteří chtějí bydlet v domě na vesnici či malém městě, odpovídají na otázku č.16 záporně.

11.4 poměr mezi kladnými a zápornými odpověďmi

Graf 10: Ideální bydlení - BEZ OHLEDU NA FINANCE

Je logické, že lidé, jejichž snem je bydlet v domě nechtějí bydlet v bytě v centru města. To ale neplatí pro ty, jejichž ideálem je dům ve vilové čtvrti v blízkosti centra města. U těchto respondentů se zvyšuje pravděpodobnost, že budou chtít bydlet v bytě v centru města v novostavbě polyfunkčního obytného komplexu.

Analýza závislosti

Antecedent - segmentu respondentů (část B):

- BEZ OHLEDU NA FINANCE - Jak byste chtěl/-a ideálně bydlet?
 - **dům ve vilové čtvrti v blízkosti centra města**

Succedent - sledované odpovědi (část A):

- Představte si, že byste z nějakého důvodu museli řešit své nové bydlení. Chtěli byste bydlet v bytě v novostavbě obytného celku v centrální části města Brna, jehož součástí by byly i obchody a služby, mateřská škola, malý veřejný park, parkování pro bydlicí, pečovatelská služba apod.?
 - ano
 - ano, ale myslím si, že bych na to neměl/-a finance
 - spíše ano

	Succedent	Non Succedent	Součet
Antecedent	88	38	126
Non Antecedent	129	122	251
Součet	217	160	377

Odchylka od průměru: +21.34%

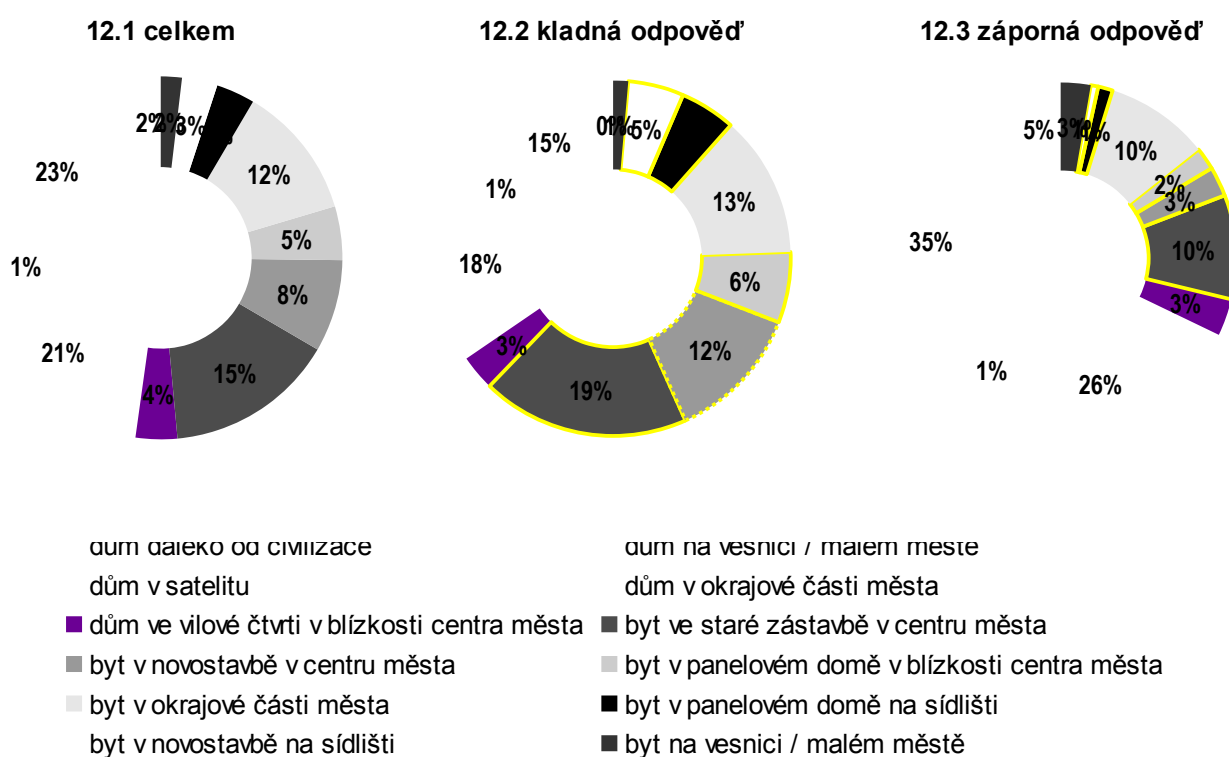
V celém sledovaném souboru respondentů je pravděpodobnost succedentu 57.56%, u respondentů splňujících antecedent je pravděpodobnost succedentu 69.84%. Antecedent podporuje succedent - odpovědi v části B **zvyšují pravděpodobnost** výroku v části A.

Závislost succedentu na antecedentu podpořilo 88 respondentů

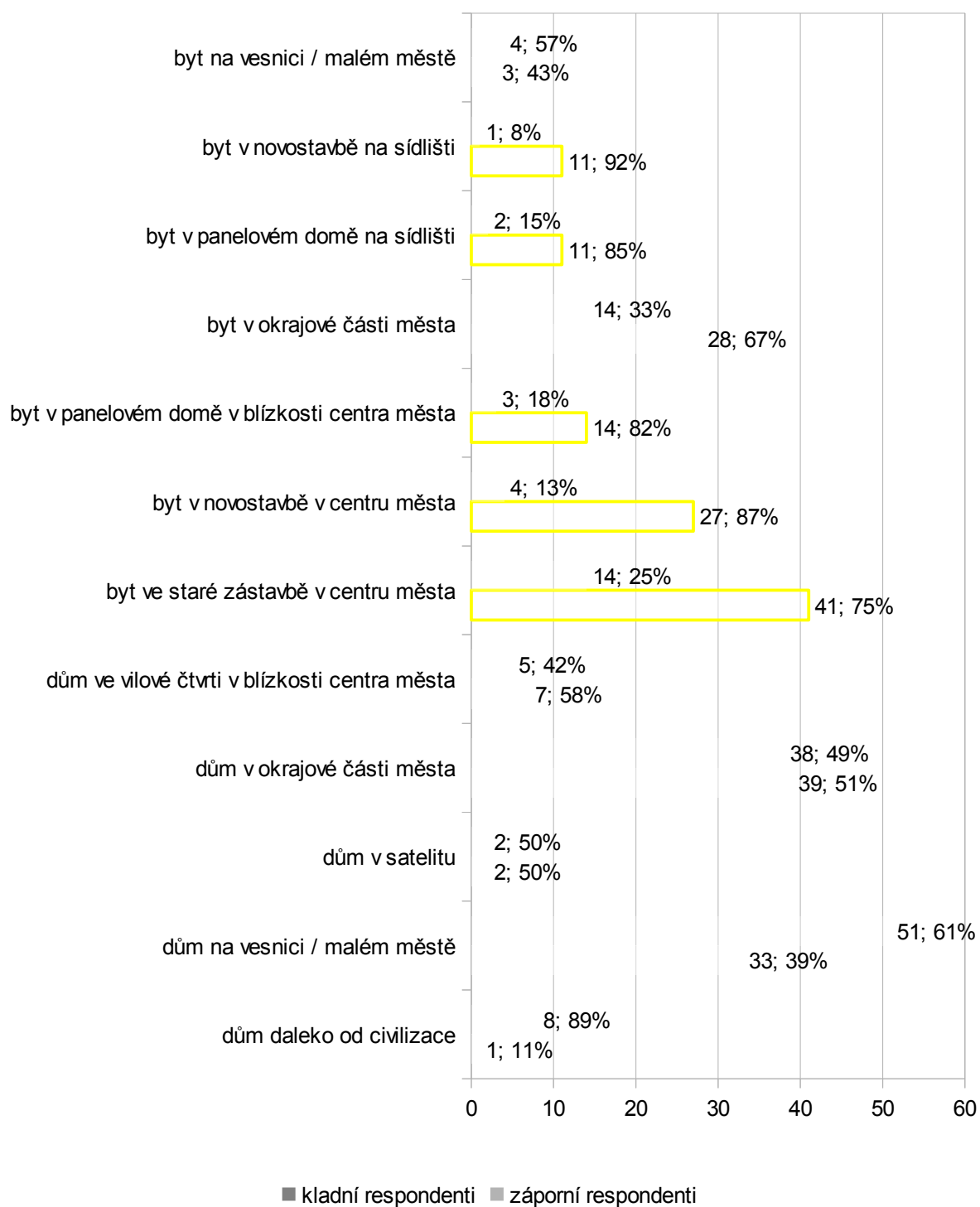
NÁZOR NA IDEÁLNÍ BYDLENÍ S PŘÍHLÉDNUTÍM K FINANČNÍ SITUACI

Otázka č.12 - S PŘÍHLÉDNUTÍM K FINANČNÍ SITUACI - Jak byste chtěl/-a ideálně bydlet?

Pokud je do představy o ideálním bydlení zahrnuta složka finanční dostupnosti, mění se poměr dům-byt z poměru 81%-19% na velmi vyrovnaný poměr 51%-49%. Ještě patrnější je tento posun v segmentu kladných respondentů. V domě by rádo bydlelo 37% a v bytě 67% z nich. Z celkového počtu respondentů by jich s přihlédnutím k finanční situaci nejvíce chtělo bydlet v domě na vesnici či malém městě (23%) nebo v domě na okraji města (21%). Následuje byt ve staré zástavbě v centru města (15%). Možnost bydlení v domě ve vilové čtvrti v blízkosti centra (tedy nejpreferovanější možnost bydlení bez ohledu na finance) zvolily pouze 4% respondentů. Z grafu 12.4 lze vypočítat, že všichni respondenti, kteří v této otázce volili byt (kromě bytu na vesnici či malém městě) jsou převážně ochotni bydlet v novostavbě polyfunkčního obytného celku v centru města Brna.

12.4 poměr mezi kladnými a zápornými odpověďmi

Graf 11: Ideální bydlení S PŘÍHLÉDNUTÍM K FINANČNÍ SITUACI

U lidí, kteří s přihlédnutím k finanční situaci volí ideální bydlení v bytě (kromě bytu na vesnici či malém městě), se zvyšuje pravděpodobnost, že budou chtít bydlet v bytě v centru města v novostavbě polyfunkčního obytného komplexu.

Toto je faktor, který nejvíce zvyšuje pravděpodobnost kladné odpovědi na otázku 16.

Analýza závislosti

Antecedent - segmentu respondentů (část B):

- S PŘIHLÉDNUTÍM K FINANČNÍ SITUACI - Jak byste chtěl/-a ideálně bydlet?
 - **byť** v novostavbě na sídlišti
 - **byť** v novostavbě v centru města
 - **byť** v panelovém domě na sídlišti
 - **byť** v panelovém domě v blízkosti centra města
 - **byť** ve staré zástavbě v centru města

Succedent - sledované odpovědi (část B):

- Představte si, že byste z nějakého důvodu museli řešit své nové bydlení. Chtěli byste bydlet v bytě v novostavbě obytného celku v centrální části města Brna, jehož součástí by byly i obchody a služby, mateřská škola, malý veřejný park, parkování pro bydlení, pečovatelská služba apod.?
 - ano
 - ano, ale myslím si, že bych na to neměl/-a finance
 - spíše ano

	Succedent	Non Succedent	Součet
Antecedent	104	27	131
Non Antecedent	113	133	246
Součet	217	160	377

Odchylka od průměru: +37.93%

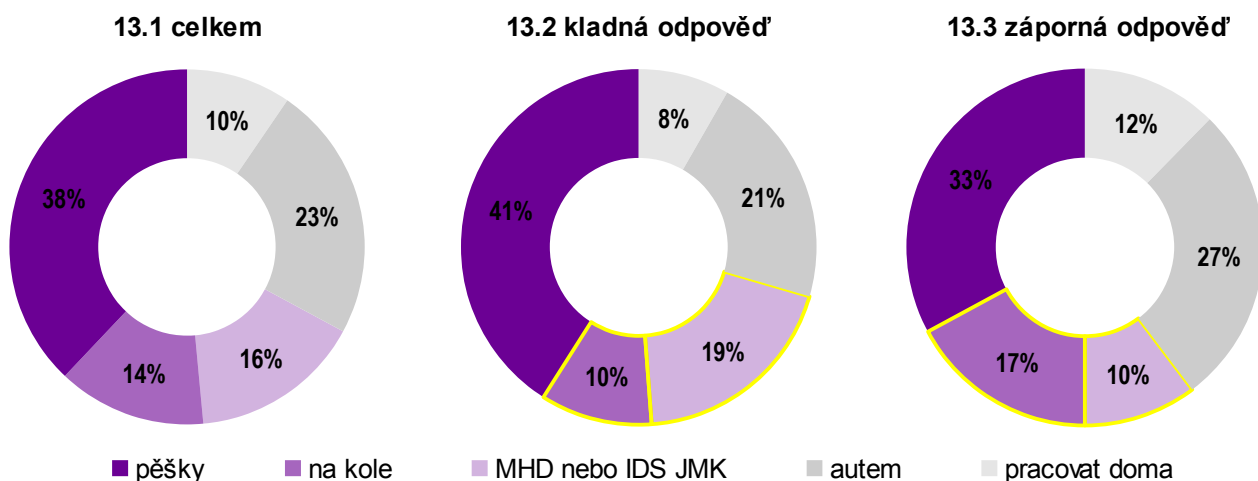
V celém sledovaném souboru respondentů je pravděpodobnost succedentu 57.56%, u respondentů splňujících antecedent je pravděpodobnost succedentu 79.39%. Antecedent podporuje succedent - odpovědi v části B **zvyšují pravděpodobnost** výroku v části A.

Závislost succedentu na antecedentu podpořilo 132 respondentů

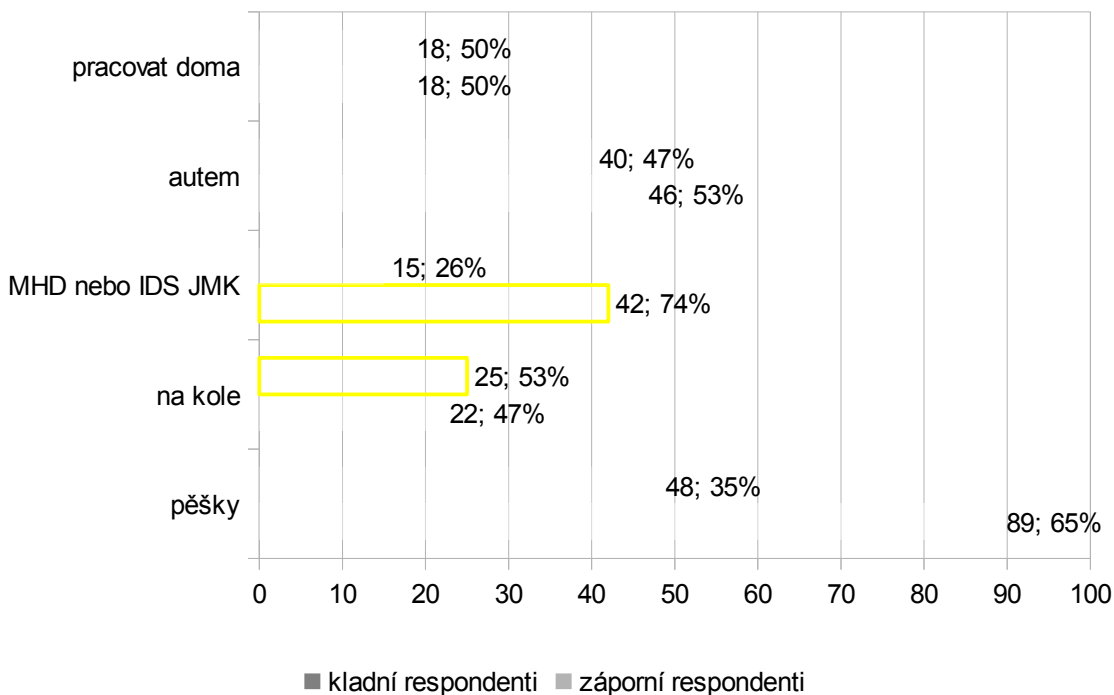
IDEÁLNÍ ZPŮSOB DOPRAVY DO ZAMĚSTNÁNÍ/ŠKOLY

Otázka č.13 - Jak byste se chtěl/-a nejráději dopravovat do zaměstnání či školy?

Nejvíce respondentů by se chtělo dopravovat do zaměstnání pěšky (38%). Poměrně velká skupina by se však ráda dopravovala autem (23%). Způsob ideální přepravy do zaměstnání má vliv na volbu odpovědi na otázku č. 16. Respondenti, jejichž preferovaným dopravním prostředkem je MHD, volí v 74% kladnou odpověď. U těch, kteří chtějí do práce či školy chodit pěšky, převažuje kladná odpověď jen mírně (65%). U auta se rozložení respondentů blíží poměru v celém segmentu a volbu tedy nijak neovlivňuje. Zajímavé je, že lidé preferující dopravu na kole jsou častěji zápornými respondenty (53%).

13.4 poměr mezi kladnými a zápornými odpověďmi

Graf 12: Ideální způsob dopravy do zaměstnání/školy

U lidí, kteří by se do zaměstnání či školy chtěli dopravovat MHD, se zvyšuje pravděpodobnost, že budou chtít bydlet v bytě v centru města v novostavbě polyfunkčního obytného komplexu.

U lidí, kteří by se do zaměstnání či školy chtěli dopravovat na kole, se pravděpodobnost snižuje.

Analýza závislosti

Antecedent - segmentu respondentů (část B):

- Jak byste se chtěl/-a nejraději dopravovat do zaměstnání / školy?
 - **MHD nebo IDS JMK**

Succedent - sledované odpovědi (část A):

- Představte si, že byste z nějakého důvodu museli řešit své nové bydlení. Chtěli byste bydlet v bytě v novostavbě obytného celku v centrální části města Brna, jehož součástí by byly i obchody a služby, mateřská škola, malý veřejný park, parkování pro bydlení, pečovatelská služba apod.?
 - ano
 - ano, ale myslím si, že bych na to neměl/-a finance
 - spíše ano

	Succedent	Non Succedent	Součet
Antecedent	42	17	59
Non Antecedent	175	143	318
Součet	217	160	377

Odchylka od průměru: +23.67%

V celém sledovaném souboru respondentů je pravděpodobnost succedentu 57.56%, u respondentů splňujících antecedent je pravděpodobnost succedentu 71.19%. Antecedent podporuje succedent - odpovědi v části B **zvyšují pravděpodobnost** výroku v části A.

Závislost succedentu na antecedentu podpořilo 42 respondentů

Antecedent - segmentu respondentů (část B):

- Jak byste se chtěl/-a nejraději dopravovat do zaměstnání / školy?
 - **na kole**

Succedent - sledované odpovědi (část A):

- Představte si, že byste z nějakého důvodu museli řešit své nové bydlení. Chtěli byste bydlet v bytě v novostavbě obytného celku v centrální části města Brna, jehož součástí by byly i obchody a služby, mateřská škola, malý veřejný park, parkování pro bydlení, pečovatelská služba apod.? [odvozená]
 - ano
 - ano, ale myslím si, že bych na to neměl/-a finance
 - spíše ano

	Succedent	Non Succedent	Součet
Antecedent	22	29	51
Non Antecedent	195	131	326
Součet	217	160	377

Odchylka od průměru: -25.06%

V celém sledovaném souboru respondentů je pravděpodobnost succedentu 57.56%, u respondentů splňujících antecedent je pravděpodobnost succedentu 43.14%. Antecedent omezuje succedent - odpovědi v části B **sníží pravděpodobnost** výroku v části A.

Závislost succedentu na antecedentu podpořilo 22 respondentů.

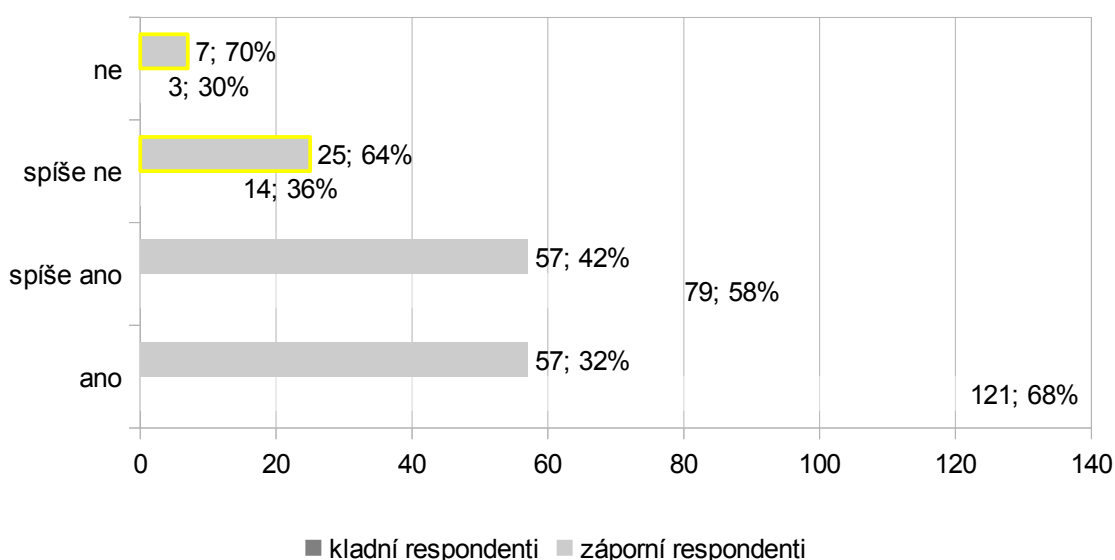
VNÍMÁNÍ DŮLEŽITOSTI PĚŠÍ DOSTUPNOSTI OBČANSKÉ VYBAVENOSTI

Otázka č.14 - Je pro Vás důležité, mít občanskou vybavenost (obchod, služby, mateřská škola, základní škola, lékař) dostupnou pěšky?

Pro naprostou většinu respondentů (86%) je důležité nebo spíše důležité mít občanskou vybavenost v pěší dostupnosti. Ti, kteří na tuto otázku odpovídají „ano“ jsou v 68% kladnými respondenty. Tato volba ovlivňuje odpověď na otázku č.16 pouze mírně. Ovšem závislost lze výrazně pozorovat u lidí, pro něž je přítomnost občanské vybavenosti v pěší dostupnosti nedůležitá. 70% z nich jsou zápornými respondenty.

14.4 poměr mezi kladnými a zápornými odpověďmi

Graf 13: Důležitost pěší dostupnosti občanské vybavenosti

U lidí, pro něž není důležité mít občanskou vybavenost v pěší dostupnosti, se snižuje pravděpodobnost, že budou chtít bydlet v bytě v centru města v novostavbě polyfunkčního obytného komplexu.

Analýza závislosti

Antecedent - segmentu respondentů (část B):

- Je pro Vás důležité, mít občanskou vybavenost (obchod, služby, mateřská škola, základní škola, lékař) dostupnou pěšky?
 - **ne**
 - **spíše ne**

Succedent - sledované odpovědi (část A):

- Představte si, že byste z nějakého důvodu museli řešit své nové bydlení. Chtěli byste bydlet v bytě v novostavbě obytného celku v centrální části města Brna, jehož součástí by byly i obchody a služby, mateřská škola, malý veřejný park, parkování pro bydlení, pečovatelská služba apod.? [odvozená]
 - ano
 - ano, ale myslím si, že bych na to neměl/-a finance
 - spíše ano

	Succedent	Non Succedent	Součet
Antecedent	17	35	52
Non Antecedent	200	125	325
Součet	217	160	377

Odchylka od průměru: -43.2%

V celém sledovaném souboru respondentů je pravděpodobnost succedentu 57.56%, u respondentů splňujících antecedent je pravděpodobnost succedentu 32.69%. Antecedent omezuje succedent - odpovědi v části B **snižují pravděpodobnost** výroku v části A.

Závislost succedentu na antecedentu podpořilo 17 respondentů.

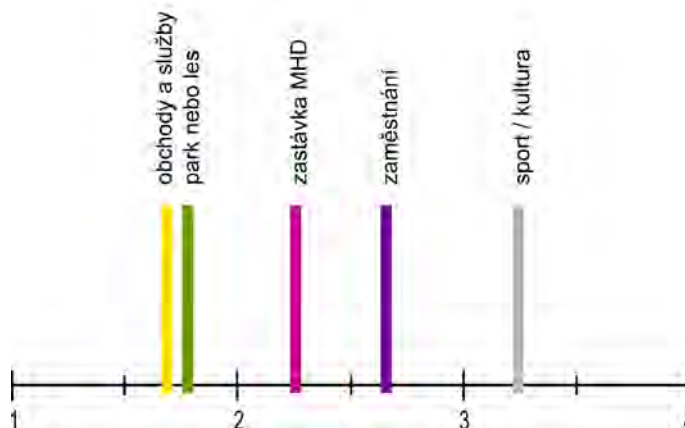
NÁZOR NA NEJDŮLEŽITĚJŠÍ FUNKCI V BLÍZKOSTI DOMOVA

Otázka č.15 - Seřad'te jednotlivé položky podle toho, jak je pro Vás důležité, aby se vyskytovaly v blízkosti domova (1=nejdůležitější, 5=nejméně důležité)

Celkově byly na první místo zařazeny obchody a služby, těsně za ně pak respondenti umístili park nebo les. Dále následuje zastávka MHD, zaměstnání a jako poslední sport a kultura. U kladných respondentů zůstalo toto pořadí zachováno, ale obchody a služby se posunuly na hodnotící škále směrem nahoru, zatímco park a les směrem dolů. Je hodnocen pouze nepatrně výše než zastávka MHD. U záporných respondentů je hodnocen nejvýše park nebo les, až poté obchody a služby. Zastávka MHD je odsunuta níže, téměř na úroveň zaměstnání.

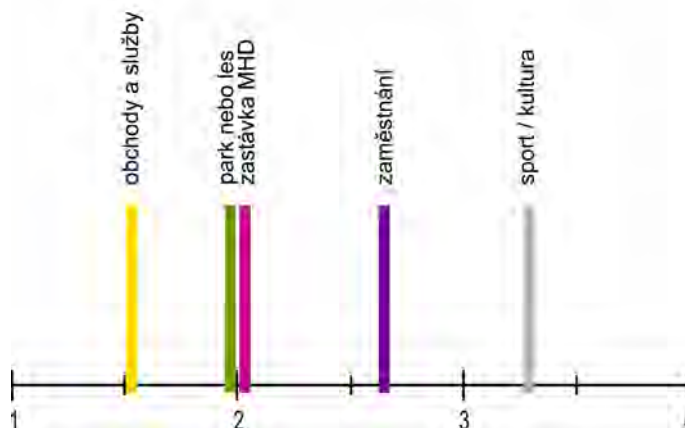
15.1 celkem

Odpověď	Průměrné pořadí	Rozptyl
obchody a služby	1.697	2.025
park nebo les	1.769	2.364
zastávka MHD	2.285	2.145
zaměstnání	2.636	2.599
sport / kultura	3.223	2.684

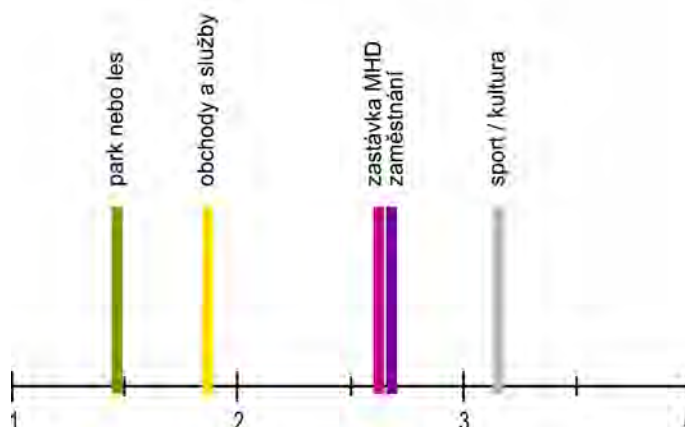
15.2 kladní respondenti

Odpověď	Průměrné pořadí	Rozptyl
obchody a služby	1.585	1.717
park nebo les	1.954	2.772
zastávka MHD	2.074	1.884
zaměstnání	2.622	2.65
sport / kultura	3.295	2.558

15.3 záporní respondenti

Odpověď	Průměrné pořadí	Rozptyl
park nebo les	1.473	1.564
obchody a služby	1.863	2.447
zastávka MHD	2.63	2.274
zaměstnání	2.678	2.547
sport / kultura	3.178	2.722

Graf 14: Preferovaná vybavenost v blízkosti domova (1=nejdůležitější, 5=nejméně důležité)

U lidí, pro které je nejdůležitější mít v blízkosti domova obchody a služby, se zvyšuje pravděpodobnost, že budou chtít bydlet v bytě v centru města v novostavbě polyfunkčního obytného komplexu.

U těch, pro které je nejdůležitější mít v blízkosti domova park nebo les, se pravděpodobnost snižuje.

Analýza závislosti

Antecedent - segmentu respondentů (část B):

- Seřadte jednotlivé položky podle toho, jak je pro Vás důležité, aby se vyskytovaly v blízkosti domova (1=nejdůležitější, 5=nejméně důležité)
 - obchody a služby=1**

Succedent - sledované odpovědi (část A):

- Představte si, že byste z nějakého důvodu museli řešit své nové bydlení. Chtěli byste bydlet v bytě v novostavbě obytného celku v centrální části města Brna, jehož součástí by byly i obchody a služby, mateřská škola, malý veřejný park, parkování pro bydlení, pečovatelská služba apod.? [odvozená]
 - ano
 - ano, ale myslím si, že bych na to neměl/-a finance
 - spíše ano

	Succedent	Non Succedent	Součet
Antecedent	53	20	73
Non Antecedent	164	140	304
Součet	217	160	377

Odchylka od průměru: +26.13%

V celém sledovaném souboru respondentů je pravděpodobnost succedentu 57.56%, u respondentů splňujících antecedent je pravděpodobnost succedentu 72.6%. Antecedent podporuje succedent - odpovědi v části B **zvyšují pravděpodobnost** výroku v části A.

Závislost succedentu na antecedentu podpořilo 53 respondentů.

Antecedent - segmentu respondentů (část B):

- Seřadte jednotlivé položky podle toho, jak je pro Vás důležité, aby se vyskytovaly v blízkosti domova (1=nejdůležitější, 5=nejméně důležité)
 - park nebo les=1**

Succedent - sledované odpovědi (část A):

- Představte si, že byste z nějakého důvodu museli řešit své nové bydlení. Chtěli byste bydlet v bytě v novostavbě obytného celku v centrální části města Brna, jehož součástí by byly i obchody a služby, mateřská škola, malý veřejný park, parkování pro bydlení, pečovatelská služba apod.? [odvozená]
 - ano
 - ano, ale myslím si, že bych na to neměl/-a finance
 - spíše ano

	Succedent	Non Succedent	Součet
Antecedent	46	73	119
Non Antecedent	171	87	258
Součet	217	160	377

Odchylka od průměru: -32.84%

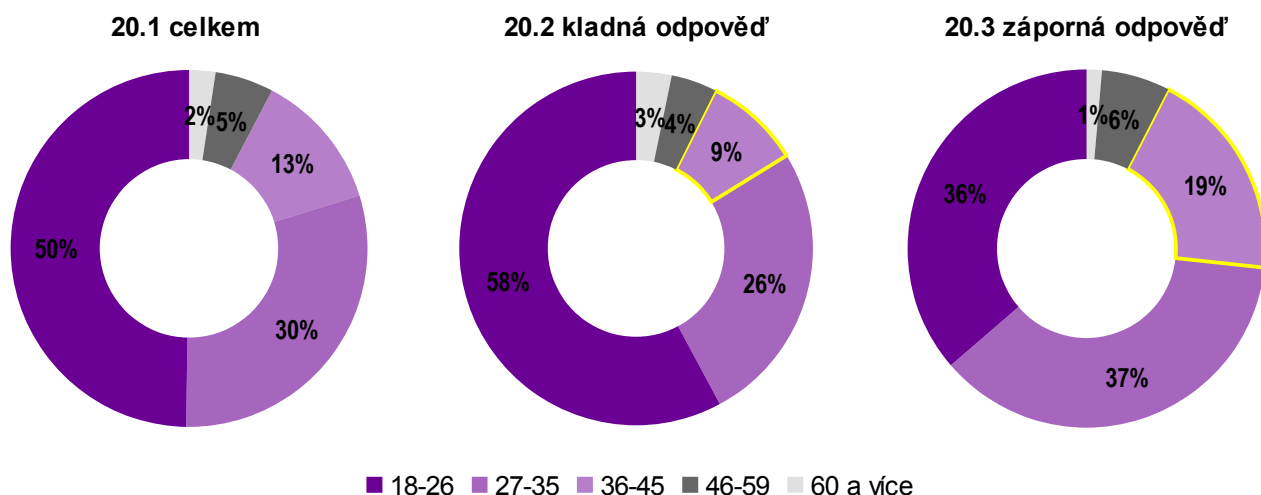
V celém sledovaném souboru respondentů je pravděpodobnost succedentu 57.56%, u respondentů splňujících antecedent je pravděpodobnost succedentu 38.66%. Antecedent omezuje succedent - odpovědi v části B **sníží pravděpodobnost** výroku v části A.

Závislost succedentu na antecedentu podpořilo 46 respondentů.

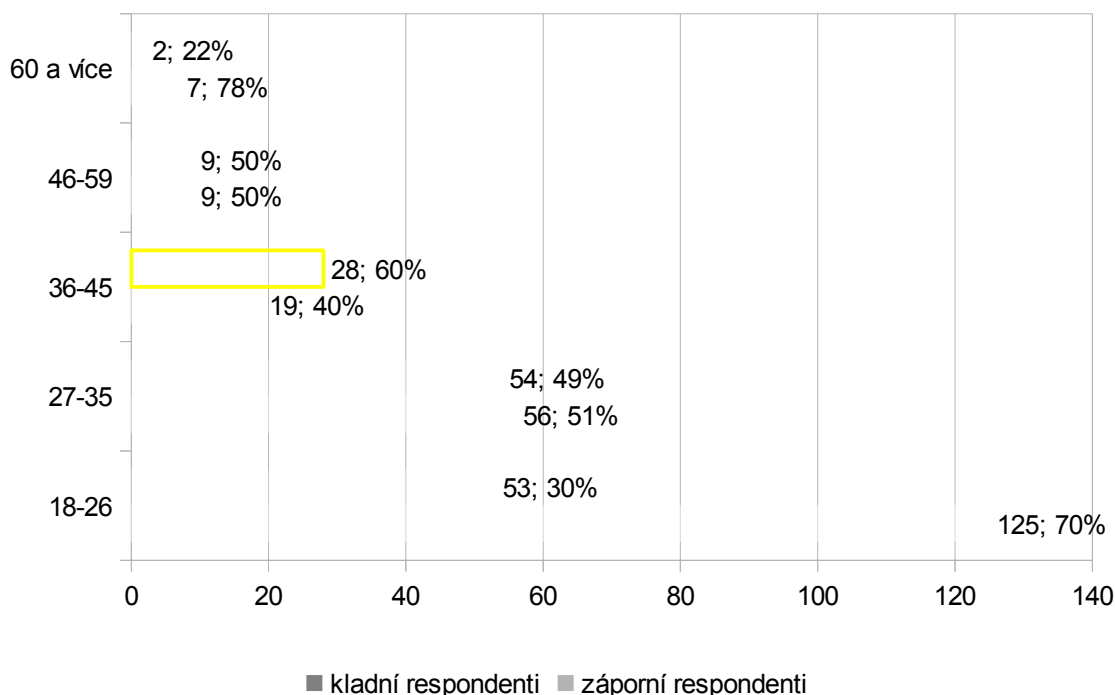
VĚK

Otázka č.20 - Kolik je Vám let?

Věkové složení respondentů je poněkud nevyrovnané vzhledem k volbě distribuce dotazníku pomocí sociální sítě Facebook. 50% respondentů bylo ve věku 18-26 let, 30% ve věku 27-35 a 13% ve věku 36-45 let. Výsledky pro další (starší) věkové skupiny nelze použít s ohledem na nízký počet respondentů. Bohužel tak z výzkumu zcela vypadla skupina lidí důchodového věku, což je jistě škoda a průzkum by se v budoucnu mohl právě touto skupinou blíže zabývat. Mladí lidé ve věku 18-26 odpovídali převážně kladně na otázku č.16 (70%). Lidé ve středním věku pak spíše záporně (60%).

20.4 poměr mezi kladnými a zápornými odpověďmi

Graf 15: Věk

U lidí středního věku (věková skupina 36-45 let) se snižuje pravděpodobnost, že budou chtít bydlet v bytě v centru města v novostavbě polyfunkčního obytného komplexu.

Analýza závislosti

Antecedent - segmentu respondentů (část B):

- Kolik je Vám let?
- **36-45**

Succedent - sledované odpovědi (část A):

- Představte si, že byste z nějakého důvodu museli řešit své nové bydlení. Chtěli byste bydlet v bytě v novostavbě obytného celku v centrální části města Brna, jehož součástí by byly i obchody a služby, mateřská škola, malý veřejný park, parkování pro bydlení, pečovatelská služba apod.? [odvozená]
 - ano
 - ano, ale myslím si, že bych na to neměl/-a finance
 - spíše ano

	Succedent	Non Succedent	Součet
Antecedent	19	28	47
Non Antecedent	198	132	330
Součet	217	160	377

Odchylka od průměru: -29.77%

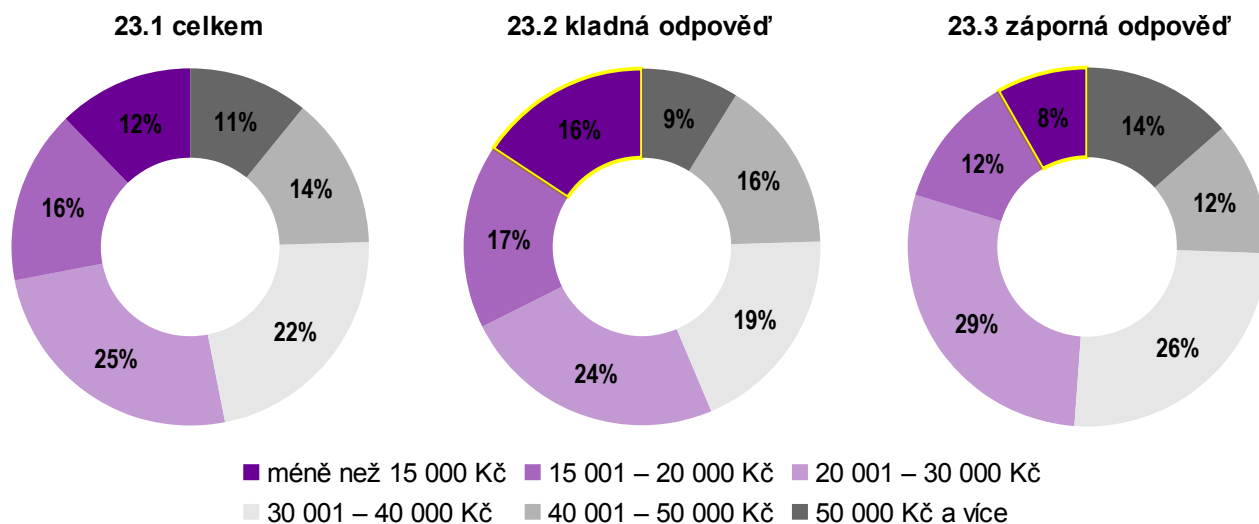
V celém sledovaném souboru respondentů je pravděpodobnost succedentu 57.56%, u respondentů splňujících antecedent je pravděpodobnost succedentu 40.43%. Antecedent omezuje succedent - odpovědi v části B **snižují pravděpodobnost** výroku v části A.

Závislost succedentu na antecedentu podpořilo 19 respondentů.

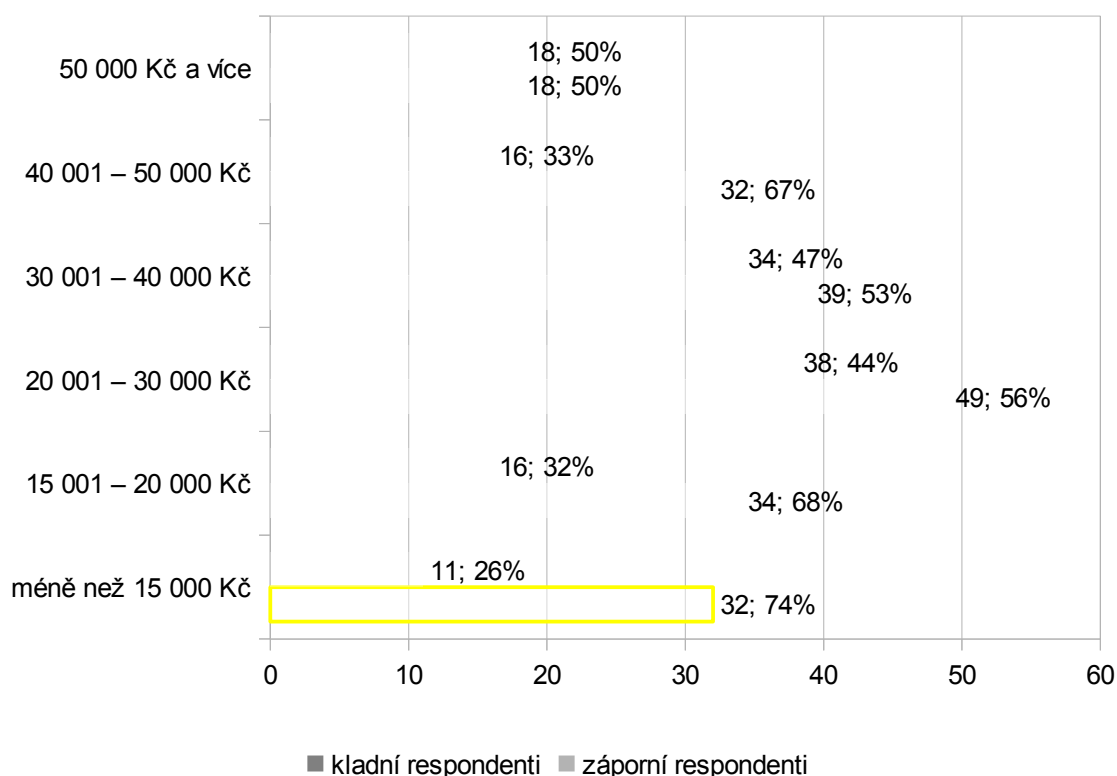
PŘÍJEM DOMÁCNOSTI

Otázka č.23 - Jaký je měsíční čistý příjem Vaší domácnosti?

Čtvrtina respondentů uvedla, že čistý měsíční příjem jejich domácnosti činí 20-30 tisíc Kč (25%), 22% uvedlo 30-40 tisíc, 12% má méně jak 15 tisíc a 11% více než 50 tisíc Kč. Příjmová struktura domácností je uvedena v grafu 23.1. Nízkopříjmové skupiny (méně než 15 000 Kč a 15 000 - 20 000 Kč za měsíc) volili častěji kladnou odpověď na otázku č. 16

23.4 poměr mezi kladnými a zápornými odpověďmi

Graf 16: Měsíční čistý příjem domácnosti

U lidí s nízkým příjmem (měsíční čistý příjem domácnosti do 15 000 Kč) se zvyšuje pravděpodobnost, že budou chtít bydlet v bytě v centru města v novostavbě polyfunkčního obytného komplexu.

Analýza závislosti

Antecedent - segmentu respondentů (část B):

- Jaký je měsíční čistý příjem Vaší domácnosti?
 - **méně než 15 000 Kč**

Succedent - sledované odpovědi (část A):

- Představte si, že byste z nějakého důvodu museli řešit své nové bydlení. Chtěli byste bydlet v bytě v novostavbě obytného celku v centrální části města Brna, jehož součástí by byly i obchody a služby, mateřská škola, malý veřejný park, parkování pro bydlící, pečovatelská služba apod.? [odvozená]
 - ano
 - ano, ale myslím si, že bych na to neměl/-a finance
 - spíše ano

	Succedent	Non Succedent	Součet
Antecedent	32	11	43
Non Antecedent	185	149	334
Součet	217	160	377

Odchylka od průměru: +29.29%

V celém sledovaném souboru respondentů je pravděpodobnost succedentu 57.56%, u respondentů splňujících antecedent je pravděpodobnost succedentu 74.42%. Antecedent podporuje succedent - odpovědi v části B **zvyšují pravděpodobnost** výroku v části A.

Závislost succedentu na antecedentu podpořilo 32 respondentů.

Jsou lidé, kteří se při zohlednění finanční situace přikloní k bydlení v bytě na úkor vlastního domu ti, kteří mohou být potencionálními obyvateli intenzivní městské struktury?

Tento předpoklad se potvrdil pouze částečně.

Za prvé ideálním bydlením pro většinu respondentů není dle předpokladu dům ve vilové čtvrti v blízkosti centra města. Je to sice forma bydlení nejpreferovanější (33%) ale ne většinová. Následuje ji dům v okrajové části města s 23% a dům na vesnici či malém městě s 18%.

Respondenti s ideálem domu ve vilové čtvrti, kteří při zohlednění finanční situace dávající přednost bytu v centrální poloze, sice častěji odpovídají na otázku č.16 kladně, ovšem pravděpodobnost kladné odpovědi není výrazně vyšší než u celého souboru respondentů s ideálem domu ve vilové čtvrti.

Respondenti s ideálem domu ve vilové čtvrti, kteří při zohlednění finanční situace dávají přednost domu mimo centrální polohu, neodpovídají dle očekávání převážně záporně, ale volí odpověď na otázku č.14 podobně jako celý soubor. Tedy nejsou zápornými respondenty.

Zápornými respondenty jsou převážně ti, kteří nepreferují bydlení v domě v blízkosti centra, ale bydlení v domě v okrajové části či na vesnici a při zohlednění finanční situace volí opět dům.

Analýza závislosti

Antecedent - segmentu respondentů (část B):

- BEZ OHLEDU NA FINANCE - Jak byste chtěl/-a ideálně bydlet?
 - dům ve vilové čtvrti v blízkosti centra města
- S PŘIHLÉDNUTÍM K FINANČNÍ SITUACI - Jak byste chtěl/-a ideálně bydlet?
 - byt v novostavbě v centru města
 - byt v panelovém domě v blízkosti centra města
 - byt ve staré zástavbě v centru města
 - dům ve vilové čtvrti v blízkosti centra města

Succedent - sledované odpovědi (část A):

- Představte si, že byste z nějakého důvodu museli řešit své nové bydlení. Chtěli byste bydlet v bytě v novostavbě obytného celku v centrální části města Brna, jehož součástí by byly i obchody a služby, mateřská škola, malý veřejný park, parkování pro bydlící, pečovatelská služba apod.?
 - ano
 - ano, ale myslím si, že bych na to neměl/-a finance
 - spíše ano

	Succedent	Non Succedent	Součet
Antecedent	45	18	63
Non Antecedent	171	143	314
Součet	216	161	377

Odchylka od průměru: +24.09%

V celém sledovaném souboru respondentů je pravděpodobnost succedentu 57.29%, u respondentů splňujících antecedent je pravděpodobnost succedentu 71.43%. Antecedent podporuje succedent - odpovědi v části B **zvyšují pravděpodobnost** výroku v části A.

Závislost succedentu na antecedentu podpořilo 45 respondentů.

Antecedent - segmentu respondentů:

- BEZ OHLEDU NA FINANCE - Jak byste chtěl/-a ideálně bydlet?
 - dům ve vilové čtvrti v blízkosti centra města
- S PŘÍHLÉDNUTÍM K FINANČNÍ SITUACI - Jak byste chtěl/-a ideálně bydlet?
 - dům na vesnici / malém městě
 - dům v okrajové části města

Succedent - sledované odpovědi:

- Představte si, že byste z nějakého důvodu museli řešit své nové bydlení. Chtěli byste bydlet v bytě v novostavbě obytného celku v centrální části města Brna, jehož součástí by byly i obchody a služby, mateřská škola, malý veřejný park, parkování pro bydlení, pečovatelská služba apod.?
 - ne
 - spíše ne

	Succedent	Non Succedent	Součet
Antecedent	14	30	44
Non Antecedent	132	201	333
Součet	146	231	377

Odchylka od průměru: +10.56%

V celém sledovaném souboru respondentů je pravděpodobnost succedentu 38.73%, u respondentů splňujících antecedent je pravděpodobnost succedentu 31.82%. Antecedent nemá vliv na succedent - odpovědi v části B **nemají vliv** na výrok v části A.

Závislost succedentu na antecedentu podpořilo pouze 14 respondentů - s výsledkem zacházejte opatrně.

Antecedent - segmentu respondentů (část B):

- BEZ OHLEDU NA FINANCE - Jak byste chtěl/-a ideálně bydlet?
 - dům daleko od civilizace
 - dům na vesnici / malém městě
 - dům v okrajové části města
- S PŘÍHLÉDNUTÍM K FINANČNÍ SITUACI - Jak byste chtěl/-a ideálně bydlet?
 - dům na vesnici / malém městě
 - dům v okrajové části města

Succedent - sledované odpovědi (část A):

- Představte si, že byste z nějakého důvodu museli řešit své nové bydlení. Chtěli byste bydlet v bytě v novostavbě obytného celku v centrální části města Brna, jehož součástí by byly i obchody a služby, mateřská škola, malý veřejný park, parkování pro bydlení, pečovatelská služba apod.? [odvozená]
 - ano
 - ano, ale myslím si, že bych na to neměl/-a finance
 - spíše ano

	Succedent	Non Succedent	Součet
Antecedent	40	76	116
Non Antecedent	177	84	261
Součet	217	160	377

Odchylka od průměru: -40.09%

V celém sledovaném souboru respondentů je pravděpodobnost succedentu 57.56%, u respondentů splňujících antecedent je pravděpodobnost succedentu 34.48%. Antecedent omezuje succedent - odpovědi v části B **snížují pravděpodobnost** výroku v části A.

Závislost succedentu na antecedentu podpořilo 40 respondentů.

9.6 DALŠÍ ZAJÍMAVÉ SOUVISLOSTI

Singles

Jak bylo uvedeno výše, singles v rozporu s očekáváním zpracovatele průzkumu spíše nechtějí bydlet v bytě v centru města v novostavbě polyfunkčního komplexu.

46% (!) z nich se do zaměstnání dopravuje automobilem a 35% z nich se takto chce dopravovat i v ideálním případě.

Je to zajímavé zjištění vzhledem k tomu, že právě do center měst se často v akademických úlohách navrhuje byty pro singles jako pro lidi, kteří jsou vázáni na společenský život a zaměstnání. Tento fenomén by jistě stál za další, podrobnější průzkum.

Tento průzkum byl podpořen 37 respondenty udávající svou domácnost jako single.

Analýza závislosti

Antecedent - segmentu respondentů (část B):

- Jak se nejčastěji dopravujete do zaměstnání / školy?
- autem

Succedent - sledované odpovědi (část A):

- Jak byste charakterizoval/-a svou domácnost?
- single (jsem v produktivním věku a bydlím sám)

	Succedent	Non Succedent	Součet
Antecedent	17	64	81
Non Antecedent	20	276	296
Součet	37	340	377

Odchylka od průměru: +113.85%

V celém sledovaném souboru respondentů je pravděpodobnost succedentu 9.81%, u respondentů splňujících antecedent je pravděpodobnost succedentu 20.99%. Antecedent silně podporuje succedent - odpovědi v části B **silně zvyšují pravděpodobnost** výroku v části A.

Závislost succedentu na antecedentu podpořilo 17 respondentů.

Bezdětné páry

Bezdětné páry jsou další skupinou obyvatel, kterou to táhne spíše z města ven. U této skupiny respondentů je zvýšená pravděpodobnost, že chtějí ideálně bydlet na vesnici či malém městě. Pravděpodobně to souvisí s tím, že chtějí zakládat rodinu v klidném prostředí. Paradoxem je, že rodiny s dětmi pak chtějí spíše do města.

Analýza závislosti

Antecedent - segmentu respondentů (část B):

- BEZ OHLEDU NA FINANCE - Jak byste chtěl/-a ideálně bydlet?
 - dům na vesnici / malém městě

Succedent - sledované odpovědi (část A):

- Jak byste charakterizoval/-a svou domácnost? [odvozená]
 - mladý bezdětný pár

	Succedent	Non Succedent	Součet
Antecedent	22	46	68
Non Antecedent	53	256	309
Součet	75	302	377

Odchylka od průměru: +62.63%

V celém sledovaném souboru respondentů je pravděpodobnost succedentu 19.89%, u respondentů splňujících antecedent je pravděpodobnost succedentu 32.35%. Antecedent silně podporuje succedent - odpovědi v části B **silně zvyšují pravděpodobnost** výroku v části A.

Závislost succedentu na antecedentu podpořilo 22 respondentů.

Rodiny s dětmi

Rodiny s dětmi jsou překvapivě na rozdíl od předchozích dvou skupin těmi, které to do města spíše táhne. V tomto segmentu respondentů je zvýšená pravděpodobnost, že budou chtít ideálně bydlet v domě ve vilové čtvrti v blízkosti centra města.

Určitě je tedy důležité, pro tuto skupinu obyvatel vytvářet vhodné podmínky pro bydlení právě v centrech měst.

Analýza závislosti

Antecedent - segmentu respondentů (část B):

- BEZ OHLEDU NA FINANCE - Jak byste chtěl/-a ideálně bydlet?
 - dům ve vilové čtvrti v blízkosti centra města

Succedent - sledované odpovědi (část A):

- Jak byste charakterizoval/-a svou domácnost? [odvozená]
 - úplná rodina s dětmi (dva rodiče)

	Succedent	Non Succedent	Součet
Antecedent	48	78	126
Non Antecedent	58	193	251
Součet	106	271	377

Odchylka od průměru: +35.49%

V celém sledovaném souboru respondentů je pravděpodobnost succedentu 28.12%, u respondentů splňujících antecedent je pravděpodobnost succedentu 38.1%. Antecedent podporuje succedent - odpovědi v části B **zvyšují pravděpodobnost** výroku v části A.

Závislost succedentu na antecedentu podpořilo 48 respondentů.

Vliv současného způsobu přepravy na ideální způsob přepravy

Současný způsob přepravy do zaměstnání je často považován i za ideální způsob přepravy. Lidé, kteří jezdí autem, by tak chtěli činit nadále, stejně jako ti co chodí pěšky nebo jezdí MHD.

Analýza závislosti

Antecedent - segmentu respondentů (část B):

- Jak se nejčastěji dopravujete do zaměstnání / školy?
 - autem

Succedent - sledované odpovědi (část A):

- Jak byste se chtěl/-a nejraději dopravovat do zaměstnání / školy?
 - autem

	Succedent	Non Succedent	Součet
Antecedent	35	46	81
Non Antecedent	53	243	296
Součet	88	289	377

Odchylka od průměru: +85.12%

V celém sledovaném souboru respondentů je pravděpodobnost succedentu 23.34%, u respondentů splňujících antecedent je pravděpodobnost succedentu 43.21%. Antecedent silně podporuje succedent - odpovědi v části B **silně zvyšují pravděpodobnost** výroku v části A.

Závislost succedentu na antecedentu podpořilo 35 respondentů.

Antecedent - segmentu respondentů (část B):

- Jak byste se chtěl/-a nejraději dopravovat do zaměstnání / školy?
 - pěšky

Succedent - sledované odpovědi (část A):

- Jak se nejčastěji dopravujete do zaměstnání / školy?
 - pěšky

	Succedent	Non Succedent	Součet
Antecedent	31	112	143
Non Antecedent	21	213	234
Součet	52	325	377

Odchylka od průměru: +57.17%

V celém sledovaném souboru respondentů je pravděpodobnost succedentu 13.79%, u respondentů splňujících antecedent je pravděpodobnost succedentu 21.68%. Antecedent silně podporuje succedent - odpovědi v části B **silně zvyšují pravděpodobnost** výroku v části A.

Závislost succedentu na antecedentu podpořilo 31 respondentů.

Výsledky šetření nelze zobecňovat, ale ukazují, že mezi respondenty jednoznačně existuje vůle bydlet v centrální poloze. Tato vůle se vyskytuje především mezi mladšími lidmi, ale také například mezi rodinami s dětmi. Je to poměrně důležité zjištění, neboť současná nabídka bytů v centru měst zcela nenaplnuje požadavky této skupiny obyvatel. Obecně se totiž předpokládá, že právě rodiny s dětmi migrují do suburbií. Naopak singles o bydlení v centrální poloze města tak veliký zájem nemají.

Bydlení v bytě v centru města v novostavbě polyfunkčního obytného komplexu častěji připouštějí respondenti, kteří charakterizovali svou domácnost jako studentské bydlení nebo bydlení s kamarády. Dále ti, co uvedli, že jejich ideálním bydlením je dům ve vilové čtvrti v blízkosti centra města. Nebo ti, kteří s přihlédnutím k finanční situaci volí ideální bydlení v bytě, a to nezávisle na jeho poloze ve městě (tedy v centru, na sídlišti i na okraji města). Lidé preferující dopravu do zaměstnání či školy pomocí MHD také častěji připouští možnost bydlet v daném typologickém druhu. Jakož i ti, kteří považují za nejdůležitější mít v blízkosti domova obchody a služby nebo mají nízký příjem domácnosti (měsíční čistý příjem domácnosti do 15 000 Kč).

Naopak toto bydlení častěji NEpřipouštějí ti, kteří v současnosti bydlí v rodinném domě postaveném před rokem 1990 nebo bydlí v okrese Brno-venkov nebo jiném okrese než Brno-Město a Brno-Střed. Dále také ti, jež se dopravují do zaměstnání či školy autem, nebo pro něž není důležité mít občanskou vybavenost v pěší dostupnosti, nebo ti, kteří považují za nejdůležitější mít v blízkosti domova park nebo les. Zajímavé je, že do této skupiny patří i respondenti charakterizující svou domácnost jako single nebo lidé středního a staršího věku. Nejsou to tedy podle očekávání lidé zakládající rodiny (ve věku 26-35 let).

Brno disponuje značným množstvím nezastavěných nebo problematicky zastavěných ploch ve své centrální části. Je to příležitost vytvořit zde kvalitní podmínky pro bydlení a uspokojit tedy potřebu většího množství obyvatel. Je však zapotřebí částečně regulovat nově vznikající zástavbu tak, aby bylo zabráněno vzniku monofunkčních administrativních či komerčních objektů tak, jak se to v současnosti nejen v Brně často děje.

Intenzivní městské struktury jsou tématem poměrně novým, zatím ne příliš probádaným. Na jejich celkové zhodnocení nám chybí dostatečný historický odstup. Jedná se však o téma velmi aktuální vzhledem k nutnosti obnovy devastovaných částí měst, brownfields i urban sprawls. Nejedná se o řešení, které bezvýhradně spasí města, ale jde o jednu z možných cest. Samotná architektura však nestačí, je třeba multioborového přístupu, politické a celospolečenské vůle.

Práce nabídla pojmenování a kategorizaci dané problematiky. Je zřejmé, že se jedná o jeden z názorů a s delším časovým odstupem dojde k revizi a ustálení terminologie. V současných projektech lze najít odrazy historických příkladů. Významným bodem byla prostorová města vizionářů 60. let. Dnes se však již prostorové město nepohybuje na poli utopie, ale v menším měřítku bylo posunuto do reálné praxe.

Hlavním přínosem práce je aplikace poznatků do výuky. Jedná se o téma, které se u nás prakticky nevyučuje a studenti se s ním setkají „pouze“ v ateliérech. Vzhledem k rozsáhlosti a složitosti problematiky je však pro studenty v rámci jednoho semestrálního projektu toto téma těžko uchopitelné a vyžaduje si hlubší přípravu. Tomu by jistě přispělo otevření intenzivních městských struktur jako volitelného předmětu. Nastupující generaci architektů je třeba připravit na řešení aktuálních architektonických a urbanistických problémů.

Sociologický výzkum zaměřený na bydlení ve městě přinesl zajímavé poznatky. Výsledky anketního šetření (které ovšem nelze zobecňovat) ukazují, že mezi respondenty jednoznačně existuje vůle bydlet v centrální poloze města, v novostavbě polyfunkčního obytného celku. Tato vůle se vyskytuje především mezi mladšími lidmi, ale také například mezi rodinami s dětmi. Naopak singles o bydlení v centrální poloze města tak veliký zájem nemají. Z finančních důvodů si však téměř polovina respondentů, kteří by bydlet v intenzivní městské struktuře chtěli, toto bydlení nemůže dovolit. Zde se otevírá široké pole pro výzkum ekonomických aspektů bydlení ve městě a mimo ně. Výsledky by bylo vhodné dále ověřit v podrobnějším výzkumu na reprezentativním vzorku a blíže se zaměřit na suburbanizéry.

Z výzkumu vyplynula nutnost podrobnějšího zkoumání různých aspektů intenzivních městských struktur. Námětem na další vědecké práce je prověření intenzivní městské struktury z následujících hledisek:

- **sociologické hledisko** - v současnosti poněkud opomíjené téma sociologie bydlení vyžaduje znovuotevření. Samotná architektura na vytvoření zdravého sociálního prostředí nestačí. Je třeba otevřít debatu týkající se participace obyvatel na plánovacím procesu, či usměrňování bytové výstavby např. regulací, kdy musí být při výstavbě bytů věnována jistá část cenově dostupnému bydlení, nebo i přehodnocení u nás jednoznačně preferovaného soukromého vlastnictví bytu, atd.
- **ekonomické hledisko** - intenzivní městská struktura s sebou často nese zvýšené náklady na výstavbu, ale zároveň eliminuje skryté náklady. Takovými náklady jsou například náklady na vybudování infrastruktury v rozvolněném městě, na dopravu, na zábor zemědělské půdy apod. Dále k tomu patří problematika vlastnictví a svázanost nemovitosti s parcelou. Je třeba přehodnotit často zakotvený jednostranný názor, že městská zeleň je funkční plochou, která vyžaduje nejvyšší investice a žádný zisk. Výrazně totiž zhodnocuje okolní pozemky a je pouze záležitostí městské správy, jak bude z tohoto aspektu profitovat. Další otázkou je financování projektů intenzivních městských struktur.
- **ekologické hledisko** - koncentrace různých funkcí na jednom místě a s tím související eliminace individuální dopravy jsou jednoznačným přínosem intenzivní městské struktury na poli trvale udržitelného města. Zároveň je možné dosáhnout efektivního využívání energií a zdrojů. Problematická je však adaptace na nové podmínky, morální zastarání či ekologická likvidace zastaralé stavby.

- **územně-plánovací hledisko** - samostatnou kapitolou je nutnost přehodnocení současných nástrojů územního plánování a nový pohled na legislativu a technické normy. Intenzivní městské struktury nezapadají do současných norem a vyžadují vždy individuální přístup, který je zcela závislý na ochotě a přístupnosti konkrétních osob zúčastněných na plánovacím procesu. Obecně je u nás třeba zdůraznit nutnost větší angažovanosti měst na svém rozvoji a s tím související otázka obnovení funkce hlavního architekta města.
- **technické hledisko** - důležitým aspektem jsou konstrukční principy a technické zabezpečení takovýchto budov.

Architektura je vždy obrazem doby a je svázána se společenskou, politickou a ekonomickou situací. Nacházíme se v době krize, na prahu společenských a politických změn. Je komplikované odhadnout budoucí vývoj. Zda je intenzivní městská struktura udržitelným modelem pro další vývoj, či průvodním jevem úpadku nechám na posouzení každého čtenáře této práce.

Miroslava Zadražilová

11 SEZNAM LITERATURY

- A+t: *HYBRIDS I. High-Rise Mixed-Use Buildings*. 2008(31). ISSN 1132-6409.
- A+t: *HYBRIDS II. Low-Rise Mixed-Use Buildings*. 2008(32). ISSN 1132-6409.
- A+t: *HYBRIDS III. Residential Mixed-Use Buildings*. 2009(33-34). ISSN 1132-6409.
- Architektura na prahu informačního věku*. Praha: Zlatý řez, 2001. 131 s. ISBN 80-902810-1-X.
- Architektura v informačním věku*. 1. vyd. Praha : Zlatý řez, 2006. 129 s. ISBN 80-902810-8-7.
- Archiweb: Karel Teige: Minimální byt a kolektivní dům* [online]. 15.01.07 10:30 [cit. 2007-07-22]. Dostupné z: <<http://www.archiweb.cz/news.php?type=17&action=show&id=2952>>.
- BÖLLING, Lars a Thomas SIEVERTS. *Mitten am Rand: auf dem Weg von der Vorstadt über die Zwischenstadt zur regionalen Stadtlandschaft*. Wuppertal: Müller Busmann, c2004, 240 s. ISBN 39-287-6659-7.
- Cohousing* [online]. 22.3.2009 [cit. 2009-05-01]. Dostupné z: <http://www.cohousing.cz/index.php/Hlavn%C3%AD_strana>.
- CORBUSIER, Le. *Za novou architekturou*. Pavel Halík. 1. vyd. Praha: Rezek, 2004. 236 s. ISBN 80-86027-23-6.
- FERNÁNDEZ PER, Aurora. *HoCo: density Housing Construction*. Vitoria-Gasteiz: a+t Ediciones, 2009, 463 s. ISBN 978-846-1330-805.
- FERNÁNDEZ PER, Aurora a Javier ARPA. *Density projects: 36 new concepts on collective housing*. Vitoria-Gasteiz: a+t Ediciones, 2007, 397 s. ISBN 978-84-612-1335-1.
- FERNÁNDEZ PER, Aurora, Javier MOZAS a Javier ARPA. *Dbook: density, data, diagrams, dwellings; a visual analysis of 64 collective housing projects*. Vitoria-Gasteiz: a+t Ediciones, 2007, 439 s. ISBN 978-846-1159-000.
- FIALOVÁ, Irena. *Výzkum a popularizace architektury*. Praha, 2011. Dostupné z: <http://www.cvut.cz/informace-pro-zamestnance/habilitace/hp/alias.2011-02-16.9342462833>. Habilitační spis. České vysoké učení technické v Praze. Fakulta architektury.
- FRAMPTON, Kenneth. *Moderní architektura: Kritické dějiny*. Praha: Academia, 2004. 457 s. ISBN 80-200-1261-3.
- Future City: experiment and utopia in architecture*. Jane Alison, Mari-Ange Brayer, Frédéric Migayrou, Neil Spiller. London: Thames and Hudson, 2007. 336 s. ISBN 978-0-500-28651-7.
- GRADOW, G. A. *Stadt und Lebensweise*. Gert Gibbels. Berlin: VEB Verlag für Bauwesen, 1971. 244 s.
- GUALLART, Vicente. *Sociópolis: Projekt für eine Stadt der Zukunft*. Barcelona : Actar, 2004. 256 s. ISBN 84-95951-82-7.
- GUNSSER, Christoph. *Stadtquartiere: Neue Architektur für das Leben in der Stadt*. Stuttgart München: Deutsche Verlags-Anstalt GmbH, 2003. 159 s. ISBN 3-421-03286-6.
- HÁJEK, Petr. *Kombinace funkcí v architektuře: kumulování několika funkcí v jeden komglomerát*. Praha, 2008. Habilitační práce. České vysoké učení technické v Praze. Fakulta architektury.
- HNILIČKA, Pavel. *Sídelní kaše: Otázky k suburbánní výstavbě kolonií rodinných domů*. 1. vyd. Brno : Era, 2005. 131 s. ISBN 80-7366-028-8.
- Hochhäuser in Wien - Städtebauliche Leitlinien: Richtlinien für die Planung und Beurteilung von Hochhausprojekten*. Wien: Stadtentwicklung Wien, MA 18, 2002. ISBN 978-390-2015-402.
- HOLL, Steven. *Paralaxa*. Kateřina Dubská; Alena Všecková. Brno: Vydavatelství ERA, c2003. 350 s.

ISBN 80-86517-68-3.

HON, Milan. *Vývoj koncepce kompaktního bydlení*. Praha: Nakladatelství ČVUT, 2007. 26 s. ISBN 978-80-01-03742-3.

HRŮZA, Jiří. *Města utopistů*. Praha: Československý spisovatel, 1967. 204 s.

HRŮZA, Jiří a Josef ZAJÍC. *Vývoj urbanismu: 2. díl*. Vydavatelství ČVUT, 1999. 373 s. ISBN 80-01-01549-1

HUSE, Norbert. *Le Corbusier*. Olomouc: Votobia, 1995, 136 s. ISBN 80-858-8573-5.

Charter of European Cities & Towns Towards Sustainability [online]. 27 May 1994 [cit. 2009-01-04]. Dostupné z: <http://www.aalborgplus10.dk/media/charter_english.pdf>.

INGELS, Bjarke. *Yes Is More: An Archicomic on Architectural Evolution*. Köln : Evergreen, 2009. 397 s. ISBN 978-3-8365-2010-2.

Kibbutzim Site [online]. [2011] [cit. 2012-01-22]. Dostupné z: <http://www.kibbutz.org.il/eng/>

KNAIER, Doris. *Gemeinschaftliches Wohnen* [online]. [cit. 2009-02-10]. Dostupné z: <http://www.dorisknaier.de/wohnprojekte/wohnprojekt.htm>

KOOLHAAS, Rem. *Třešticí New York: Retroaktivní manifest pro Manhattan*. Jiří Ogrocký. Praha : Arbor Vitae, 2007. 247 s. ISBN 978-80-86300-77-1.

KOUCKÝ, Roman. *Úřad kreátora*. Vyd. 1. Praha: Zlatý řez, 2008, 83 s. ISBN 978-808-7068-045.

KYNČL, Jakub. *39 bydlení ve městě*. Brno: ERA, 2005. 1. vyd. 243 s. ISBN 80-7366-039-3.

Le GIAP [online]. [cit. 2007-01-23]. Dostupné z: <<http://www.olats.org/schoffer/giap1.htm>>.

MAŘÍKOVÁ, Hana, Miloslav PETRUSEK a Alena VODÁKOVÁ. *Velký sociologický slovník*. Praha: Karolinum, 1996. 2 sv. (747, 1627 s.). ISBN 80-7184-311-3.

MAIER, Karel. *Ekonomika územního rozvoje*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2000, 142 s. ISBN 80-716-9644-7.

Megastructure reloaded: Visionäre Stadtentwürfe der Sechzigerjahre reflektiert von Zeitgenössischen Künstlern. Sabrina van der Ley und Markus Richter. Berlin: Hatje Cantz Verlag, 2008. 287 s. ISBN 978-3-7757-2216-2.

MITCHELL, William J. *E-topia: život ve městě trochu jinak*. Jana Tichá. Praha: Zlatý řez, 2004. 183 s. ISBN 80-902810-3-6.

MOŽNÝ, Ivo. *Sociologie rodiny*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2002. 250 s. ISBN 80-86429-05-9.

MOZAS, Javier a Aurora FERNÁNDEZ PER. *Densidad: nueva vivienda colectiva = Density : new collective housing*. Ed. condensada. Vitoria: a+t Ediciones, 2006, 447 s. ISBN 84-611-1203-2.

MUSIL, Jiří. *Sociologie bydlení*. Praha: Nakladatelství Svoboda, 1971. 303 s.

MAAS, Winy. *Farmax: excursions on density*. MVRDV. 1. vyd. Rotterdam: 010 Publishers, 1998, 736 s. ISBN 90-645-0266-8.

MVRDV. *KM3: excursions on capacities*. Barcelona: Actar, 2005. 1412 s. ISBN 84-95951-85-1.

OPPLOVÁ, Marta a Jiří HRŮZA. *Lidská sídla v podmínkách trvale udržitelného rozvoje*. 1. vyd. Ostrava: Vysoká škola báňská, 1996. 131 s. ISBN 80-7078-368-0

Politika územního rozvoje ČR [online]. 2008 [cit. 2011-11-07]. Dostupné z: <<http://www.mmr.cz/getdoc/873d1a09-3b9d-4a12-9924-e42eb641a0ad/III--Navrh-PUR-CR-2008>>.

PRISCHING, Manfred. *Rodina ve společnosti stresu*. Praha: Občanský institut, 2006, 11 s. Bulletin

(Občanský institut). ISBN 80-869-7200-3.

PUNCH, Keith. *Úspěšný návrh výzkumu*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2008, 230 s. ISBN 978-80-7367-468-7.

PUNCH, Keith F. *Základy kvantitativního šetření*. Praha: Portál, 2008. 152 s. ISBN 978-80-7367-381-9.

RAGON, Michel. *Kde budeme žít zítra*. Věra Smetanová. Praha: Mladá fronta, 1967. 155 s.

RJABUŠIN, Alexandr. *Domov budoucnosti*. Valentina Boturová. Praha: Odeon, 1980. 364 s.

SCHITTICH, Christian. *Verdichtetes Wohnen: Konzepte, Planungen, Konstruktionen*. Basel: Birkhäuser, 2004. 176 s. Detail

SCHUMMP, Mechthild. *Stadtbau-Utopien und Gesellschaft*. Gütersloh: Bertelsmann Fachverlag, 1972. 206 s. ISBN 3-570-08632-1.

SPILLER, Neil. *Visionary Architecture: Blueprints of the Modern Imagination*. London: Thames and Hudson, 2006. 271 s. ISBN 978-0-500-28655-5.

Strategie udržitelného rozvoje České Republiky [online]. Praha, 2004[cit. 2009-04-01]. Dostupné z: www.esfcr.cz/modules/download/file.php?rew=/1292/SUR.pdf

ŠEVČÍK, Oldřich. *Programy a prohlášení architektů XX. století*. Praha: Vydavatelství ČVUT, 1999. 363 s. ISBN 80-01-01940-3.

ŠEVČÍK, Oldřich. *Programy a prohlášení architektů 60. léta XX. Století*. Praha: Vydavatelství ČVUT, 2006. 137 s. ISBN 80-01-03429-1.

ŠILHÁNKOVÁ, Vladimíra. *Suburbanizace - hrozba fungování (malých) měst*. Hradec Králové: Civitas per Populi, 2007. 234 s. ISBN 978-80-903813-3-9.

ŠVÁCHA, Rostislav. *Od moderny k funkcionalismu*. Praha: Victoria publishing, 1995, 590 s. ISBN 80-856-0584-8.

The Jewish Virtual Library [online]. c 2012 [cit. 2012-01-22]. Dostupné z: <http://www.jewishvirtuallibrary.org/>

ULRICH, Petr, Oldřich ŠEVČÍK a Pavel ŠKRANC. *Dějiny 19. a 20. století: Architektura-umění-filosofie-věda a technika*. Praha: Vydavatelství ČVUT, 1997. 127 s. ISBN 80-01-01705-5.

UNITED NATIONS. *World Urbanization Prospects: The 2007 Revision Population Database* [online]. © 2008 [cit. 2009-02-02]. Dostupné z: <http://esa.un.org/unup/>

URRLAB (URBÁNNÍ A REGIONÁLNÍ LABORATOŘ). *Suburbanizace*[online]. 2008 - 2012 [cit. 2012-01-08]. ISSN 1803-8239. Dostupné z: <http://www.suburbanizace.cz/>

VENTURI, Robert. *Složitost a protiklad v architektuře*. Praha: Arbor vitae, 2001/2003. 123 s. ISBN 80-86300-17-X.

ZUZAŇÁKOVÁ, Martina. *Utopie avantgardy: Kolektivní dům v meziválečném Československu*. Brno, 2006. 76 s. Masarykova univerzita v Brně. Diplomová práce.

Zdroje k analyzovaným současným projektům:

01 Compact City

Str. 53

Architektur Aktuell. Wien: Springer, 2002(3). ISSN 0570-6602.

Compact City. ARCHITEKTURZENTRUM WIEN. *NextRoom* [online]. 7.1.2002 [cit. 2012-01-29]. Dostupné z: <http://www.nextroom.at/building.php?id=86>

Die Werkstatt-Büro-Wohnung, *Der Standard*, 10.11.2001, dostupné z:

http://www.nextroom.at/building.php?id=86&inc=artikel&_list=bild&sid=379

GUNSSER, Christoph. *Stadtquartiere: Neue Architektur für das Leben in der Stadt*. Stuttgart München: Deutsche Verlags-Anstalt GmbH, 2003. 159 s. ISBN 3-421-03286-6.

02 De Citadel

Str. 54

De Citadel. *Mimoo: Mi Modern Architecture* [online]. © 2012 [cit. 2012-01-28]. Dostupné z: <http://mimoo.eu/projects/Netherlands/Almere/De%20Citadel>

FERNÁNDEZ PER, Aurora, Javier MOZAS a Javier ARPA. *Dbook: density, data, diagrams, dwellings; a visual analysis of 64 collective housing projects*. Vitoria-Gasteiz: a+t Ediciones, 2007, 439 s. ISBN 978-846-1159-000.

Christien de Portzamparc [online]. © 2006-2008 [cit. 2012-01-29]. Dostupné z: <http://www.chdeportzamparc.com/>

Techniques et Architecture: Habitat Ruptures = Breaks in Housing. Paris: Editions Jean-Michel Place, 2004(474). ISSN 0373-0719

03 La Rinascente

Str. 55

HOSOYA SCHAEFER Architects [online]. [cit. 2012-01-28]. Dostupné z: <http://www.hosoyaschaefer.com/2007/01/la-rinascente-milano-santa-giulia/>

Santa Giulia Masterplan. *Foster+Partners* [online]. [2012] [cit. 2012-01-29]. Dostupné z: <http://www.fosterandpartners.com/Projects/1278/Default.aspx>

04 Huerta m3

Str. 56

GUALLART, Vicente. *Sociópolis: Projekt für eine Stadt der Zukunft*. Barcelona : Actar, 2004. 256 s. ISBN 84-95951-82-7.

Sociópolis: Valencia [online]. [cit. 2012-01-29]. Dostupné z: <http://www.sociopolis.net>

05 The Mountain

Str. 57

BIG: Bjarke Ingels Group [online]. [cit. 2012-01-29]. Dostupné z: <http://big.dk/>

BIG and JDS | The Mountain. *Arthitectural* [online]. October 26, 2010 [cit. 2012-01-29]. Dostupné z: <http://www.arthitectural.com/big-the-mountain/>

FERNÁNDEZ PER, Aurora. *HoCo: density Housing Construction*. Vitoria-Gasteiz: a+t Ediciones, 2009, 463 s. ISBN 978-846-1330-805.

FERNÁNDEZ PER, Aurora a Javier ARPA. *Density projects: 36 new concepts on collective housing*. Vitoria-Gasteiz: a+t Ediciones, 2007, 397 s. ISBN 978-84-612-1335-1.

INGELS, Bjarke. *Yes Is More: An Archicomic on Architectural Evolution*. Köln : Evergreen, 2009. 397 s. ISBN 978-3-8365-2010-2.

06 Simmons Hall

Str. 58

El Croquis: Steven Holl 1998-2002. Madrid: El Croquis Editorial, 2007(108). ISSN 0212-5633.

HOLL, Steven. *Paralaxa*. Kateřina Dubská; Alena Všecková. Brno: Vydavatelství ERA, 2003. 350 s. ISBN 80-86517-68-3.

Steven Holl Architects [online]. [cit. 2012-01-29]. Dostupné z: <http://www.stevenholl.com>

07 koleje Bikuben

Str. 59

Aart Architects [online]. [cit. 2012-01-29]. Dostupné z: <http://aart.dk/>

FERNÁNDEZ PER, Aurora, Javier MOZAS a Javier ARPA. *Dbook: density, data, diagrams, dwellings; a visual analysis of 64 collective housing projects*. Vitoria-Gasteiz: a+t Ediciones, 2007, 439 s. ISBN 978-846-1159-000.

The Bikuben Student Residence. *Mimoo: Mi Modern Architecture* [online]. © 2012 [cit. 2012-01-28]. Dostupné z: <http://www.mimoo.eu/projects/Denmark/Copenhagen/The%20Bikuben%20Student%20Residence>

08 El Mirador

Str. 60

Blanca Lleó [online]. [2005] [cit. 2012-01-29]. Dostupné z: <http://www.blancalleo.com/01.htm>

El Croquis: MVRDV 1991-2002. Madrid: El Croquis Editorial, 2006(111). ISSN 0212-5633.

El Mirador de Sanchinarro. *Mimoo: Mi Modern Architecture* [online]. © 2012 [cit. 2012-01-28]. Dostupné z: <http://www.mimoo.eu/projects/Spain/Madrid/El%20Mirador%20de%20Sanchinarro>

MOZAS, Javier a Aurora FERNÁNDEZ PER. *Densidad: nueva vivienda colectiva = Density: new collective housing*. Ed. condensada. Vitoria: a+t Ediciones, 2006, 447 s. ISBN 84-611-1203-2.

MVRDV [online]. [cit. 2012-01-29]. Dostupné z: <http://www.mvrdv.nl>

09 Celosía

Str. 61

Arquitectura Viva. Madrid: Arquitectura Viva SL, 2006(107-108). ISSN 0214-1256.

Celosia. *Mimoo: Mi Modern Architecture* [online]. © 2012 [cit. 2012-01-28]. Dostupné z: <http://mimoo.eu/projects/Spain/Madrid/Celosia>

Domus. Milano: Editoriale Domus S.p.A., 2009(931). ISSN 0012-5377.

FERNÁNDEZ PER, Aurora. *HoCo: density Housing Construction*. Vitoria-Gasteiz: a+t Ediciones, 2009, 463 s. ISBN 978-846-1330-805.

MOZAS, Javier a Aurora FERNÁNDEZ PER. *Densidad: nueva vivienda colectiva = Density: new collective housing*. Ed. condensada. Vitoria: a+t Ediciones, 2006, 447 s. ISBN 84-611-1203-2.

10 Library ++

Str. 62

A+t: HYBRIDS III. Residential Mixed-Use Buildings. 2009(33-34). ISSN 1132-6409.

Bibliotheek ++. VMX Architects [online]. 2000 [cit. 2012-01-29]. Dostupné z: http://www.vmxarchitects.nl/project_442.html

11 Linked Hybrid

Str. 63

A+t: HYBRIDS I. High-Rise Mixed-Use Buildings. 2008(31). ISSN 1132-6409.

El Croquis: Steven Holl 2004-2008. Madrid: El Croquis Editorial, 2008(141). ISSN 0212-5633.

Steven Holl Architects [online]. [cit. 2012-01-29]. Dostupné z: <http://www.stevenholl.com>

12 New Lombardy Region Offices

Str. 64

El Croquis: Steven Holl 2004-2008. Madrid: El Croquis Editorial, 2008(141). ISSN 0212-5633.

13 Living Bridge

Str. 65

BRT Architekten [online]. [cit. 2012-01-29]. Dostupné z: <http://www.brt.de>

Bürgerdialog "Living Bridge" [online]. © 2007 [cit. 2012-01-29]. Dostupné z: <http://www.belebte-bruecke.de/>

Living Bridge [online]. [cit. 2012-01-29]. Dostupné z: <http://www.livingbridge-hamburg.de/main.html>

14 Aréna v Holsebro

Str. 66

BIG: Bjarke Ingels Group [online]. [cit. 2012-01-29]. Dostupné z: <http://big.dk/>

15 Terminál mezinárodního přístavu Yokohama

Str. 67

AZPA [online]. [cit. 2012-01-29]. Dostupné z: <http://azpa.com>

El Croquis: In Progress II. Madrid: El Croquis Editorial, 2006(115-116). ISSN 0212-5633.

Filogénesis: las especies de FOA. Barcelona: Actar, 2003, 655 s. ISBN 84-959-5146-0.

The Yokohama International Port Terminal. SCALBERT, Irénée. *Comité International des Critiques d'Architecture* [online]. © 2008 [cit. 2012-01-30]. Dostupné z: http://cicarchitecture.org/selected_writings/is_yok.htm

16 Kollárovo náměstí

Str. 68

HÁJEK, Petr. *Kombinace funkcí v architektuře: kumulování několika funkcí v jeden komglomerát*. Praha, 2008. Habilitační práce. České vysoké učení technické v Praze. Fakulta architektury.

HŠH architekti [online]. © 1998-2009 [cit. 2008-01-29]. Dostupné z: <http://www.hsharchitekti.cz/>

17 Scala Tower

Str. 69

A+t: HYBRIDS I. High-Rise Mixed-Use Buildings. 2008(31). ISSN 1132-6409.

BIG: Bjarke Ingels Group [online]. [cit. 2012-01-29]. Dostupné z: <http://big.dk/>

INGELS, Bjarke. *Yes Is More: An Archicomic on Architectural Evolution*. Köln : Evergreen, 2009. 397 s. ISBN 978-3-8365-2010-2.

18 Sky village

Str. 70

A+t: HYBRIDS III. Residential Mixed-Use Buildings. 2009(33-34). ISSN 1132-6409.

MVRDV [online]. [cit. 2012-01-29]. Dostupné z: <http://www.mvrdv.nl>

19 Bryghusprojektet

Str. 71

A+t: HYBRIDS II. Low-Rise Mixed-Use Buildings. 2008(32). ISSN 1132-6409.

Bryghusprojektet. OMA [online]. [cit. 2012-01-29]. Dostupné z: <http://oma.eu/projects/2008/bryghusprojektet>

Bryghusprojektet [online]. [cit. 2012-01-29]. Dostupné z: <http://www.bryghusprojektet.dk/english.aspx>

12 SEZNAM VYOBRAZENÍ

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obr. 1:	The 3D City Cube MVRDV, s. 272-423	27
Obr. 2:	schemata kategorií dle metody návrhu MVRDV, s. 562-1247	28
Obr. 3:	a Charles Fourier, Falanstéra, 1830 Gradow, s. 43 b Charles Fourier, Falanstéra - půdorys, 1830 Gradow, s. 44 c Robert Owen, New Harmony, okolo 1825 Gradow, s. 43	36
Obr. 4:	a Le Courbusier, Immueble-Villas – výřez fasády, 1922 Courbusier, s. 206 b Le Courbusier, Immueble-Villas, 1922 Courbusier, s. 209 c Le Courbusier, plán Obus, 1930 <i>Megastucture Reloaded</i> , s. 41	37
Obr. 5:	a M. Ginzburg, I. Milinis, NARKOMFIN, 1929 Rjabušin, obraz. příloha č.22 b M. Ginzburg, I. Milinis, NARKOMFIN, půdorysy typových buněk, 1929 Rjabušin, obraz. příloha č.23 c M. Baršč, V. Vladimirov, Strojkom RSFSR, spací kabina, 1929 Gradow, s. 57 d M. Baršč, V. Vladimirov, Strojkom RSFSR, 1929 Gradow, s. 56	38
Obr. 6:	a J. Špalek, J. Gillar, CIRPAC, 1930 Zuzaňáková, s. 48 b K. Honzík, J. Havlíček, Koldom, 1930 Zuzaňáková, s. 43 c A. Müllerová, J. Špalek, J. Gillar a P. Bücking, L-projekt, půdorys přízemí a patra, 1930 Zuzaňáková, s. 44 d A. Müllerová, J. Špalek, J. Gillar a P. Bücking, L-projekt, obytný okresek, 1930 Švácha, s. 343	40
Obr. 7:	a Le Courbusier, Unité d' Habitation, Marseille, 1945 © FLC/ADAGP, Paul Koslowski, dostupné z: http://www.fondationlecorbusier.fr b Le Courbusier, Unité d' Habitation, Marseille, 1950, řez a půdorysy mezonetu Gradow, s. 72 c Hliský, Linhart, Koldům v Litvínově, 1957 Archiv Ondřeje Hliského	41

- d Hilský, Linhart, Koldům v Litvínově - půdorys parta, 1957
Gradow, s. 64
- Obr. 8: a kibuc Degania, 1913 42
<http://www.degania.org.il/eng/history.htm>
b kibuc Degania
<http://www.degania.org.il/eng/general.htm>
c kibuc Bet Zera, 1927
<http://www.kibbutz.org.il/kibutzim/p/bet.zera2.jpg>
d kibuc Dalia
<http://www.dalia.org.il/kibutz/photos/air1%20028.html>
- Obr. 9: a Lebensraum, Rakousko 43
<http://www.cohousing.cz/co-je-cohousing/>
b Gent, Belgie
http://www.cohousingplatform.be/index.php?option=com_content&view=article&id=152:gentblogt-cohousing-in-gent&catid=57:in-het-nieuws&Itemid=53
c Färdknäppen, senior cohousing, Švédsko
<http://www.cohousing.cz/jak-vypada-/>
d Jernstoberiet, Dánsko
<http://www.cohousing.cz/jak-vypada-/>
- Obr. 10: a Yona Friedman, Paris spatiale, 1960 46
<http://www.megastructure-reloaded.org/de/yon-friedman/>
b Yona Friedman, La Ville spatiale, 1958-59
The Museum of Modern Art, NY [online]
http://www.moma.org/collection/browse_results.php?criteria=O%3AAD%3AE%3A8109&page_number=2&template_id=1&sort_order=1
c Yona Friedman, La Ville spatiale, ptáčí perspektiva, 1958
The Museum of Modern Art, NY [online]
http://www.moma.org/collection/browse_results.php?criteria=O%3AAD%3AE%3A8109&page_number=1&template_id=1&sort_order=1
d mostní město nad Temží, Londýn
Ragon, s. 98
- Obr. 11: a Mostní město přes Lamanšský průliv, společně s Y. Friedmanem, 1963 48
Megastructure Reloaded, s. 122
b Raumstadt, prostorové město, 1966
Megastructure Reloaded, s. 180
c New Venice, 1964
<http://www.schulze-fielitz.com/venice/index.html>
d New Venice, řez, 1964
<http://www.schulze-fielitz.com/venice/index.html>
- Obr. 12: a Constant, New Babylon-Ruhrgebiet, 1963 49
Megastucture Reloaded, s. 106
b Constant, New Babylon - symbolická představa, 1969
Megastucture Reloaded, s. 107

- c Constant, New Babylon, pohled na sektor, 1971
<http://www.megastructure-reloaded.org/constant/>
- d Constant, New Babylon, fragment sektoru, 1969
Megastructure Reloaded, s. 103
- Obr. 13: a Archigram, Plug-in-City, axonometrie, 1962-64 49
<http://www.megastructure-reloaded.org/archigram/>
 b Archigram, Plug-in-City, 1964
<http://www.megastructure-reloaded.org/archigram/>
 c Archigram, Walking City
http://www.archigram.net/projects_pages/walking_city.html
 d Archigram, Walking City, 1964
<http://archigram.westminster.ac.uk/>
- Obr. 14: a Le Corbusier, Rob et Roq, 1949 51
http://www.fondationlecorbusier.fr/corbuweb/morpheus.aspx?sysId=13&IrisObjectId=6184&sysLanguage=en-en&itemPos=157&itemSort=en-en_sort_string1%20&itemCount=215&sysParentName=&sysParentId=65
 b Atelier 5, sídliště Hallen, 1961, celkový pohled
http://www.atelier5.ch/pdf/1961_H.pdf
 c Atelier 5, sídliště Hallen, 1961, půdorys
http://www.atelier5.ch/pdf/1961_H.pdf
 d Atelier 5, sídliště Thalmatt 1, 1974, celkový pohled
http://www.atelier5.ch/pdf/1974_TH1.pdf
- Obr. 15: BUS Architektur, Compact City, 2001 53
 ikona – archiv autora
 a provozní schéma
 Gunsser, s. 21
 b Pohled na řadové domky na platformě
 archiv autora
 c Pohled z úrovně ulice
 archiv autora
 d řez
 Gunsser, s. 25
 e polotevřené schodiště spojující obě úrovně
 Gunsser, s. 20
- Obr. 16: Christian de Portzamparc, De Citadel, 2006 54
 ikona - <http://www.chdeportzamparc.com/content.asp?LANGUEID=2>
 a platforma s bydlením
 Fernández Per, 2007, *D Book*, s. 41
 b koncepční schéma
Techniques et Architecture 474, s. 74
 c pohled z pěší zóny
 © Adrian Welch, <http://www.e-architect.co.uk>
 d řez a pohled

- Obr. 17: Hosoya Schaefer Architects, La Rinascente, 2007 55
Vše: <http://www.hosoyaschaefer.com/2007/01/la-rinascente-milano-santa-giulia/>
a perspektiva
b řez
c interiér 3.np, obchodní dům
d platforma s bydlením
- Obr. 18: Scape Architecture (Duncan Lewis), Huerta m3, 2003 56
vše: <http://www.sociopolis.net/web/sociopolis.php>
a Sociópolis, urbanistický model
b úroveň terénu
c řezy
d perspektiva
- Obr. 19: BIG, JDS (PLOT), The Mountain, 2008 57
ikona - <http://www.big.dk/projects/mtn/>
a letecký pohled
<http://www.big.dk/projects/mtn/>
b dálkový pohled
<http://www.big.dk/projects/mtn/>
c řez
Fernández Per, 2007, *Density projects*, s. 200
d interiér garáží
<http://www.big.dk/projects/mtn/>
- Obr. 20: Steven Holl, Perry Dean Rogers, Simmons Hall, 2002 58
ikona - <http://www.stevenholl.com/project-detail.php?id=47&search=simmons%20hall>
a horizontální poréznost
Holl, s. 312
b pohled z ulice
<http://www.stevenholl.com/project-detail.php?id=47&search=simmons%20hall>
c schematický řez
<http://www.stevenholl.com/project-detail.php?id=47&search=simmons%20hall>
d poréznost v interiéru – společné prostory
<http://www.stevenholl.com/project-detail.php?id=47&search=simmons%20hall>
- Obr. 21: Aart, studentské koleje Bikuben, 2006 59
ikona - Fernández Per, 2007, *D Book*, s. 179
a pohled z ulice
<http://aart.dk/projects/?id=2&cat=1&view=images>
b virtuální model
<http://aart.dk/projects/?id=2&cat=1&view=images>
c interiér jídelny
<http://aart.dk/projects/?id=2&cat=1&view=images>

- d řez
Fernández Per, 2007, *D Book*, s. 180
- Obr. 22: MVRDV, Blanca Lleó, El Mirador, 2005 60
ikona - <http://www.mvrdv.nl/#/projects/178ccelosia/178mirador>
a schéma jednotlivých celků
El Croquis 111, s. 161
b veřejná terasa
<http://www.mvrdv.nl/#/projects/178ccelosia/178mirador>
c koncept přetočení bloku na výšku
<http://www.mvrdv.nl/#/projects/178ccelosia/178mirador>
d interiér společných komunikací
<http://www.mvrdv.nl/#/projects/178ccelosia/178mirador>
- Obr. 23: MVRDV, Blanca Lleó, Celosía, 2009 61
ikona - <http://mimoa.eu/projects/Spain/Madrid/Celosia>
a průhled na Mirador
Domus 931, s. 17
b koncepční schéma
<http://www.mvrdv.nl/#/projects/178ccelosia>
c vnitřní dvůr
<http://mimoa.eu/projects/Spain/Madrid/Celosia>
d poloveřejná terasa
<http://www.ondiseno.com/proyecto.php?id=1767>
- Obr. 24: VMX Architects, Bibliotheek ++, 2008 62
vše: http://www.vmxarchitects.nl/project_442.html
a model
b řez
c venkovní kino
d model
- Obr. 25: Steven Holl Architects, Linked Hybrid, 2008 63
ikona - <http://www.archimodes.com/linked-hybrid-by-steven-holl-architects-in-beijing-china/>
a schéma horizontální vertikality
<http://www.stevenholl.com/project-detail.php?id=58&search=linked>
b fotografie z pohledu
<http://www.stevenholl.com/project-detail.php?id=58&search=linked>
c město objektů - město prostorů
El Croquis 141, s. 232
d situace
A+t, Hybrids I, s. 22
e interiér spojovacího prstence
<http://www.archimodes.com/linked-hybrid-by-steven-holl-architects-in-beijing-china>
- Obr. 26: Steven Holl, New Lombardia Region Offices, 2004 64

- vše: *El Croquis* 141, s. 158-163
- a „Lombardská inverze“ veřejného prostoru
 - b řez
 - c interiér kanceláře
 - d model
- Obr. 27: BRT (Bothe, Richter, Teherani), Living Bridge, 2006 65
vše: http://www.livingbridge-hamburg.de/img/LIV_de.pdf
- a urbanistický model
 - b noční perspektiva
 - c řez
 - d vizualizace pěší úrovně
- Obr. 28: BIG, aréna v Holstebro, 2007 66
vše: <http://www.big.dk/projects/hoa/>
- a koncepční schéma
 - b koncepční schéma
 - c model
 - d řez
- Obr. 29: FOA, Terminál mezinárodního přístavu Yokohama, 2002 67
El Croquis 115/116, s.83
- a veřejný park
<http://www.panoramio.com/photo/6391715>
 - b cirkulující prostor
© Satoru Mishima, 2002
<http://archiweb.cz/buildings.php?action=show&id=527>
 - c garáže
<http://www.eikongraphia.com/?p=324>
 - d letecký snímek
© Satoru Mishima, 2002
<http://archiweb.cz/buildings.php?action=show&id=527>
- Obr. 30: HŠH, Kollárovo náměstí, 2003 68
vše: <http://www.hsharchitekti.cz/index.php?lang=cs&page=project&name=kollarovo-namesti-v-bratislave>
- a vizualizace
 - b řez a půdorys
 - c zakres do fotografie
 - d pohled
- Obr. 31: BIG, Scala Tower, 2007 69
vše: <http://www.big.dk/projects/sca/>
- a pohled shora
 - b interiér knihovny
 - c řezy
 - d pochozí fasáda
- Obr. 32: MVRDV, ADEPT, Sky Village, 2008 70

- ikona - <http://www.mvrdv.nl/#/projects/415rdovreskyvillage>
- a vizualizace
<http://www.mvrdv.nl/#/projects/415rdovreskyvillage>
 - b koncepční schema
<http://www.adeptarchitects.com/>
 - c funkční variabilita
<http://www.adeptarchitects.com/>
 - d konstrukční model
<http://www.mvrdv.nl/#/projects/415rdovreskyvillage>
 - e půdorys patra
<http://www.adeptarchitects.com/>
- Obr. 33: OMA (Rem Koolhaas, Ellen van Loon), Bryghusprojektet, 2008 71
vše: <http://oma.eu/projects/2008/bryghusprojektet>
- a vizualizace
 - b pohled směrem k nábreží
 - c řez
 - d nábreží
- Obr. 34: a anonym, teorém, Life magazin 1909 73
Koolhaas, s. 64
- b SITE, Highrise of Homes, 1981
http://www.moma.org/collection/browse_results.php?criteria=O%3AAD%3AE%3A5457&page_number=6&template_id=1&sort_order=1
 - c SITE, Highrise of Homes, 1981
http://www.moma.org/collection/browse_results.php?criteria=O%3AAD%3AE%3A5457&page_number=7&template_id=1&sort_order=1
 - d HŠH, Bytový dům pro Brno, 2005
<http://www.hsharchitekti.cz/index.php?lang=cs&page=project&name=bytovy-dum-v-brne>
- Obr. 35: a El Lisickij, Wolkenbügel, 1923-25 74
<http://www.saveurbanheritage.eu/en/vanguard-space.php?media=3&id=24>
- b El Lisickij, Wolkenbügel, plán pro Moskvu
<http://www.saveurbanheritage.eu/en/vanguard-space.php?media=3&id=24>
 - c Yona Friedman, La Ville spatiale, ptačí perspektiva, 1958
The Museum of Modern Art, NY [online]
http://www.moma.org/collection/browse_results.php?criteria=O%3AAD%3AE%3A8109&page_number=1&template_id=1&sort_order=1
 - d Constant, New Babylon, fragment sektoru, 1969
Megastucture Reloaded, s. 103
- Obr. 36: a zámek Český Krumlov 76
© Pavel Slavko, <http://www.castle.ckrumlov.cz/img.php?img=8286&LANG=en>
- b G. Vegman, dům-komuna, 1927
Gradow, s. 50
- Obr. 37: a Giacomo Matté-Turuccio, továrna Fiat v Lingotto, 1923 77
<http://en.wikipedia.org/wiki/Lingotto>

	b Le Courbusier, plan Obus, 1930 <i>Megastucture Reloaded</i> , s. 43	
	c London Bridge , 1209 http://en.wikipedia.org/wiki/London_Bridge	
	d Ponte Vecchio, 1565 http://en.wikipedia.org/wiki/File:Ponte_Vecchio_august_2006.JPG	
Obr. 38:	a Moshe Safdie, Habitat '67, 1967 http://james-nicoll.livejournal.com/1873810.html	79
	b Moshe Safdie, Habitat '67, 1967 http://www.greatbuildings.com/buildings/Habitat_67.html	
	c Kisho Kurokawa, Nagakinská kapsulární věž, 1972 © Mark Gregory Davis 2009, dostupný z: http://james-nicoll.livejournal.com/1873810.html	
Obr. 39:	lokalita Křenová	87
Obr. 40:	multiplicita, Petra Belková	88
Obr. 41:	hybridita, Petra Belková	88
Obr. 42:	poréznost, Petra Belková	88
Obr. 43:	hybridita, Michaela Hanáková	89
Obr. 44:	konektivita, Michaela Hanáková	89
Obr. 45:	poréznost, Michaela Hanáková	89
Obr. 46:	multiplicita, Veronika Libánská	90
Obr. 47:	hybridita, Veronika Libánská	90
Obr. 48:	poréznost, Veronika Libánská	90
Obr. 49:	lokalita Vojtova	91
Obr. 50:	multiplicita, Marie Surovcová	92
Obr. 51:	poréznost, Marie Surovcová	92
Obr. 52:	multiplicita, Marcela Kučerová	93
Obr. 53:	poréznost, Marcela Kučerová	93
Obr. 54:	vertikalita, Marcela Kučerová	93
Obr. 55:	Petra Belková - prezentační plakát	96
Obr. 56:	Michaela Hanáková - prezentační plakát	98
Obr. 57:	Veronika Libánská - prezentační plakát	100
Obr. 58:	Tomáš Chrdle - prezentační plakát	107
Obr. 59:	Kamil Švaříček - prezentační plakát	108
Obr. 60:	Kateřina Kalinová - prezent. plakát	109
Obr. 61:	Helena Línová - prezentační plakát	110
Obr. 62:	Václav Zvěřina	112

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1:	Domácnosti podle počtu bydlících osob podle výsledků sčítání lidu 2001 ČSÚ, výsledky sčítání lidu 2001	23
Tabulka 2:	Nárůst zastavěné plochy podklady k přednášce „Cesty k modernímu urbanizmu“, prof. Ing. arch. Jan Koutný, CSc.	23
Tabulka 3:	Pozitivní a negativní důsledky rezidenční suburbanizace TEMELOVÁ a OUŘEDNÍČEK. Problémy. In: <i>Suburbanizace</i> [online]. 2008-2012 [cit. 2012-01-28]. Dostupné z: http://suburbanizace.cz/problemy.htm	25
Tabulka 4:	Demografické charakteristiky respondentů	115

SEZNAM GRAFŮ

Graf 1:	Prognóza světové urbanizace UNITED NATIONS. <i>World Urbanization Prospects: The 2007 Revision Population Database</i> [online]. © 2008 [cit. 2009-02-02]. Dostupné z: http://esa.un.org/unup/	22
Graf 2:	Prognóza urbanizace České republiky UNITED NATIONS. <i>World Urbanization Prospects: The 2007 Revision Population Database</i> [online]. © 2008 [cit. 2009-02-02]. Dostupné z: http://esa.un.org/unup/	22
Graf 3:	KPP a KZP v závislosti na poloze ve městě	81
Graf 4:	Představte si, že byste z nějakého důvodu museli řešit své nové bydlení. Chtěli byste bydlet v bytě v novostavbě obytného celku v centrální části města Brna, jehož součástí by byly i obchody a služby, mateřská škola, malý veřejný park, parkování pro bydlící, pečovatelská služba apod.?	117
Graf 5:	Z jakého důvodu jste odpověděl/-a na předchozí otázku zamítavě?	118
Graf 6:	Současný druh bydlení	120
Graf 7:	Lokalita současného bydlení	122
Graf 8:	Charakteristika domácnosti	124
Graf 9:	Současný způsob dopravy do zaměstnání/školy	126
Graf 10:	Ideální bydlení - BEZ OHLEDU NA FINANCE	129
Graf 11:	Ideální bydlení S PŘÍHLÉDNUTÍM K FINANČNÍ SITUACI	132
Graf 12:	Ideální způsob dopravy do zaměstnání/školy	134
Graf 13:	Důležitost pěší dostupnosti občanské vybavenosti	136
Graf 14:	Preferovaná vybavenost v blízkosti domova	138
Graf 15:	Věk	140
Graf 16:	Měsíční čistý příjem domácnosti	142

13 SEZNAM VLASTNÍCH PRACÍ VZTAHUJÍCÍCH SE K TÉMATU

2012

přijato k publikování:

Bydlení v centru města: anketní šetření na příkladu města Brna.

In: XVI. vědecká konference doktorandů. Fakulta architektury VUT v Brně.

2011

ZADRAŽILOVÁ, Miroslava. Intenzivní městské struktury a principy jejich utváření. *Urbanismus a územní rozvoj*. 2011, 1, s. 7-12. Dostupné také z: <<http://www.uur.cz/>>. ISSN 1212-0855.

2010

ZADRAŽILOVÁ, Miroslava. Intenzivní městské struktury a principy jejich utváření. In: *I. mezinárodní vědecká konference doktorandů*. Brno : FA VUT, 2010. s. 57-63. ISBN 978-80-214-4087-6.

2009

ZADRAŽILOVÁ, Miroslava. Densified Development. In: *12. Mezinárodní vědecká konference : Pozemní stavby a architektura*. Brno, 2009. s. 199-202. ISBN 978-80-7204-6.

ZADRAŽILOVÁ, Miroslava. Zahušťování města: Mezi realitou a utopií. In: *XIII. vědecká konference doktorandů*. Fakulta architektury VUT v Brně, 2009. s. 175-180. ISBN 978-80-214-38.

ZADRAŽILOVÁ, Miroslava. "Městské patro" a "město krátkých vzdáleností"? Nikoli sen, ale realita. *Moderní obec*. 2009, č. 3, s. 23. s. 29. Dostupné také z: <<http://moderniobec.ihned.cz/c1-35209860-mestske-patro-a-mesto-kratkych-vzdalenosti-nikoli-sen-ale-realita>>

ZADRAŽILOVÁ, Miroslava. Pasivní dům ≠ ekologické bydlení. *Veronica*. 2009, 3, s. 31. ISSN 1213-0699.

2008

ZADRAŽILOVÁ, Miroslava. Účast obyvatel na plánování novostaveb není utopií. *Moderní obec*. 2008, č. 11. s. 29. Dostupné také z: <<http://ihned.cz/c1-29916710-ucast-obyvatel-na-planovani-novostaveb-neni-utopii>>

2002

studentský projekt Medien Magazin München – návrh intenzivní městské struktury. publikováno v:

Johannes Göderitz-Preis 2002 Medien Magazin München. *Wettbewerbe aktuell*. 2003, N. 2, s. 81-83.

Die Transformation der Altstadt. *Süddeutsche Zeitung: Service*. 27.1.2003

Medien Magazin - Schnittstelle zwischen den Welten. *Süddeutsche Zeitung*. 9.5.2003, s. 4.

Medien-Magazin für Münchens Altstadt. *TU-Report: TUM Mitteilungen*. 02/03, N. 3, s. 41.

14 SEZNAM PŘÍLOH

- příloha č. 1 originál dotazníku sociologického výzkumu
- příloha č. 2 vyhodnocení jednotlivých otázek anketního šetření neuvedených ve vlastním textu práce

PŘÍLOHA Č. 1

originál dotazníku sociologického výzkumu

Kvalita bydlení a představy o ideálním bydlení

Dotazník je určen pouze plnoletým osobám bydlícím nebo pracujícím (studujícím) na území města Brna!

Cílem anonymního dotazníku je zjistit, jaký mají respondenti názor na vlastní bydlení, jeho umístění vzhledem k městu a dopravě za prací, a jak tento názor souvisí s představou o ideálním bydlení. Výsledky použijí ve své disertační práci zabývající se bydlením ve městě.

Mnohokrát děkuji za Váš čas!

(povinná otázka)

1. Pracujete / studujete v Brně?

ano, pracuji v Brně

ano, studuji v Brně

ne

nepracuji (důchodci, nezaměstnaní, rodičovská dovolená apod...)

(povinná otázka)

2. V jakém správním území bydlíte?

Brno - Střed

Brno - Město

Brno - venkov

jiný okres

(povinná otázka)

3. V jakém domě bydlíte?

v rodinném domě postaveném po roce 1990

v rodinném domě postaveném v letech 1945-1990

v rodinném domě postaveném před 1945

v bytě v panelovém domě

v bytě v nástavbě na panelovém domě

v bytě v domě postaveném po roce 1990

v bytě v cihlovém domě postaveném v letech 1945-1990

v bytě v domě postaveném před 1945

Jiná odpověď:

(povinná otázka)

4. V jaké lokalitě bydlíte?

v centru města

v okrajové části města

na sídlišti

v satelitu

na vesnici / malém městě

na samotě (povinná otázka)

(povinná otázka)

5. Považujete své současné bydlení za konečné?

ne, chci se přestěhovat

ne, až založím rodinu, chci se přestěhovat

ano, chci zde zůstat

ano, ale na stáří se chci přestěhovat

nevím

(povinná otázka)

6. Jak byste charakterizoval/-a svou domácnost?

single (jsem v produktivním věku a bydlím sám)
studentské bydlení/ bydlení s kamarády
mladý bezdětný pár
úplná rodina s dětmi (dva rodiče)
neúplná rodina s dětmi (jeden rodič)
vícegenerační rodina (rodina s dětmi a prarodiči)
starší pár / pár v důchodovém věku
důchodce
Jiná odpověď:

(povinná otázka)

7. Jste se svým bydlením spokojen/-a?

ano
spíše ano
spíše ne
ne

(povinná otázka)

8. Jak se nejčastěji dopravujete do zaměstnání / školy?

pěšky
na kole
MHD nebo IDS JMK
autem
pracuji doma
nepracuji

(povinná otázka)

9. Kolik času průměrně strávíte během pracovního dne v dopravních prostředcích (jízdní kolo se nepočítá)

méně jak 30 min
30 min – 1 hod
1 hod – 2 hod
více jak 2 hod

(povinná otázka)

10. Máte v pěší dostupnosti základní občanskou vybavenost (obchod, služby, mateřská škola, základní škola, lékař)?

ano
pouze částečně
ne(povinná otázka)

(povinná otázka)

11. BEZ OHLEDU NA FINANCE - Jak byste chtěl/-a ideálně bydlet?

dům daleko od civilizace
dům na vesnici / malém městě
dům v satelitu
dům v okrajové části města
dům ve vilové čtvrti v blízkosti centra města
byt ve staré zástavbě v centru města
byt v novostavbě v centru města
byt v panelovém domě v blízkosti centra města
byt v okrajové části města
byt v panelovém domě na sídlišti
byt v novostavbě na sídlišti
byt na vesnici / malém městě

(povinná otázka)

12. S PŘIHLÉDNUTÍM K FINANČNÍ SITUACI- Jak byste chtěl/-a ideálně bydlet?

dům daleko od civilizace
dům na vesnici / malém městě
dům v satelitu
dům v okrajové části města
dům ve vilové čtvrti v blízkosti centra města
byt ve staré zástavbě v centru města
byt v novostavbě v centru města
byt v panelovém domě v blízkosti centra města
byt v okrajové části města
byt v panelovém domě na sídlišti
byt v novostavbě na sídlišti
byt na vesnici / malém městě

(povinná otázka)

13. Jak byste se chtěl/-a nejraději dopravovat do zaměstnání / školy?

pěšky
na kole
MHD nebo IDS JMK
autem
pracovat doma

(povinná otázka)

14. Je pro Vás důležité, mít občanskou vybavenost (obchod, služby, mateřská škola, základní škola, lékař) dostupnou pěšky?

ano
spíše ano
spíše ne
ne

(nepovinná otázka)

15. Seřad'te jednotlivé položky podle toho, jak je pro Vás důležité, aby se vyskytovaly v blízkosti domova (1=nejdůležitější, 5=nejméně důležité)

Zvolte prosím u každé odpovědi nějaké (jedinečné) pořadí:

park nebo les:	1.	2.	3.	4.	5.
obchody a služby:	1.	2.	3.	4.	5.
zaměstnání:	1.	2.	3.	4.	5.
sport / kultura:	1.	2.	3.	4.	5.
zastávka MHD:	1.	2.	3.	4.	5.

(povinná otázka)

16. Představte si, že byste z nějakého důvodu museli řešit své nové bydlení. Chtěli byste bydlet v bytě v novostavbě obytného celku v centrální části města Brna, jehož součástí by byly i obchody a služby, mateřská škola, malý veřejný park, parkování pro bydlení, pečovatelská služba apod.?

ano
ano, ale myslím si, že bych na to neměl/-a finance
spíše ano
spíše ne
ne
nevím

(povinná otázka)

17. Z jakého důvodu jste odpověděl /-a na předchozí otázku zamítavě?

nechci bydlet v Brně
nechci bydlet v centru
chci vlastní dům
měl /-a bych to daleko do práce
Jiná odpověď:

(povinná otázka)

18. Kde jste vyrůstal/-a?

dům na samotě
dům na vesnici / malém městě
dům v satelitu
dům v okrajové části města
dům ve vilové čtvrti v blízkosti centra města
byt v centru města
byt v okrajové části města
byt v panelovém domě v blízkosti centra města
byt v panelovém domě na sídlišti
byt na vesnici / malém městě
Jiná odpověď:

(povinná otázka)

19. Vaše pohlaví?

žena
muž

(povinná otázka)

20. Kolik je Vám let?

18-26
27-35
36-45
46-59
60 a více

(povinná otázka)

21. Jaké je Vaše nejvyšší ukončené vzdělání?

základní
středoškolské
středoškolské s maturitou
vyšší odborné
vysokoškolské

(povinná otázka)

22. Kolik automobilů je ve vaší domácnosti?

0
1
2
3 a více

(nepovinná otázka)

23. Jaký je měsíční čistý příjem Vaší domácnosti?

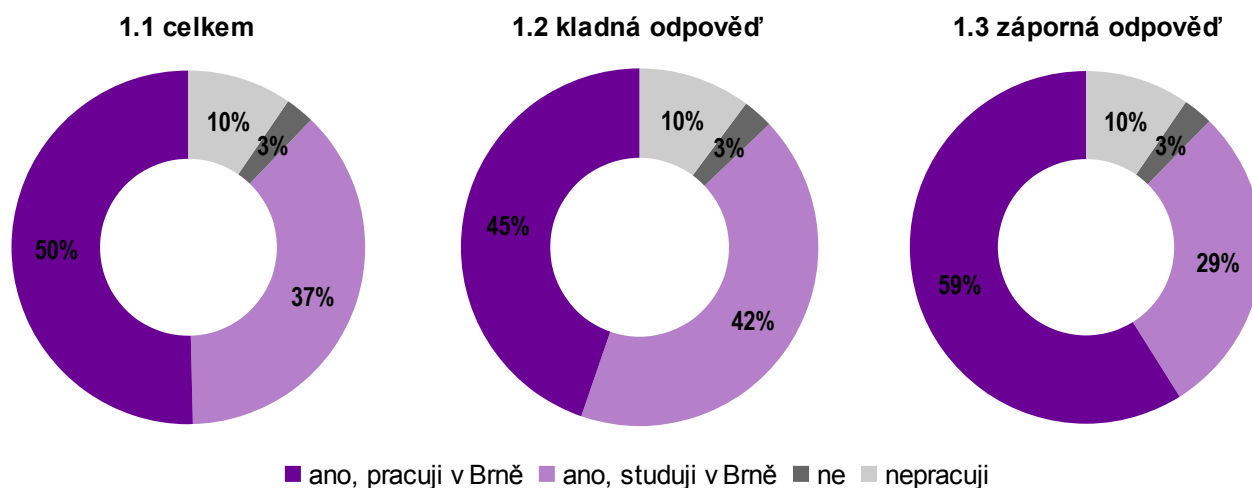
méně než 15 000 Kč
15 001 – 20 000 Kč
20 001 – 30 000 Kč
30 001 – 40 000 Kč
40 001 – 50 000 Kč
50 000 Kč a více

PŘÍLOHA Č. 2

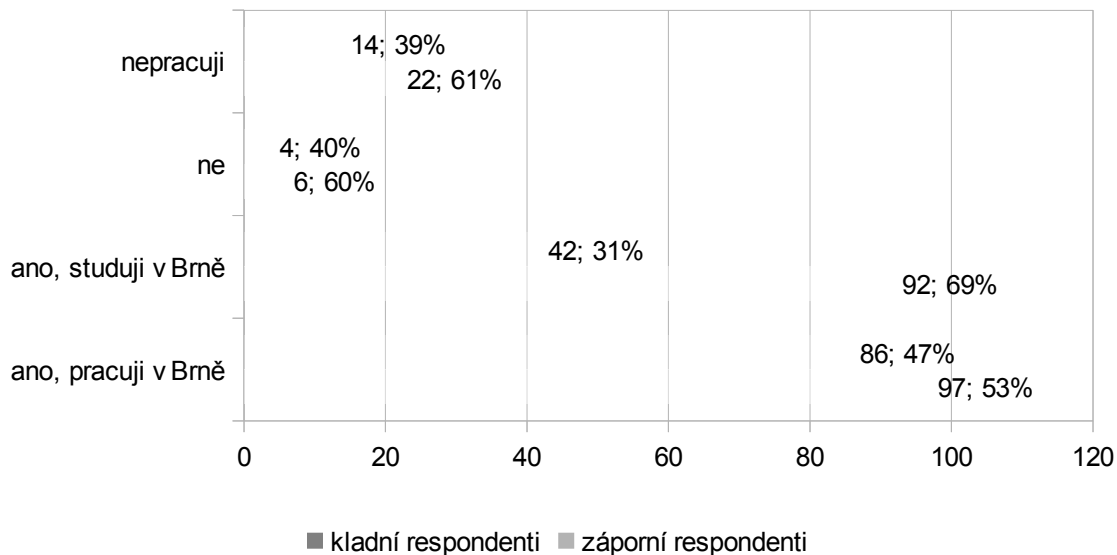
vyhodnocení jednotlivých otázek anketního šetření neuvedených ve vlastním textu práce

1. Pracujete / studujete v Brně?

Dotazník vyplnilo 50% pracujících a 37% studujících v Brně. Přibližně stejný počet studujících a pracujících si dokáže představit bydlení v polyfunkčním komplexu v centru Brna (45% resp. 42% ze všech kladných odpovědí). Ovšem pracující odpovídali na otázku č. 16 poměrně vyrovnaně (tedy 47% záporných a 53% kladných odpovědí). Studenti však spíše inklinovali k odpovědi kladné (69% kladných vs. 31% záporných - viz graf 1.4)

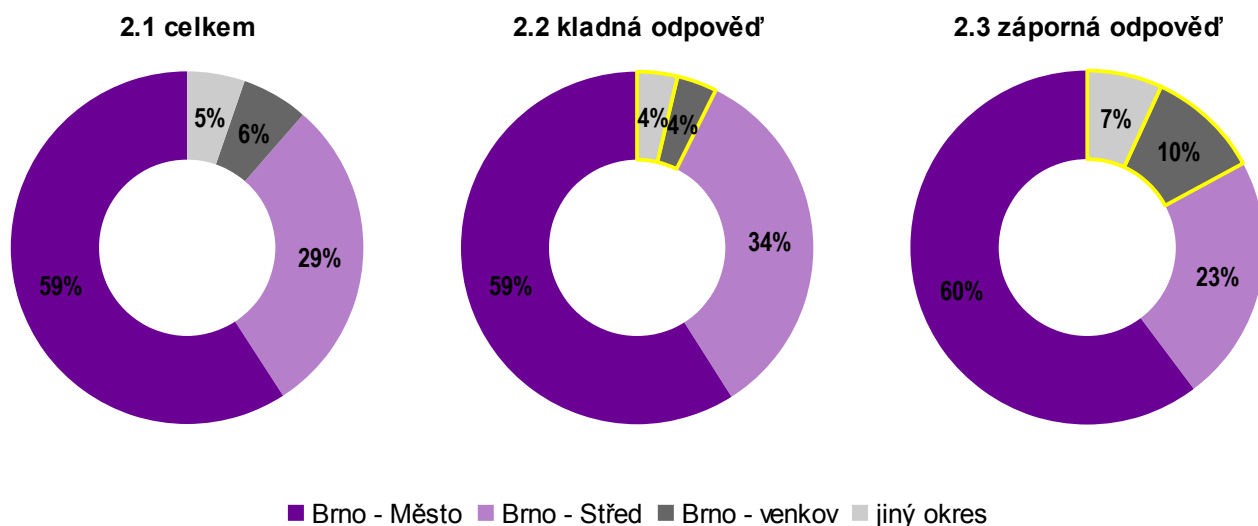

1.4 poměr mezi kladnými a zápornými odpověďmi

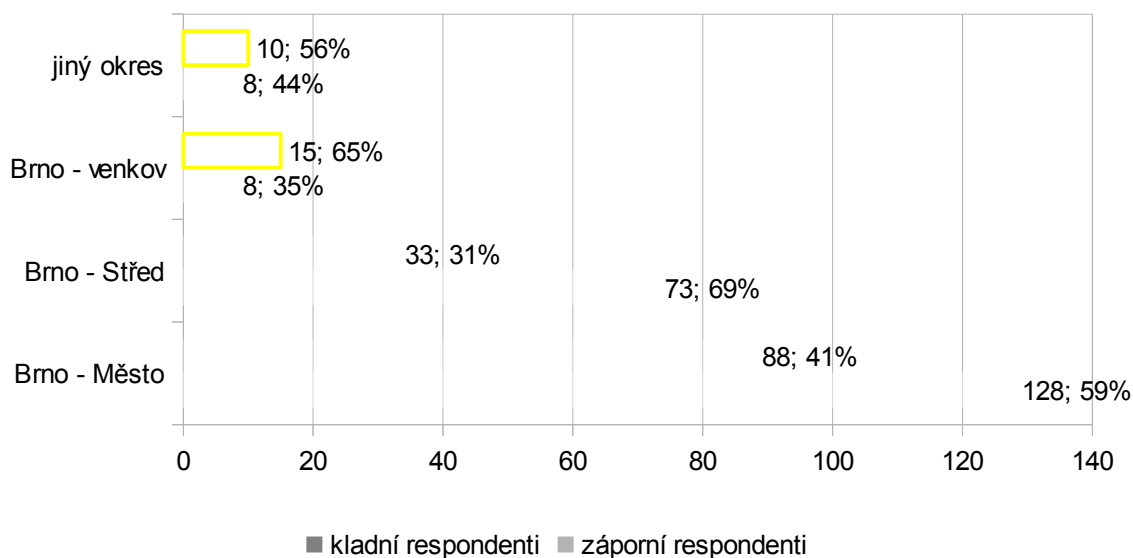

2. V jakém správním území bydlíte?

Z celkového počtu odpovědí náleželo 59% lidem bydlícím v části Brno - Město a 29% v Brně - Střed. Ostatních 11% tvořili obyvatelé Brna - venkova nebo jiného okresu. Respondenti bydlící v Brně-Střed častěji odpovídali na otázku č. 16 kladně (69% kladných odpovědí versus 31% záporných). Zatímco bydlící v okrese Brno-venkov odpovídali spíše záporně (65% záporných vs. 35% kladných). Lidé preferují polohu bydlení v lokalitě, v jaké již v současnosti bydlí.

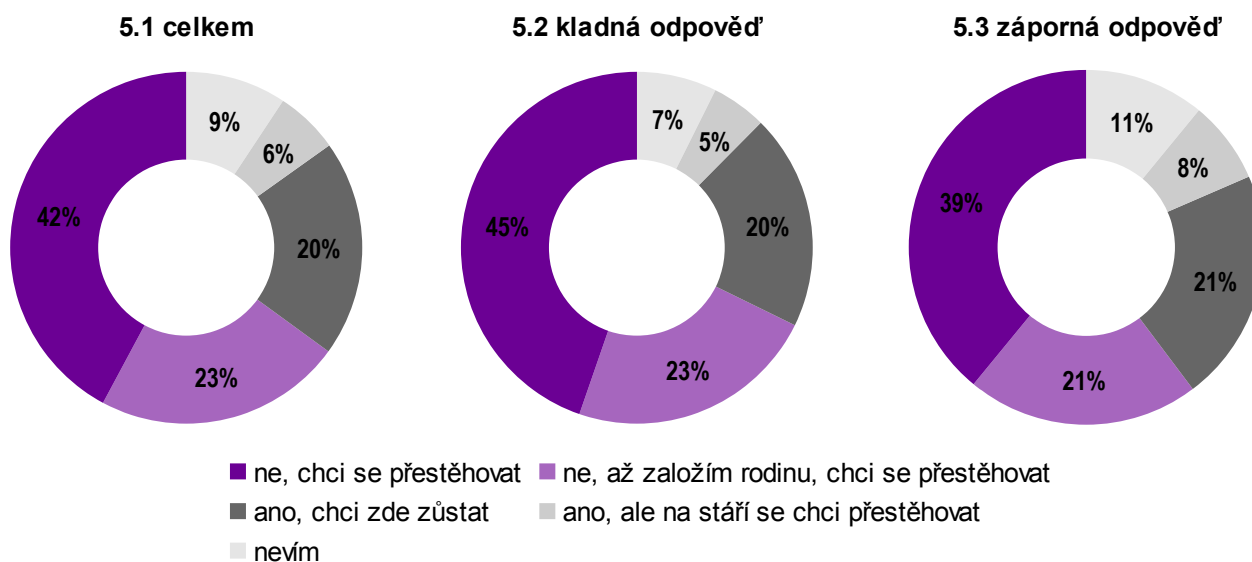

2.4 poměr mezi kladnými a zápornými odpověďmi

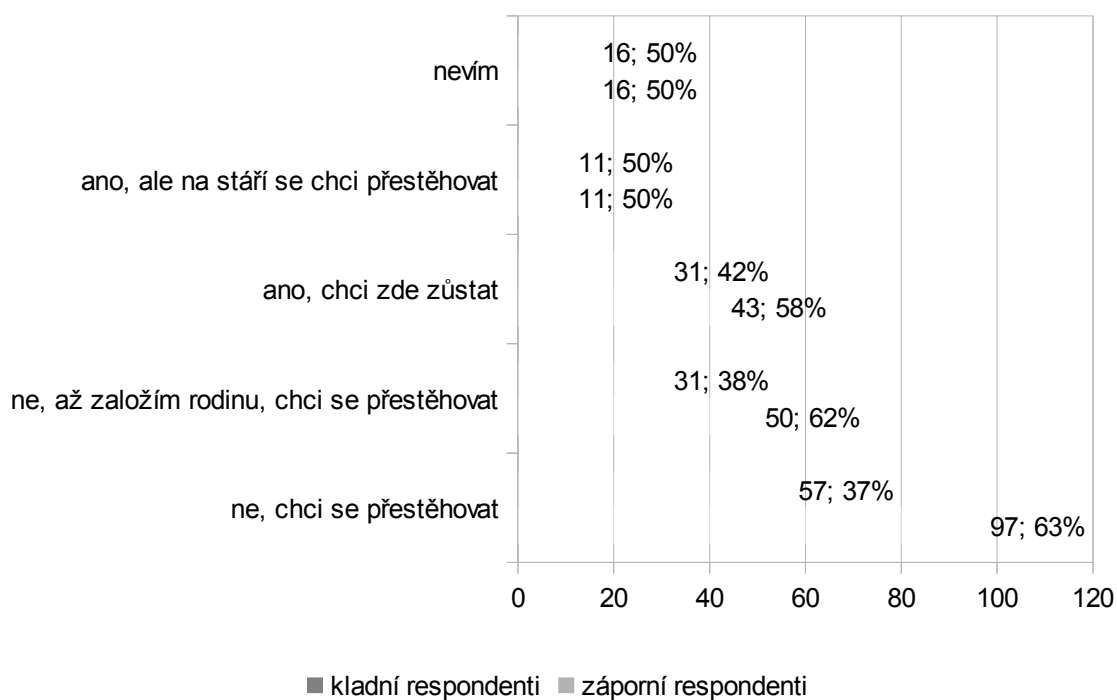

5. Považujete své současné bydlení za konečné?

Pouze 20% respondentů chce zůstat bydlet ve stávajícím bytě či domě. Ostatní se chtějí přestěhovat buď v současnosti nebo v další životní fázi (při založení rodiny nebo na stáří). Odpověď na tuto otázku nemá žádný vliv na ochotu bydlet v centru města v polyfunkčním obytném komplexu.

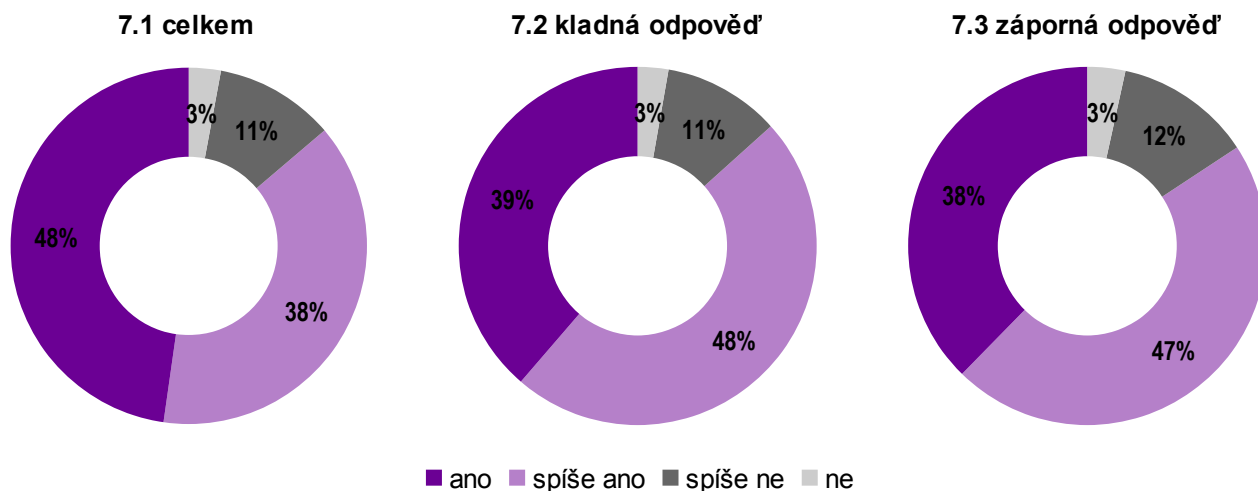

5.4 poměr mezi kladnými a zápornými odpověďmi

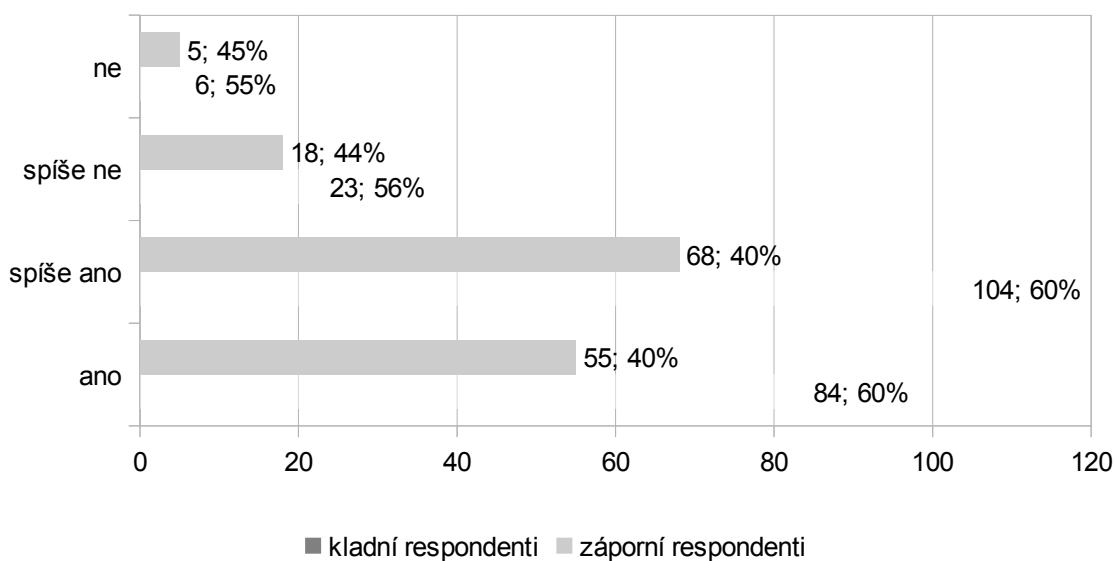

7. Jste se svým bydlením spokojen/-a?

86% respondentů je se svým bydlením spíše spokojeno nebo spokojeno. A to i přesto, že se jich chce většina přestěhovat (viz otázka č. 5). Spokojenost se současným bydlením nemá žádný vliv na odpověď na otázku č. 16.

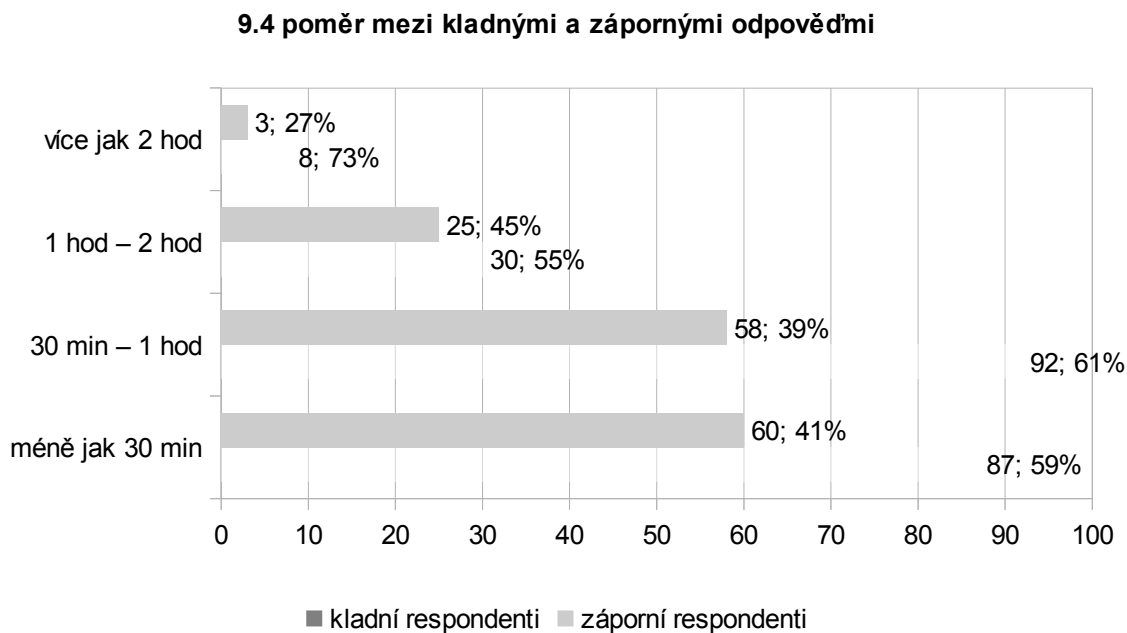
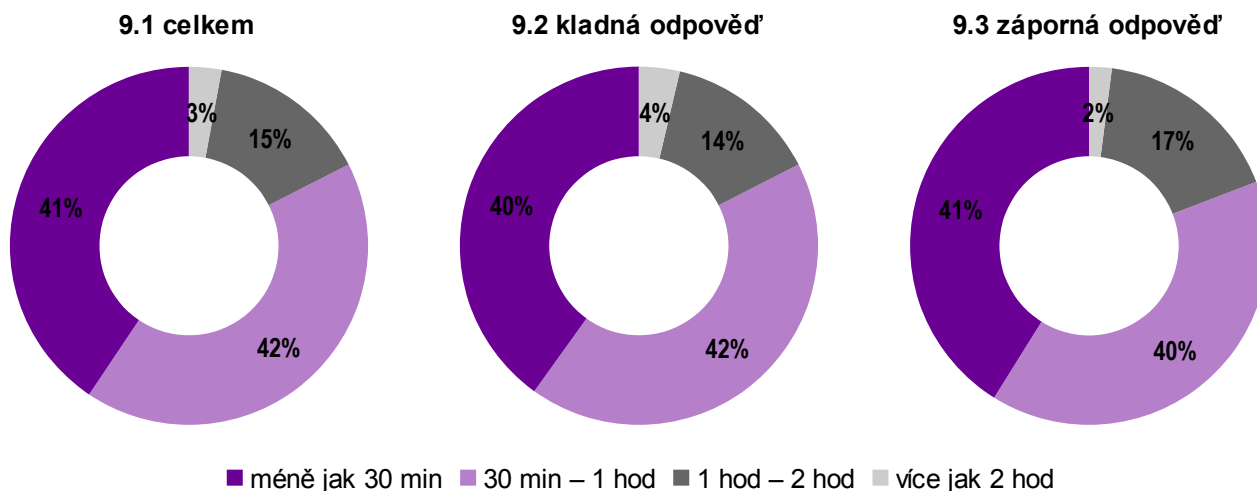

7.4 poměr mezi kladnými a zápornými odpověďmi

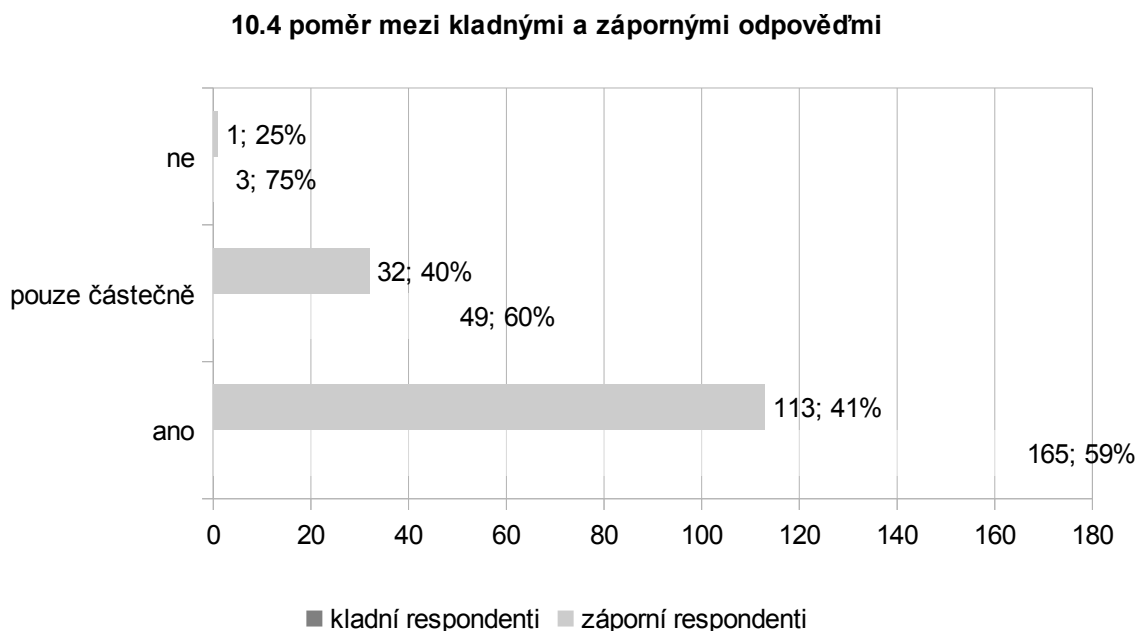
9. Kolik času průměrně strávíte během pracovního dne v dopravních prostředcích (jízdní kolo se nepočítá)

Většina respondentů stráví denně cestováním max 1 hodinu. Délka pobytu na cestě však rozhodnutí bydlet v centru města v polyfunkčním obytném komplexu nijak neovlivňuje.

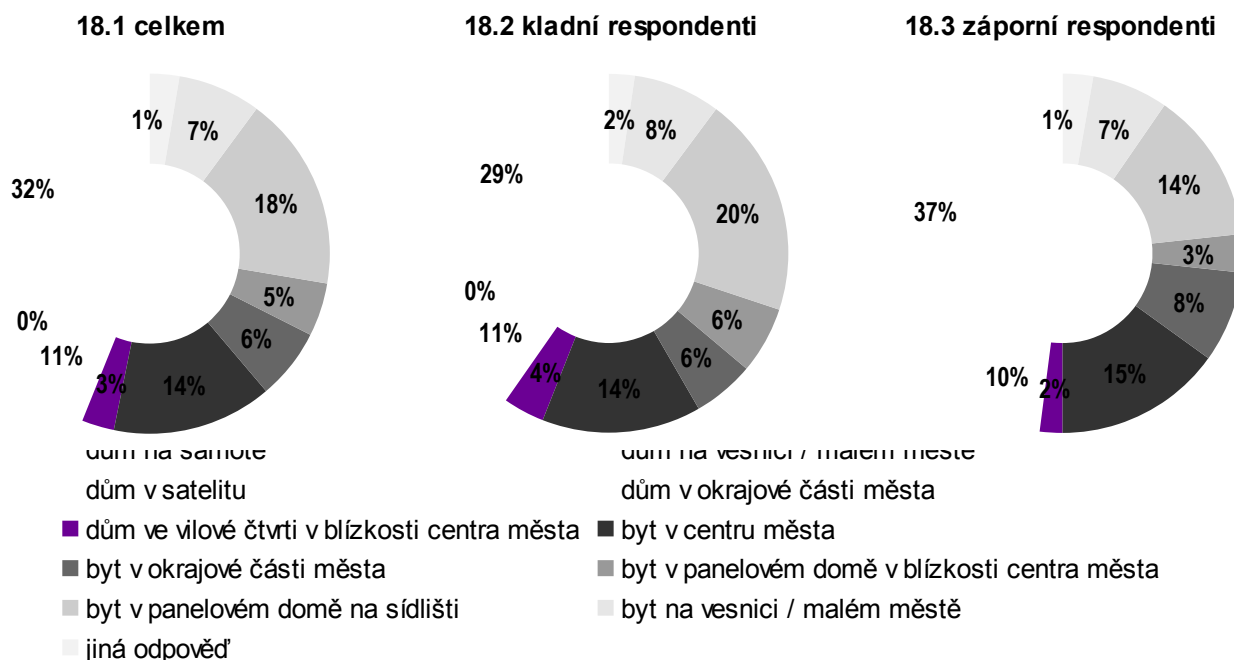
10. Máte v pěší dostupnosti základní občanskou vybavenost (obchod, služby, mateřská škola, základní škola, lékař)?

Většina respondentů má v pěší dostupnosti vybavenost (77%), 22% pouze částečně. Její dostupnost rozhodnutí bydlet v centru města v polyfunkčním obytném komplexu neovlivňuje.

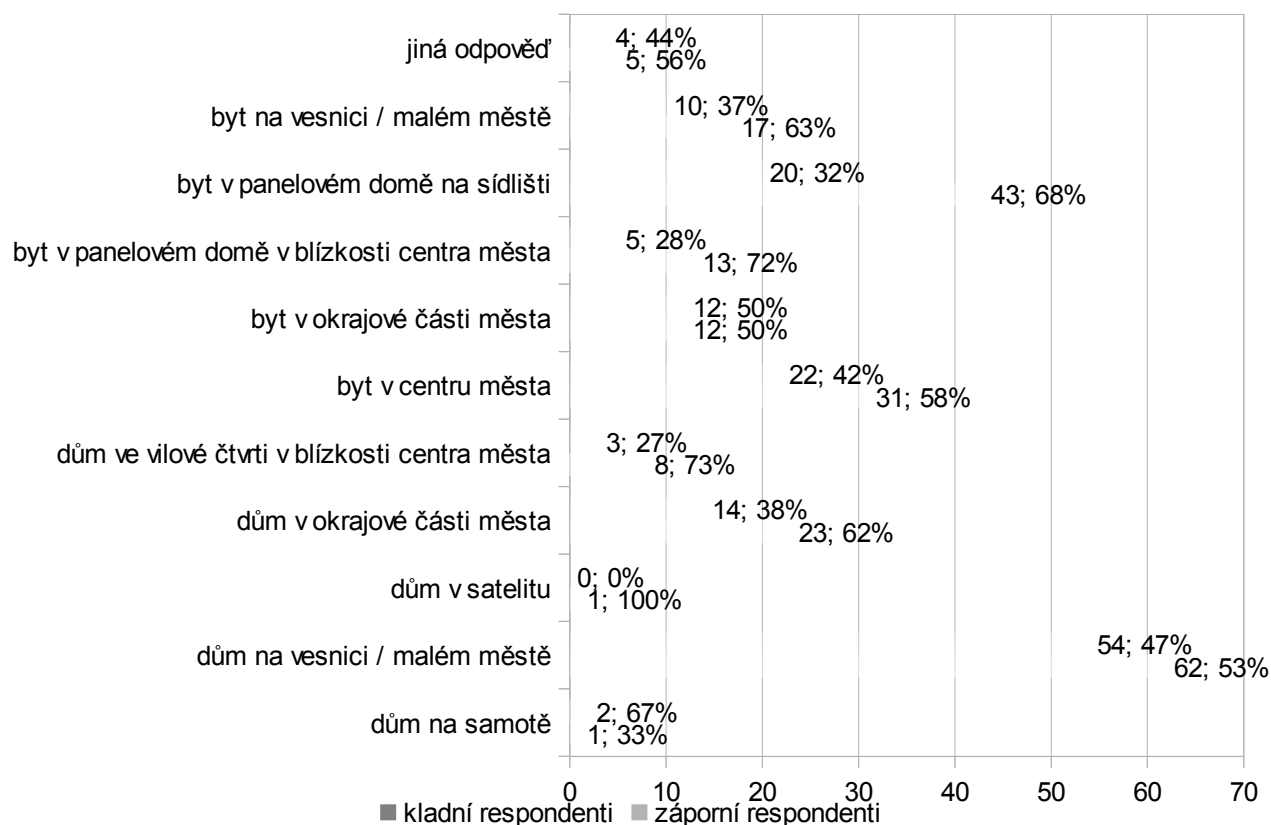

18. Kde jste vyrůstal/-a?

Nejčastější odpovědi na otázku byl dům na vesnici či malém městě (32%), dále pak byt v panelovém domě na sídlišti (18%). Místo, kde lidé vyrůstali nemá výrazný vliv na odpověď na otázku č. 16. Mírně převažuje kladná odpověď u respondentů, kteří vyrůstali v bytě v panelovém domě na sídlišti (68% z nich). U respondentů, kteří vyrůstali v bytě v panelovém domě v blízkosti centra převažuje významněji kladná odpověď (72%), ale vzhledem k malému počtu respondentů může být výsledek zkreslen.

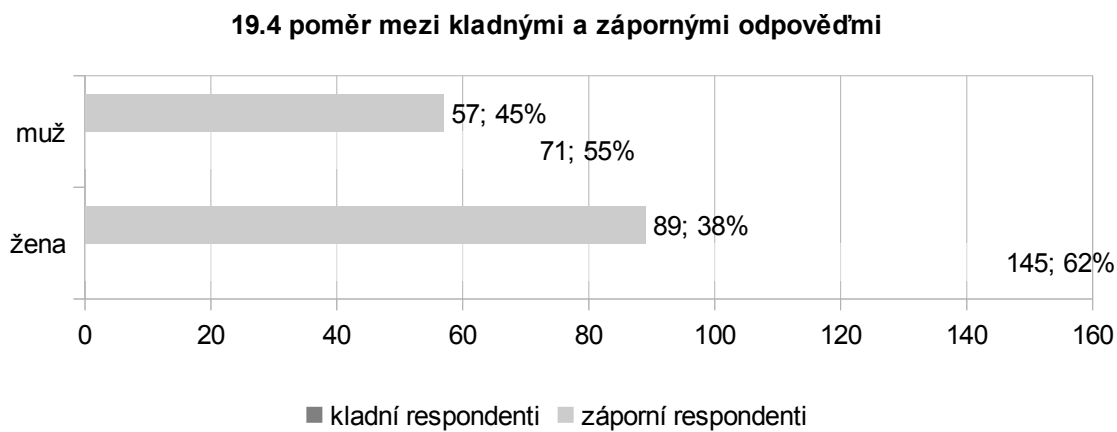

18.4 poměr mezi kladnými a zápornými odpověďmi

19. Vaše pohlaví?

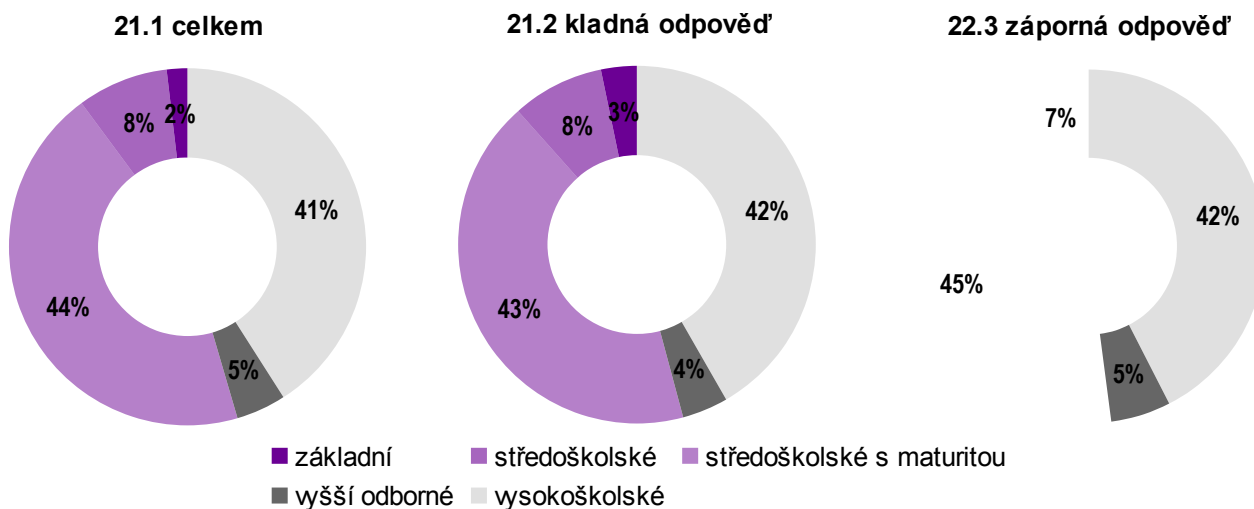
Dotazník vyplnilo 64% žen a 36% mužů. Pohlaví nemá vliv na rozhodnutí bydlet v centru města v polyfunkčním obytném komplexu.

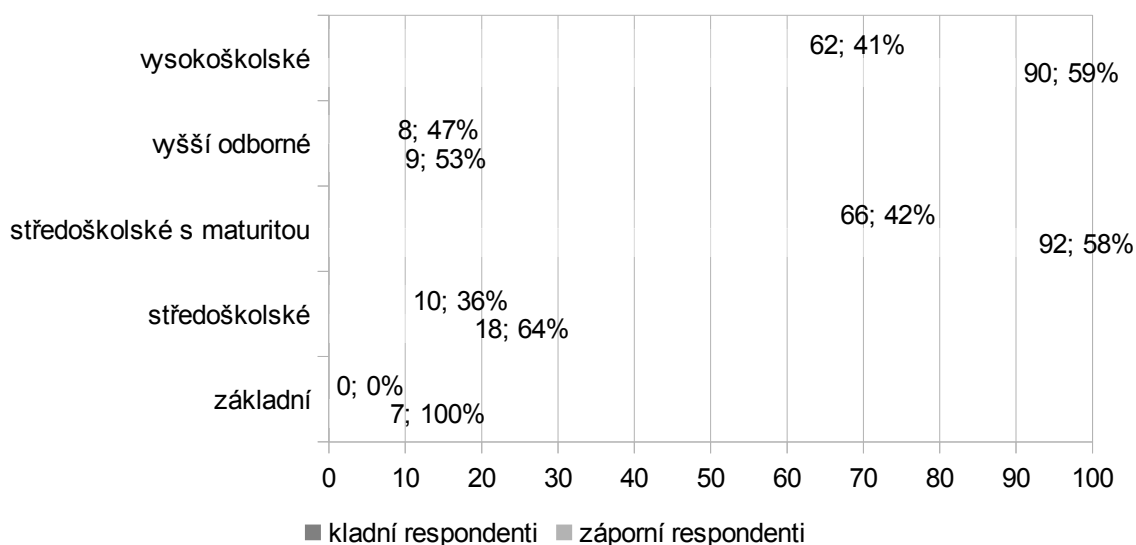
21. Jaké je Vaše nejvyšší ukončené vzdělání?

Dotazník vyplnilo nejvíce osob středoškolsky vzdělaných s maturitou (44%), dále pak vysokoškolsky vzdělaných (41%). Středoškolsky vzdělaní respondenti jsou však v 53% tvořeni studenty vysokých škol. Výzkum postihuje převážně vzdělané lidi a neodpovídá vzdělanostní struktuře v Brně. Pro srovnání je vzdělanostní struktura pro Brno uvedena v grafu 21.5.

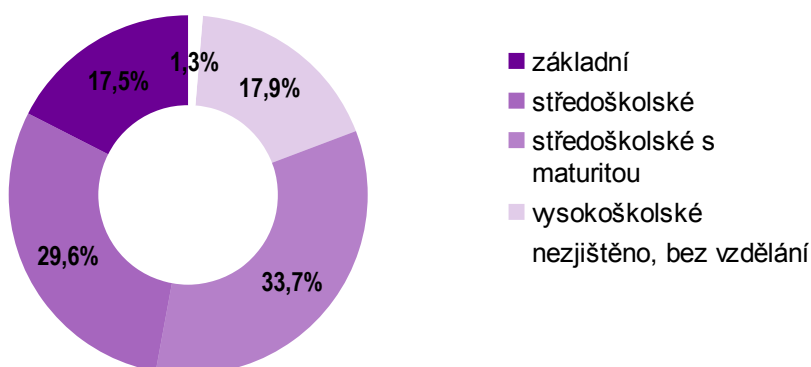
Vzdělání neovlivňuje volbu v otázce č. 16

21.4 poměr mezi kladnými a zápornými odpověďmi

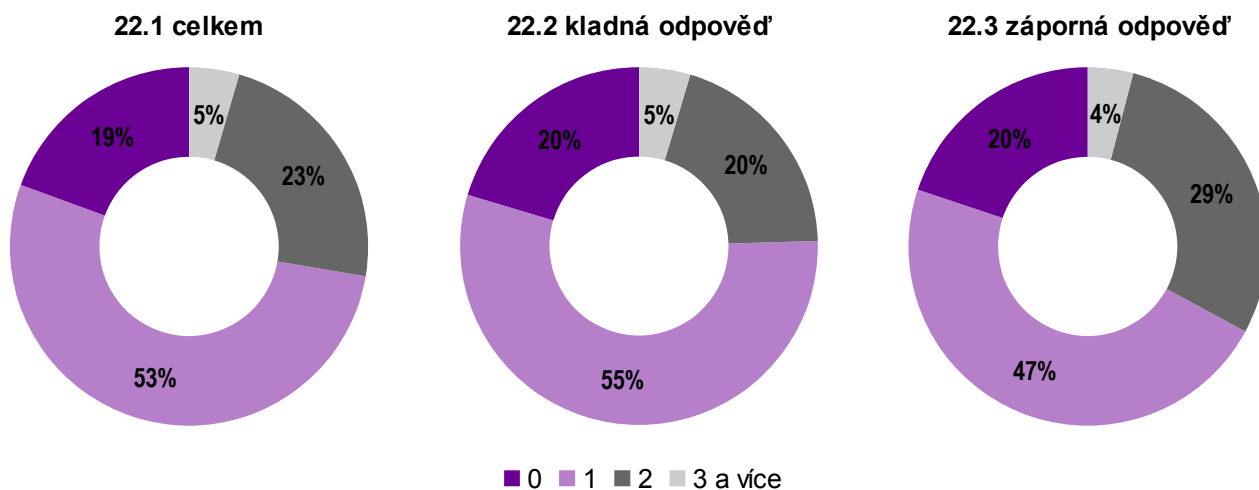
21.5 vzdělanostní struktura obyvatelstva, Brno 2001, ČSÚ

22. Kolik automobilů je ve vaší domácnosti?

Většina domácností má 1 automobil (53%). Téměř čtvrtina respondentů uvedla, že jejich domácnost vlastní 2 automobily (23%) a 19% nevlastní žádný.

Množství automobilů v domácnosti neovlivňuje odpověď na otázku č. 16.

22.4 poměr mezi kladnými a zápornými odpověďmi

